

betydligt flera och framför allt bättre analyser. Den mest gängse modellen kostar 55 000 kronor.

Ett fundamentalt problem vid analys av sammansatta läkemedel och naturprodukter är separationen av ingående verksamma beståndsdelar. Separationsproblemen har blivit allt mer svårbemästrade, och i flera fall har laboratoriets resurser visat sig otillräckliga. För inköp av en apparat för s. k. kontinuerlig papperselektrofores erfordras 10 000 kronor.

För normalt underhåll och smärre inköp av inventarier och instrument beräknas oförändrat belopp, 15 000 kronor.

5) Föregående budgetår var utgifterna för inköp och underhåll av djur tillfälligt lägre än vanligt. Belastningen väntas åter komma att öka.

6) Av beloppet för innevarande budgetår avses 5 000 kronor för engångskomplettering.

Yttrande

Statskontoret hänvisar beträffande yrkandet om medel till inköp av en självregistrerande spektrofotometer till vad ämbetsverket anfört i utlåtande angående rättskemiska laboratoriets omkostnadsanslag för nästa budgetår. Med hänsyn till vad medicinalstyrelsen anfört angående behovet av en apparat för s. k. kontinuerlig papperselektrofores motsätter sig ämbetsverket icke bifall till styrelsens hemställan i denna del. I övrigt har statskontoret intet att erinra mot medelsberäkningen under anslagsposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument. Denna bör vid angivna förhållande uppföras med (15 000 + 10 000) 25 000 kronor, vilket innebär en minskning med 6 000 kronor.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. bör med hänsyn till belastningen de sista två budgetåren (1 229 resp. 1 251 kronor) nedräknas med 200 kronor till 1 400 kronor.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet under delposten till bränsle, lyse, gas och vatten, innebärande en ökning med 5 100 kronor till 40 000 kronor, har jag intet att erinra.

Under delposten till övriga expenser föreslår jag på grund av ökade telefonkostnader en till 1 100 kronor begränsad höjning av medelsanvisningen. Posten bör sålunda uppföras med 17 700 kronor.

Vid anmälan av rättskemiska laboratoriets omkostnadsanslag har jag tillstyrkt medelsanvisning för inköp av en självregistrerande spektrofotometer för gemensamt bruk vid de båda laboratorierna. Jag avstyrker sålunda, att medel beräknas för sådant ändamål jämväl under förevarande anslag. Under delposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument beräknar jag 20 000 kronor för anskaffande av en apparat för s. k. kontinuerlig papperselektrofores samt för löpande underhåll och smärre

inköp av inventarier och instrument. Posten bör sålunda minskas med 11 000 kronor.

I övrigt kan jag godtaga styrelsens beräkning av medelsbehovet under anslaget, innebärande en minskning av delposten till inköp av förbrukningsartiklar med 5 000 kronor till 27 900 kronor och eljest oförändrad medelstildelning.

I enlighet med det anförda bör anslaget nedräknas med ($-200 + 5\,100 + 1\,100 - 11\,000 - 5\,000$) 10 000 kronor och sålunda bestämmas till $(195\,000 - 10\,000)$ 185 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens farmaceutiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 185 000 kronor.

[21] 18. Svenska farmakopékommittén m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	73 000	69 387
1957/58	88 000	87 469
1958/59 (statsliggaren s. 1004)	123 000	
1959/60 (förslag)	145 000	

Yrkande

Svenska farmakopékommittén (skr. 9/8 1958) hemställer, att för dess räkning anvisas ytterligare 49 318 kronor, varav 218 kronor under statens farmaceutiska laboratoriums avlöningsanslag.

	Ökn. el. minskn.
1. Arvoden till experter	+ 3 000
2. Arvode till sekreterare, tillika laboratorieföreståndare	+ 300
3. Ersättning till kvalificerad arbetskraft för laboratoriearbete för den nordiska farmakopén	+ 34 900
4. Rörligt tillägg	+ 61 ¹
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 157 ¹
6. Expenser	+ 2 000
7. Avgifter till apotekarpensioneringsfonden	+ 8 000
8. Sveriges andel i kostnaderna för den nordiska farmakopénämnden	+ 900
	+ 49 318
Avgår	— 218 ¹
	+ 49 100

Motiv

1), 3), 6)—7) Eftersläpningen i det svenska arbetet på den nordiska farmakopén har på grund av kommitténs bristande personalresurser blivit ännu mer framträdande och har lett till att förslaget till farmakopé sannolikt icke kan färdigställas förrän tidigast ett år senare än beräknat.

¹ Dessa belopp skall belasta statens farmaceutiska laboratoriums avlöningsanslag.

Då den vidare behandlingen av förslaget, tryckning m. m. kräver flera års arbete, kommer den nu gällande och i flera avseenden otidsenliga farmakopén, vars upplaga i det närmaste är slutsåld, icke att kunna ersättas av en ny förrän tidigast om fem till sex år. Samtidigt blir de i bruk varande farmakopéexemplaren, som numera icke kan ersättas, allt oöverskådligare på grund av de ändringar, som ovillkorligen måste vidtagas, med därav följande risker för misstag.

De övriga nordiska länderna är i samma behov av en ny och tidsenlig farmakopé som Sverige och har gjort betydligt större insatser i arbetet på den nordiska farmakopén. Knappheten i den svenska insatsen väcker därför förvåning och skapar stigande irritation. Situationen är i längden ohållbar och fordrar, att Sverige utan ytterligare dröjsmål fullgör sina åtaganden. Kommittén anser det därför oundgängligen nödvändigt, att dess kvalificerade personal under erforderlig tid utökas till sammanlagt tre laboratorieapotekare och att särskild expertis anlitas för nödvändiga farmakognostiska och farmaceutiskt-tekniska undersökningar.

För ersättning till nämnda särskilda expertis behövs omkring 3 000 kronor, för anställning av laboratorieapotekare med genomsnittlig lön motsvarande 21 löneklassen ytterligare 34 775 kronor till kontanta löneförmåner och 8 000 kronor till avgifter till apotekarpensioneringsfonden samt för inköp av varuprov, referenssubstanser, skrivmateriel m. m. omkring 2 000 kronor. Till kompensation åt den nu anställda laboratorieapotekaren för höjda folkpensionsavgifter beräknas dessutom 125 kronor.

2) Sekreterarens arvode skall motsvara 25 löneklassen.

4)—5) Skriv- och laboratoriebiträdet i Ag 7 skall uppflyttas i löneklass den 1 oktober 1959.

8) Højningen av medelsanvisningen för Sveriges andel i kostnaderna för nordiska farmakopénämndens och dess biologiska standardiseringskommittés sekretariater m. m. sammanhänger framförallt med den ökade intensiteten i arbetet och därav följande ökade arbetsbörda för ordföranden och sekreterarna i nämnda kommitté.

Yttrande

Medicinalstyrelsen framhåller, att den omständigheten, att förslaget till nordisk farmakopé sannolikt icke kan färdigställas till år 1960, medför stora olägenheter på farmakopéområdet, särskilt för arbetet på apoteken. På grund av den snabba utvecklingen på läkemedelsområdet kompliceras arbetet med den nordiska farmakopén med varje ytterligare dröjsmål, varjämte nu gällande farmakopéer blir allt mer otidsenliga och svåröverskådliga. Den ringa svenska insatsen kan svårligen längre försvaras. Styrelsen, som finner kommitténs förslag välgrundade, anser det vara av synnerlig vikt, att Sverige fullgör sina åtaganden i fråga om den nordiska farmakopén. Vid bifall till kommitténs framställning skulle de nordiska ländernas inbördes insats beträffande apotekare i farmakopéarbetet bli följande: Danmark 6, Norge 4 och Sverige 4.

Departementschefen

Den hittillsvarande eftersläpningen från svensk sida i arbetet på en gemensam nordisk farmakopé har bidragit till att farmakopéförslaget ej torde kunna färdigställas till 1960 såsom förut bestämts. För att undvika fortsatta förseningar är det nödvändigt, att den svenska insatsen på området ökas genom att ytterligare arbetskraft ställes till farmakopékommitténs förfogande. Jag förordar därför, att medel fr. o. m. nästa budgetår beräknas för anställning på heltid av kommitténs nuvarande deltidsanställda apotekare. Härigenom kommer kommittén att förfoga över — förutom sekreteraren, som tillika är laboratorieföreståndare — två heltidsanställda apotekare. Till jämförelse må nämnas att vid de danska och norska farmakopélaboratorierna är anställda sex resp. fyra apotekare. Den nye apotekarens förmåner bör utgå efter samma grunder som tillämpas vid militärapoteket, inberäknat avgifter för pensionering. För ändamålet bör anslaget uppräknas med cirka 17 600 kronor.

Till ersättning åt svenska representanter för mistade löneförmåner vid deltagande i den nordiska farmakopénämndens sammanträden föreslår jag, att under förevarande anslag beräknas 3 000 kronor.

I övrigt anser jag mig icke böra föreslå någon uppräkning av anslaget i annan mån än att jag för Sveriges andel i de gemensamma kostnaderna för den nordiska farmakopénämnden beräknar en ökning av medelsanvisningen med 900 kronor till 25 200 kronor. Jag förutsätter därvid, att det liksom hittills får ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera närmare bestämma andelens storlek.

Vad jag sålunda förordat föranleder en uppräkning av anslaget med (17 600 + 3 000 + 900) 21 500 kronor eller avrundat 22 000 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med (123 000 + 22 000) 145 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svenska farmakopékommittén m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 145 000 kronor.

[22] 19. Statens rättsläkarstationer: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	454 000	385 232
1958/59 (statsliggaren s. 1006)	508 000	
1959/60 (förslag)	515 000	

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget höjes med 16 800 kronor.

		Ökn. el. minskn.
1. <i>Personalförstärkning</i>		
1 kanslibitråde Ae 8 å heltid i st. f. halvtid (Lund).....	+	6 348
2. <i>Löneregleringar</i>		
a) 2 tekniska biträden Ae 9 i st. f. Ae 7 (Stockholm och Lund).....	+	2 235
b) 1 kanslibitråde Ae 7 i st. f. kontorsbiträde Ae 5 (Stockholm).....	+	1 104
c) 1 kanslibitråde Ag 7 i st. f. kontorsbiträde Ag 5 (Stockholm).....	+	1 188
d) Stipendier.....		—
3. <i>Vikariatsersättningar m.m.</i>	+	1 304
4. <i>Kompensation för höjda folkpensionsavgifter</i>	+	2 594
5. <i>Omräkning</i>		
a) Löneklassuppflyttningar.....	+	2 064
b) Avrundning.....	—	37
	+	16 800

II. I skrivelse den 24 september 1958 föreslår *medicinalstyrelsen*, att anslaget höjes med ytterligare 32 300 kronor.

		Ökn. el. minskn.
1 antropolog Ae 24 i st. f. läkare Ae 23.....	+	1 500
1 laboratoriebiträde Ae 9 i st. f. Ag 9.....		—
1 antropologamanuens A 20.....	+	21 648
1 kanslibitråde Ae 7 (halvtid).....	+	5 538
Vikariatsersättningar m.m.....	+	3 442
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.....	+	200
Avrundning.....	—	28
	+	32 300

Motiv

I. 1) Obduktionsverksamheten vid rättsläkarstationen i Lund har under de senaste åren ökat väsentligt. Antalet obduktioner, som åren 1952—1955 uppgått till 300—313 per år, uppgick till 360 år 1956 och 427 år 1957. Med hänsyn till denna ökning erfordras kanslibiträdestjänsten som heltidstjänst.

2 a) De tekniska biträdena har i allt väsentligt samma arbetsuppgifter som tekniska biträden i lönegrad 9 vid patologiska universitetsinstitutioner. De måste fullständigt behärska den patologisk-histologiska preparatstekniken samt biträda vid laborationer, djurförsök m. m.

2 b)—c) De båda kontorsbiträdena vid stockholmsstationen har att skriva efter diktamen vid obduktionerna samt att renskriva rättsmedicinska protokoll och andra handlingar. På grund av tvånget att arbeta i den för människor i allmänhet motbjudande miljön har det varit svårt att rekrytera tjänsterna. Den ena tjänsten står sedan en längre tid vakant.

2 d) Fr. o. m. budgetåret 1955/56 inrättades två stipendier om vardera 3 000 kronor för att stimulera intresset för utbildning till rättsläkare. Dessa stipendier har aldrig utnyttjats. Beloppet, som nu uppgår till 3 300 kronor, är för lågt för att kunna påverka rekryteringen till rättsläkartjänsterna. Därför föreslås att de två stipendierna omändras till ett stipendium.

II. Medicinalstyrelsen har den 24 september 1958 avgivit yttrande över det av 1956 års rättsläkarutredning avlämnade betänkandet med förslag rörande den antropologisk-genetiska undersökningsverksamheten. I anslutning till vad styrelsen däri anfört föreslås lönereglering och personalförstärkningar m. m. vid den antropologisk-genetiska avdelningen vid rättsläkarstationen vid Stockholm i huvudsaklig överensstämmelse med vad utredningen förordat.

Departementschefen

1956 års rättsläkarutredning har i juli 1958 framlagt betänkande med förslag rörande den antropologisk-genetiska undersökningsverksamheten. I betänkandet föreslås bl. a., att den centrala serviceverksamheten på området i avvaktan på resultatet av en utredning om rasbiologiska institutets organisation och arbetsförhållanden samt upprättandet av en statens rättsläkarstation i Uppsala tills vidare bibehålles som en enhet, anknuten till rättsläkarstationen vid Stockholm. Vidare behandlas utbildnings- och kompetensfrågor för antropologundersökare samt föreslås vissa personalförstärkningar och löneregleringar vid den antropologisk-genetiska avdelningen vid rättsläkarstationen vid Stockholm. Betänkandet har varit föremål för sedvanlig remissbehandling, varvid förslagen i vissa hänseenden utsatts för kritik. I anslutning till sitt remissutlåtande har medicinalstyrelsen hemställt om personalförändringar vid avdelningen fr. o. m. nästa budgetår i huvudsaklig överensstämmelse med vad utredningen föreslagit.

Förslagen är f. n. föremål för överväganden inom inrikesdepartementet. Beträffande de föreslagna personalförstärkningarna vill jag framhålla, att dessa i första hand motiverats med en väntad ökning av antalet undersökningar som en följd av ändrade bevisregler i faderskapsärenden. Då ärvdabalkssakkunnigas förslag om ändrade regler beträffande utomäktenskapliga barns arvsrätt och vidgade möjligheter till blodundersökning m. m. i faderskapsmål enligt beslut av 1958 års B-riksdag ej genomförts, torde emellertid någon mera betydande stegring av den antropologiska undersökningsverksamheten ej vara att vänta under nästa år. Jag anser mig därför icke nu böra upptaga frågan om förstärkning av den antropologisk-genetiska avdelningen till närmare behandling.

Vad angår medicinalstyrelsens anslagsäskanden i övrigt förordar jag, i anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, att de båda kontorsbiträdestjänsterna vid rättsläkarstationen vid Stockholm utbytes mot kanslibitradestjänster i Ae 7 resp. Ag 7.

Då de två nuvarande rättsläkarstipendierna å vartdera 3 300 kronor visat sig för låga för att stimulera rekryteringen till rättsläkartjänsterna, anser jag mig böra biträda förslaget, att de båda stipendiebeloppen sammanslås till ett stipendium å 6 600 kronor.

Övriga av medicinalstyrelsen framförda förslag till tjänsteförändringar kan jag icke tillstyrka.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit erfordras en ökning av medelsanvisningen med 1 900 kronor. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag 2 600 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar med i runt tal 2 500 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (1 900 + 2 600 + 2 500) 7 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (508 000 + 7 000) 515 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens rättsläkarstationer, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	38 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	92 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	323 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	58 200
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 600

Summa kronor 515 000;

b) till *Statens rättsläkarstationer*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 515 000 kronor.

[23] 20. Statens rättsläkarstationer: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	144 100	105 479
1958/59 (statsliggaren s. 1007)	136 000	
1959/60 (förslag)	135 000	

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget höjes med 5 300 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Statens rättsläkarstation vid Stockholm				
a) Reseersättningar.....	491	7 500	3 000 —	4 500
b) Bränsle, lyse och vatten.....	28 733	25 000	29 000 +	4 000
c) Inköp och underhåll av inventarier och instrument.....	12 000	12 000	12 000	—
d) Transporter m.m.....	7 223	5 900	8 000 +	2 100
2. Statens rättsläkarstation i Lund				
a) Bränsle, lyse och vatten.....	2 045	1 500	2 200 +	700
b) Övriga expenser.....	8 297	7 000	8 500 +	1 500
c) Transporter m.m.....	4 976	3 500	5 000 +	1 500
			+	5 300

II. I skrivelse den 24 september 1958 föreslår *medicinalstyrelsen*, att anslaget höjes med ytterligare 29 000 kronor.

Motiv

I. 1 a) Läkarpersonalen har endast i mycket begränsad utsträckning kunnat åtaga sig tjänsteförrättningar utanför stationen. Posten kan därför nedräknas.

1 b) Med hänsyn till belastningen bör posten höjas med 4 000 kronor.

1 c) Till komplettering av den antropologisk-genetiska avdelningens utrustning med en pH-meter samt med apparatur för färg- och stereofotografering (kamera, specialgjord projektionsapparat, fotograferingsstol samt mörkrumsutrustning) erfordras cirka 8 000 kronor. För löpande anskaffning och underhåll av stationens utrustning torde 4 000 kronor vara tillräckligt.

1 d) Den ökade belastningen beror på att läkarna icke hunnit resa i vanlig omfattning utan att i stället de döda måst föras till rättsläkarstationen.

2 a) Delposten bör höjas med hänsyn till belastningen.

2 b) Det ökade antalet obduktioner och en ökning av laboratorieverksamheten har föranlett, att en höjning med 1 500 kronor erfordras.

2 c) Anslagsbehovet beräknas med utgångspunkt från medelsförbrukningen.

II. 1956 års rättsläkarutredning har beräknat, att antalet undersökningar vid den antropologisk-genetiska avdelningen kommer att öka väsentligt. Kostnaderna för fotografering på denna avdelning kommer att stiga i takt därmed. Det ökade medelsbehovet för täckande av dessa kostnader uppskattas till 4 000 kronor. Medicinalstyrelsen föreslår, att anslagsposten till kostnader för fotografering uppräknas med 4 000 kronor.

Föreståndaren för rättsläkarstationen vid Stockholm har hemställt, att 25 000 kronor ställes till förfogande för en antropologisk-genetisk familjeundersökning. Domstolarna har visat en påtaglig försiktighet vid bedömningen av resultaten ulav de antropologisk-genetiska undersökningarna. Delta torde ha sin grund i att antropologexpertisens utlåtanden hittills i stor utsträckning ej varit tillräckligt vägledande. Enär det vetenskapliga

underlaget till stor del saknats, har den undersökande läkaren ofta måst formulera utlåtandena på ett vagt och otillfredsställande sätt. Med den omfattning verksamheten nu fått bör man enligt styrelsens mening söka skapa ett tillräckligt brett vetenskapligt underlag för att utlåtandena skall kunna tillmätas större juridiskt bevisvärde. Den föreslagna familjeundersökningen kan väntas medgiva säkrare uttalanden rörande sannolikheten av ett ifrågasatt faderskap. Styrelsen tillstyrker därför föreståndarens förslag.

Departementschefen

Beträffande rättsläkarstationen vid Stockholm föreslår jag med hänsyn till belastningen en nedräkning av anslagsposten till reseersättningar med 4 500 kronor till 3 000 kronor samt en uppräknings av delposterna till bränsle, lyse och vatten och till transporter m. m. med 4 000 resp. 2 000 kronor till 29 000 resp. 7 900 kronor.

För anskaffande av viss kompletterande utrustning till den antropologisk-genetiska avdelningen i Stockholm kan jag förorda en till 4 000 kronor begränsad medelsanvisning. För löpande anskaffning och underhåll av stationens utrustning beräknar jag 4 000 kronor. Delposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument m. m. bör för stationens del sålunda uppföras med 8 000 (— 4 000) kronor.

Under delposten till kostnader för fotografering räknar jag på grund av belastningen och med hänsyn till vad jag anfört under föregående punkt rörande den antropologisk-genetiska undersökningsverksamheten med oförändrat belopp.

I avvaktan på ett ställningstagande till de av 1956 års rättsläkarutredning avgivna förslagen rörande den antropologisk-genetiska undersökningsverksamheten är jag icke beredd tillstyrka, att medel ställes till förfogande för att verkställa den av medicinalstyrelsen förordade familjeundersökningen.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet såvitt angår rättsläkarstationen i Lund föranleder icke annan erinran från min sida än att jag föreslår, att höjningen av delposterna till bränsle, lyse och vatten samt till övriga expenser begränsas till 600 resp. 1 400 kronor.

Då inkomsterna under posten till särskilda uppbördsmedel successivt ökat och föregående budgetår uppgick till 6 800 kronor, förordar jag, att inkomstposten uppräknas med 2 000 kronor till 7 000 kronor.

I enlighet med det anförda bör anslaget för nästa budgetår minskas med (— 4 500 + 4 000 + 2 000 — 4 000 + 600 + 1 400 + 1 500 — 2 000) 1 000 kronor och således upptagas till (136 000 — 1 000) 135 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens rättsläkarstationer: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 135 000 kronor.

[24] 21. Medikolegala besiktningar

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	50 000	50 871
1957/58	50 000	61 399
1958/59 (statsliggaren s. 1008)	50 000	
1959/60 (förslag)	65 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget med hänsyn till belastningen uppräknas med 15 000 kronor.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår föranleder icke någon erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medikolegala besiktningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kronor.

[25] 22. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	13 800 000	13 678 780
1957/58	14 200 000	14 963 464
1958/59 (statsliggaren s. 1008)	16 100 000	
1959/60 (förslag)	16 200 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget höjes med 200 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän (förste provinsialläkare och provinsialläkare)	— 200 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	+ 300 000
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 100 000
	+ 200 000

Motiv

1) Den 1 juli 1958 hade 592 provinsialläkardistrikt inrättats. Gällande personalförteckning upptager 603 provinsialläkartjänster. Av de inrättade tjänsterna är, fränsett rutinvakanta och 8 blockerade tjänster, 88 utan ordinarie innehavare.

Antalet vakanser har kraftigt ökat under de senaste åren. Återhållsamhet bör därför iakttagas med att inrätta nya ordinarie provinsialläkartjänster. I samma riktning talar det av kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket (ÖHS-kommittén) framlagda förslaget om överförande av huvudmannaskapet för provinsialläkarna till landstingen (SOU 1958: 15). F. n.

finns en reserv av (603 — 592) 11 tjänster, för vilka motsvarande distrikt ännu icke inrättats. Inom denna ram finns utrymme för att i trängande fall inrätta nya distrikt samt att till ordinarie omändra ett mindre antal extra distrikt. Styrelsen är därför icke beredd att föreslå, att ytterligare ordinarie provinsialläkartjänster inrättas för nästa budgetår.

Fr. o. m. budgetåret 1956/57 har försöksvis inrättats tre tjänster som biträdande provinsialläkare i Ae 19. Kungl. Maj:t har därjämte genom beslut den 30 maj 1958 föreskrivit, att fr. o. m. den 1 juli 1958 tills vidare skall försöksvis inrättas ytterligare en dylik tjänst. ÖHS-kommittén har föreslagit, att 10 nya tjänster som biträdande provinsialläkare inrättas budgetåret 1959/60. Detta förslag anser sig styrelsen kunna biträda.

Å personalförteckningen för nästa budgetår bör alltså upptagas oförändrat 603 provinsialläkartjänster. På grund av det stora antalet vakanta distrikt synes det emellertid tillfyllest att räkna med avlöningar åt högst 575 provinsialläkare. I enlighet härmed skulle under ordinarieposten grundlönen beräknas till $(24 \times 31\,392 + 575 \times 19\,000)$ 11 678 408 kronor.

Medel till den expensersättning, som tillkommer förste provinsialläkare och som f. n. anvisats under ordinarieposten, föreslås skola överföras till ett särskilt anslag till omkostnader för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl. Med hänsyn härtill och till belastningen torde anslagsposten för nästa budgetår kunna begränsas till 11 500 000 kronor.

2) Medelsbehovet till övrig icke-ordinarie personal beräknas med hänsyn till belastningen samt till den föreslagna utökningen av antalet biträdande provinsialläkare till 2 800 000 kronor.

Medicinalstyrelsens anslagsberäkning bygger på nu gällande grunder. Därest ÖHS-kommitténs förslag skulle genomföras, bör enligt kommittén för budgetåret 1959/60 ytterligare beräknas 1 250 000 kronor för mottagningslokaler, 1 000 000 kronor för utrustning av dessa och 2 500 000 kronor för mottagningshjälp eller tillhoppa 4 750 000 kronor. Styrelsen har emellertid för avsikt att framlägga förslag till ny provinsialläkartaxa, innebärande en övergång till sjukkassetaxan för provinsialläkarnas del. Vid bifall härtill bör provinsialläkarna själva bekosta sin mottagningshjälp, varigenom nyssberörda medelsbehov skulle kunna begränsas till 2 250 000 kronor.

Departementschefen

Kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket har i sitt betänkande angående hälsovård och öppen sjukvård i landstingsområdena (SOU 1958: 15) framlagt vittgående förslag till reformer och förstärkningar beträffande tjänsteläkarorganisationen. Vid sidan av den principiellt viktiga frågan om överförande av huvudmannaskapet för den öppna tjänsteläkarvården i landstingsområdena från staten till landstingen föreslås sålunda bl. a. en förstärkning av hälsovårdstillsynen på länsplanet genom omändring av den nuvarande förste provinsialläkarorganisationen till en länsläkarorganisation med vidgade arbetsuppgifter inom omgivningshygien,

hälsouppllysning m. m. Vidare föreslås en utökning av tjänsteläkarkåren och i samband därmed modifieringar av nuvarande distriktsindelning samt inrättande av två- och flerläkardistrikt med gemensamma läkarstationer. Tjänsteläkarna föreslås också i väsentligt ökad utsträckning erhålla mot- tagnings- och skrivhjälp. Dessutom förutsättes en förstärkning av distrikts- vårdorganisationen genom ökat antal distriktssköterskor och sjukgym- naster.

Kommittéförslagen är f. n. föremål för beredning inom inrikesdeparte- mentet. Med hänsyn till deras genomgripande natur räknar jag icke med att några reformförslag skall kunna genomföras i sådan tid, att de påver- kar anslagsberäkningarna under provinsialläkarstaten för nästa budgetår. Medelsbehovet under förevarande anslag bör därför beräknas med utgångs- punkt från nuvarande organisation.

Den 1 oktober 1958 hade distrikt inrättats för sammanlagt 592 av de på personalförteckningen uppförda 603 provinsialläkartjänsterna. Av dessa tjänster var enligt vad jag inhämtat från medicinalstyrelsen, fränsett rutin- vakanser, 83 utan ordinarie innehavare. Därav var 8 tjänster blockerade. Detta innebär, att antalet svårbesatta distrikt, d. v. s. distrikt där pro- vinsialläkartjänsten ej kunnat besättas efter minst ett ledigförklarande, på ett år ökat med ett tiotal. Annan vikarie än provinsialläkare i angrän- sande distrikt fanns på 60 av de 83 vakanta tjänsterna.

Den svåra rekryteringssituationen liksom det föreliggande utredningsför- slaget bör enligt min mening mana till stor försiktighet med att inrätta nya provinsialläkardistrikt. F. n. finns en reserv av (603 — 592) 11 tjänster, för vilka motsvarande distrikt ännu icke inrättats. Inom denna ram finns ut- rymme för att i trängande fall inrätta nya distrikt och att omändra ett mindre antal extra provinsialläkardistrikt till ordinarie. Jag delar därför medicinalstyrelsens uppfattning, att ytterligare ordinarie provinsialläkar- tjänster icke bör inrättas för nästa budgetår.

Fr. o. m. budgetåret 1956/57 inrättades försöksvis tre tjänster såsom biträdande provinsialläkare i lönegrad Ae 19. Med anledning av ett förslag av medicinalstyrelsen att utöka antalet sådana tjänster uttalade jag vid anmälan av motsvarande anslag i 1958 års statsverksproposition, att Kungl. Maj:t i och för sig torde vara oförhindrad att inrätta tjänster av föreva- rande slag och att jag därför förutsatte, att det skulle finnas möjlighet att i enstaka fall efter särskild prövning inrätta biträdande provinsialläkar- tjänster i distrikt, där utsikter att rekrytera tjänsterna ansåges föreligga och där det även i övrigt bedömdes lämpligt. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t sedermera förordnat om inrättande av två sådana tjänster försöksvis fr. o. m. den 1 juli 1958 resp. den 1 januari 1959.

I anslutning till ett av kommittén för hälso- och sjukvården i riket hösten 1957 framlagt förslag har medicinalstyrelsen nu hemställt, att 10 nya tjänster som biträdande provinsialläkare skall inrättas nästa budgetår. Med anledning härav vill jag erinra om mitt nyssberörda uttalande i 1958

års statsverksproposition. Jag anser mig alltjämt icke böra föreslå något fixerat antal tjänster men är beredd att efter förslag av medicinalstyrelsen i enstaka fall föreslå Kungl. Maj:t inrättande av sådana i distrikt, där behov föreligger och rekryteringsmöjligheterna bedömes vara goda.

Vad angår medelsbehovet för nästa budgetår räknar jag i likhet med medicinalstyrelsen med avlöningar till 24 förste provinsialläkare och 575 provinsialläkare. Till grundlöner åt dessa befattningshavare kan medelsbehovet beräknas uppgå till $(24 \times 31\,392 + 575 \times 19\,000)$ 11 678 408 kronor, vilket belopp med hänsyn till de senaste årens underbelastning på ordinarieposten torde kunna avrundas nedåt till 11 500 000 kronor. Medel för de ersättningar till förste provinsialläkare för vissa expenser, som f. n. utgår från nämnda anslagspost, beräknar jag för budgetåret 1959/60 under nästföljande punkt. Enligt mitt förslag nedräknas sålunda ordinarieposten med 200 000 kronor.

Medelsbehovet under icke-ordinarieposten beräknar jag på grund av vad jag i det föregående anfört och med hänsyn till den höga belastningen för föregående budgetår till 2 700 000 (+ 200 000) kronor. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör upptagas 100 000 kronor.

Anslaget bör alltså uppräknas med $(-200\,000 + 200\,000 + 100\,000)$ 100 000 kronor och bestämmas till $(16\,100\,000 + 100\,000)$ 16 200 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän (förste provinsialläkare och provinsialläkare), <i>förslagsvis</i>	11 500 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	14 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 700 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 886 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	100 000

Summa kronor 16 200 000;

- b) till Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.:
Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 16 200 000 kronor.

[26] 23. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Omkostnader. Något anslag under denna rubrik finnes ej uppfört i gällande riksstat.

Anslag

1959/60 (förslag) 450 000

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att under denna rubrik upptages ett förslagsanslag av 475 000 kronor, vilket skulle inrymma för innevarande budgetår upptagna förslagsanslag till Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Sjukvård och Reseersättningar ävensom vissa utgifter av expensnatur.

	Utgifter 1957/58	Anvisat 1958/59	Förslag
1. Sjukvård m. m.....	11 070	15 000	15 000
2. Reseersättningar.....	282 487	350 000	350 000
3. Ersättning för vissa expenser.....	96 200	96 200	96 200
4. Vissa kostnader i samband med tjänsteförrättningar m. m.....	—	—	13 800
			475 000

Motiv

Samtliga ersättningar för till provinsialläkarstaten hörande tjänstemäns utgifter av omkostnadsnatur föreslås skola sammanföras under ett enda anslag i form av en omkostnadsstat till provinsialläkarstaten.

1) Med hänsyn till belastningen å anslaget till sjukvård torde posten kunna uppföras med samma belopp som det nuvarande anslaget, 15 000 kronor.

2) Under avlöningsstaten förordas inrättande av ett ökat antal befattningar som biträdande provinsialläkare. Fr. o. m. den 1 juli 1958 må jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 18 april samma år under vissa förutsättningar ersättning för flyttningskostnad utgå, då läkare tillträder provinsialläkartjänst med rätt till förhöjd tjänstårsberäkning eller då Kungl. Maj:t eljest av särskilda skäl lämnar medgivande därtill. De merutgifter, som kan väntas av nu berörda omständigheter, torde kunna bestridas inom ramen för nuvarande anslagsbelopp, 350 000 kronor.

3) Som bidrag till bestridande av kostnader för expeditiionslokal samt skrivhjälp och andra expenser utgår jämlikt 33 § statens allmänna avlöningsreglemente till förste provinsialläkare f. n. ett belopp av 96 200 kronor. Kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket (SOU 1958: 15) har föreslagit expensersättningens utbytande mot kostnadsfritt tillhandahållande av tjänstelokaler och arbetsbiträde, vilket kan medföra, att statsverkets nuvarande kostnader för förste provinsialläkares expenser nedbringas. I avvaktan på ställningstagande till kommitténs förslag förordar medicinalstyrelsen, att anslagsposten uppföres med oförändrat belopp.

4) Denna delpost avses inrymma medel till ersättning för dels telegram- och telefonkostnader i fråga om tjänsteförrättningar, dels ock vissa kostna-

der av expensnatur i samband med smittsamma sjukdomars bekämpande. Nuvarande bestämmelser om ersättning till hithörande läkare för telegram- och telefonkostnader har föranlett tolkningssvårigheter, och klarare föreskrifter har efterlysts.

Delposten skulle sålunda komma att bl. a. omfatta dels de expenser, vilka avses i cirkulär den 24 januari 1914 till länsstyrelserna angående ersättning åt förste provinsialläkare för telefonavgifter och vilka gäldas från förslagsanslaget till Länsstyrelserna: *Expenser* (delposten övriga expenser för annat än eget behov), dels ock vissa expenser vid förebyggande och bekämpande av epidemiska sjukdomar, för vilka medel i annan ordning ej är tillgängliga och vilka under senare år bestritts från anslaget till vissa kostnader för allmän hälso- och sjukvård. I fråga om sistnämnda kostnader har erfarenheten från epidemibekämpandet visat angelägenheten av att styrelsen disponerar medel bl. a. för täckande av förste provinsialläkares och provinsialläkares telegram- och telefonkostnader under epidemier. För dessa och andra inom provinsialläkarstaten fallande expenskostnader för särskilda åtgärder av mindre omfattning till förebyggande och bekämpande av smittsamma sjukdomar bör medel vid behov kunna disponeras från förevarande anslagspost utan Kungl. Maj:ts bemyndigande i det särskilda fallet.

I avvaktan på närmare erfarenheter rörande medelsbehovet beräknas 13 800 kronor.

Yttrande

Statskontoret framhåller, att ersättningar av omkostnadsnatur till befattningshavare tillhörande provinsialläkarstaten f. n. bestrides från en rad olika anslag, vilket medfört svårigheter i olika hänseenden. Ämbetsverket, som finner medicinalstyrelsens förslag att samordna dessa ersättningar ägnat att skapa större reda och klarhet i de nu svåröverskådliga anslagsförhållandena, tillstyrker, att ett särskilt omkostnadsanslag för ändamålet uppföres å riksstaten. I fråga om de närmare detaljerna i den föreslagna staten framhåller statskontoret.

Med hänsyn till medelsåtgången under de två senaste budgetåren — 12 657 och 11 070 kronor — uppskattar ämbetsverket medelsbehovet under sjukvårdsposten till 12 000 kronor. I betraktande av belastningen under budgetåret 1957/58 synes den förslagsvis uppförda anslagsposten till reseersättningar kunna icke oväsentligt reduceras i förhållande till vad medicinalstyrelsen föreslagit. Då emellertid en utvidgning av tillämpningsområdet för ersättning för flyttningskostnader nyligen genomförts, torde visst utrymme böra lämnas för härav föranledda ökade kostnader. Statskontoret föreslår, att posten uppföres med 325 000 kronor. Till gäldande av vissa kostnader i samband med tjänsteförrättningar m. m. har medicinalstyrelsen beräknat ett belopp av 13 800 kronor. Då några säkra hållpunkter för bedömande av medelsbehovet icke f. n. torde finnas, anser sig statskontoret böra godtaga styrelsens beräkningar. Posten synes dock böra högstbetecknas. I övrigt har framställningen ej givit statskontoret anledning till erinran.

Departementschefen

Såsom medicinalstyrelsen påvisat utgår f. n. ersättningar av omkostnadsnatur till befattningshavare tillhörande provinsialläkarstaten från en rad olika anslag. Så bestrides kostnader för sjukvård m. m. och reseersättningar från två särskilda anslag under provinsialläkarstaten. Vidare utgår ersättning för vissa expenser, som jämlikt 33 § statens allmänna avlöningsreglemente tillkommer förste provinsialläkare, från anslaget till Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar. Ersättning för kostnader av expensnatur, bl. a. vissa telefon- och telegramavgifter, bestrides i andra fall från länsstyrelsernas expensanslag. Slutligen har i viss omfattning expenskostnader i samband med förebyggande och bekämpande av epidemiska sjukdomar efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t ersatts från anslaget till vissa kostnader för allmän hälso- och sjukvård. En dylik uppsplittring synes mig icke rationell och är ägnad att försvåra överblicken över medelsåtgången. Jag förordar därför medicinalstyrelsens förslag, att samtliga berörda kostnader sammanföres under ett omkostnadsanslag under provinsialläkarstaten. Denna förändring bör vidtagas oberoende av de mera genomgripande reformer beträffande tjänsteläkarorganisationen, som föreslagits av kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket.

Anslagsposten till sjukvård m. m. bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag uppföras med 15 000 kronor, vilket innebär oförändrad medelsanvisning.

Med hänsyn till den låga belastningen föregående budgetår under anslaget till Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Reseersättningar beräknar jag i likhet med statskontoret medelsbehovet till reseersättningar till 325 000 (— 25 000) kronor.

De medel, som f. n. anvisats under provinsialläkarnas avlöningsanslag för bestridande av vissa expensersättningar till förste provinsialläkare, bör i avvaktan på ställningstagande till nyssnämnda kommittéförlag överföras till förevarande anslag och därvid upptagas med oförändrat belopp, 96 200 kronor.

Beträffande övriga i det föregående berörda expensersättningar kan någon säker beräkning av medelsbehovet icke göras, när de kostnader, som bestritts från länsstyrelsernas expensanslag, icke redovisats särskilt och utgifterna i samband med epidemibekämpande givetvis blir beroende av det epidemiologiska läget i landet. I avvaktan på närmare erfarenheter härutinnan anser jag mig böra godtaga medicinalstyrelsens uppskattning av medelsbehovet. För ändamålet beräknar jag sålunda 13 800 kronor. Beträffande expenskostnaderna vid epidemibekämpande bör det enligt min mening liksom hittills ankomma på Kungl. Maj:t att efter särskild prövning ställa medel till förfogande.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör förevarande anslag, vilket bör

benämnas Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Omkostnader, upptagas med (15 000 + 325 000 + 96 200 + 13 800) 450 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.:*
Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslags-
anslag av 450 000 kronor.

[27] 24. Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	24 000	27 315
1957/58	15 000	16 907
1958/59 (statsliggaren s. 1018)	15 000	
1959/60 (förslag)	15 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Motiv

F. n. utgår statsbidrag till 9 extra provinsialläkardistrikt med 1 500 kronor för distrikt och år.

Under anslaget till avlöningar åt förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl. räknar medicinalstyrelsen med omändring till ordinarie provinsialläkardistrikt av ett mindre antal extra distrikt, vilka den 1 juli 1959 ägt bestånd under längre tid än fem år. Med hänsyn till dels svårigheten att nu bedöma tidpunkten för omändringarna, dels ock till möjligheten av att nya extra distrikt tillkommer, beräknar styrelsen det antal distrikt, för vilka statsbidrag bör utgå under hela nästa budgetår, till 8 eller samma antal som beräknats för innevarande budgetår. I enlighet härmed bör för ändamålet anvisas (8 × 1 500) 12 000 kronor. Därjämte bör till dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare beräknas oförändrat belopp, 500 kronor, eller tillhoppa 12 500 kronor. Med hänsyn till belastningen samt till sannolikheten av viss eftersläpning i fråga om ulbetalningarna torde beloppet böra avrundas uppåt till 15 000 kronor.

Departementschefen

Liksom vid beräkningen av anslaget för innevarande budgetår förutsätter jag, att extra provinsialläkardistrikt under nästa budgetår kommer att inrättas endast i ett strängt begränsat antal fall. Å andra sidan har jag under punkten 25 räknat med omändring av ett mindre antal extra distrikt till ordinarie. I likhet med medicinalstyrelsen beräknar jag antalet statsbidragsberättigade extra distrikt under nästa budgetår till åtta.

Mot styrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag ej någon erinran. Anslaget bör alltså upptagas med 15 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 kronor.

[28] 25. Anställande av civila reservläkare

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	55 000	44 379
1957/58	165 000	123 582
1958/59 (statsliggaren s. 1019)	165 000	
1959/60 (förslag)	250 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget höjes med 165 000 kronor.

Motiv

Samtliga 30 befattningar som civila reservläkare är besatta. Tolv läkare har hittills fullgjort sin tjänstgöring. Kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket har i promemoria den 19 november 1957 om provinsialläkarkrisen föreslagit en ökning av antalet befattningar till 60. Kommittén uttalade härvid, att varje reservläkare innebar möjlighet för två provinsialläkare att uttaga en månads semester.

Antalet provinsialläkarbefattningar utan ordinarie innehavare är f. n. omkring 90. Med hänsyn till det beträngda läge, vari provinsialläkarorganisationen sålunda befinner sig, samt svårigheten för många provinsialläkare att erhålla författningsenlig semester på grund av bristen på vikarier finner styrelsen anställande av ytterligare högst 30 reservläkare välmotiverat. Den nya studieplanen för läkare torde medföra, att medicine kandidater framdeles i väsentligt mindre omfattning än nu kan påräknas som vikarier.

Då årsarvodet till reservläkare fastställts till 5 000 kronor, skulle för detta ändamål erfordras (60 × 5 000) 300 000 kronor. För övriga utgifter, som skall bestridas av statsmedel, beräknas 30 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret anför.

Den 1 december 1955 fanns i riket — bortsett från s. k. rutinledigheter — 40 provinsialläkartjänster utan ordinarie innehavare, av vilka dock 13 var blockerade. Enligt vad som uppgivits uppgår antalet lediga befattningar f. n. till omkring 90. Sålunda har antalet provinsialläkartjänster utan ordinarie innehavare mer än fördubblats under mindre än tre år. Med hänsyn

till det härigenom uppkomna besvärliga läget för provinsialläkarkåren och på grund av förefintligt vikariebehov har statskontoret i och för sig icke något att erinra mot en ökning av antalet reservläkarbefattningar från 30 till 60. Då det emellertid synes ovisst, om samtliga berörda tjänster redan under nästa budgetår kan besättas med innehavare, som fyller uppställda kompetenskrav, torde anslaget f. n. ej böra uppräknas med högre belopp än som beräknas motsvara kostnaden för ytterligare 10 befattningshavare. För detta ändamål bör anslaget höjas med $(10 \times 5\,000)$ 50 000 kronor till fasta årsarvoden och med 5 000 kronor till bestridande av övriga utgifter eller med tillhoppa 55 000 kronor.

Departementschefen

Enligt vad jag inhämtat från medicinalstyrelsen var i början av december 1958 27 av de 30 befattningarna som civila reservläkare besatta. Den sammanlagda tjänstgöringstid, som dittills fullgjorts å reservläkarbefattning, motsvarade drygt sju helårstjänster.

Med hänsyn till det stora antalet vakanser inom provinsialläkarorganisationen och svårigheterna att anskaffa semestervikarier för provinsialläkare anser jag önskemålet om ökning av antalet civila reservläkare vara starkt berättigat. Såsom statskontoret framhållit, är det emellertid tveksamt, i vilken utsträckning ett ökat antal tjänster kan besättas. Det finns därför enligt min mening anledning att iakttaga en viss försiktighet i fråga om inrättandet av nya reservläkarbefattningar. För egen del anser jag mig böra förorda en begränsad utökning av kåren för nästa budgetår med 15 nya tjänster till sammanlagt 45.

I detta sammanhang vill jag erinra om att möjligheterna f. n. prövas att på annan väg komma till rätta med de besvärande vakansproblemen inom provinsialläkarkåren. Genom beslut den 14 februari 1958 har Kungl. Maj:t sålunda bemyndigat chefen för armén att, i vad anginge värnpliktig uttagen för utbildning i specialtjänst såsom läkare vid armén, under vissa förutsättningar föreskriva avkortning av anbefalld s. k. fortsatt tjänstgöring från omkring 145 dagar till omkring 85 dagar beträffande värnpliktig, som efter förordnande av medicinalstyrelsen fullgjort vikariatstjänstgöring såsom provinsialläkare i svårbesatta distrikt inom Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län under 60 dagar i följd. Enligt vad jag inhämtat är intresset från läkarnas sida för denna tjänstgöringsform i stigande. Sålunda hade i början av december 1958 ett 60-tal läkare anmält sig hos medicinalstyrelsen för sådan vikariatstjänstgöring under år 1959. Detta innebär, att provinsialläkartjänster i svårbesatta norrlandsdistrikt i en omfattning motsvarande 10 helårstjänster på detta sätt kommer att kunna uppehållas med vikarie under året.

Då årsarvodet till reservläkare bestämts till 5 000 kronor, skulle för detta ändamål erfordras $(45 \times 5\,000)$ 225 000 kronor. För övriga utgifter, som skall bestridas av statsmedel, beräknar jag 25 000 kronor. Anslaget bör

sålunda för nästa budgetår uppföras med (225 000 + 25 000) 250 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anställande av civila reservläkare* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

Sjukvårdsanstalterna

Sinnessjukvårdsanstalter m. m.

[29] 26. Statens sinnessjukhus: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	107 042 000	114 414 297
1957/58	116 975 000	130 114 350
1958/59 (statsliggaren s. 1019)	140 500 000	
1959/60 (förslag)	149 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 15/10 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 9 321 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Personal till följd av nya vårdplatser	+ 700 436
2. Personal för befintliga vårdplatser:	
a) läkarpersonal	+ 494 463
b) sjukvårdspersonal	+ 4 708 375
c) kontorspersonal	+ 319 669
d) ekonomipersonal	+ 564 051
	+ 6 086 558
3. Lönerreglering	+ 31 650
4. Vikarieavlöningar m. m.:	
a) vikarielöner	+ 1 335 000
b) avlöningar till extra arbetskraft	+ 165 000
	+ 1 500 000
5. Arvodestagare m. m.	+ 48 000
6. Tjänstetidsbefordran	+ 106 717
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 848 000
8. Avrundning	— 361
	9 321 000

Motiv

Allmänna synpunkter

Verksamheten vid sinnessjukhusen har på senare år ändrats både till omfattning och innehåll. De kvantitativa uttrycken för omfattningen kan endast i viss mån avläsas av den ökade tillgång på vårdplatser, som tillkomsten av nya vårdpaviljonger och Gullberna sjukhus har medfört. Mest påtagligt är att det årliga antalet intagningar av patienter ökat. Detta uppgick sålunda år 1950 till 8 797 och år 1957 till 13 550. Antalet intagningar i procent av medelbeläggningen utgjorde 39 procent år 1950 och 57 år 1957. Denna ökning skulle otvivelaktigt ha medfört ytterst allvarliga konsekvenser, bl. a. i form av överbeläggning, om icke nya vårdplatser

tillkommit och en mycket stor del av de intagna patienterna kunnat förbättras och skrivas ut. Verksamheten har sålunda genomgått även kvalitativa förändringar.

Bakom den kraftiga ökningen av patientomsättningen ligger flera samverkande faktorer. Tack vare nya mediciner har ett växande antal fall kunnat utskrivas, varigenom platser friställts för ett klientel med kortare vårdtider. Överhuvud har en förskjutning ägt rum i patientklientelet diagnostiska sammansättning i riktning mot mera akuta sjukdomstillstånd, som erfordrar relativt kort vårdtid. Sålunda har den procentuella andelen intagningar av patienter, lidande av schizofrenier och av manodepressiv psykos under de sista decennierna undergått en successiv minskning, medan i stället andelen av patienter lidande av reaktiva psykoser, neuroser, psykopati, alkoholpsykos och liknande sjukdomstillstånd har ökat. Det gäller här ett klientel, som tidigare av olika orsaker icke kunnat beredas vård på sinnessjukhus eller fått vidkännas långa väntetider. Av de under år 1956 intagna patienterna intogs drygt 48 procent efter egen ansökan, medan motsvarande siffra för 1940 var knappt 37 procent. Å andra sidan har antalet patienter lidande av ålderspsykoser ökat. Dessa sjukdomsfall, som ofta är svårbehandlade och vanligen kräver lång vårdtid, utgör f. n. 20—25 procent av de intagna.

Det tilltagande antalet patienter med akuta sjukdomstillstånd har medfört allt större anspråk på den för detta klientel avsedda diagnostiska och terapeutiska utrustningen. Inom kroppssjukvården är de kliniskt-kemiska laboratorierna och röntgenavdelningarna viktiga serviceorgan för den diagnostiska verksamheten. Det är naturligt, att krav på motsvarande utrustning nu uppställas för sinnessjukhusens del. På de psykiska sjukdomarnas område tillkommer dessutom andra diagnostiska metoder av väsentlig betydelse, bl. a. den psykologiska testningsmetodik. En tillförlitlig diagnos av vissa psykiska sjukdomstillstånd kan icke uppnås utan psykologisk testning. Denna har numera nått en sådan omfattning och utformning, att den fordrar speciallaboratorier och personal, som behärskar den invecklade mätningstekniken. Erforderligt antal psykologtjänster bör sålunda inrättas. Likaså måste betydligt ökade anspråk ställas på sjukvårdspersonal och utrustning vid vissa vårdavdelningar, och det är angeläget att skapa tillgång till personal med utbildning för behandlingsverksamhet av skilda slag.

Ökningen och intensifieringen av sinnessjukhusens arbetsuppgifter hänför sig emellertid icke uteslutande till akutsjukvården. Även vården av det kroniska klientelet kräver numera arbetsinsatser av helt annan storleksordning än tidigare. Flertalet vårdplatser är alltså belagda med långvarigt sjuka patienter. Framstegen i farmakoterapien på sinnessjukdomarnas område har medfört, att större eller mindre förbättringar kan uppnås även hos invetererade fall, främst schizofrena. Det synes självklart,

att dessa framsteg bör utnyttjas till fullo. Den genom medicinering vunna förbättringen måste därefter befästas och utbyggas, ofta genom långvarigt och mödosamt personligt arbete. Härför kräves insatser, närmast av psyko-terapeutisk art, både av läkare och sjukvårdspersonal, samt rikliga möjligheter till sysselsättnings- och arbetsterapi. Personalförstärkning för sådana ändamål är av nöden på alla sinnessjukhus. När det gäller patienter, för vilka efter mångårig sjukhusvistelse social återanpassning kan ifrågakomma, uppstår i många fall svårigheter av speciell art, enär patienterna ofta förlorat sina kontakter i samhället. För lösandet av härvid uppkommande problem erfordras en utbyggd kuratorsverksamhet. Motsvarande spörsmål beträffande bostad, arbetsanställning o. s. v. berör givetvis även det akuta klientelet.

Det har visat sig vara till nackdel för sjukvården, om de personalgrupper, som har den ständiga kontakten med patienterna, icke tillräckligt förstår behandlingsverksamheten. Handledning i metoderna, särskilt de psyko-terapeutiska, måste därför ges dels egentlig sjukvårdspersonal, dels ekonomipersonal och andra som i sin gärning får kontakt med patienter. För den mycket viktiga personliga handledningen under utbildningen är det önskvärt, att ett antal tjänster som biträdande instruktionssköterskor inrättas. Det är vidare angeläget, att kursverksamheten i psyko-terapi för läkare får fortsätta.

1) *Personal till följd av nya vårdplatser*

Falbygdens sjukhus. För utrustning av sjukhuset, som avses för cirka 800 platser och beräknas bli färdigställt vid årsskiftet 1960/61, erfordras 1 överläkare (sjukhuschef) i Bo 1, 1 sjukhusintendent i Ao 21, 1 maskinmästare i Ao 14, 1 personalföreståndare i Ao 13, 1 assistent i Ao 13, 1 förrådsförmän i Ao 9, 1 kanslibiträde i Ao 7 samt 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5.

Styrelsen föreslår, att tjänsterna inrättas fr. o. m. årsskiftet 1959/60. Fr. o. m. samma tidpunkt bör även tillsättas en direktion för sjukhuset. Till arvoden åt ledamöter och sekreterare bör beräknas 1 300 kronor. Till arvoden åt sjukhuschefen och dennes semestervikarie bör vidare beräknas 1 000 kronor.

S:t Sigfrids sjukhus. Under budgetåret 1959/60 kommer paviljong M 59 att tagas i bruk. Paviljongen, som närmast är avsedd för svårskötta manliga patienter, är uppdelad på två avdelningar med tillhoppa 48 vårdplatser. Följande sjukvårdspersonal erfordras: 1 översköterska, 1 överskötare, 2 förste skötare (1 manlig och 1 kvinnlig), 17 skötare (manliga) och 2 avdelningsbiträden.

Furunäsets sjukhus. Paviljong MK 1 beräknas vara färdigställd under 1959/60. Den kommer att omfatta tre avdelningar (en för kvinnor och två för män) om vardera 30 platser. Följande sjukvårdspersonal erfordras:

1 översköterska, 2 överskötare, 2 förste skötare (manliga), 1 förste skötare (kvinnlig), 20 skötare (manliga), 9 skötare (kvinnliga) och 3 avdelningsbiträden.

1955 års läkarutbildningsutredning har i sitt den 4 oktober 1957 avgivna betänkande föreslagit, att *professurer i psykiatri* inrättas vid bl. a. *Ulleråkers* och *S:t Lars' sjukhus*. Styrelsen anmäler, att viss ytterligare personal erfordras, om ifrågavarande professurer inrättas under budgetåret 1959/60.

Sammanfattningsvis innebär medicinalstyrelsens förslag beträffande personal till följd av nytillkommande vårdplatser, att följande 69 tjänster (varav 8 för Falbygdens sjukhus) skulle nyinrättas, nämligen 1 överläkare i Bo 1, 1 intendent i Ao 21, 1 maskinmästare i Ao 14, 1 personalföreståndare i Ao 13, 1 assistent i Ao 13, 2 översköterskor i Ao 10, 3 överskötare i Ao 10, 5 förste skötare i Ao 9, 1 förrådsförmän i Ao 9, 46 skötare i Ao 8, 1 kanslibitråde i Ao 7, 5 avdelningsbiträden i Ae 2 samt 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5.

2) *Personal för befintliga vårdplatser*

2 a) *Läkarpersonal*

Medelbeläggningen per läkartjänst uppgår efter tillkomsten av nya tjänster den 1 juli 1958 å primärsjukhusen till 110,1, å sekundärsjukhusen till 128 samt å sjukhusen för psykiskt efterblivna till 154,9. Fortfarande är emellertid ett stort antal underordnade tjänster vakanta — den 30 juni 1958 var antalet 81. Under större delen av året har flertalet tjänster dock uppehållits av vikarier.

Läkargöromålens omfattning skiftar de olika sjukhusen emellan, beroende på bl. a. intensiteten i verksamheten. Ett uttryck för den skiftande belastningen är patientomsättningen, som företer stora olikheter mellan sjukhusen. Vid beräkningen av läkarbehovet är det därför — såsom styrelsen tidigare påpekat — icke längre möjligt att fördela läkartjänsterna huvudsakligen efter ett visst kvotsystem. Behovet av läkare är vidare betydligt större på avdelningar avsedda för akutsjukvård än på avdelningar med huvudsakligen långvarigt sjuka. Styrelsen finner det angeläget, att utbyggnaden i fråga om läkartjänster fortgår. På grund av den begränsade läkartillgången har styrelsen dock begränsat direktionernas äskanden.

Utbyggandet av den *i n t e r n m e d i c i n s k a v e r k s a m h e t e n* bör fortsätta med hänsyn till verksamhetens betydelse för den intensifierade diagnostiska och terapeutiska aktiviteten.

Direktionerna för *S:ta Maria, Ryhovs* och *S:ta Gertruds sjukhus* har begärt överläkartjänster för den internmedicinska vården. Styrelsen föreslår, att sjukhusen erhåller vardera en sådan tjänst i Be 1. Styrelsen upprepar därjämte sitt förslag från föregående år om inrättande av en överläkartjänst i Be 1 för internmedicin vid *Frösö sjukhus*.

För den slutna psykiatriska vården bör inrättas 3 förste läkartjänster och 5 läkartjänster, varjämte 2 förste läkare bör ges biträdande överläkares ställning.

Vid *Birgittas sjukhus* upprustas den gamla paviljongen för män för att kunna provisoriskt mottaga patienter, som evakueras från andra sjukhus vid mera omfattande renoveringar. Då den gamla paviljongen blivit ersatt av nya paviljonger, kommer evakuerade patienter att kunna tagas emot i ännu större utsträckning. Enär arbetsuppgifterna härigenom icke kan bemästras med befintliga läkarkrafter, bör 1 tjänst såsom förste läkare i Ae 24 inrättas. En förste läkare vid sjukhuset bör givas biträdande överläkares ställning.

Direktionen för *Säters sjukhus* begär 2 nya läkartjänster. Då arbetsbördan för läkarna vid sjukhuset är stor — huvudsakligen på grund av den intensifierade verksamheten — föreslår styrelsen, att 1 tjänst såsom läkare i Ae 23 inrättas.

Beträffande *Sidsjöns sjukhus* upprepar styrelsen ett i föregående års anslagsäskanden framlagt förslag om inrättande av en tjänst såsom förste läkare i Ae 24 vid den s. k. upptagningspaviljongen. Stort behov av förbättrade diagnostiska men framför allt terapeutiska (psykoterapi) resurser föreligger vid avdelningen. En förste läkare vid sjukhuset bör givas biträdande överläkares ställning.

Vid *Ulleråkers sjukhus* bedrives en omfattande utbildningsverksamhet för sinnessjukvårdspersonal, som i hög grad engagerar läkarnas krafter. Vidare meddelas viss undervisning i psykiatri för medicine kandidater. En insulinbehandlingsavdelning kommer att få ökat platsantal och den terapeutiska verksamheten i övrigt har intensifierats. Behovet av ytterligare en läkartjänst är sålunda stort. Svårigheter att rekrytera läkartjänsterna vid sjukhuset föreligger icke. Med hänsyn härtill bör inrättas en tjänst som förste läkare vid sjukhuset. Enär sjukhuset är beläget i en universitetsstad och vissa nya forskningsuppgifter planeras, bör tjänsten placeras i Ao 24.

Vidare föreslås tjänster i Ae 23 vid *Ryhovs, Mariebergs, Frösö och S:t Jörgens sjukhus*. Vid samtliga dessa sjukhus är den diagnostiska och terapeutiska verksamheten intensiv och patientomsättningen hög. Styrelsen finner därför motiverat att läkarkrafterna vid vardera sjukhuset utökas med en tjänst i Ae 23.

Beträffande behovet av ytterligare läkare för familjevård och hjälpverksamhet anför medicinalstyrelsen följande.

Vid *S:t Olofs sjukhus* tjänstgör sjukhuschefen och överläkaren f. n. också som hjälpverksamhets- och familjevårdsläkare. Arbetsuppgifterna inom den öppna vården är redan nu betydande och hjälpverksamhetens omfattning väntas stiga. Härtill kommer att överläkaren ha att utföra rättspsykiatriska undersökningar av personer från Gotland samt att en

mångfald socialpsykiatriska arbetsuppgifter anförtros honom. På grund av nu nämnda förhållanden har medicinalstyrelsen funnit, att ytterligare en överläkartjänst i Bo 1, närmast avsedd för hjälpverksamhet och familjevård, bör inrättas vid sjukhuset.

Vardera av direktionerna för *S:ta Maria* och *Umedalens sjukhus* begär en förste läkare i Ao 24. Bägge sjukhusen har stora upptagningsområden. Enär upptagningsområdet för *S:ta Maria* sjukhus framdeles kan komma att minskas, föreslår styrelsen att tjänsten därstädes inrättas i Ae 24. För *Umedalens sjukhus* föreligger däremot behov av en permanent tjänst.

Sammanfattningsvis innebär medicinalstyrelsens förslag till förstärkning av läkarpersonalen inrättande av 1 överläkartjänst i Bo 1, 4 överläkartjänster i Be 1, 2 försteläkartjänster i Ao 24, 3 försteläkartjänster i Ae 24 och 5 läkartjänster i Ae 23, varjämte 2 förste läkare bör ges biträdande överläkares ställning.

2 b) *Sjukvårdspersonal*

Central sjukvårdspersonal

Av styrelsen i anslagsäskandena för budgetåret 1958/59 framlagda förslag i fråga om personalföreståndare och övrig uppsyningspersonal bifölls ej i sin helhet. Av uttalanden från sjukhusledningarnas sida i samband med anslagsäskandena för nästa budgetår framgår, att stora svårigheter föreligger vid de sjukhus, som ej erhållit någon förstärkning av uppsyningspersonalen, att bemästra den stora arbetsbördan. Styrelsen föreslår därför, att 5 tjänster som översköterska eller överskötare i Ao 10, avsedda som ersättare för och biträden åt personalföreståndare och övrig uppsyningspersonal, inrättas vid *Mariebergs*, *Umedalens*, *Sundby*, *Birgittas* och *S:t Jörgens sjukhus*.

Vidare bör i enlighet med framställningen från föregående år inrättas 2 tjänster som överskötare i A 10 som biträde åt uppsyningsmannen vid specialavdelningarna vid *Sidsjöns* och *S:t Sigfrids sjukhus*. F. n. måste överskötare »lånas» från sjukavdelningarna för att avlasta och avlösa uppsyningsmannen.

Vid *S:t Lars' sjukhus* har en ny sjukvårdsavdelning, M II, bildats med en förste läkare som sjukvårdsläkare med eget ansvar. Vid avdelningen bör inrättas 1 tjänst som uppsyningsman i Ao 11.

Vid *Psykiatriska sjukhuset* är det omöjligt att effektivt sysselsätta patienterna i utearbete, då fast ledning av detta saknas. Styrelsen hemställer därför, att 1 tjänst som uppsyningsman i Ao 11 inrättas. Befattningshavaren skulle även kunna vara ledare för sjukhusets bokbinderi samt avlösa föreståndarinnan.

Vid bifall till styrelsens förslag om inrättande av tjänst såsom biträdande överläkare vid *Birgittas sjukhus* erfordras för läkarens avdelningar 1 tjänst som föreståndarinna i Ao 11.

Verksamheten vid sjukhusens medicinska centra har å de flesta sjukhus under senaste året ökat avsevärt. För att avlasta den fåtaliga kvalificerade personalen synes det angeläget att tillföra vissa sjukhus avdelningsbiträden för laboratoriedisk, städningsarbete m. m.

Ulleråkers sjukhus bör sålunda tillföras 2 avdelningsbiträden, varav ett för laboratoriet och ett för röntgenavdelningen.

Sedan laboratoriet vid *Restads sjukhus* upprustats och röntgenavdelningen blivit alltmer belastad, har behovet av personalförstärkning blivit alltmer framträdande. En ny tjänst som skötare (manlig) — som begärdes redan föregående år — bör därför inrättas.

Mariebergs sjukhus har f. n. 3 översköterskor men ingen underordnad personal vid apotek, laboratorium och röntgenavdelning. På grund av den ökade verksamheten vid sjukhusets medicinska centrum förslår styrelsen i likhet med föregående år, att 1 tjänst som skötare (kvinnlig) och 1 som avdelningsbiträde inrättas.

Vid *Birgittas sjukhus* bör inrättas 1 tjänst som skötare (kvinnlig) med tjänstgöring vid tandläkarmottagningen och sjukhusets medicinska centrum.

Vad *Gullberna sjukhus* beträffar har erfarenheten givit vid handen, att personalen å sjukhusets medicinska centrum icke är tillräcklig. Ökad omfattning av den medicinska terapin liksom röntgenarbetet kommer att kräva ökad arbetsinsats vid laboratoriet. En skötartjänst (kvinnlig) och 1 avdelningsbiträdestjänst i Ae 2 bör därför inrättas.

S:ta Gertruds, S:t Sigfrids, Sundby, S:t Jörgens, S:t Olofs och *S:ta Annas sjukhus* bör vardera tilldelas 1 avdelningsbiträdestjänst i Ae 2.

I sina anslagsäskanden för de sistförflutna budgetåren har styrelsen anmält, att fortsatt utbyggnad av organisationen med överordnad sjukvårdspersonal för natttjänst är nödvändig. Styrelsen har vidare betonat det angelägna i att organisationen utbygges i betydligt snabbare takt än hittills varit fallet.

Vid primärsjukhusen är ifrågavarande organisation ännu ej fullt utbyggd. Så är fallet vid *Gullberna* och *S:t Jörgens sjukhus*. Beträffande sjukhusen för psykiskt efterblivna har endast två av dessa (*Vipeholm* och *Västra Mark*) vardera en tjänst som nattöversköterska. Av sekundärsjukhusen har två sjukhus alltså endast 1 tjänst vardera (*Gådeå* och *Psykiatriska*). Då det är synnerligen angeläget, att överordnad sjukvårdspersonal finnes tillgänglig för tjänst nattetid, bör organisationen snarast utbyggas, så att personalen för nattövervakning är fullt tillräcklig för kontinuerlig tjänstgöring. Vid ett par av de större sjukhusen (*Ryhovs* och *Ulleråkers sjukhus*), där på grund av hl. a. de stora avstånden mellan vårdavdelningarna tjänstgöringen är särskilt krävande, erfordras ytterligare å *Ryhovs sjukhus* 1 överskötersketjänst och å *Ulleråkers sjukhus* 2 överskötersketjänster.

Sammanfattningsvis innebär styrelsens hemställan en utökning av den centrala sjukvårdspersonalen med 33 nya tjänster, därav 2 uppsyningsmän i Ao 11, 1 föreståndarinna i Ao 11, 5 översköterskor eller överskötare i Ao 10, 2 överskötare i Ao 10, 9 nattöversköterskor i Ao 10, 1 skötare (manlig) i Ao 8, 3 skötare (kvinnliga) i Ao 8 och 10 avdelningsbiträden i Ae 2.

Vårdavdelningspersonal

På grund av förändringar i fråga om beläggning, uppdelning av avdelningar m. m. erfordras en utökning av *förmanspersonalen*.

Vid *Restads sjukhus* kommer avdelningarna 7 B och 7 C med vardera 50 resp. 67 patienter att delas, varigenom delningsprogrammet för stora och svårskötta vårdavdelningar vid sjukhuset blir genomfört. Härför erfordras att 2 tjänster som översköterska och 2 som förste skötare (kvinnliga) inrättas.

I samband med överflyttning till nya sjukpaviljonger kommer avdelning M vid *Birgittas sjukhus* att utökas med en vårdavdelning. Med hänsyn härtill bör 1 tjänst som överskötare och 1 tjänst som förste skötare (manlig) inrättas.

Vid *sekundäravdelningen i Hammar* erfordras 1 tjänst som förste skötare (manlig) för att bereda patienterna större möjligheter till sysselsättning i utearbete.

Avdelning 14 vid *Sundby sjukhus* är belagd med 67 manliga patienter. För att möjliggöra uppdelning av patienterna i två vårdgrupper, vardera under ledning av 1 förste skötare, föreslår styrelsen att ytterligare 1 tjänst som förste skötare (kvinnlig) inrättas vid avdelningen.

Vid den s. k. upptagningspaviljongen vid *Sidsjöns sjukhus* kommer öppen mottagning att vara anordnad, varjämte insulin- och elektrochockbehandling bedrivs i speciella lokaler, som är anslutna till avdelningen. Styrelsen — som finner angeläget att mottagningen kan utnyttjas effektivt — föreslår i likhet med föregående år, att 1 överskötersketjänst i Ao 10 inrättas.

Västra Ny sjukhus. Styrelsen föreslår, att avdelningarna E 2 och E 3, som är belägna i olika byggnader och avsedda för lugna resp. halvroliga män, tillföres 1 tjänst som förste skötare (manlig) i Ao 9 för att förbättra omvårdnaden och tillsynen av patienterna.

Vid vissa *insulinavdelningar* å *Ulleråkers sjukhus* har man sedan hösten 1957 gjort försök med successiv aktivering av kronikerklientellet medelst systematisk medicinsk behandling, psykoterapi och kraftig utökning av arbetsterapi. Härigenom har antalet sängliggande patienter kunnat reduceras betydligt på två försöksavdelningar, varav den ena till stor del har ett svårskött åldringsklientel. Av 86 patienter har 65 blivit

förbättrade. Det måste anses synnerligen angeläget, att verksamheten utökas. Med hänsyn härtill och för att möjliggöra en omorganisation av insulinbehandlingsavdelningen bör 6 tjänster som skötare (manlig) i Ao 8 inrättas.

I anslagsäskandena för budgetåret 1956/57 förordade medicinalstyrelsen en sammanlagd ökning av sjukvårdspersonalen i övrigt (arbetsterapi och hjälpverksamhet undantagna) med omkring 1 000 tjänster vid *samtliga sinnessjukhus* under en femårsperiod. För budgetåret 1956/57 inrättades 101 tjänster, för budgetåret 1957/58 109 tjänster och för innevarande budgetår 140 tjänster. Om den ursprungliga planen följts, skulle sammanlagt 600 tjänster ha inrättats under dessa tre år.

Genomsnittsbeläggningen per tjänst utgör f. n. 3,1 på vårdavdelningarna vid primärsjukhusen. Fördelningen de olika sjukhusen emellan är fortfarande ojämn. De gångna tre årens personaltilldelning har dock medfört en väsentlig förbättring av patienternas vård.

Sjukhusdirektionerna har för budgetåret 1959/60 hemställt om en utökning av den lägre vårdpersonalen med sammanlagt 530 tjänster, varav 298 för allmän förstärkning av befintlig vårdpersonal, 66 för undvikande av att patienterna å vissa vårdavdelningar på grund av personalbrist måste hållas inlåsta nattetid, 165 till följd av den beslutade arbetstidsförkortningen samt 6 för uppdelning av avdelning. Härutöver begäres 135 avdelningsbiträdestjänster. Styrelsen finner i och för sig berättigat att 374 skötartjänster i Ao 8 inrättas. Emellertid föreslår styrelsen under anslaget till Utbildning av sinnessjukvårdspersonal: Avlöningar, att 11 tjänster som biträdande instruktionssköterska inrättas under nästa budgetår, vilket skulle innebära icke blott en avsevärd höjning av utbildningsstandarden utan även en kvalitativ förbättring av patientvården. Vid avvägningen av behovet av olika tjänster har styrelsen funnit, att det i nuvarande läge är mer angeläget att inrätta tjänster för undervisningen än att öka antalet tjänster för lägre sjukvårdspersonal i den omfattning, som med hänsyn till arbetsförhållandena på sjukhusen i och för sig vore önskvärd. Med hänsyn härtill och till svårigheten att på en gång rekrytera ett större antal befattningshavare med erforderlig utbildning torde emellertid antalet nya skötartjänster för nästa budgetår begränsas till 271 (varav 150 kvinnliga). Av dessa tjänster avser 114 (varav 60 kvinnliga) allmän förstärkning och 44 (varav 31 kvinnliga) ökad nattövervakning. 113 tjänster (varav 59 kvinnliga) bör tillkomma med hänsyn till arbetstidsförkortningen.

Härutöver föreslår styrelsen, att 100 avdelningsbiträdestjänster i Ae 2 inrättas.

Sammanfattningsvis innebär styrelsens hemställan en utökning av vårdavdelningspersonalen med 387 nya tjänster, därav 1 överskötare i Ao 10, 3 översköterskor i Ao 10, 6 förste skötare i Ao 9, 277 skötare i Ao (Ae) 8 och 100 avdelningsbiträden i Ae 2.

Personal för sysselsättnings- och arbetsterapi

Genom intensifierad arbetsterapi samt i övrigt utökad terapi har ett allt större antal patienter förbättrats, så att de kan sysselsättas på olika sätt i verkstäder och på avdelningar. En fortsatt utökning och intensifiering av denna behandlingsform är av största betydelse. Detta gäller bl. a. de patienter, som ej kan lämna sina avdelningar för att sysselsättas inom arbetsterapilokalerna. Personalen på ifrågavarande avdelningar hinner ej i önskvärd omfattning handleda patienternas sysselsättning, enär dessa oftast är svårskötta. En förstärkning av personalen inom arbets- och sysselsättnings-terapin är därför nödvändig.

Styrelsen föreslår inrättande av 1 tjänst som arbetsterapeut i Ao 9 vid vartdera av *S:t Olofs* och *S:ta Annas sjukhus*, vilka är de enda primärsjukhus som saknar sådan tjänst. Vidare bör en för *sekundäravdelningarna Rosöga* och *Ribbingelund* gemensam arbetsterapeutjänst inrättas, då klientelet därstädes är i stort behov av aktiverande terapi.

Direktionen för *Sidsjöns sjukhus* hemställer om 3 tjänster som förste skötare. Vid den öppna vård- och behandlingsavdelningen finnes lokaler för män och kvinnor, där cirka 40 patienter kan sysselsättas, om tillräcklig personal härför finnes. F. n. kan endast en skötare disponeras för ändamålet. Styrelsen finner det synnerligen angeläget, att sjukhuset erhåller åtminstone 1 tjänst som förste skötare för verksamheten.

För *Ryhovs sjukhus* begär direktionen 3 tjänster som förste skötare för verksamhet bland patienter på de kroniska vårdavdelningarna. Styrelsen anser sig f. n. endast kunna tillstyrka en. Vid vartdera av *S:t Sigfrids, Umedalens, Gullberna* och *S:t Jörgens sjukhus* samt vid *Psykiatriska sjukhuset* bör inrättas 1 tjänst som förste skötare.

Direktionen för Frösö sjukhus har begärt 1 tjänst som arbetsterapeut för *sekundäravdelningen i Järvsö*, bl. a. med hänsyn till sysselsättningssvårigheter för patienterna till följd av arbetstidsförkortningens genomförande. Styrelsen föreslår, att 1 tjänst som förste skötare inrättas.

I anledning av ett av styrelsen framfört yrkande om ytterligare personal för hithörande ändamål anförde departementschefen i 1958 års statsverksproposition, att mentalsjukvårdsdelegationens förslag i organisationsfrågan först borde avvaktas, innan tjänster för skötare med tjänstgöring enbart inom sysselsättnings- och arbetsterapi inrättades. Något förslag i nämnda hänseende från delegationen föreligger icke ännu. Med hänsyn till angelägenheten av ifrågavarande verksamhet finner sig styrelsen likväl böra ånyo påkalla en viss begränsad utökning av denna personal, förslagsvis med 14 tjänster som skötare, varav 12 kvinnliga, samt 3 tjänster som avdelningsbiträde.

Beträffande *Källshagens sjukhus* framhöll styrelsen redan föregående år den trängande nödvändigheten av en förbättring av de terapeutiska resurserna för patienterna, speciellt vid avdelningen för psykiskt efterblivna.

F. n. förfogar sjukhusets tre paviljonger över en arbetsterapeut och två förste skötare, vilka dock ej hinner handleda och sysselsätta alla de patienter, som skulle kunna stimuleras till arbete. Styrelsen föreslår därför, att sjukhuset erhåller 2 tjänster som förste skötare (varav en kvinnlig).

Fr. o. m. budgetåret 1957/58 inrättades vid Källshagens sjukhus en tjänst för befattningshavare med läkepedagogisk utbildning och en tjänst som socialkurator samt anställdes en arvodesavlönad psykolog på deltid. Den läkepedagogiska verksamheten vid sjukhuset kunde igångsättas i januari 1958. Verksamheten är avsedd att vara en förberedelse och utbildning för kommande försöksutskrivning och har hittills visat sig vara till stort gagn för patienterna. Möjligheterna till social rehabilitering av speciellt det yngre klientelet lämnar dock alltjämt en del övrigt att önska. Särskilt erfordras en utökning av resurserna för arbetsträning för att förbereda patienterna för tempobetonat arbete. Arbetsträning kan lämpligen läggas upp efter i huvudsak två linjer, en mekanisk och en snickeribetonad, och bör kunna bedrivas som försöksverksamhet i mindre omfattning utan omfattande byggnationer eller anskaffande av dyrbar maskinpark. Att tänka sig en regelrätt yrkesutbildning torde vara orealistiskt. För såväl snickeriavdelningen som den mekaniska verkstaden kommer dock att erfordras en yrkeslärare. Styrelsen föreslår därför inrättande av 2 tjänster som yrkeslärare i Ae 15 eller samma lönegrad som yrkeslärarna vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården.

Vid Källshagens sjukhus erfordras vidare för organiserande och ledande av skilda fritidssysselsättningar som gymnastik, idrott, tävlingar, utflykter m. m. för patienterna 1 tjänst som förste skötare (socioterapeut) i Ao 9. Sådan verksamhet har hittills endast kunnat bedrivas sporadiskt.

Psykologisk verksamhet

För budgetåret 1958/59 anvisades ett belopp om sammanlagt 60 000 kronor under anslaget till extra arbetskraft för avlönande av psykologer vid vissa sjukhus. Verksamheten under det gångna budgetåret har styrkt, att psykologer är en värdefull tillgång i bl. a. det diagnostiska arbetet.

Vid *Sidsjöns sjukhus* har sedan några år en psykolog gjort värdefulla insatser i det diagnostiska arbetet. Styrelsen finner angeläget, att verksamheten nu stabiliseras genom att en heltidstjänst i Ag 21 inrättas.

Den läkepedagogiska verksamheten vid *Källshagens sjukhus* kräver, att den därstädes inrättade deltidstjänsten för psykolog omändras till heltidstjänst i Ag 21.

Vid *Ullerakers sjukhus* har en kliniskt psykologisk försöksverksamhet pågått sedan februari 1957. Ett betydande och alltmer ökat behov av psykologiska undersökningar föreligger. Särskilda lokaler för ett kliniskt psykologiskt laboratorium är under inrättande och beräknas bli färdiga hösten 1958. De praktiska tillämpningsövningarna vid den kurs i psykologi för me-

dicine studerande, som numera tillkommit, försiggår på sjukhuset. Vidare skall viss del av den högre utbildningen i psykiatri för personal vid sinnessjukhusen fr. o. m. höstterminen 1958 förläggas till sjukhuset. Med hänsyn härtill måste angelägenheten av en fast klinisk psykologisk organisation understrykas. Styrelsen föreslår, att vid sjukhusets psykologiska laboratorium inrättas 1 tjänst som chefspsykolog i Ag 24 och 2 tjänster som psykolog i Ag 21.

Det belopp för avlönande av psykologer vid vissa sjukhus, som anvisats för innevarande budgetår, har av styrelsen tilldelats några sjukhus för bedrivande av försöksverksamhet. Styrelsen finner angeläget, att försöksverksamheten utvidgas, och hemställer därför att beloppet uppräknas med 15 000 kronor.

Sjukgymnaster

Försöken med rörelseterapi för kroniskt schizofrena patienter har bedrivits i ökad omfattning. Intresset för denna behandlingsform är påfallande stort. Genom rörelseterapi har förut immobiliserade sjuka blivit så förbättrade, att de kunnat sysselsättas i utearbete. Direktionerna för tretton sjukhus hemställer om inrättande av en eller två sjukgymnasttjänster. Psykiatriska sjukhuset begär medel till arvode åt en konsulterande sjukgymnast.

Styrelsen, som anser angeläget att åtminstone de största sjukhusen erhåller till sjukhusen knutna sjukgymnaster, föreslår, dels att 1 tjänst som sjukgymnast i Ae 10/12 inrättas vid vartdera av *Ryhovs*, *Ulleråkers* och *Restads sjukhus*, dels ock att nuvarande belopp av 50 000 kronor för avlönande av deltidsanställda sjukgymnaster uppräknas till 100 000 kronor.

Socialkuratorer

Tjänster som sociala kuratorer finns inrättade vid 13 primärsjukhus. Den ökade patientomsättningen har medfört ökat behov av sociala utredningar, kontakter med myndigheter, arbetsgivare och familj. Patientens återanpassning i samhället efter utskrivningen erfordrar numera en omsorgsfull förberedelse och planering. Kuratorerna har visat sig kunna bereda läkarna välbehövlig och effektiv avlastning i deras arbete. Styrelsen föreslår, att kuratorstjänster i Ae 12 inrättas vid *S:t Gertruds*, *Furunäsets* och *S:t Jörgens sjukhus*, vilka saknar sådana tjänster, samt att *Ulleråkers*, *Restads*, *Sundby* och *Sidsjöns sjukhus* vartdera tillföres ytterligare en tjänst.

Personal för familjevård och hjälpverksamhet

S:t Sigfrids sjukhus. Antalet patienter i familjevården, som för några år sedan understeg 100, uppgår nu till över 150, och vård i ytterligare enskilda hem anordnas undan för undan. Med hänsyn till det kvalificerade arbete, som åvilar familjevårdspersonalen, bör en tjänst som förste skötare i lönegrad Ao 9 (kvinnlig) inrättas.

Övergångsstat

Till följd av innehavarens avgång kan den å övergångsstat uppförda tjänsten som föreståndarinna i Ao 12 indragas fr. o. m. nästa budgetår och ersätas med disponibel tjänst som översköterska i Ao 10.

Sammanfattning

Medicinalstyrelsens förslag beträffande sjukvårdspersonal för befintliga vårdplatser innebär sammanfattningsvis en *utökning* med 469 tjänster, nämligen 1 chefspsykolog i Ag 24, 4 psykologer i Ag 21, 2 yrkeslärare i Ae 15, 7 sociala kuratorer i Ae 12, 2 uppsyningsmän i Ao 11, 1 föreståndarinna i Ao 11, 3 överskötare i Ao 10, 12 översköterskor (därav 9 nattöversköterskor) i Ao 10, 5 överskötare eller översköterskor i Ao 10, 3 sjukgymnaster i Ae 10/12, 3 arbetsterapeuter i Ao 9, 1 förste skötare (socioterapeut) i Ao 9, 17 förste skötare (därav 5 kvinnliga) i Ao 9, 295 skötare (därav 165 kvinnliga) i Ao (Ae) 8 och 113 avdelningsbiträden i Ae 2. Å andra sidan skulle *indragas* 1 å *övergångsstat* uppförd tjänst som föreståndarinna i Ao 12.

2 c) Kontorspersonal

I fråga om arbetsbelastningen inom *s j u k h u s k o n t o r e n* påpekade styrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1958/59, att sjukhusintendenterna i många fall numera saknar möjlighet att bemästra den ekonomiska förvaltningen. Till belysning härav anför styrelsen, att antalet intagna med nytt patientnummer under åren 1951, 1955 och 1957 utgjorde resp. 9 302, 11 834 och 13 550. Nettoutgifterna steg från 88 635 000 kronor 1950/51 till 185 155 000 kronor 1957/58. Totala antalet tjänster (exkl. Gullberna sjukhus) utgjorde budgetåren 1950/51, 1956/57 och 1958/59 resp. 8 449, 9 391 och 10 041 $\frac{1}{2}$. Den mera kvalificerade kontorspersonalen har under samma tid ökat med endast 13 kontoristtjänster. Då intendenterna på vissa sjukhus icke kunnat beredas den avlastning som erfordras, har viktiga förvaltnings- och organisationsproblem måst skjutas åt sidan för mer rutinmässiga uppgifter.

I förra årets *petita* föreslog styrelsen med hänsyn härtill, att en kontoristtjänst skulle utbytas mot en tjänst som assistent i Ae 13 vid vardera *Ulleråkers, S:t Lars', S:ta Maria, Ryhovs* och *Restads sjukhus*. Förslaget vann icke bifall. Enär upprustningen och utvecklingen av den statliga sinnessjukvården kräver en kvalitativ förstärkning även av den personal, som handhar den ekonomiska förvaltningen, upprepar styrelsen nämnda förslag.

Direktionen för *Birgittas sjukhus* hemställer, att en tjänst som extra kontorist vid sjukhuset ordinarie-sättes. Med hänsyn till sjukhusets nuvarande storlek föreslår styrelsen, att en kontoristtjänst i Ae 9 tillföres sjukhuset. Tjänsten som extra kontorist skulle därvid kunna överföras till annat sjukhus.

Även om personalförstärkningar därutöver vore motiverade, vill styrelsen på grund av den återhållsamhet med statens utgifter, som f. n. är påkallad, icke nu framställa ytterligare yrkanden i detta avseende.

Som i olika sammanhang framhållits är tillgången på kompetent s k r i v - p e r s o n a l f ö r l ä k a r n a s b e h o v av största betydelse. Flertalet större sjukhus har yrkat, att kanslibiträdestjänsterna vid sjukhuschefsexpeditionerna ombildas till kontorist- eller kansliskrivartjänster, enär dessa befattningshavare fullgör mer kvalificerade uppgifter än kanslibiträderna vid övriga överläkareexpeditioner. Vid de 17 största primärsjukhusen samt vid Källshagens sjukhus torde arbetsuppgifterna motsvara de av 1947 års biträdesutredning angivna förutsättningarna för inrättande av kontoristtjänster. Styrelsen föreslår därför, att 18 kontoristtjänster i Ao 9 avsedda för sjukhuschefsexpeditioner inrättas.

Genom inrättandet av dessa kontoristtjänster blir motsvarande antal kanslibiträdestjänster disponibla för en del av de överläkare och biträdande överläkare, som nu saknar kanslibiträde. Vidare får de underordnade läkarna större tillgång till skrivhjälp.

Vid bifall till nyssnämnda förslag kan av direktionerna i år anmält behov av förstärkning av övrig skrivhjälp täckas genom inrättande av 12 skrivbiträdestjänster.

Sammanfattningsvis innebär styrelsens förslag beträffande kontorspersonalen, att 5 assistenter i Ae 13, 18 kontorister i Ao 9, 1 kontorist i Ae 9 samt 12 biträden för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5 skulle tillkomma. Samtidigt skulle antalet kontorister i Ae 9 minskas med 5.

2 d) *Ekonomipersonal*

Maskinpersonal

Genom beslut den 2 maj 1958 har Kungl. Maj:t uppdragit åt styrelsen att i de hänseenden, som finns angivna i en brevet bilagd promemoria, verkställa viss ytterligare utredning rörande arbetsuppgifterna och personalorganisationen inom maskin- och byggnadsverksamheten vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka. I promemorian har uttalats, att särskilda hantverksföreståndartjänster för smeder och plåtslagare icke bör finnas. Smides- och plåtslageriarbeten av mindre omfattning, framför allt av underhållsnatur, bör utföras av allmänt kunniga reparatörer och eljest av entreprenörer. Styrelsen har icke något att erinra mot att samtliga 23 tjänster som hantverksföreståndare i Ao 9 för smeder och plåtslagare föres på övergångsstat fr. o. m. budgetåret 1959/60 under förutsättning att motsvarande antal tjänster som reparatörer inrättas, tills vidare i Ag 9. Tjänsterna bör icke få tillsättas, så länge nuvarande hantverksföreståndare kvarstår i tjänst.

Personal i verkstäder och arbetssalar

I såväl det av utredningen rörande maskin- och byggnadsverksamheten vid sinnessjukhusen avgivna betänkandet som i förenämnda promemoria har uttalats, att tapetseriverksamheten vid sjukhusen borde nedläggas, om den samma icke kunde anses vara motiverad ur terapisympunkt. På senare tid har det i allt högre grad visat sig möjligt att genom terapi återuppväcka och stimulera patienternas intresse för förströelse, sysselsättning och arbete. Tapetseriarbeten synes därvid vara väl lämpade för patienterna och många sysselsättes också därmed. Enligt styrelsens mening bör därför verksamhetsgrenen bibehållas. För meddelande av erforderlig handledning och utbildning av patienterna finner styrelsen angeläget, att 1 tjänst som hantverksföreståndare i Ao 9 inrättas vid vartdera *Frösö*, *Gullberna* och *S:t Jörgens sjukhus*. Vidare tillstyrker styrelsen inrättande av 1 tjänst som hantverkare i Ao 8 vid vartdera *Ryhovs* och *Säters sjukhus*.

Enligt förslag av direktionen för *Ulleråkers sjukhus* bör en tjänst som slöjdföreståndare i Ao 9 ersättas med en tjänst som sömmerska eller väverska i Ao 6.

Sedan det under Västra Marks sjukhus lydande *Brotorps arbetshem* numera nedlagts samt hemmets patienter överförts till en provisorisk paviljong vid sjukhuset, bör en därigenom friställd tjänst som sömmerska eller väverska i Ao 6 överföras till sjukhuset.

Styrelsen förnyar sin framställning från föregående budgetår om inrättande av en tjänst som ekonomibiträde i Ae 2/3 för sömnadsarbeten vid vartdera *Frösö sjukhus* samt *Pärby* och *Olofsfors sekundäravdelningar*. Vidare tillstyrker styrelsen framställningar från *S:t Jörgens*, *S:t Olofs* och *Källshagens sjukhus* samt *Rosöga* och *Ribbingelunds sekundäravdelningar* om inrättande av en sådan tjänst vid resp. sjukhus och avdelning.

Personal i kök

Enligt de av styrelsen under föregående år redovisade undersökningarna av kostförhållandena vid sinnessjukhusen erfordras en förstärkning av kökspersonalen med 125 tjänster. Då hittills inrättats 38, erfordras alltså en förstärkning med ytterligare 87 tjänster. I avvaktan på resultatet av fortsatta undersökningar av kostförhållandena föreslår styrelsen allenast, att ytterligare 25 ekonomibiträdestjänster i Ae 2/3 inrättas vid centralköken.

Efter nedläggandet av *Brotorps arbetshem* disponibla två ekonomibiträdestjänster i Ao 5 resp. Ae 4 bör överflyttas till andra sjukhus.

Personal i bageri

På grund av bageridriftens nedläggande vid *Restads* och *Mariebergs sjukhus* kan 2 tjänster som bageriföreståndare i Ao 7, 1 tjänst som biträdande bageriföreståndare i Ao 4 samt 4 tjänster som ekonomibiträde i Ae 2/3 indra-

gas fr. o. m. nästa budgetår. Vidare föreslår styrelsen, att tjänsten som biträdande bageriföreståndare i Ao 4 vid Restads sjukhus föres på övergångsstat från samma tidpunkt.

Personal i tvätt

Ett flertal sjukhus har hemställt om förstärkning av tvättpersonalen. Styrelsen anser sig emellertid icke böra föreslå utökning av denna personal utan räknar med att kunna täcka oundgängliga behov med tjänster, som successivt blir disponibla vid sjukhustvätterier, vilkas nedläggande beslutats eller planerats.

Tjänsterna som biträdande tvättföreståndare i Ao 7 och tvättföreståndare i Ao 9 vid *S:t Lars' sjukhus* resp. *Furunäsets sjukhus* kan indragas till följd av tvätteridriftens nedläggande.

Tvätteriet vid *Västra Marks sjukhus* är avsett att bibehållas med hänsyn till inrättningens betydelse ur terapisympunkt. F. n. sysselsättes dagligen 10—12 patienter i tvätten. För att kunna ge vissa patienter erforderlig utbildning för anställning i privat tvättinrättning efter utskrivning bör 1 tjänst som biträdande tvättföreståndare i Ao 6 inrättas.

Personal för telefon och städning

I sina anslagsäskanden föregående år hemställde styrelsen om inrättande av 7 ekonomibiträdestjänster i Ae 2 som förstärkning av städningspersonalen, av vilka endast 1 beviljades. Behovet av städningspersonal har ytterligare ökat. I enlighet med av direktionerna gjorda framställningar hemställer styrelsen, att 8 tjänster som ekonomibiträde i Ae 2/3 inrättas.

Personal för transporter och diverse

Styrelsen upprepar sin hemställan från föregående år om förstärkning av den för mattransporter avsedda personalen vid *Ryhovs sjukhus* med 1 ekonomibiträdestjänst i Ae 7. Det har visat sig allt svårare att friställa kökspersonal och att använda patienthjälp för ändamålet. Styrelsen finner det icke försvarbart att äventyra den pågående standardförbättringen av patientkosten genom otillfredsställande distribution till avdelningarna.

Vid *Källshagens sjukhus* tjänstgör ett ekonomibiträde inom renhållningen som förare av mattransportbilen. Renhållaren, som även biträder i centralförrådet, medhinner icke alla sig förelagda arbetsuppgifter. Extra arbetskraft måste anlitas i stor utsträckning. Styrelsen hemställer därför ånyo om inrättande av 1 tjänst såsom ekonomibiträde i Ae 7.

Med utgången av 1958 kommer den å övergångsstat förde föreståndaren för djurstall i Ao 7 vid *Mariebergs sjukhus* att avgå med ålderspension. Befattningshavaren biträder förrådsförmannen. Då ett permanent behov av förrådsbiträde föreligger, upprepar styrelsen sitt förslag från föregående år om inrättande av 1 tjänst såsom ekonomibiträde i Ae 7

Vidare upprepar styrelsen sin hemställan om inrättande av 1 ekonomibiträdestjänst såsom biträde åt förrådsförmannen vid *Birgittas sjukhus*. Det permanenta behovet av hjälp till förrådsförmannen täckes f. n. genom ett från anslaget till extra arbetskraft avlönat biträde.

Yttre nattvakter

På grund av övergång till entreprenadsystem för den yttre vakthållningen nattetid föreslår styrelsen, att tjänsten som yttre nattvakt i Ao 7 vid *Sid-sjöns sjukhus* indrages fr. o. m. nästa budgetår.

Personal i trädgård och jordbruk

I anslutning till förnyade framställningar från direktionerna för *Sundby* och *S:ta Annas sjukhus* föreslår styrelsen, att trädgårdspersonalen vid vardera sjukhuset utökas med 1 tjänst såsom ekonomibiträde i Ae 7.

Sedan juni månad 1949 har en extra arbetare varit anställd i jordbruket vid *Källshagens sjukhus*. Då behovet av denna arbetskraft sålunda visat sig vara permanent, bör 1 tjänst som ekonomibiträde i Ae 7 inrättas.

Enär jordbruksdriften vid *Mariebergs sjukhus* numera nedlagts, kan tjänsten som befallningsman i Ao 10 vid sjukhuset indragas.

Övergångsstat

Till följd av innehavarnas avgång kan följande å övergångsstat uppförda tjänster indragas, nämligen 1 maskinmästare i Ao 12, 1 förste förman i Ao 9 samt 1 föreståndare för djurstall i Ao 7. Tjänsten som maskinmästare ersättes med en disponibel tjänst som maskinist i Ao 10.

Sammanfattning

Styrelsens förslag beträffande ekonomipersonalen innebär en *utökning* med 3 hantverksföreståndare i Ao 9, 23 reparatörer i Ag 9, 2 hantverkare i Ao 8, 7 ekonomibiträden i Ae 7, 1 sömmerska eller väverska i Ao 6, 1 biträdande tvättföreståndare i Ao 6 och 41 ekonomibiträden i Ae 2/3. Samtidigt skulle ifrågavarande personal *minskas* med 1 befallningsman i Ao 10, 1 slöjdföreståndare i Ao 9, 1 tvättföreståndare i Ao 9, 1 biträdande tvättföreståndare i Ao 7, 2 bageriföreståndare i Ao 7, 1 yttre nattvakt i Ao 7, 1 biträdande bageriföreståndare i Ao 4 och 4 ekonomibiträden i Ae 2/3. Vidare skulle *till övergångsstat överföras* 23 hantverksföreståndare i Ao 9 och 1 biträdande bageriföreståndare i Ao 4. På *övergångsstat* redan förda tjänster skulle *minskas med* 1 maskinmästare i Ao 12, 1 förste förman i Ao 9 och 1 föreståndare för djurstall i Ao 7.

Styrelsen tillägger att styrelsen icke är beredd att som kompensation för den under innevarande år genomförda *arbetstidsförkortningen* för ekonomipersonalen föreslå nya tjänster. Styrelsen har i stället beräknat medel här för under rubriken Vikarieavlöningar m. m.

*3) Löner egleringar**Sjukvårdspersonal*

Vid primärsjukhusens *medicinska centra* finns 19 tjänster som översköterska i Ao 10, vid sekundärsjukhusen 3 och vid sjukhusen för psykiskt efterblivna 4. Vidare finns vid nämnda centra 39 tjänster som översköterska i Ao 9. Innehavarna av tjänsterna i Ao 10 är föreståndare för sjukhusens centrala läkemedelsförråd och skall i denna egenskap äga sjuksköterskeutbildning samt ha bevistat av medicinalstyrelsen anordnad särskild kurs i apoteksgöremål eller i annan ordning förvärvat motsvarande kunskap och färdighet i apoteksgöremål. Innehavare av övriga överskötersketjänster vid sjukhusens medicinska centra, laboratorium, röntgen, EEG- och EKG-avdelningar, poliklinik m. m. skall fylla kraven för vinnande av tjänst som översköterska inom sinnessjukvården. Enligt styrelsens mening bör dock större vikt läggas vid att dessa befattningshavare förvärvat erforderlig specialutbildning.

Såsom styrelsen tidigare framhållit inger sedan flera år tillbaka rekryteringen av överskötersketjänsterna vid sjukhusens medicinska centra allvarlig oro. I början av juni månad 1958 var sålunda 12 tjänster vakanta, varav 4 i Ao 10 och 8 i Ao 9. Flera av vikarierna å de vakanta tjänsterna saknar erforderlig kompetens och skulle ej ifrågakomma till förordnande, om personalsituationen vore mindre brydsam.

Flera sjukhus har framhållit nödvändigheten av att tjänsterna som översköterska i Ao 9 vid medicinskt centrum blir konkurrenskraftiga i förhållande till motsvarande tjänster vid kroppssjukhusen och överskötersketjänsterna på vårdavdelningar, vilka sistnämnda tjänster är placerade i Ao 10. Det har bl. a. visat sig, att specialutbildade översköterskor övergått till de i lönehänseende bättre placerade överskötersketjänsterna vid vårdavdelningar.

Enligt styrelsens mening är det högst otillfredsställande, att de laboratorie- och röntgenavdelningar, som under senare år efter hand upprustats, i många fall ej kan tillgodose sjukhusens behov av laboratorieundersökningar i avsaknad av kvalificerad personal. Vårdberedskapen vid ett sjukhus står i direkt beroende av laboratoriets resurser i bl. a. sådana fall, som kan vara livsviktiga för patienten, exempelvis vätske-elektrolytkontrollerna vid fall av delirium tremens, av katatoni med mat- och dryckvägran, av feber hos åldringar m. m. Undersökningarna fördröjes i många fall, då blod- och liquorprover måste skickas till kroppssjukhusens laboratorier. I vissa fall har sjukhusen varit nödsakade att skicka patienterna till lasarett för röntgenundersökningar, trots att erforderlig röntgenutrustning finns vid sjukhusen. Å andra sjukhus utförda undersökningar blir givetvis både kostnads- och personalkrävande, då vårdpersonal från sinnessjukhusen måste åtfölja patienterna. Styrelsen hemställer därför ånyo, att 39 överskötersketjänster i Ao 9 uppflyttas till Ao 10.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1958/59 föreslog styrelsen, att 9 översköterskor i Ag 9, som *biträder personalföreståndarna*, måtte placeras i Ag 10. Framställningen bifölls icke. I samband med de från den 1 juli 1958 ändrade lönegradsplaceringarna för vissa tjänster inom sjukvården omreglerades bl. a. första skötersketjänsterna i Ao 8 till förste skötartjänster i Ao 9. Till nämnda tidpunkt har vanligen Ag 9-tjänsterna innehafts av första sköterskor i Ao 8. Enligt gällande bestämmelser kan förste skötare i Ao 9 ej inneha tjänst som översköterska i Ag 9. Ag 9-tjänsterna torde således komma att rekryteras från skötare i Ao 8, vilka helt saknar eller endast har ringa erfarenhet från tjänst å förmansbefattning. Med hänsyn härtill bör tjänsterna som översköterska eller överskötare å personalföreståndarens expedition placeras i A 10 samt ordinariesättas. Tjänsterna bör stå öppna för såväl män som kvinnor.

Insulinavdelningen för kvinnor vid *Restads sjukhus* saknar överskötersketjänst. Med anledning härav föreslår styrelsen, att 1 tjänst som extra ordinarie förste skötare (kvinnlig) utbytes mot 1 tjänst som översköterska i Ao 10.

S:t Sigfrids sjukhus. Å insulinavdelningen finns 2 tjänster som förste skötare och 1 tjänst som skötare. Enär förmansskapet för insulinavdelningen bör åvila en befattningshavare — översköterska — föreslår styrelsen, att 1 tjänst som förste skötare (kvinnlig) i Ao 9 utbytes mot 1 överskötersketjänst i Ao 10.

Vid *Sidsjöns sjukhus* föreslår styrelsen, med hänsyn till omfattningen av insulinbehandlingen vid sjukhuset, att 1 tjänst som skötare (manlig) i Ao 8 å behandlingsstationen utbytes mot 1 tjänst som förste skötare (manlig) i Ao 9.

Sammanfattningsvis innebär styrelsens förslag till löneregleringar, att 39 översköterskor å laboratorium och röntgenavdelning i Ao 9 uppflyttas till Ao 10, att 9 översköterskor å personalföreståndarexpedition i Ag 9 uppflyttas till Ao 10, att 2 översköterskor å insulinavdelning i Ao 10 och 1 förste skötare (manlig) i Ao 9 tillkommer i utbyte mot 2 förste skötare (kvinnliga) i Ao 9 resp. Ae 9 och 1 skötare (manlig) i Ao 8.

Ekonomipersonal

Styrelsen understryker nödvändigheten av en förbättrad löneställning för maskinistpersonalen vid statens sinnessjukhus. Under en följd av år har svårigheter förefunnits att erhålla kvalificerad personal till tjänsterna som maskinmästare och maskinister. F. n. uppehålls 32 av 55 maskinisttjänster av vikarier, av vilka 27 saknar föreskriven behörighet för sådana tjänster. Det kan icke längre anses försvarbart, att de stora värden, som maskinanläggningarna representerar, handhas av personal utan erforderliga förutsättningar.

Genom förutnämnda beslut den 2 maj 1958 har Kungl. Maj:t uppdragit åt medicinalstyrelsen att verkställa viss ytterligare utredning rörande arbets-

uppgifterna och personalorganisationen inom maskin- och byggnadsverksamheten vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka. I avvaktan på resultatet av denna utredning föreslår styrelsen endast, att tjänsterna som maskinmästare vid *Säters* och *Mariebergs sjukhus* uppflyttas från Ao 14 till Ao 15. Byggnadsstyrelsen har tillstyrkt en hemställan från direktionerna, att sjukhusens maskinanläggningar uppflyttas från grupp 6 till grupp 7 i styrelsens klassificeringssystem för statens fasta maskinanläggningar, i följd varav tjänsterna enligt tidigare tillämpade normer bör uppflyttas.

4) Vikarieavlöningar m. m.

4 a) Vikarielöner

Kostnaderna för avlönande av vikarier å de av styrelsen föreslagna nya tjänsterna kan beräknas till i runt tal 685 000 kronor.

Kostnaderna för vikarier för elever i den högre utbildningen för sinnessjukvårdspersonal samt för studiebidrag till samma elever beräknas till (432 000 + 105 000) 537 000 kronor. Kostnaderna för vikarier för deltagare i kompletterande kurs för äldre förmanspersonal vid Falköpings lasarett uppskattas till 164 000 kronor. Samtidigt beräknas ersättningen från lands-ting och städer, vid vilkas kroppssjukhus ifrågavarande utbildning delvis är förlagd, under nästa budgetår stiga med cirka 60 000 kronor.

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter för förenämnda vikarier beräknas till i runt tal 9 000 kronor.

Den sammanlagda kostnadsökningen för avlönande av vikarier skulle sålunda uppgå till (685 000 + 537 000 + 164 000 + 9 000 — 60 000) 1 335 000 kronor. Av nyssnämnda belopp hänför sig 1 145 000 kronor till icke-ordinarie-posten, 181 000 kronor till posten för rörligt tillägg och 9 000 kronor till posten för kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

4 b) Avlöningar till extra arbetskraft

Av anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal äger styrelsen använda ett belopp av högst 995 000 kronor för avlönande av extra arbetskraft samt 800 000 kronor för kostnader i anledning av under år 1958 genomförd arbetstidsförkortning.

För nästa budgetår har styrelsen i det föregående hemställt om ytterligare sjukvårdspersonal med anledning av under år 1958 genomförd *arbetstidsförkortning*. Med hänsyn till arbetstidsförkortningen för ekonomipersonalen erfordras ett belopp av 100 000 kronor under budgetåret 1959/60. För den arbetstidsförkortning, som beräknas genomföras under 1959, har styrelsen icke beräknat några medel vare sig för sjukvårds- eller ekonomipersonal. Sedan klarhet vunnits på vad sätt arbetstidsförkortningen kommer att genomföras och kostnaderna härför närmare kan överblickas, har styrelsen för avsikt att inkomma med särskild framställning i ämnet.

Såsom i det föregående anförts erfordras en uppräknings av anslagsbeloppen för *psykologisk verksamhet* med 15 000 kronor och för *sjukgymnastisk verksamhet* med 50 000 kronor.

Enligt det anförda bör anslagsbeloppet för avlöningar till extra arbetskraft uppräknas med (100 000 + 15 000 + 50 000) 165 000 kronor.

5) *Arvodestagare m. m.*

I det föregående har styrelsen föreslagit, att med en försteläkartjänst vid vartdera Birgittas och Sidsjöns sjukhus skall förenas *självständigt ansvar för vissa vårdplatser*. Detta skulle medföra en ökning av härför utgående arvoden med 3 600 kronor.

För innevarande budgetår är posten till arvoden för *särskilda läkargöromål* upptagen med 160 000 kronor. Med hänsyn till successivt ökat behov av att konsultera specialister inom olika fack samt till den ökade patientomsättningen och förskjutningen i klienteletts sammansättning bör posten höjas med 40 000 kronor.

Styrelsen räknar med att få anordna en *efterutbildningskurs i psykoterapi för läkare* vid statens sinnessjukhus jämväl under nästkommande budgetår. Det för ändamålet under innevarande budgetår anvisade beloppet, 5 000 kronor, har därför upptagits oförändrat.

Direktionerna har föreslagit en uppräknings av vissa andra arvodesposter. Detta gäller främst posterna *arvoden till ledamöter och suppleanter i sinnessjukhusens direktionser* samt *dagrarvoden och ersättningar för mistad lön till ledamöter och suppleanter i utskrivningsnämnder*. Styrelsen hemställer att anslagsposten i sin helhet uppräknas med 4 400 kronor.

Vid bifall till det anförda kommer medelsbehovet under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, att öka med (3 600 + 40 000 + 4 400) 48 000 kronor.

6) *Tjänstetidsbefordran*

Merkostnaden till följd av tjänstetidsbefordran beräknas, inklusive rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter, till 106 717 kronor.

7) *Kompensation för höjda folkpensionsavgifter*

Kostnaderna för ändamålet beräknas för den befintliga personalen till avrundat 848 000 kronor.

Yttrande

Statens lönenämnd, som haft att avgiva utlåtande i detta ärende såvitt avser yrkeslärarna och kontorspersonalen, ifrågasätter om det kan anses vara erforderligt med yrkeslärare för den i framställningen avsedda utbildningen vid Källshagens sjukhus. Mot den föreslagna löneställningen för yrkeslärare har nämnden i och för sig icke något att erinra.

Beträffande förslaget om utbyte av fem tjänster som kontorist Ac 9 mot

lika många tjänster som assistent Ae 13 åberopar nämnden sitt utlåtande den 9 december 1957 angående anslag till statens sinnessjukhus för budgetåret 1958/59.

Mot förslagen om inrättande av 18 tjänster som kontorist Ao 9, avsedda för sjukhuschefsexpeditionerna, en tjänst som kontorist Ae 9 på Birgittas sjukhus samt 12 tjänster som biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befördringsgång har nämnden icke något att erinra.

Departementschefen

I sitt nyligen avlämnade betänkande (SOU 1958: 38) har mentalsjukvårdsdelegationen redogjort för det nuvarande läget inom mentalsjukvården. Delegationen har därvid bl. a. uttalat, att det inom denna vårdgren råder en krissituation och att förhållandena där sedan åtskilliga år tillbaka är sådana, att de ej på långt när motsvarar standarden inom andra sjukvårdsområden. Även om denna bild av mentalsjukvården som helhet betraktad kanske synes väl mörk, vill jag dock även för egen del understryka, att det i flera avseenden alltjämt råder otillfredsställande vårdförhållanden på detta område. Den snabba medicinska utvecklingen inom den somatiska sjukvården och de utomordentliga framstegen på detta område har otvivelaktigt i särskilt hög grad dragit uppmärksamheten till sig och måhända lett till att mentalsjukvården tidigare i viss mån kommit i bakgrunden. Delvis torde detta ha sin förklaring i att den medicinska forskningen på mentalsjukvårdens område hittills icke givit samma påtagliga resultat. De framsteg som gjorts har vidare icke kunnat helt tillgodogöras på grund av bristande personella och materiella resurser.

Under de allra senaste åren har emellertid framstegen inom den psykiatriska vetenskapen och de moderna behandlingsmetoderna ställt mentalsjukvården i en ny dager och skapat förhoppningar om att i betydligt större utsträckning än tidigare kunna varaktigt bota många av de människor, som drabbas av psykisk sjukdom. Den av medicinalstyrelsen inledningsvis lämnade redogörelsen belyser den förändring av verksamheten — såväl kvantitativt som kvalitativt — som ägt rum. Antalet intagningar på statens sinnessjukhus har sålunda ökat från 8 797 år 1950 till 13 550 år 1957. I procent av medelbeläggningen utgjorde intagningarna nyssnämnda år 39 resp. 57 procent (vid primärsjukhusen 67 procent). Denna mycket betydande stegring av antalet intagna patienter har varit möjlig dels genom tillkomsten av nya vårdplatser och dels genom att en mycket stor del av patienterna kunnat förbättras och skrivas ut. Den kraftiga ökningen av patientomsättningen har möjliggjorts bl. a. genom den förbättrade medikamentösa terapin. Då härigenom ett växande antal patienter kunnat utskrivas, har platser friställts som kunnat utnyttjas för ett klientel med kortare vårdtider. En förskjutning av patientklientelet i riktning mot mera akuta sjukdomstillstånd har sålunda ägt rum. Anmärkningsvärt är att år 1956 icke mindre än drygt 48 procent av

patienterna intogs efter egen ansökan mot knappt 37 procent år 1940. Å andra sidan har samtidigt de svårbehandlade ålderspsykoserna ökat, en utveckling, som torde komma att ytterligare markeras under de närmaste åren.

Det är uppenbart att denna utveckling ställt och kommer att ställa betydande anspråk på sinnessjukhusens såväl materiella som personella resurser av alla slag. Sedan flera år tillbaka pågår också en betydande upprustning på dessa områden. En av målsättningarna för denna upprustning har just varit att i möjligaste mån söka utjämna den förut berörda skillnaden mellan kroppssjukvård och mentalsjukvård, ett mål som det synes mig ytterst angeläget att snarast söka uppnå. Även om ännu mycket återstår att göra på mentalsjukvårdens område, vill jag dock erinra om de betydande insatser som gjorts under senare år. Enligt den vid 1950 års riksdag antagna och av 1956 års riksdag reviderade generalplanen skall sålunda byggnadsarbeten — innefattande såväl nya sinnessjukhus som upprustning av befintliga sjukhus — utföras för en sammanlagd kostnad (i 1954 års prisläge) av omkring 500 miljoner kronor för de egentliga sinnessjukhusen och 85 miljoner kronor för sjukhus för vård av psykiskt efterblivna. Av förstnämnda belopp har t. o. m. budgetåret 1958/59 anvisats i det närmaste hälften eller omkring 234 miljoner kronor, varav omkring 180 miljoner kronor för en upprustning av de befintliga sjukhusen. En viss eftersläpning i planens genomförande har emellertid — såsom redovisats senast för 1958 års riksdag — av olika skäl uppkommit.

Även i personellt hänseende har en betydande upprustning ägt rum. Under de första fem åren närmast efter antagandet av 1950 års generalplan för upprustning av sinnessjukhusen — alltså budgetåren 1950/51—1954/55 — tillkom sålunda 548 nya tjänster eller i genomsnitt cirka 110 tjänster per år. Av dessa var 14 läkartjänster. Under de fyra närmast följande budgetåren 1955/56—1958/59 tillkom resp. 316, 446, 418 och 390 eller sammanlagt 1 570 tjänster, d. v. s. nära 400 per år. Under dessa fyra år inrättades tillhoppa 56 läkartjänster. Av nämnda sammanlagt 2 118 tjänster hänförde sig omkring 1 290 eller knappt 61 procent till nytillkommande vårdplatser, däribland Gullberna sjukhus.

Under de senaste åren har också en kvalitativ upprustning ägt rum på personalsidan genom den av 1954 och 1958 års riksdagar beslutade omläggningen av sinnessjukvårdspersonalens utbildning. Den tvååriga grundutbildningen tog sålunda sin början våren 1956 och har numera — efter den vid 1958 års riksdag beslutade utökningen — en kapacitet av omkring 500 elever årligen. Vid 1958 års riksdag fattades också beslut i fråga om den högre utbildningen av sinnessjukvårdspersonal. Beslutet innebar bl. a. dels en fortsatt utbildning om cirka 22 månader, i huvudsak vid sjuksköterskeskola, för omkring 90 elever som genomgått grundutbildningen, dels ock en dubbelring av specialutbildningen i sinnessjukvård för sjuksköterskeelever. Denna

högre utbildning kommer att påbörjas under innevarande och nästa budgetår.

Trots de förbättringar i olika hänseenden som sålunda genomförts är emellertid förhållandena inom sinnessjukvården ännu icke tillfredsställande. Betydande insatser fordras alltså för en såväl personell som materiell upprustning, innan en godtagbar vårdstandard på detta område uppnåts. Frågorna om den fortsatta upprustningen av byggnadsbeståndet m. m. kommer senare att i särskild proposition underställas riksdagens prövning. I det följande redovisar jag alltså den förstärkning av personalorganisationen, som bör genomföras under nästa budgetår. Jag vill därvid framhålla, att denna förstärkning med hänsyn till det statsfinansiella läget har ansetts böra begränsas till sådana personalförstärkningar, som bedömts vara särskilt angelägna.

Vad först angår *läkarpersonalen* framgår av medicinalstyrelsens skrivelse att antalet patienter per läkartjänst vid sinnessjukhusen numera, efter de förstärkningar som medgivits för innevarande budgetår, i genomsnitt uppgår för primärsjukhusen till cirka 110, för sekundärsjukhusen till 128 och för sjukhusen för psykiskt efterblivna till 155. Även om läkartätheten sålunda börjar närma sig och på vissa håll redan uppnått den av statens sjukhusutredning år 1948 uppställda normen en läkare på 100 å 125 patienter vid vårdavdelningarna, är emellertid läget ännu långt ifrån tillfredsställande. Redan för att uppnå en läkartäthet om en på 100 vid primärsjukhusen skulle erfordras en förstärkning med ytterligare minst 25 läkare. Inte ens en sådan läkartäthet kan emellertid enligt min uppfattning anses tillfredsställande. Som jämförelse kan framhållas att läkartätheten vid storstädernas sinnessjukhus under åren 1955—1957 utgjorde en på resp. 84, 74 och 65. Vidare har mentalsjukvårdsdelegationen i sitt förenämnda betänkande vid uppskattningen av läkarbehovet ansett sig böra räkna med en läkartäthet om en på 55 å 60 patienter. Mot bakgrunden härav och med hänsyn framför allt till de ökade möjligheter att behandla och bota patienterna som numera står till buds synes hittills tillämpade normer i fråga om läkartäthet böra omprövas.

Bortsett från nyss omnämnda förhållande lägger emellertid även rådande läkarbrist hinder i vägen för en i och för sig angelägen utökning av antalet läkartjänster. Den 1 oktober 1958 var sålunda av 202 tjänster för den egentliga sjukhusvården 80 eller 39,6 procent vakanta. Motsvarande procenttal var den 1 oktober 1956 och 1957 omkring 45 resp. 44. En viss förbättring har sålunda inträtt. Ungefär två tredjedelar av de vakanta tjänsterna uppehölls av vikarier, varav flertalet utgjordes av utländska läkare eller utländska medicine studerande. Med hänsyn till nu nämnda faktorer och med beaktande av de krav som på andra områden ställs på läkartillgången, har jag endast ansett mig kunna förorda, att 7 av de av medicinalstyrelsen för befintliga vårdplatser begärda 15 läkartjänsterna nu inrättas. Härutöver bör för

Falbygdens sjukhus — som beräknas bli färdigt under år 1961 — inrättas en överläkartjänst.

Även personaltätheten beträffande *sjukvårdspersonalen* börjar nu närma sig den norm, som år 1948 föreslogs av statens sjukhusutredning, nämligen en vårdtjänst på 2,8 patienter. Medelbeläggningen per sådan tjänst utgör f. n. i genomsnitt 3,1 på såväl manliga som kvinnliga vårdavdelningar vid primärsjukhusen. För att uppnå förstnämnda relationstal skulle erfordras ytterligare omkring 675 nya tjänster. Ett betydande behov av ytterligare tjänster för vårdpersonal föreligger sålunda. Medicinalstyrelsen har föreslagit, att 387 tjänster för vårdavdelningspersonal inrättas, av vilka dock 113 erfordras för den år 1958 genomförda arbetstidsförkortningen. Också bland vårdpersonalen föreligger emellertid ett betydande antal vakanta tjänster. Den 1 oktober 1958 var sålunda av 7 929 tjänster 2 368 eller närmare 30 procent vakanta. Av dessa måste omkring 800 hållas vakanta såsom utbildningsplatser för mentalsjukvårdseleverna. Praktiskt taget samtliga tjänster uppehölls emellertid av vikarier. Med hänsyn till det anförda och till svårigheterna att erhålla väl utbildad personal till såväl de nu vakanta som de nya tjänsterna, har jag endast ansett mig kunna tillstyrka en till sammanlagt 212 tjänster begränsad ökning av vårdavdelningspersonalen för befintliga vårdplatser. Härutöver bör den centrala sjukvårdspersonalen förstärkas med 17 tjänster. Antalet befattningar för sysselsättnings- och arbetsterapi, sjukgymnaster och socialkuratorer föreslås utökat med sammanlagt 16 tjänster. För nytilkommande vårdplatser bör härutöver inrättas sammanlagt 38 tjänster för sjukvårdspersonal.

I fråga om *kontorspersonalen* har medicinalstyrelsen framhållit, att brister inom denna organisation försvårar den ekonomiska förvaltningen samt hämmar läkare och annan överordnad sjukvårdspersonal i deras arbete. Med hänsyn härtill och då en kvalitativ förstärkning av personalen på sjukhuskontoren är synnerligen angelägen, kommer jag i det följande att föreslå bl. a. vissa tjänsteförändringar. Behovet av skrivhjälp till läkarpersonalen är synnerligen trängande. Jag vill som exempel nämna, att antalet överläkare och biträdande överläkare — bortsett från internmedicinarna — uppgår till 90 medan antalet kanslibiträden uppgår till endast 61. För återstående 29 överläkare m. fl., för de 6 internmedicinarna samt för 148 förste läkare och läkare finns endast sammanlagt omkring 40 kontorsbiträden. Jag kommer därför att förorda en förstärkning av kontorspersonalen för befintliga vårdplatser med tillhoppa 25 tjänster, varav 18 kanslibiträden. Härtill kommer 2 tjänster för Falbygdens sjukhus.

Den för innevarande budgetår medgivna förstärkningen av *ekonomipersonalen* avsåg i huvudsak att möjliggöra en successiv förbättring av koststandarden på sjukhusen och ingick som ett led i pågående försöksverksamhet i detta hänseende. Förstärkningen begränsades därför till 27 mot av medicinalstyrelsen föreslagna 112 tjänster. Kungl. Maj:t har nu genom beslut den

18 april 1958 uppdragit åt medicinalstyrelsen att i samråd med centrala sjukvårdsberedningen fullfölja de undersökningar rörande kostförhållandena m. m., som senast redovisats för 1958 års riksdag. I avbidan på resultatet av dessa undersökningar förordar jag en förstärkning av kökspersonalen med ytterligare 20 ekonomibiträden. Den upprustning av centralkökens maskinella utrustning m. m., som påbörjades budgetåret 1957/58, bör fullföljas. Under omkostnadsanslaget förordar jag sålunda i detta hänseende en medelsanvisning med 174 000 kronor. Såväl nu nämnda som övriga förslag om mindre förstärkningar beträffande ekonomipersonalen uppvägs till stor del av personalminskningar till följd av nedläggandet av vissa bagerier och tvätterier m. m. Nettoökningen för befintliga vårdplatser stannar därför vid 12 tjänster, vartill kommer 1 för Falbygds sjukhus.

Sammanfattningsvis innebär de av mig förordade förslagen i fråga om personalförstärkningar, att 330 nya tjänster inrättas mot 390 för innevarande budgetår. Av förstnämnda antal avses 42 för nytillkommande vårdplatser och 288 för befintliga platser, därav 113 för genomförandet av 1958 års arbetstidsförkortning. Den närmare fördelningen av tjänsterna redovisas i en sammanfattning och tabell i det följande (s. 132).

Jag övergår här efter till en närmare behandling av de av medicinalstyrelsen framförda förslagen.

Vad till en början angår frågan om *personal till följd av nytillkommande vårdplatser* torde det nya sjukhuset i Falköping — *Falbygds sjukhus* — kunna beräknas vara helt färdigställt till hösten 1961. För utrustning och andra förberedande arbeten för sjukhuset torde omkring årsskiftet 1959/60 böra anställas 1 överläkare (sjukhuschef) i Bo 1, 1 sjukhusintendent i Ao 21, 1 maskinmästare i Ao 14 och 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5. För arvoden till direktionsledamöter m. fl. bör beräknas omkring 2 300 kronor.

Paviljong M 59 vid *S:t Sigfrids sjukhus* torde enligt vad jag inhämtat icke komma att färdigställas i sådan tid att personal härför erfordras redan under budgetåret 1959/60.

För paviljong MK 1 vid *Furunäsets sjukhus* beräknar jag i enlighet med styrelsens förslag medel för 38 nya tjänster.

Sammanfattningsvis innebär alltså mina förslag beträffande nytillkommande vårdplatser, att följande (4 + 38) 42 nya tjänster inrättas, nämligen 1 överläkare i Bo 1, 1 sjukhusintendent i Ao 21, 1 maskinmästare i Ao 14, 1 översköterska i Ao 10, 2 överskötare i Ao 10, 3 förste skötare i Ao 9, 29 skötare i Ao 8, 3 avdelningsbiträden i Ae 2/3 samt 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5.

I fråga om *personal för befintliga vårdplatser* föreslår jag följande.

Med avseende på läkarpersonalen anser jag mig på förut anförda skäl icke kunna tillstyrka en förstärkning av den omfattning medicinalstyrelsen föreslagit. Med hänsyn till angelägenheten av att ytterligare

sjukhus kan få tillgång till tjänster för intern-medicinska konsulter förordar jag en förstärkning i detta hänseende med 3 överläkartjänster i Be 1, närmast avsedda för S:ta Maria, Ryhovs och S:ta Gertruds sjukhus. Beträffande den slutna psykiatriska vården förordar jag en utökning av läkarpersonalen med 3 tjänster, nämligen med 1 förste läkare i Ae 24 med biträdande överläkares ställning vid Birgittas sjukhus, 1 förste läkare i Ao 24 vid Ulleråkers sjukhus och 1 förste läkare i Ae 24 vid Sidsjöns sjukhus. Däremot är jag icke beredd tillstyrka inrättandet av ytterligare en överläkartjänst vid S:t Olofs sjukhus. Jag förordar i stället, att en tjänst som läkare i Ae 23 utbytes mot en tjänst som förste läkare i Ao 24 med biträdande överläkares ställning. Tjänsten bör kunna avses såväl för den slutna vården som för familjevård och hjälpverksamhet. Slutligen bör den för familjevård och hjälpverksamhet avsedda läkarpersonalen — utöver vad förut anförts — utökas med 1 tjänst som förste läkare i Ao 24.

Mina förslag beträffande läkarpersonalen innebär alltså — förutom angiven lönereglering — att följande 7 nya tjänster inrättas, nämligen 3 överläkare i Be 1, 2 förste läkare i Ao 24 och 2 förste läkare i Ae 24.

Vad härefter angår sjukvårdspersonalen vill jag beträffande den *centrala sjukvårdspersonalen* erinra om att särskilda befattningar som ersättare för och biträden åt personalföreståndare och övrig uppsyningspersonal hittills inrättats vid nio sjukhus. Då vid vissa andra sjukhus stora svårigheter synes föreligga att bemästra arbetsbördan, anser jag mig böra förorda, att denna organisation förstärkes med ytterligare 3 tjänster som förste skötare eller översköterska i Ae 9.

Då en av överläkaravdelningarna vid S:t Lars' sjukhus saknar tjänst som uppsyningsman bör en sådan i Ao 11 inrättas där.

Personalen för de medicinska centra bör utökas med 1 tjänst som skötare vid Mariebergs sjukhus och 5 som avdelningsbiträde i Ae 2/3, av vilka 2 torde böra avses för Ulleråkers sjukhus. Av medicinalstyrelsen i detta och andra sammanhang framlagda förslag om personalförstärkning vid Gullberna sjukhus är jag icke beredd att nu förorda. Personalbehovet där har nyligen prövats och erfarenheter av full beläggning bör avvaktas.

Organisationen med överordnad sjukvårdspersonal för natttjänst är ännu icke utbyggd i erforderlig omfattning. Då tillgång till kvalificerad sjukvårdspersonal nattetid är nödvändig, förordar jag en förstärkning med 7 tjänster som översköterska i Ao 10. Jag har därvid, under erinran om vad jag förut anfört beträffande Gullberna sjukhus, räknat med att Gådeå sjukhus och Psykiatriska sjukhuset tills vidare tillföres vartdera en halvtidstjänst för ändamålet.

Av förslagen i fråga om *vårdavdelningspersonalen* tillstyrker jag på av medicinalstyrelsen anförda skäl en förstärkning av förmanspersonalen vid Restads sjukhus med 2 översköterskor i Ao 10 och 2 förste skötare i Ao 9, vid Birgittas sjukhus med 1 överskötare i Ao 10 och 1 förste skötare i Ao 9, vid Sundby sjukhus med 1 förste skötare i Ao 9 samt vid Sidsjöns sjukhus

med 1 översköterska i Ao 10. Vid Västra Ny sjukhus bör en skötare i Ao 8 utbytas mot en förste skötare i Ao 9.

Personalen vid insulinavdelningen på Ulleråkers sjukhus bör i samband med omorganisation och utökning av avdelningen förstärkas med 6 skötare.

Vårdavdelningspersonalen i övrigt bör i enlighet med vad jag förut anfört utökas med sammanlagt (212—8—6) 198 tjänster, varav 113 för att genomföra 1958 års arbetstidsförkortning. Av nämnda 198 tjänster bör (113 + 55) 168 avses för skötare, därav omkring 40 för ökad nattövervakning, och återstående 30 för avdelningsbiträden. Såsom jag anförde vid behandlingen av motsvarande fråga föregående år bör inrättandet av ytterligare tjänster såsom avdelningsbiträden kunna leda till en avlastning från sjukvårdspersonalen av mindre sjukvårdsbetonade arbetsuppgifter. Jag vill emellertid därvid understryka angelägenheten av att en sådan avlastning leder till en motsvarande aktivisering av det egentliga sjukvårdande arbetet.

Beträffande *personalen för sysselsättnings- och arbetsterapi* vill jag framhålla, att en fortsatt utökning och intensifiering av denna behandlingsform är av största betydelse, bl. a. för att kunna utnyttja de gynnsamma resultat, som de senaste åren nåtts genom förbättrad medikamentös och annan terapi. Jag förordar därför, att denna personal utökas med sammanlagt 10 befattningshavare. För ändamålet bör sålunda tillkomma 1 arbetsterapeut i Ao 9 vid S:t Annas sjukhus, 1 överskötare i Ao 9 gemensam för Rosöga och Ribbingelunds sekundäravdelningar samt 7 förste skötare i Ao 9, varav en för socioterapi vid Källshagens sjukhus. För att bereda en del psykiskt efterblivna patienter vid sistnämnda sjukhus tillfälle till viss arbetsträning och enklare yrkesutbildning bör försöksvis inrättas en tjänst som yrkesmästare i Ag 11. Med inrättande av en arbetsterapeuttjänst vid S:t Olofs sjukhus torde tills vidare böra anstå i avbidan på färdigställandet av beslutad terapibyggnad.

För innevarande budgetår har för *psykologisk verksamhet* anvisats ett belopp om 60 000 kronor för avlönande av psykologer vid vissa sjukhus. Såsom medicinalstyrelsen framhållit erfordras psykologer för diagnos av vissa psykiska sjukdomstillstånd och de torde i viss utsträckning avlasta läkarna. Då emellertid verksamheten f. n. i huvudsak får anses ha karaktären av försöksverksamhet, är jag icke beredd att nu taga ställning till frågan om inrättande av särskilda heltidstjänster för ändamålet. Jag förordar i stället, att ett belopp av ytterligare 25 000 kronor ställes till styrelsens förfogande för denna verksamhet. Beloppet bör liksom f. n. upptagas under anslaget till extra arbetskraft.

För *sjukgymnastisk verksamhet* har medicinalstyrelsen begärt dels en uppräknig av det under sistnämnda anslag anvisade beloppet från 50 000 till 100 000 kronor, dels ock inrättande av 3 tjänster som sjukgymnast i Ae 10/12. För egen del vill jag med hänsyn till de gynnsamma resultat som uppnåtts och med beaktande av att svårigheter i vissa fall uppstått att an-

skaffa privatpraktiserande sjukgymnaster förorda, att de av styrelsen begärda tjänsterna inrättas. Däremot kan jag icke tillstyrka någon uppräknings av nämnda belopp om 50 000 kronor.

Av medicinalstyrelsens förslag i fråga om *sociala kuratorer* anser jag mig endast kunna tillstyrka, att för tre av de sjukhus, som alltjämt saknar sådan befattningshavare, inrättas vardera en tjänst i Ae 12.

Då personalen för *familjevård och hjälpverksamhet* vid S:t Sigfrids sjukhus utökades med en föreståndarinna för innevarande budgetår, anser jag mig icke nu kunna tillstyrka en ytterligare förstärkning vid sjukhuset.

Förslaget om indragning av 1 på *övergångsstat* uppförd tjänst som föreståndarinna i Ao 12 föranleder ingen erinran från min sida.

Sammanfattningsvis innebär mina förslag beträffande *sjukvårdspersonalen för befintliga vårdplatser* sålunda — förutom angivna lönereregleringar — att följande 245 tjänster, varav 17 för central sjukvårdspersonal, skulle tillkomma, nämligen 3 sociala kuratorer i Ae 12, 1 yrkesmästare i Ag 11, 1 uppsyningsman i Ao 11, 3 sjukgymnaster i Ae 10/12, 3 översköterskor eller förste skötare i Ae 9, 10 översköterskor i Ao 10, 1 överskötare i Ao 10, 1 arbetsterapeut i Ao 9, 1 överskötare i Ao 9, 11 förste skötare i Ao 9, 100 skötare i Ao 8, 75 skötare i Ae 8 samt 35 avdelningsbiträden i Ae 2/3.

Å andra sidan skulle förenämnda på *övergångsstat* uppförda tjänst indragas.

Beträffande *kontorspersonalen* vill jag med hänsyn till vad förut anförts tillstyrka, att en kontoristtjänst i Ae 9 på sjukhuskontoren vid vartdera av Ulleråkers, S:t Lars', S:ta Maria, Ryhovs och Restads sjukhus utbytes mot en assistenttjänst i Ae 13. Vidare bör 1 kontoristtjänst i Ag 9 vid Birgittas sjukhus föras på extra ordinarie stat och 1 kontoristtjänst i Ag 9 nyinrättas.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör vid de 17 största primärsjukhusen samt vid Källshagens sjukhus 18 kanslibiträdestjänster i Ao (Ae) 7 på sjukhuschefens expedition utbytas mot kontoristtjänster i Ao 9. För att tillgodose övriga läkares behov av skrivhjälp bör vidare inrättas 18 kanslibiträdestjänster i Ae 7. Kanslibiträdestjänsterna bör tilldelas de överläkare eller biträdande överläkare, som saknar sådan biträdes-hjälp, men befattningshavarna bör givetvis i möjligaste mån biträda även övriga läkare vid respektive sjukhus. För att täcka i övrigt föreliggande behov av skrivhjälp förordar jag, att 6 av de av medicinalstyrelsen begärda 12 tjänsterna som biträde för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5 nu inrättas.

Förslagen beträffande *kontorspersonalen* innebär alltså — förutom angivna lönereregleringar — en utökning med 25 tjänster, nämligen 1 kontorist i Ag 9, 18 kanslibiträden i Ae 7 och 6 biträden för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5.

I fråga om *ekonomipersonalen* vill jag såvitt avser *maskinpersonalen* framhålla, att Kungl. Maj:t genom beslut den 2 maj 1958 uppdragit åt medicinalstyrelsen att i samråd med byggnadsstyrelsen, centrala sjukvårdsberedningen och statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande och med utgångspunkt från det betänkande, som avgivits rörande maskin- och byggnadsverksamheten vid sinnessjukhusen, verkställa viss ytterligare utredning rörande arbetsuppgifter och personalorganisation inom detta område. I enlighet med vad som förutsattes i nämnda beslut har medicinalstyrelsen föreslagit, att samtliga 23 tjänster som hantverksföreståndare i Ao 9 för smeder och plåtslagare föres på övergångsstat för att så småningom indragas. Mot detta förslag har jag intet att erinra. Där emot är jag icke beredd förorda, att som ersättning för dessa tjänster inrättas motsvarande antal reparatörstjänster i Ag 9. Frågan härom får upptagas till prövning först sedan resultatet av förenämnda utredning föreligger och då i varje särskilt fall i anslutning till indragningen av nämnda tjänster som hantverksföreståndare. Därvid bör givetvis beaktas, att endast smides- och plåtslageriarbeten av mindre omfattning, framför allt av underhållsnatur, skall utföras av sjukhusets egen personal men eljest av entreprenörer.

Beträffande *personalen i verkstäder och arbetssalar* tillstyrker jag, att en tjänst som slöjdföreståndare i Ao 9 vid Ulleråkers sjukhus ersättes med en tjänst som sömmerska eller väverska i Ao 6, samt att en tjänst som sömmerska eller väverska i Ao 6 vid det numera nedlagda Brotorps arbetshem överflyttas till Västra Marks sjukhus. Av de åtta av styrelsen begärda tjänsterna som ekonomibiträde i Ae 2/3 kan jag endast tillstyrka två. Härutöver bör för att möjliggöra anställande av en hantverksföreståndare för tapetseriarbeten vid Frösö sjukhus under anslaget till extra arbetskraft beräknas ett belopp om 11 000 kronor.

Kökspersonalen bör i enlighet med vad förut anförts utökas med 20 ekonomibiträden i Ae 2/3. De båda tjänster i Ao 5 resp. Ae 4 som blivit disponibla vid Brotorps arbetshem bör få överflyttas till annat sjukhus.

Mot medicinalstyrelsens förslag i fråga om *bageripersonalen*, innebärande att 7 tjänster indrages (2 bageriföreståndare i Ao 7, 1 biträdande bageriföreståndare i Ao 4 och 4 ekonomibiträden i Ae 2/3) och 1 föres på övergångsstat (1 biträdande bageriföreståndare i Ao 4) har jag intet att erinra.

Icke heller förslagen om indragning av två tjänster (1 tvättföreståndare i Ao 9 och 1 biträdande tvättföreståndare i Ao 7) av *tvättpersonalen* föranleder någon erinran från min sida. Vid Västra Marks sjukhus bör inrättas en tjänst som biträdande tvättföreståndare i Ao 6 i utbyte mot en tjänst som ekonomibiträde i Ao 4. I övrigt har medicinalstyrelsen i detta sammanhang begärt att få täcka oundgängliga behov av nya tjänster med sådana, som successivt blir disponibla genom nedläggandet av vissa sjukhustvätter. En indragning kan emellertid bli aktuell vid åtminstone sju sjukhus med

omkring 60 tjänster. Jag anser mig därför icke i vidare mån kunna tillstyrka medicinalstyrelsens förslag än att styrelsen av nämnda antal bör få disponera dels de tjänster, som erfordras för tvättförråden vid dessa sjukhus, dels ock de tjänster, som oundgängligen erfordras för att täcka det behov av utökning av personalen för telefon och städning, som uppkommer i anledning av att nya lokaler e. d. tillkommer. Övriga tjänster bör i den mån de blir disponibla antingen indragas eller omdisponeras enligt beslut av Kungl. Maj:t.

Av det nu sagda följer att jag icke är beredd att tillstyrka medicinalstyrelsens förslag om inrättande av 8 ekonomibiträdestjänster för *telefon och städning*.

I fråga om *personal för transporter och diverse* tillstyrker jag, att 3 tjänster som ekonomibiträden i Ae 7 inrättas vid ettvarvt av Ryhovs, Källshagens och Mariebergs sjukhus.

På grund av övergång till entreprenadsystem för yttre vakthållning nattetid kan en tjänst som *yttre nattvakt* i Ao 7 vid Sidsjöns sjukhus indragas.

Beträffande *personalen för trädgård och jordbruk* förordar jag, att 1 ekonomibiträdestjänst i Ae 7 inrättas för att bereda extra ordinarie anställning åt en sedan 1949 anställd extra arbetare vid Källshagens sjukhus. En tjänst som befallningsman i Ao 10 vid Mariebergs sjukhus kan indragas.

Mot medicinalstyrelsens förslag om indragning av 3 på *övergångsstat* uppförda tjänster — 1 maskinmästare i Ao 12, 1 förste förman i Ao 9 och 1 föreståndare för djurstall i Ao 7 — har jag intet att erinra.

Sammanfattningsvis innebär alltså mina förslag beträffande *ekonomipersonalen för befintliga vårdplatser* — förutom angivna tjänsteutbyten m. m. — en *utökning* med 26 nya tjänster, nämligen 4 ekonomibiträden i Ae 7 och 22 ekonomibiträden i Ae 2/3. Å andra sidan skulle följande 11 tjänster *indragas*, nämligen 1 befallningsman i Ao 10, 1 tvättföreståndare i Ao 9, 1 biträdande tvättföreståndare i Ao 7, 2 bageriföreståndare i Ao 7, 1 yttre nattvakt i Ao 7, 1 biträdande bageriföreståndare i Ao 4 samt 4 ekonomibiträden i Ae 2/3. Å *övergångsstat* skulle vidare *tillkomma* 23 hantverksföreståndare i Ao 9 och 1 biträdande bageriföreståndare i Ao 4 samt *indragas* 1 maskinmästare i Ao 12, 1 förste förman i Ao 9 och 1 föreståndare för djurstall i Ao 7. Nettoökningen blir sålunda (26 — 11 — 3) 12 tjänster.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle *sammanfattningsvis för nya och befintliga vårdplatser* inrättas tillhopa (42 + 303) 345 nya tjänster, varav 113 för 1958 års arbetstidsförkortning. Å andra sidan föreslås, att 15 tjänster indrages. Nettotillskottet av nya tjänster skulle sålunda uppgå till (345 — 15) 330.

Medicinalstyrelsens förslag med avseende å personalen och mitt ställningstagande till dessa förslag torde kunna åskådliggöras av följande uppställning, varvid som jämförelse även angivits personalökningen under de tre senaste budgetåren:

P e r s o n a l g r u p p	A n t a l n y a t j ä n s t e r				
	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60	
				medicinalstyrelsens förslag	departementschefens förslag
<i>Nyttillkommande platser m.m.:</i>					
läkare	+ 5	+ 4	+ 1	+ 1	+ 1
sjukvårdspersonal	+ 258	+ 221	+ 186	+ 62	+ 38
kontorspersonal	+ 7	+ 4	—	+ 4	+ 2
ekonomipersonal	+ 33	+ 23	—	+ 2	+ 1
Summa	+ 303	+ 252	+ 187	+ 69	+ 42
<i>Befintliga platser:</i>					
läkare	+ 14	+ 10	+ 9	+ 15	+ 7
sjukvårdspersonal	+ 120	+ 139	+ 160	+ 468	+ 244
kontorspersonal	+ 12	+ 15	+ 18	+ 31	+ 25
ekonomipersonal	— 3	+ 2	+ 16	+ 63	+ 12
Summa	+ 143	+ 166	+ 203	+ 577	+ 288
<i>Totalsumma</i>	+ 446	+ 418	+ 390	+ 646	+ 330

Av medicinalstyrelsens förslag i fråga om *löneregleringar* för sjukvårdspersonalen förordar jag — under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anført vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor — att en tjänst som förste skötare i Ao 9 vid S:t Sigfrids sjukhus uppflyttas till översköterska i Ao 10, samt att en tjänst som skötare i Ao 8 vid Sidsjöns sjukhus utbytes mot en tjänst som förste skötare i Ao 9. Vidare tillstyrker jag, att nio tjänster som översköterska i Ag 9, som biträder personalföreståndarna, överföres till extra ordinarie stat. Övriga i detta sammanhang framförda förslag anser jag mig icke kunna förorda. Den av medicinalstyrelsen föreslagna löneregleringen för viss maskinpersonal synes med utgångspunkt från gällande grunder för lönegradsplacering av dylika tjänster i och för sig motiverad. Med hänsyn till pågående omprövning av dessa grunder är jag emellertid icke nu beredd att taga ställning till styrelsens förslag.

Kostnaderna för nu föreslagna personalförstärkningar och löne-regleringar kan beräknas till sammanlagt omkring 3 520 000 kronor, varav i runt tal 1 300 000 kronor torde motsvara kostnaderna för de 113 tjänster, som avses för 1958 års arbetstidsförkortning.

Med hänsyn till den personalförstärkning som förordats erfordras även en ökning av medelsanvisningen för vikarier med omkring 355 000 kronor, därav för nyttillkommande vårdplatser cirka 45 000 kronor. Till vikarier m. m. för elever i den högre utbildningen och i den kompletterande kursen i Falköping beräknar jag i enlighet med styrelsens förslag 537 000 resp. 164 000 kronor. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter för dessa befattningshavare bör beräknas omkring 8 000 kronor. Då från sjukhus-huvudmännen inflytande ersättningar för personal i grundutbildningen kan

beräknas öka med omkring 60 000 kronor, skulle sålunda för vikarier m. m. erfordras en ökad medelsanvisning med (355 000 + 537 000 + 164 000 + 8 000 — 60 000) 1 004 000 kronor.

Det för avlöningar till extra arbetskraft anvisade beloppet bör i anslutning till vad förut anförts uppräknas med (25 000 + 11 000) 36 000 kronor. Härutöver bör för 1958 års arbetstidsförkortning för ekonomipersonalen beräknas omkring 100 000 kronor. I enlighet med vad som anförts vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor kan ställning icke nu tagas till frågan om reglering av kostnaderna för den ytterligare arbetstidsförkortning, som kommer att genomföras under år 1959. Jag räknar dock i detta sammanhang med en reserv om i runt tal 2 800 000 kronor, avseende såväl sjukvårds- som ekonomipersonal, vilken reserv bör stå till Kungl. Maj:ts disposition för bestridande av därav föranledda kostnader. Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 22 november 1957 och den 17 juli 1958 dels ställt en särskild befattningshavare till medicinalstyrelsens förfogande för vissa organisationsundersökningar i anslutning till den beslutade arbetstidsförkortningen, dels ock medgivit en försöksvis under sex månader till 45 timmar begränsad arbetsvecka vid två sinnessjukhus. Det är min förhoppning, att ifrågavarande kostnader genom dessa åtgärder skall kunna avsevärt begränsas. Den sammanlagda kostnadsökningen kan sålunda uppskattas till (36 000 + 100 000 + 2 800 000) 2 936 000 kronor.

Under arvodesposten beräknar jag för särskilda läkargöromål i anslutning till medicinalstyrelsens förslag en höjning med 40 000 kronor. Härutöver erfordras för arvoden till två biträdande överläkare samt för arvoden till direktionsledamöter m. fl. en ökning med (3 600 + 4 400 + 2 300) 10 300 kronor. Anslagsposten i fråga bör alltså uppräknas med tillhoppa omkring (40 000 + 10 300) 51 000 kronor.

Vad jag sålunda föreslagit påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar och ändrade lönegradsplaceringar m. m. med 3 520 000 kronor, för kostnader för vikarier m. m. med 1 004 000 kronor, för avlöningar till extra arbetskraft med 2 936 000 kronor samt för vissa arvodeskostnader med 51 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för tjänstetidsbefordran samt för compensation för höjda folkpensionsavgifter, avseende befintlig personal, med omkring 107 000 resp. 850 000 kronor.

Den sammanlagda höjningen av anslaget skulle alltså uppgå till (3 520 000 + 1 004 000 + 2 936 000 + 51 000 + 107 000 + 850 000) 8 468 000 eller i runt tal 8 500 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet bör alltså bestämmas till (140 500 000 + 8 500 000) 149 000 000 kronor.

Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens sinnessjukhus, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens sinnessjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	65 540 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	673 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	62 530 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	19 380 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	877 000

Summa kronor 149 000 000;

c) till *Statens sinnessjukhus*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 149 000 000 kronor.

[30] 27. *Statens sinnessjukhus: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	37 460 000	41 738 648
1956/57	41 475 000	46 790 407
1957/58	46 545 000	49 893 789
1958/59 (statsliggaren s. 1024)	52 580 000	
1959/60 (förslag)	60 900 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 15/10 1958) hemställer, att anslaget höjes med 8 090 000 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökning
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare.	309 332	300 000	310 000	10 000
2. Reseersättningar.....	527 992	415 000	680 000	265 000
3. <i>Expenser</i> :				
a. Bränsle, lyse och vatten.....	9 698 128	10 000 000	10 000 000	—
b. Övriga <i>expenser</i>	897 878	800 000	1 100 000	300 000
4. Ersättning till föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium för vård av vissa psykiskt efterblivna ...	—	—	2 200 000	2 200 000

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökning
5. Övriga utgifter:				
a. Inventarier.....	1 598 260	1 750 000	2 415 000	665 000
b. Tvätt och renhållning.....	1 995 236	2 600 000	3 400 000	800 000
c. Utspisning.....	21 641 982	23 450 000	24 565 000	1 115 000
d. Linne, gång- och sängkläder.....	3 562 867	3 600 000	3 800 000	200 000
e. Läkemedel m. m.....	5 830 439	5 600 000	7 500 000	1 900 000
f. Familjevård.....	1 941 116	2 050 000	2 400 000	350 000
g. Automobiler och transporter.....	599 987	580 000	620 000	40 000
h. Patienternas sysselsättning och förströelse.....	1 067 194	1 200 000	1 420 000	220 000
i. Diverse utgifter.....	223 378	235 000	260 000	25 000
				8 090 000

Motiv

Allmänna synpunkter. Medelbeläggningen på statens sinnessjukhus uppgick under budgetåret 1957/58 till 23 709. Därjämte vistades i medeltal 875 patienter per dag i den till dessa sjukhus anslutna familjevården.

Medeltalet vårdade för innevarande budgetår torde icke komma att uppgå till det tal, som beräknades i anslagsäskandena, 24 800. För budgetåret 1959/60 utgår styrelsen vid sina beräkningar från sistnämnda tal.

Nettoutgifterna för omkostnader under budgetåret 1957/58 har uppgått till i runt tal 49 894 000 kronor och därmed överskridit för samma budgetår anvisat anslag med 3 349 000 kronor. De största överskridandena hänföra sig till utgifterna för bränsle, lyse och vatten (1 698 000 kronor) samt läkemedel (1 830 000 kronor).

Kungl. Maj:t har uppdragit åt styrelsen att i samråd med centrala sjukvårdsberedningen fullfölja gjorda undersökningar rörande kostförhållandena vid statens sinnessjukhus. Utredningen har påbörjats. I avvaktan på resultatet härav har styrelsen för nästa budgetår icke föreslagit annan höjning av utspisningsanslaget än som är betingad av ökning av livsmedelsprisen. I det följande föreslås emellertid fortsatt upprustning av maskin- och inventariebeståndet i centralköken som ett led i strävandena att rationalisera tillagning och distribution av kosten.

2) Av nettoutgifterna budgetåret 1957/58, 527 992 kronor, uppgår rese- och traktamentsersättningar i samband med grundutbildningen till 215 533 kronor. Ifrågavarande utgifter för grundutbildningen torde komma att minska men å andra sidan tillkommer under nästa budgetår den högre utbildningen samt kompletterande kurs för utbildning av äldre förmanspersonal. Rese- och traktamentsersättningar för dessa nya utbildningsgrenar uppskattas till 115 000 kronor.

Tillkommande personalförstärkningar samt den öppna vårdens utbyggande medför successivt ökade utgifter. Härtill kommer under nästa budgetår utgifter i samband med fullföljandet av undersökningarna beträffande kosthållet vid sjukhusen. Styrelsen föreslår därför, att anslagsposten upptages med (415 000 + 265 000) 680 000 kronor.

3 a) Belastningen å delposten minskade från 10 415 966 kronor under budgetåret 1956/57 till 9 698 128 kronor under budgetåret 1957/58. De polska

kolen levereras f. n. till nyligen sänkta priser. Prisutvecklingen i fråga om kol- och oljeleveranser är emellertid oviss. Med hänsyn härtill samt till stigande kostnader på grund av ökad byggnadsvolym liksom allmän energiförbrukning bör posten upptagas med oförändrat belopp, 10 000 000 kronor.

3 b) Under de senaste budgetåren har allt större krav på uppräknings av denna delpost framställts, huvudsakligen för modernisering och utökning av telefonsystemen på sjukhusen. Önskemål om rikstelefoner i stället för lokaltelefoner på vårdavdelningar har allt oftare framförts, främst därför att det under stora delar av dagen är omöjligt att uppnå telefonkontakt med sjukhusens läkare. Även för sjukvårdspersonalen är det nödvändigt att ha möjlighet till direkt kontakt med lasarett, tandläkare m. fl. Härtill kommer att patienterna av humanitära och terapeutiska skäl bör beredas möjlighet till telefonsamtal med t. ex. hemmet. Olika uppfattningar om lämpligheten av öppna telefoner på avdelningar föreligger fortfarande, men utvecklingen nödvändiggör en utbyggnad av telefonkommunikationerna. Den stigande patientomsättningen och den ändrade klientelstrukturen medför livligare telefontrafik.

Av belastningen, 897 878 kronor, utgör cirka 101 000 kronor engångskostnader för telefonväxlar. Löpande utgifter uppgick alltså till 796 878 kronor. Direktionerna beräknar de löpande utgifterna för nästa budgetår till 874 600 kronor.

Under nästa budgetår erfordras medel för utbyte av en telefonväxel vid S:t Jörgens sjukhus mot en större samt av en manuellt betjänad växel vid S:t Sigfrids sjukhus mot en automatiserad. Kostnaderna härför har beräknats till (64 058 + 98 770) 162 828 kronor. Vidare bör medel anvisas för utbyggnad av telefonväxeln vid Sundby sjukhus. Växeln bör ges en kapacitet, som bättre motsvarar sjukhusets storlek och nutida krav. Kostnaderna härför uppgår till 55 000 kronor.

Styrelsen föreslår under hänvisning till det anförda, att delposten upptages med ett till (874 600 + 162 828 + 55 000) 1 100 000 kronor avrundat belopp.

4) Ombyggnaden av sanatoriet kommer att ske under budgetåren 1958/60 och beräknas bli avslutad tidigast den 1 november 1959. Platserna skall beläggas med vanföra psykiskt efterblivna, allteftersom byggnadsarbetena blir färdiga. För att snarast vinna erfarenhet rörande vård- och undervisningsbehovet förberedes emellertid överflyttning av inneliggande patienter till Apelvikens sanatorium, varigenom friställda platser kan beläggas med psykiskt efterblivna redan under innevarande budgetår.

Under sådana förhållanden beräknas patientantalet till cirka 80 under tiden 1 juli—31 oktober 1959 och för tiden därefter till cirka 140, motsvarande en medelbeläggning av cirka 120 patienter. Med utgångspunkt härifrån och i avvaktan på resultatet av pågående överläggningar med föreningen rörande inkomst- och utgiftsstat för tiden efter det sanatoriet friställts för

sitt nya ändamål, föreslår styrelsen, att ett belopp av 2 200 000 kronor — motsvarande en dagkostnad av cirka 50 kronor — tills vidare upptages under anslagsposten.

5 a) För innevarande budgetår föreslog styrelsen, att delposten till inventarier skulle upptagas med 2 575 000 kronor, varav 591 000 kronor för särskilda nyanskaffningar och inköp. Posten begränsades till 1 750 000 kronor.

Under anslaget Utrustning av nya sinnessjukhus m. m. har medel anvisats för kompletterande utrustning på renoverade avdelningar. Under förevärande delpost anvisade medel medgiver endast i ringa utsträckning förbättringar av utrustningen vid övriga vårdavdelningar. Med hänsyn till bristerna i inventariebeståndet föreslår styrelsen i likhet med föregående år, att anslaget beräknas efter ett grundbelopp av 80 kronor per patient eller till 1 984 000 kronor. Detta är även motiverat med hänsyn till att hittillsvarande nytillverkning av inventarier enligt Kungl. Maj:ts beslut den 2 maj 1958 i princip skall nedläggas på sjukhusen, vilket medför högre kostnader för inköp av inventarier.

Härutöver föreslår styrelsen, att medel anvisas för mera kostnadskrävande anskaffningar. För transportmedel beräknas 88 000 kronor. Största delen härav avser utbyte av förslitna bilar. För anskaffning av vissa andra dyrbara inventarier föreslår styrelsen, att 112 000 kronor anvisas.

För att täcka de i anslutning till undersökningarna angående kostförhållandena vid sjukhusen beräknade kostnaderna för komplettering av centralkökens utrustning återstår att anvisa (366 000 — 66 000 — 150 000) 150 000 kronor, vilket belopp torde kunna reduceras till 120 000 kronor. Härutöver erfordras komplettering av köksutrustningen med dietkantiner för en kostnad av 125 000 kronor. Styrelsen föreslår, att i avvidan på närmare utredning av behovet av kantiner 60 000 kronor anvisas för ändamålet. För köksutrustning beräknas sålunda tillhoppa (120 000 + 60 000) 180 000 kronor.

Television har visat sig vara synnerligen lämplig som underhållning på vårdavdelningarna. Styrelsen föreslår, att ett belopp av 50 000 kronor anvisas för inköp av televisionsapparater.

Inventarieposten bör alltså upptagas med ett till (1 984 000 + 88 000 + 112 000 + 180 000 + 50 000) 2 415 000 kronor avrundat belopp.

5 b) Genom tillkomsten av centraltvättanläggningar kommer tvätterierna vid Mariebergs, Ryhovs och Västra Ny sjukhus att nedläggas. Vidare kommer tvättgodset vid S:t Olofs och Sätters sjukhus att överföras till försvarets fabriksstyrelses anläggningar. Sedan medelsbehovet av direktionerna beräknats till 2 987 000 kronor, har fabriksstyrelsen anmält, att tvättpriset måst höjas och kommer att ytterligare höjas efter den 1 januari 1959.

Med hänsyn bl. a. härtill bör posten uppräknas med 800 000 till 3 400 000 kronor.

5 c) Utspisningskostnaderna för innevarande budgetår är beräknade efter i genomsnitt 2: 45 kronor per dag och patient. Stigningen av livsmedelstalet

i konsumentprisindex motsvarar en ökning av dagkostnaden med 4,4 procent till 2: 56 kronor. Medelsbehovet uppskattas med ledning härav till $(2: 56 \times 9\,052\,000) 23\,173\,000$ kronor. Härtill kommer årskostnaden för de i personalkosten ingående livsmedlen, 1 392 000 kronor.

I enlighet härmed bör delposten upptagas med 24 565 000 kronor.

5 d) Vid sjukhus, som anlitar eller kommer att anlita centraltvätterier, erfordras en utökning av textilförråden på grund av längre tvättperioder. Styrelsen föreslår, att delposten uppräknas med 200 000 kronor.

5 e) Styrelsen framhåller, att intensifieringen av den medikamentösa terapin, som möjliggjorts genom höjning av anslagsbeloppen under de senare budgetåren, gett påtagligt goda resultat.

Nettoutgifterna under delposten motsvarar en dagkostnad av 67 öre per patient under budgetåret 1957/58.

Direktionerna har beräknat medelsåtgången för nästa budgetår till cirka 6 447 000 kronor. Erfarenheten under senare år har givit vid handen, att stora svårigheter mött att i förväg beräkna medelsbehovet. På grund härav och med hänsyn till å ena sidan önskvärdheten att vid behov kunna ställa ytterligare medel till förfogande samt å andra sidan angelägenheten av att söka förebygga ett alltför okritiskt användande av medlen föreslår styrelsen, att — utöver det av direktionerna beräknade medelsbehovet — ett belopp av förslagsvis 1 000 000 kronor ställes till styrelsens disposition, att efter närmare prövning tilldelas sjukhusen.

Medicinalstyrelsens skärmbildscentral har ställt i utsikt, att skärmbildsundersökningar skulle företagas på samtliga sjukhus en gång per år. Sjukhusens kostnader beräknas till sammanlagt cirka 50 000 kronor per år.

I enlighet härmed bör delposten upptagas med ett till $(6\,447\,000 + 1\,000\,000 + 50\,000) 7\,500\,000$ kronor utjämnat belopp, vilket innebär en uppräkning med 1 900 000 kronor.

5 f) Belastningen å delposten under budgetåret 1957/58 motsvarar en kostnad av 6: 08 kronor per dag och patient i familjevården, varav dagersättning till familjevårdshem 5: 55 kronor. Antalet patienter i familjevård beräknas till i medeltal 960 per dag under nästa budgetår, vilket motsvarar en ökning av antalet underhållsdagar med 31 025 jämfört med budgetåret 1957/58 och 21 900 jämfört med beräkningen för innevarande budgetår.

Direktionerna beräknar kostnaderna för familjevård till 2 273 500 kronor, motsvarande en genomsnittlig dagkostnad av 6: 49 kronor per patient. Såväl dagersättningen till familjevårdshemmen som kostnaderna för läkemedel, kläder, transporter m. m. ökar. Under hänvisning härtill och till årligen inträdda anslagsöverskridanden föreslår styrelsen, att anslagsbeloppet uppräknas till 2 400 000 kronor.

5 g) Med utgångspunkt från anslagsbelastningen, direktionernas beräkningar och de ökade transportkostnaderna för patienter föreslås att 620 000 kronor anvisas.

5 h) Direktionerna har beräknat utgifterna under nästa budgetår till

1 416 000 kronor. Stegringen av utgifterna å delposten beror på den intensifierade sysselsättnings- och arbetsterapin. Tack vare den medikamentösa terapin har ett ökat antal patienter kunnat sysselsättas. Personalen för sysselsättnings- och arbetsterapi har samtidigt förstärkts.

Av patienterna tillverkade alster avsättes till en del genom försäljning. Med ökade anslagsbelopp tillföres därför statsverket ökade inkomster. För att sjukhusen bättre skall kunna avpassa verksamhetens omfattning torde styrelsen senare komma att föreslå specialstater för sysselsättnings- och arbetsterapi. Försök därmed göres innevarande budgetår vid Ulleråkers sjukhus.

Styrelsen föreslår, att ett belopp av 1 420 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Samtidigt torde delposten bära ges den mera adekvata benämningen Arbets- och sysselsättningsterapi samt förströelse.

5 i) Ytterligare två sjukhus har för avsikt att anlita nattvaktsbolag för den yttre tillsynen nattetid under nästa budgetår, varvid två nattvakts-tjänster kommer att indragas. Kostnaderna för nattvaktsentreprenader beräknas under nästa budgetår till sammanlagt 145 000 kronor vid tolv sjukhus.

Delposten bör vidare uppräknas med hänsyn till kostnader för studiebesök, undervisningslitteratur m. m. vid utbildningen, enär under anslaget Utbildning av sinnessjukvårdspersonal hittills icke upptagits anslagspost för omkostnader.

Vissa sjukhus har ofta besök av in- och utländska delegationer, studiegrupper m. fl. För att sjukhusen i någon mån skall kunna utöva värdskap för de besökande, har medel efter särskilda framställningar ställts till förfogande av Kungl. Maj:t. Medicinalstyrelsen föreslår, att styrelsen bemyndigas att försöksvis inom ramen för ett belopp av 500 kronor bestrida utgifter av ifrågavarande slag.

I enlighet härmed bör delposten upptagas med ett belopp av 260 000 kronor.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare torde i enlighet med medicinalstyrelsens förslag bära uppräknas med 10 000 kronor till 310 000 kronor.

Under anslagsposten till reseersättningar beräknar jag en ökning av medelsanvisningen med 300 000 kronor. Härigenom bör anslagsöverskridande kunna undvikas. Jag vill i detta sammanhang nämna, att medicinalstyrelsen i särskild framställning hemställt om anvisande av medel för anordnande under våren 1960 av två kurser, vardera om cirka 20 deltagare, för utbildning av föreståndarinnor inom familjevård och hjälpverksamhet. Kostnaderna beräknas till cirka 28 000 kronor, varav för rese- och traktementsersättningar till kursdeltagarna m. fl. omkring 20 000 kronor. Jag

tillstyrker, att medel anvisas för dessa kurser och har vid beräkningen av nu förevarande anslagspost beaktat härav föranledd kostnadsökning. Återstående omkring 8 000 kronor avser i huvudsak vissa lönekostnader och torde böra bestridas från anslaget till Utbildning av sinnessjukvårdspersonal: Avlöningar.

Medelsbehovet under delposten till bränsle, lyse och vatten torde såsom medicinalstyrelsen föreslagit kunna beräknas till oförändrat belopp, 10 000 000 kronor.

Delposten till övriga expenser torde med beaktande av såväl de senaste belastningssiffrorna som av medicinalstyrelsen föreslagna utbyten av telefonväxlar böra uppräknas med 400 000 kronor. En del av nämnda belopp torde emellertid böra såsom reserv innehållas av Kungl. Maj:t.

Frågan om användningen av Kronprinsessan Victorias kustsanatorium för vård av vissa psykiskt efterblivna har anmälts senast för 1958 års riksdag (prop. nr 86/1958). Enligt det därvid redovisade med sanatoriets direktion preliminärt träffade avtalet skulle sanatoriet efter viss ombyggnad disponeras för vård av omkring 140 höggradigt vanföra psykiskt efterblivna. Det av medicinalstyrelsen för ersättning till sanatoriet under nästa budgetår beräknade beloppet, 2 200 000 kronor, motsvarar en genomsnittlig beläggning med cirka 120 patienter.

Jag vill i detta sammanhang anmäla, att medicinalstyrelsen i skrivelse den 22 november 1958 meddelat, att på Apelvikens kustsanatorium omgående kan mottagas 70—80 av de nuvarande tuberkulos- eller poliopatienterna på förstnämnda sanatorium. Ytterligare 40 platser beräknas kunna friställas under våren 1959. Uppenbarligen är det i hög grad angeläget att vårdplatserna på ifrågavarande båda sanatorier effektivt utnyttjas genom en mera tillfredsställande beläggning. Med hänsyn härtill och då det ansetts angeläget att snarast möjligt få en uppfattning om det verkliga vårdbehovet för höggradigt vanföra psykiskt efterblivna, har Kungl. Maj:t genom beslut förut denna dag bemyndigat medicinalstyrelsen att i den mån vårdplatser frigöres belägga Kronprinsessan Victorias kustsanatorium med sådana efterblivna patienter. Skulle det därvid visa sig att behovet är mindre än beräknat, bör för att undvika underbeläggning och oekonomisk drift även andra patienter kunna intagas. Merkostnaden har för innevarande budgetår uppskattats till 525 000 kronor. Med hänsyn till det anförda har jag ansett mig böra godtaga medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår. Det bör liksom för innevarande budgetår få ankomma på Kungl. Maj:t att godkänna för ändamålet erforderliga avtal med sanatoriet.

Under delposten till inventarier har för innevarande budgetår anvisats dels för s. k. löpande inventarieanskaffningar ett belopp om 1 490 000 kronor, beräknat efter ett från 47 till 60 kronor per patient och år höjt belopp, dels ock för vissa engångsansskaffningar ett belopp om 260 000 kronor. Då enligt Kungl. Maj:ts beslut den 2 maj 1958 inventarietillverkningen vid sjukhusen i princip skall nedläggas, har medicinalstyrelsen föreslagit en

höjning av nämnda belopp per patient från 60 till 80 kronor. Givetvis har denna tillverkning medfört mindre belastning å nu förevarande delpost och en uppräknings är därför i och för sig motiverad till följd av omläggningen. Ett nedläggande av tillverkningen bör emellertid åtminstone i viss utsträckning motsvaras av en minskning av den arbetskraft som sysselsatts därmed, en fråga som dock inte berörts av styrelsen. På grundval av nu föreliggande material är jag därför icke beredd att taga ställning till medicinalstyrelsens förslag i dess helhet. Jag förordar i stället, att för ändamålet beräknas ett belopp om i runt tal 100 000 kronor att av medicinalstyrelsen användas för försöksverksamhet på lämpliga sjukhus. Härutöver beräknar jag för anskaffande av vissa transportmedel ett belopp om 24 000 kronor. Jag vill därvid framhålla angelägenheten av att innan förslag framlägges om ersättning eller komplettering av fordonsbeståndet, ingående bör undersökas, om icke transportbehovet kan täckas på annat och ekonomiskt mera fördelaktigt sätt. Härvid bör bl. a. beaktas möjligheterna att rationalisera transporterna och därigenom minska antalet motorfordon samt att anlita andra än egna transportmedel. För vissa andra dyrbarare inventarier samt för fortsatt komplettering av centralkökens utrustning beräknar jag vidare 58 000 resp. 174 000 kronor. Medicinalstyrelsens förslag om anvisande av 50 000 kronor för inköp av televisionsapparater vill jag tillstyrka. Vidare förordar jag, att av medicinalstyrelsen under anslaget till Nyan-skaffning av materiel för den statliga skärmbildsverksamheten äskat belopp om 50 000 kronor för en speciell skärmbildsapparat för undersökningar vid sinnessjukhusen upptages under denna delpost. Medelsbehovet under posten skulle i enlighet härmed uppgå till $(1\,490\,000 + 100\,000 + 24\,000 + 58\,000 + 174\,000 + 50\,000 + 50\,000)$ 1 946 000 eller i runt tal 1 950 000 kronor, vilket innebär en ökning med 200 000 kronor.

Under delposten till tvätt och renhållning torde såsom medicinalstyrelsen framhållit under nästa budgetår uppkomma betydande kostnadsökningar, huvudsakligen till följd av ökad centralisering av tvättverksamheten bl. a. till försvarets fabriksverks tvättanstalter. Å andra sidan möjliggöres härigenom — såsom jag framhållit under föregående anslag — besparingar under avlöningsanslaget. Jag har med hänsyn härtill intet att erinra mot styrelsens beräkning av medelsbehovet, vilket innebär en höjning av delposten med 800 000 kronor.

Medelsanvisningen för innevarande budgetår under delposten till utspisning har beräknats med utgångspunkt från ett kostpris för samtliga sjukhus om 2: 45 kronor per dag och patient. I avbidan på fullföljandet av de för 1958 års riksdag redovisade kompletterande undersökningarna rörande kostförhållandena m. m. vid sinnessjukhusen torde dagkostnaden såsom medicinalstyrelsen föreslagit kunna beräknas till 2: 56 kronor. Höjningen med 11 öre motsvarar ökningen av livsmedelstalet i konsumentprisindex fram till juli 1958. Med hänsyn härtill och till förändringar i fråga om personalkosten bör delposten uppräknas med 1 115 000 kronor.

Delposten till linne, gång- och sängkläder torde såsom medicinalstyrelsen föreslagit böra uppräknas med 200 000 kronor.

Belastningen å delposten till läkemedel m. m. uppgick budgetåret 1957/58 till cirka 5 830 000 kronor, vilket innebar ett överskridande med icke mindre än 1 830 000 kronor. Såsom medicinalstyrelsen framhållit har emellertid den intensifiering av den medikamentösa terapin, som härigenom möjliggjorts, givit påtagligt goda resultat bl. a. i form av kortare vårdtider och bättre vårdförhållanden på sjukhusen. Jag vill med hänsyn härtill förorda, att läkemedelsposten för nästa budgetår uppräknas med 2 400 000 kronor. Av detta belopp torde dock en viss del böra innehållas av Kungl. Maj:t såsom reserv.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet under delposterna till familjevård, till automobiler och transporter samt till patienternas sysselsättning och förströelse har jag intet att erinra. Dessa poster bör alltså uppräknas med resp. 350 000, 40 000 och 220 000 kronor.

Beträffande delposten till diverse utgifter anser jag mig icke kunna tillstyrka, att särskilda medel för representationskostnader anvisas. Posten bör dock såsom medicinalstyrelsen föreslagit uppräknas med 25 000 kronor.

Under detta anslag torde slutligen böra beräknas av medicinalstyrelsen under anslaget till Utbildning av sinnessjukvårdspersonal: Avlöningar äskade medel, 50 000 kronor, för vissa ersättningar till sjuksköterskeskolorna i samband med högre utbildning av mentalsjukvårdselever.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat erfordras en höjning av medelsanvisningen under omkostnadsanslaget med (10 000 + 300 000 + 400 000 + 2 200 000 + 200 000 + 800 000 + 1 115 000 + 200 000 + 2 400 000 + 350 000 + 40 000 + 220 000 + 25 000 50 000 8 310 000 kronor. Anslaget bör alltså bestämmas till (52 580 000 + 8 310 000) 60 890 000 eller i runt tal 60 900 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sinnessjukhus: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 60 900 000 kronor.

[31] 28. **Statens sinnessjukhus: Övervakning av vissa försöksutskrivna patienter**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	16 000	32 009
1955/56	24 000	51 864
1956/57	40 000	70 554
1957/58	55 000	82 644
1958/59 (statsliggaren s. 1026)	100 000	
1959/60 (förslag)	100 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 15/10 1958) föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp, 100 000 kronor.

Motiv

Med hänsyn till att antalet övervakningsfall kan förväntas öka genom tillkomsten av nya sinnessjukhus och kostnaderna stiga på grund av att ersättning för övervakares porton och telefonkostnader utgår från och med budgetåret 1958/59 torde anslaget böra upptagas med oförändrat belopp.

Departementschefen

Mot medicinalstyrelsens uppskattning av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår, vilket innebär en oförändrad medelsanvisning om 100 000 kronor, har jag intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sinnessjukhus: Övervakning av vissa försöksutskrivna patienter* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[32] 29. *Utrustning av nya sinnessjukhus m. m.* För innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 2 526 000 kronor (statsliggaren s. 1026).

Medicinalstyrelsen har med skrivelse den 29 december 1958 överlämnat förslag rörande beräkningen av förevarande anslag för nästa budgetår. Beredningen av anslagsfrågan har med hänsyn härtill icke hunnit slutföras. I avvidan härpå torde anslaget i riksstatförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med 3 120 000 kronor, innebärande en höjning med 594 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Utrustning av nya sinnessjukhus m. m.* för budgetåret 1959/60 beräkna ett reservationsanslag av 3 120 000 kronor.

[33] 30. *Utbildning av sinnessjukvårdspersonal: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	625 000	616 647
1958/59 (statsliggaren s. 1026)	693 000	
1959/60 (förslag)	780 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 15/10 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 302 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Grundutbildning	
a) <i>Utökning av grundutbildningen:</i>	
1 instruktionssköterska Ae 14 under 1 månad.....	+ 1 208
1 instruktionssköterska Ae 14 under 12 månader.....	+ 14 494
Arvoden till föreläsare.....	+ 9 120
b) <i>Intensifiering av grundutbildningen:</i>	
11 biträdande instruktionssköterskor Ae 11 under 12 månader	+ 134 481
2. Högre utbildning	
a) <i>Allmänutbildning vid sjuksköterskeskola.....</i>	+ 50 000
b) <i>Central högre kurs vid S:t Lars' sjukhus för sjuksköterskeelever:</i>	
1 föreståndare Ae 16 under 9 månader	+ 12 173
1 instruktionssköterska Ae 14 under 9 ½ månader.....	+ 11 475
Arvoden till föreläsare.....	+ 3 855
3. Kompletterande kurs vid Falköpings lasarett för befintlig personal:	
1 instruktionssköterska Ag 14 under 11 månader.....	+ 13 287
Arvoden till föreläsare.....	+ 7 238
4. Arvodesregleringar.....	+ 53 000
5. Vikarieavlöningar.....	— 10 400
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter för befintlig personal.....	+ 2 800
7. Avrundning.....	— 731
	+ 302 000

Motiv

1 a) Grundutbildningen har omfattats med allt större intresse bland befintlig sjukvårdspersonal och bland yrkesväljande ungdom. Antalet ansökningar till de två kurserna i grundutbildningen med 450 platser per år uppgick 1956 och 1957 till omkring 850 resp. 900. År 1958 inkom cirka 1 700 ansökningar till 470 platser.

Den fr. o. m. hösten 1958 utökade grundutbildningen vid Gullberna sjukhus medför en merkostnad motsvarande en månads lön till instruktionssköterskan i Ae 14.

Vid lasarettet i Bollnäs erfordras en instruktionssköterska i Ae 14 fr. o. m. budgetåret 1959/60, enär den första gruppen elever beräknas påbörja sin utbildning i allmän sjukvård vid lasarettet den 1 juli 1959.

Vid en höjning av nuvarande föreläsningsarvoden till 45 kronor per timme för läkare och präst samt till 40 kronor för övriga föreläsare uppkommer ett ökat medelsbehov för arvoden vid Gullberna sjukhus om 4 800 kronor och vid Bollnäs lasarett om 4 320 kronor eller tillhopa 9 120 kronor.

1 b) Beslutad avkortning av grundutbildningen med omkring fyra månader kommer att börja våren 1959. Avkortningen innebär bl. a. en intensifiering av instruktionssköterskornas verksamhet på sinnessjukhusen. Instruktionssköterskorna svarar för såväl teoretisk som praktisk undervisning av ett 60-tal elever samtidigt, fördelade på fyra kurser med skilda utbildningsstadier, och meddelar sålunda kontinuerligt undervisning under hela året. Instruktionssköterskornas administrativa arbete har även avsevärt ökat, vilket minskat den tid, som kan ägnas elevernas handledning. Styrelsen understryker handledningens synnerliga betydelse för bl. a. ele-

vernans utbildning och framhåller önskvärdheten av att instruktionssköterskorna kan ägna mer tid till individuell handledning. Styrelsen anser därför angeläget, att vid vartdera av de 16 sinnessjukhus, där grundutbildning är anordnad, inrättas en tjänst såsom biträdande instruktionssköterska. Innehavarna av dessa tjänster bör vara legitimerade sjuksköterskor med specialutbildning i sinnessjukvård.

De tre utbildningscentralerna för elevernas teoretiska utbildning i allmän sjukvård kommer genom utökningen av utbildningskapaciteten att erhålla ett ökat antal elever per kurs. Vid Restads sjukhus finnes för ifrågavarande undervisning en skolbyggnad med internat uppförd. Vid S:ta Maria och Umedalens sjukhus kommer motsvarande skolbyggnader att färdigställas under innevarande budgetår. Ansvar för skola och elevhem åvilar vederbörande instruktionssköterska. Det synes i längden ofrånkomligt att bereda instruktionssköterskorna hjälp med fortlöpande undervisning samt vårdnaden om skola och internat. Vid envar av utbildningscentralerna bör därför inrättas en tjänst som biträdande instruktionsköterska.

Eleverna erhåller vidare under fyra månader praktisk utbildning i allmän sjukvård och fördelas därvid på nio lasarett, där instruktionssköterskor finnes anställda. Vid sex av dessa lasarett omhänderhar instruktionssköterskan omkring 12 elever, vid övriga tre lasarett 25 elever. Erfarenheterna har gett vid handen, att en instruktionssköterska ej medhinner handledning och undervisning av 25 elever, fördelade på ett flertal vårdavdelningar. Härtill kommer svårigheterna att var fjärde månad mottaga och på resp. lasarettavdelningar fördela eleverna, som är helt ovana vid arbetsförhållandena inom kroppssjukvården. Vid vart och ett av ifrågavarande tre lasarett bör därför inrättas en tjänst såsom biträdande instruktionssköterska.

Enligt styrelsens mening bör sålunda vid de sexton sinnessjukhus, där utbildning är anordnad, de tre utbildningscentralerna och de tre lasarett med 25 elever instruktionssköterskan erhålla en biträdande instruktionssköterska som medhjälpare. Ett ytterligare skäl härför är svårigheterna att vid semestrar och andra tjänstledigheter erhålla vikarier för instruktionssköterskorna. Dessa svårigheter har i vissa fall lett till att undervisningen äventyrats. Med hänsyn till det statsfinansiella läget förordar dock styrelsen, att organisationen uppbygges under en tvåårsperiod. För nästa budgetår bör sålunda inrättas 11 tjänster, därav åtta vid sinnessjukhusen och tre vid lasarett. Tjänsterna bör placeras i Ao 11.

2 a) Genom beslut den 18 april 1958 uppdrogs åt styrelsen att vidtaga erforderliga åtgärder för anordnande av högre utbildning av sinnessjukvårdspersonal. Utbildningen beräknas börja den 1 september 1959 med högst 45 elever och lika många från den 1 mars 1960. Den nu aktuella delen av undervisningen skall mot viss ersättning per elev ombesörjas av

10 — *Bihang till riksdagens protokoll 1959. 1 saml. Nr 1. Bil. 13*

sjuksköterskeskolorna. I enlighet med uppdraget har styrelsen upptagit förhandlingar med vederbörande lokala huvudmän om förläggning av utbildningen till lämpliga sjuksköterskeskolor jämte därmed sammanhängande spörsmål. Flertalet huvudmän är villiga att mottaga elever vid resp. sjuksköterskeskolor mot en av styrelsen föreslagen ersättning av 1 500 kronor per elev för 19 månaders utbildning. Västerbottens läns landsting har betingat sig en ersättning av lägst 1 900 kronor per elev för den första kursen. Kopparbergs läns landsting har betingat sig 2 000 kronor per elev, enär landstinget måste anställa en kliniklärarinna för den praktiska utbildningen. Vid en genomsnittlig ersättning till berörda huvudmän av 1 600 kronor per elev kommer kostnaderna för utbildningen att belöpa sig till i runt tal 50 000 kronor. Härtill kommer ett belopp av 85 000 kronor för rese- och traktamentsersättningar till eleverna, vilket upptagits under anslaget Statens sinnessjukhus: Omkostnader.

För avlönande av vikarier vid sinnessjukhusen för eleverna under utbildningstiden har styrelsen vidare räknat medel under anslaget Statens sinnessjukhus: Avlöningar. Ifrågavarande kostnader uppgår till i runt tal 517 000 kronor. Härifrån kan emellertid beräknas avgå ersättning från huvudmännen med ett belopp av 85 000 kronor, motsvarande kostnaderna för kost och logi samt kontanta studiebidrag, vilken ersättning enligt styrelsens mening bör inbetalas till staten. Styrelsen erinrar om att ersättningsbeloppet kan komma att framdeles ändras, enär av departementschefen i prop. nr 51/1958 ifrågasatta förhandlingar med landstingen ännu ej kommit till stånd.

2 b) Den centrala högre kursen vid S:t Lars' sjukhus och psykiatriska kliniken vid centrallasarettet i Lund för sjuksköterskeelever avses börja den 15 maj 1959. Under budgetåret 1959/60, då ifrågavarande utbildning är fullt utbyggd, erfordras en föreståndare i Ae 16 under ytterligare nio månader och en instruktionssköterska i Ae 14 under 9½ månader. Vid en timersättning av 45 kronor för läkarföreläsningar och 40 kronor till övriga föreläsare, uppkommer vidare en merkostnad för arvoden av $(45 \times 75 + 40 \times 12)$ 3 855 kronor.

Under anslagen Statens sinnessjukhus: Avlöningar resp. Omkostnader har beräknats dels 105 000 kronor för studiebidrag m. m. till eleverna, dels ock 2 100 kronor för studiebesök och undervisningsmateriel.

3) Kompletterande utbildning för äldre förmanspersonal vid lasarettet i Falköping beräknas kunna igångsättas omkring den 1 september 1959. Den årliga utbildningskapaciteten beräknas till 60 elever, fördelade på tre kurser om fyra månader vardera. För denna utbildning erfordras en instruktionssköterska i Ag 14. Kostnaderna för föreläsararvoden uppskattas till 7 238 kronor.

Till löner för vikarier för kursdeltagarna har beräknats ett belopp av 164 000 kronor samt till studiebesök, undervisningsmateriel, litteratur m. m.

och reseersättningar tillhopa 31 700 kronor. Ifrågavarande belopp har upptagits under anslagen Statens sinnessjukhus: Avlöningar resp. Omkostnader.

4) Arvodena per undervisningstimme till den timavlönade lärarpersonalen får numera anses vara alltför låga. F. n. utgår ett timarvode av 35 kronor till akademiskt utbildade lärare och likställda, 30 kronor till övriga föreläsare samt 15 kronor till ledare av elevernas motionsgymnastik. Styrelsen föreslår, att arvodena höjes till resp. 45, 40 och 20 kronor i likhet med vad som föreslagits för andra undervisningsgrenar under styrelsens överinseende. Vid bifall härtill erfordras en uppräkningsposten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, med 53 000 kronor.

5) Kostnaderna för avlöning till vikarier för den nu föreslagna lönegradsplacerade personalen — med undantag för 11 biträdande instruktions-sköterskor i lönegrad Ae 11 — har beräknats till 5 200 kronor. Därest föreslagna 11 tjänster som biträdande instruktionssköterska inrättas, erfordras inga medel för avlöning av vikarier till 11 instruktionssköterskor. Ifrågavarande kostnad uppgår till cirka 15 600 kronor. Kostnaderna för vikariatsersättningar kommer därigenom att minska med (15 600 — 5 200) 10 400 kronor.

6) Kompensationen för höjda folkpensionsavgifter för befintlig personal beräknas till avrundat 2 800 kronor.

Kostnaderna för löner till vikarier för elever, rese- och traktaments-ersättningar, studiebidrag, studiebesök m. m. har liksom tidigare beräknats under anslagen till avlöningar resp. omkostnader vid statens sinnessjukhus. Med hänsyn till storleken av ifrågavarande kostnader ifrågasätter styrelsen, om icke dessa utgifter bör belasta utbildningsanslaget.

Departementschefen

Med hänsyn till den vid 1958 års riksdag beslutade utökningen av grundutbildningen bör såsom medicinalstyrelsen föreslagit fr. o. m. nästa budgetår medel beräknas för en instruktionssköterska vid Gullberna sjukhus under ytterligare en månad och vid Bollnäs lasarett inrättas en tjänst som instruktionssköterska i Ae 12/14. För arvoden till föreläsare vid den utökade grundutbildningen beräknar jag med tillämpning av oförändrade timarvoden sammanlagt omkring (3 700 + 3 360) 7 100 kronor.

Förslaget om intensifiering av grundutbildningen genom inrättande av 11 tjänster som biträdande instruktionssköterska anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Den av 1958 års riksdag beslutade högre utbildningen av mentalsjukvårdselever beräknas kunna taga sin början under budgetåret 1959/60 för sammanlagt omkring 90 elever. Undervisningen kommer under nämnda budgetår att vara förlagd till olika sjuksköterskeskolor. För ersättning till dessa

beräknar jag i enlighet med medicinalstyrelsens förslag ett belopp om i runt tal 50 000 kronor. Kostnaderna torde dock tills vidare böra bestridas från anslaget till Statens sinnessjukhus: Omkostnader. Beträffande den till S:t Lars' sjukhus i Lund förlagda centrala högre kursen för cirka 25 sjuksköterskeelever har jag inte annat att erinra mot medicinalstyrelsens förslag än att jag för arvoden till föreläsare på förut anförda grunder beräknar omkring 3 000 kronor.

Under nästa budgetår kommer vidare att vid lasarettet i Falköping anordnas tre kurser med sammanlagt omkring 60 elever för kompletterande utbildning av äldre förmanspersonal. Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet härför har icke föranlett annan erinran än att jag för arvoden till föreläsare beräknar omkring 5 700 kronor.

Av medicinalstyrelsen föreslagna generella arvodesregleringar kan jag, såsom framgått av medelsberäkningarna, icke tillstyrka.

För vikarieavlöningar beräknar jag en ökad medelsanvisning med omkring 6 000 kronor.

Slutligen bör i enlighet med vad jag anfört under anslaget till Statens sinnessjukhus: Omkostnader från utbildningsanslaget bestridas vissa till omkring 8 000 kronor beräknade kostnader för anordnande av två kurser för föreståndarinnor inom familjevård och hjälpverksamhet.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat erfordras en ökning av medelsanvisningen för den utökade grundutbildningen och för påbörjande av den högre utbildningen m. m. med omkring 75 000 kronor samt för nämnda båda kurser med 8 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftstegringen för kompensation för höjda folkpensionsavgifter för befintlig personal med 2 800 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (75 000 + 8 000 + 2 800) 85 800 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag alltså till (693 000 + 85 800) 778 800 eller i runt tal 780 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för utbildning av sinnessjukvårdspersonal, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	241 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	468 000

3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	68 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	3 000

Summa kronor 780 000;

b) till *Utbildning av sinnessjukvårdspersonal: Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 780 000 kronor.

[34] 31. Bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	18 300 000	20 108 241
1955/56	19 000 000	23 652 142
1956/57	22 000 000	26 385 182
1957/58	28 000 000	30 324 963
1958/59 (statsliggaren s. 1028) .	31 000 000	
1959/60 (förslag)	40 000 000	

Yrkanden

1. *Medicinalstyrelsen* (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 7 500 000 kronor.

2. *Medicinalstyrelsen* (skr. 5/9 1958) hemställer, att medel anvisas för bestridande av ersättning till städerna Stockholm, Göteborg och Malmö för å dessa städers sinnessjukhus vårdade utländska medborgare.

Motiv

1) Anslagen till avlöningar och omkostnader vid statens sinnessjukhus — vilka är de huvudsakligen normerande för beräkningen av ifrågavarande statsbidrag — har från budgetåret 1957/58 till 1958/59 ökat med cirka 18 procent. Det kan därför förväntas, att statsbidraget för innevarande budgetår också kommer att öka med cirka 18 procent i förhållande till anslagsbelastningen under nästföregående budgetår och därvid kommer att uppgå till cirka 35 800 000 kronor.

Fr. o. m. den 1 januari 1959 torde vårdavgifterna vid statens sinnessjukhus — vilka också ingår i statsbidragets beräkningsunderlag — komma att höjas från 3 till 5 kronor per dag och patient, innebärande en ungefärlig inkomstökning fr. o. m. samma år med 18 000 000 kronor. Denna inkomstökning kommer att inverka reducerande på beräkningsunderlaget för det statsbidrag, som skall utbetalas under budgetåret 1959/60. Denna reduktion kan dock i stort sett väntas bli eliminerad av under år 1959 inträffande löneregleringar, generella löneförhöjningar och ökat antal tjänster vid de statliga sinnessjukhusen samt av förhöjda priser och fortsatt upprustning. Enligt förslag i propositionen nr 87/1958, som godtagits av riks-

dagen, skall vid beräkning av ersättningen till Stockholms stad i medelkostnaden för underhållsdag vid statens sinnessjukhus inräknas pensionskostnader beräknade till 15 procent av den avlöningssumma, som ingår i medelkostnaden och som bokförts under det i riksstaten upptagna anslaget Statens sinnessjukhus: Avlöningar. Det ökade medelsbehovet här för torde komma att uppgå till cirka 15 procent å lägst 16 000 000 (som utgör driftkostnadsbidraget till Stockholm för 1957) eller 2 500 000 kronor. Med anledning härav föreslår styrelsen, att anslaget för nästa budgetår upptages med 38 500 000 kronor.

2) Med skrivelse den 5 september 1958 har medicinalstyrelsen vidare överlämnat framställningar från städerna Stockholm, Göteborg och Malmö angående ersättning för vid dessa städers sinnessjukhus vårdade utländska medborgare. Städerna är enligt gällande avtal icke skyldiga att vårda ifrågavarande utlänningar. Medicinalstyrelsen tillstyrker, att staten lämnar ersättning för vården efter städernas verkliga nettosjälvcostnad. Dessa kostnader har för år 1958 uppskattats till i runt tal 650 000 kronor (med utgångspunkt från 1957 års dagkostnader).

Yttrande

2) (Medicinalstyrelsens skrivelse den 5 september 1958.)

Statskontoret erinrar om att gällande avtal rörande vården av sjuka på Stockholms, Göteborgs och Malmö sinnessjukhus icke innehåller några bestämmelser angående vården av sinnessjuka utlänningar. Avtalsenlig förpliktelse för staten att svara för kostnaderna för vård av utlänningar, som omhändertagits på nämnda sjukhus, föreligger sålunda icke. Statskontoret finner det emellertid rimligt, att viss ersättning av statsmedel lämnas för sådan vård. I fråga om svenska medborgare, som har hemortsrätt (motsvarande) i Stockholm, Göteborg och Malmö, utgår statsbidrag på grundval av medelkostnaden per vård dag vid statens sinnessjukhus. Enligt statskontorets mening bör icke högre ersättning medgivas i förevarande fall. I sammanhanget vill ämbetsverket framhålla angelägenheten av att utlänningars vårdavgifter så nära som möjligt anpassas till de faktiska kostnaderna, så att det allmännas utgifter begränsas. Där så visar sig möjligt och prövas lämpligt, synes de sjuka böra återföras till respektive hemland.

Departementschefen

Vad först angår den av medicinalstyrelsen berörda frågan om ersättning till städerna Stockholm, Göteborg och Malmö för å dessa städers sinnessjukhus vårdade utländska medborgare, vill jag erinra om att avtalen mellan staten och dessa städer innehåller bestämmelser om vårdnadsskyldighet endast beträffande i resp. städer hemortsberättigade sinnessjuka. Avtalsenlig skyldighet för städerna att för vård mottaga utländska medborgare torde

sålunda icke föreligga. Sedan hemortsrättsbegreppet enligt 1918 års fattigvårdslag upphört att gälla i och med tillkomsten av den nya socialhjälpslagen, har Kungl. Maj:t genom beslut den 14 november 1958 godkänt tilläggsavtal med nämnda städer, där vårdnadsskyldigheten närmare angivits. Enligt dessa avtal erfordras för att en patient skall anses hemortsberättigad i resp. stad bl. a., att patienten är svensk medborgare och, om han tidigare varit medborgare i annat land eller statslös, vunnit svenskt medborgarskap senast det kalenderår, varunder han fyllt 59 år. Såsom tidigare redovisats har städerna begärt ersättning för de utländska medborgare, som de nödgas vårda. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva ersättningsfrågan och utfärda de bestämmelser eller godkänna de avtal, som må förordas härav.

Beträffande medelsbehovet för nästa budgetår vill jag — med hänsyn bl. a. till de senaste årens betydande anslagsöverskridanden — förorda, att anslaget uppföres med i runt tal 40 000 000 kronor, vilket innebär en ökad medelsanvisning med 9 000 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 000 kronor.

[35] 32. Bidrag till uppförande eller inrättande av psykiatriska avdelningar vid lasarett

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	60 000	—
1955/56	100	—
1956/57	100	—
1957/58	200 000	—
1958/59 (statsliggaren s. 1028)	400 000	
1959/60 (förslag)	400 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 400 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1958/59 fanns en reservation å anslaget av 610 600 kronor. Då för samma budgetår anvisats ett belopp av 400 000 kronor, fanns alltså vid början av budgetåret för ändamålet disponibla 1 010 600 kronor.

Sedan av Kungl. Maj:t beviljat men ej utbetalat statsbidrag å 408 000

kronor till en psykiatrisk avdelning vid lasarettet i Västerås frånräknats, återstår disponibelt å anslaget ett belopp av 602 600 kronor.

På Kungl. Maj:ts prövning är beroende två ansökningar om statsbidrag till psykiatriska avdelningarna vid lasarett i Eskilstuna (420 000 kronor) och Halmstad (180 000 kronor) på tillhoppa 600 000 kronor. Avdelningen i Halmstad har tagits i bruk i januari 1958 och avdelningen i Eskilstuna beräknas bli färdigställd under hösten 1958. För tillgodoseende av en hos styrelsen inneliggande framställning avseende en psykiatrisk avdelning vid garnisonssjukhuset i Boden torde komma att erfordras 384 000 kronor. Härjämte är under uppförande en psykiatrisk avdelning i Jönköping, vilken möjligen blir färdigställd före 1958 års utgång. För sistnämnda ändamål kan beräknas åtgå 420 000 kronor.

För nu angivna avdelningar kan alltså medelsbehovet beräknas till (600 000 + 384 000 + 420 000 — 602 600) 801 400 kronor. Med hänsyn till förekommande eftersläpning i fråga om rekvisition och utbetalning av statsbidrag torde dock anslaget för nästa budgetår kunna upptagas med oförändrat belopp, 400 000 kronor.

Departementschefen

I detta sammanhang vill jag till en början erinra om att under hösten 1957 särskilda sakkunniga tillkallats för att utreda frågan om de ekonomiska villkoren för överförande av huvudmannaskapet för sinnessjukvården till landstingen och städerna utanför landsting samt för driften av denna vårdgren genom dessa huvudmäns försorg. Enligt meddelade direktiv skall dessa sakkunniga — vilka antagit benämningen mentalsjukvårdens statsbidragsutredning — pröva bl. a. frågan om ett sammanförande av de nu utgående statsbidragen till mentalsjukvården i allmänhet med de nya bidrag, som kan komma att föreslås för den egentliga sinnessjukvården. Det kan enligt min mening ifrågasättas, om icke tidpunkten nu är inne att göra en översyn också av gällande bestämmelser om statsbidrag på kroppssjukvårdens område för att i varje fall uppnå en förenkling ur administrativa synpunkter. Möjligen skulle man därvid kunna komma fram till ett enhetligt bidrag avseende hela eller i varje fall större delen av hälso- och sjukvården. Med hänsyn härtill har jag för avsikt att inom kort upptaga samtliga hithörande spörsmål till närmare övervägande.

Vad härefter angår medelsbehovet för nu ifrågavarande ändamål kan — sedan av Kungl. Maj:t beviljade statsbidrag till tre psykiatriska lasarett-avdelningar i Västerås, Eskilstuna och Halmstad frånräknats — ett belopp om cirka (1 010 600 — 408 000 — 420 000 — 180 000) 2 000 kronor beräknas återstå å anslaget. På Kungl. Maj:ts prövning är f. n. beroende två ansökningar om statsbidrag till sådana avdelningar vid lasarett i Boden och Östersund med 384 000 resp. 252 000 kronor. Med hänsyn bl. a. till vanligen förekommande eftersläpning i fråga om rekvisition och utbetalning av stats-

bidrag förordar jag dock, att anslaget i enlighet med medicinalstyrelsens förslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 400 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande eller inrättande av psykiatriska avdelningar vid lasarett* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[36] 33. Bidrag till driften av psykiatriska avdelningar vid lasarett

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	30 000	43 335
1954/55	30 000	28 566
1955/56	60 000	32 469
1956/57	225 000	48 513
1957/58	300 000	78 723
1958/59 (statsliggaren s. 1028)	300 000	
1959/60 (förslag)	300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 300 000 kronor.

Motiv

Statsbidrag från förevarande anslag kan beräknas för nästa budgetår komma att utgå till driften av tolv psykiatriska lasarettssavdelningar med tillhopa 509 platser. Medelsbehovet härför kan beräknas till $(509 \times 3 \times 365)$ 557 355 kronor. Med hänsyn till förekommande eftersläpning beträffande rekvisition och utbetalning av statsbidrag till ifrågavarande ändamål synes dock anslaget för nästa budgetår kunna uppföras med oförändrat belopp.

Departementschefen

Medicinalstyrelsen har framhållit, att statsbidrag från förevarande anslag kan beräknas under nästa budgetår komma att utgå till driften av tolv lasarettssykiatriska avdelningar med tillhopa 509 platser. Utöver de nio avdelningar, som redovisades för 1958 års riksdag (i Eskilstuna, Norrköping, Linköping, Halmstad, Vänersborg, Borås, Karlstad, Örebro och Västerås) skulle sålunda tillkomma avdelningar i Jönköping, Kristianstad och Boden. Enligt vad jag inhämtat från medicinalstyrelsen torde härutöver 42 platser i Östersund komma att inrättas under innevarande år. Det för budgetåret 1958/59 anvisade anslaget kan beräknas täcka kostnaderna för statsbidrag till omkring 275 platser under helt år.

Det är givetvis tillfredsställande, att den psykiatriska lasarettsvården kunnat utbyggas i sådan omfattning. Man torde emellertid kunna räkna

med att icke alla i det föregående redovisade platser kommer att drivas redan fr. o. m. 1959 års ingång. Med hänsyn härtill och till de senaste årens mycket låga belastningssiffror anser jag mig böra förorda, att anslaget i enlighet med medicinalstyrelsens förslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 300 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av psykiatriska avdelningar vid lasarett* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

[37] 34. Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av vårdhem för lättskötta sinnessjuka

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	100	172 500
1955/56	140 000	104 603
1956/57	300 000	225 000
1957/58	35 000	46 000
1958/59 (statsliggaren s. 1028)	35 000	
1959/60 (förslag)	400 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 375 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1958/59 fanns en reservation å anslaget av 408 731 kronor. Då för nyssnämnda budgetår anvisats ett reservationsanslag av 35 000 kronor, fanns alltså vid början av budgetåret för ändamålet disponibla 443 731 kronor.

Sedan av Kungl. Maj:t beviljade men ej utbetalade statsbidrag om tillhopa 386 181 kronor frånräknats, kan ett belopp av 57 550 kronor beräknas återstå å anslaget. På Kungl. Maj:ts prövning är beroende tre ansökningar om statsbidrag å tillhopa 409 000 kronor, varav till vårdhemmen i Kristinehamn (Stensta) 228 000 kronor, i Timrå 125 000 kronor och i Järlåsa (Björknäs) 56 000 kronor. För tillgodoseende av en hos styrelsen inneliggande framställning avseende vårdhemmet i Mörsil torde komma att erfordras 10 000 kronor. Därjämte beräknas ett vårdhem i Bengtsfors, Älvsborgs län, kunna tagas i bruk under första halvåret 1959. Statsbidrag har ännu icke sökts men för ändamålet torde komma att åtgå ett belopp av 45 000 kronor.

Med hänsyn till det anförda torde anslaget för budgetåret 1959/60 böra uppföras med (409 000 + 10 000 + 45 000 — 57 550) 406 450 eller i runt tal 410 000 kronor.

Departementschefen

Sedan av Kungl. Maj:t beviljade men ej utbetalade statsbidrag frånräknats kan ett belopp om cirka 21 000 kronor beräknas återstå å anslaget. För att tillgodose de tre ansökningar om statsbidrag, som f. n. är beroende på Kungl. Maj:ts prövning, skulle sålunda erfordras en medelsanvisning om tillhoppa (409 000 — 21 000) 388 000 kronor. Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett avrundat belopp om 400 000 kronor. Förslaget innebär en ökning av medelsanvisningen med 365 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av vårdhem för lättskötta sinnessjuka* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[38] 35. Bidrag till driften av vårdhem för lättskötta sinnessjuka

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	1 970 000	1 634 988
1957/58	1 970 000	1 944 563
1958/59 (statsliggaren s. 1028)	2 000 000	
1959/60 (förslag)	2 125 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 125 000 kronor.

Motiv

Såvitt medicinalstyrelsen har sig bekant, torde antalet vårdplatser komma att öka med 272. Statsbidrag kan beräknas komma att belasta anslaget för nästa budgetår för dessa platser med $(272 \times 1,25 \times 365)$ 124 100 kronor.

Med hänsyn härtill torde anslaget för budgetåret 1959/60 böra uppföras med 2 125 000 kronor.

Departementschefen

Antalet statsbidragsberättigade vårdplatser för lättskötta sinnessjuka har av medicinalstyrelsen beräknats öka med 272 i förhållande till det antal, för vilket medel beräknats för budgetåret 1958/59. Med hänsyn härtill och då flertalet av dessa platser redan är eller inom den närmaste tiden kan beräknas bli belagda, har jag intet att erinra mot medicinalstyrelsens uppskattning av medelsbehovet för nästa budgetår. Anslaget bör i enlighet härmed uppräknas med i runt tal 125 000 kronor och sålunda upptagas till $(2\,000\,000 + 125\,000)$ 2 125 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av vårdhem för lättskötta sinnessjuka* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 2 125 000 kronor.

[39] 36. Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	394 000	502 168
1958/59 (statsliggaren s. 1029)	450 000	
1959/60 (förslag)	458 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 29/8 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 11 700 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. <i>Personalförstärkning:</i>	
1 timavlönad lärare i hushållsgöromål.....	+ 2 400
2. <i>Omräkning:</i>	
Lönegradsförändringar.....	+ 2 988
Löneklassförändringar.....	+ 1 422
Avlöning till vikarier m. m.....	+ 4 800
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.....	+ 2 700
Rörligt tillägg.....	— 2 600
Avrundning.....	— 10
	+ 11 700

Motiv

1) Enär hushållsgöromål för gossar numera allmänt kan erbjudas inom det obligatoriska skolväsendet och sådan undervisning givit goda resultat inom särskolan, bör medel anvisas för anställande av en timavlönad lärare i ämnet med undervisning fem veckotimmar.

2) Enligt propositionen nr 158/1958 har tre vårdarinnjetjänster i Ae 7 ändrats till vårdaretjänster i Ae 8 och fyra ekonomibiträdestjänster i Ae 2 placerats i Ae 3.

Departementschefen

Mot skolöverstyrelsens förslag om anvisande av medel för viss undervisning i hushållsgöromål har jag intet att erinra. För ändamålet torde böra beräknas omkring 2 400 kronor.

Vad skolöverstyrelsen i övrigt föreslagit har icke föranlett annan erinran från min sida än att höjningen av medelsanvisningen till avlöning till vikarier m. m. torde kunna begränsas från 4 800 till 1 100 kronor. Den automatiska utgiftstegringen för lönegrads- och löneklassförändringar samt kompensation för höjda folkpensionsavgifter m. m. beräknar jag i enlighet härmed till (11 700 — 2 400 — 3 700) 5 600 kronor. Anslaget bör därför uppräknas med (2 400 + 5 600) 8 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag alltså till (450 000 + 8 000) 458 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem på Salbohed, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	155 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	4 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	236 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	60 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 600
Summa kronor	458 000;

b) till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 458 000 kronor.

[40] 37. Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	199 000	227 158
1957/58	195 900	267 453
1958/59 (statsliggaren s. 1030)	206 500	
1959/60 (förslag)	214 500	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 29/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 10 200 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökning
1. <i>Expenser:</i>				
Bränsle, lyse och vatten.....	70 424	55 000	60 000	5 000
2. <i>Övriga utgifter:</i>				
a) Renhållning.....	7 708	7 000	7 500	500
b) Hälso- och sjukvård.....	8 565	7 000	9 000	2 000
c) Undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel.....	2 958	4 000	4 000	—
d) Utgifter för öppen vård.....	3 158	2 800	3 000	200
e) Diverse omkostnader.....	10 278	7 000	7 500	500
f) Personalutbildning.....	—	—	2 000	2 000
				10 200

Motiv

1) Viss förbättring av värmesystemet har utförts under innevarande budgetår, varför ökningen torde kunna begränsas till 5 000 kronor.

2 c) Viss upprustning av undervisningsmaterielen är erforderlig, varför posten, som för innevarande budgetår höjdes från 3 200 till 4 000 kronor, bör upptagas till oförändrat belopp.

2 e) Till följd av en viss ökning av kostnaderna för varutransporter, bilens underhålls- och driftkostnader m. m. bör posten uppräknas med 500 kronor.

2 f) Vidareutbildning av skilda personalgrupper inom hithörande arbetsområden är synnerligen angelägen ur såväl undervisnings- som vårdsynpunkt. Föreläsningar, studiebesök och tjänstebyte med personal vid särskoleinternat bör vara lämpliga och möjliga utbildningsvägar. För ändamålet bör uppföras en ny post å 2 000 kronor.

Departementschefen

Under anslagsposten till expenser beräknar jag för bränsle, lyse och vatten i enlighet med skolöverstyrelsens förslag en ökning av medelsanvisningen med 5 000 kronor. Beträffande delposten till övriga expenser, som av skolöverstyrelsen föreslagits upptagen med oförändrat belopp, förordar jag en höjning av medelsanvisningen med 300 kronor. Ett överskridande av posten bör då kunna undvikas.

Under delposten till inköp och underhåll av inventarier har för innevarande budgetår anvisats 5 600 kronor, varav omkring 2 300 kronor för vissa inventarietköp av engångsnatur. Jag förordar, att posten nedräknas med 1 000 kronor.

Delposten till renhållning torde med beaktande av den senaste belastningssiffran böra uppräknas med 1 000 kronor.

Mot skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet under delposterna till hälso- och sjukvård, till utgifter för öppen vård samt till diverse omkostnader har jag intet att erinra. Posterna bör sålunda uppräknas med resp. 2 000, 200 och 500 kronor.

Delposten till undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmaterial torde på av skolöverstyrelsen anförda skäl böra uppföras med oförändrat belopp.

Däremot anser jag mig icke kunna tillstyrka, att särskilda medel, av skolöverstyrelsen beräknade till 2 000 kronor, anvisas för att anordna viss vidareutbildning av personal vid hemmet.

I enlighet med det anförda bör omkostnadsanslaget i dess helhet uppräknas med $(5\,000 + 300 - 1\,000 + 1\,000 + 2\,000 + 200 + 500)$ 8 000 och sålunda upptagas till $(206\,500 + 8\,000)$ 214 500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed*: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 214 500 kronor.

[41] 38. Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	193 000	205 613
1957/58	208 000	217 076
1958/59 (statsliggaren s. 1030)	241 000	
1959/60 (förslag)	251 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 29/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 10 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. <i>Lönereglering:</i>	
Extraordinariesättning av 1 slöjdlärare Ag 12	—
2. <i>Omräkning:</i>	
Lönegradsförändringar	+ 3 630
Löneklassförändringar	+ 3 144
Avlöning till vikarier m. m.	+ 1 974
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 1 477
Rörligt tillägg	— 200
Avrundning	— 25
	+ 10 000

Motiv

1) Ur rekryteringssynpunkt är det angeläget, att tjänsten, som inrättades fr. o. m. budgetåret 1956/57 göres pensionsberättigande.

2) Enligt propositionen nr 158/1958 har fem vårdarinnjetjänster i Ae 7 ändrats till vårdaretjänster i Ae 8 samt en ekonomibiträdestjänst i Ae 2 och en i Ag 2 placerats i Ae 3 respektive Ag 3.

Departementschefen

Mot skolöverstyrelsens förslag att överföra den fr. o. m. budgetåret 1956/57 inrättade tjänsten som lärare i kvinnlig slöjd i lönegrad Ag 12 till extra ordinarie stat har jag intet att erinra.

Icke heller skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår har föranlett någon erinran från min sida. Anslaget bör sålunda uppräknas med sammanlagt 10 000 kronor. Denna ökning av medelsanvisningen är av automatisk karaktär och hänför sig i huvudsak till lönegrads- och löneklassförändringar samt kompensation för höjda folkpensionsavgifter m. m.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag alltså till (241 000 + 10 000) 251 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem i Vänersborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	54 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	6 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	158 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	30 800
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 400
Summa kronor 251 000;	

b) till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 251 000 kronor.

[42] 39. *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	94 000	92 415
1958/59 (statsliggaren s. 1031)	97 600	
1959/60 (förslag)	96 800	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 29/8 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 600 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare....	725	600	800	+ 200
2. Övriga utgifter:				
a) Inköp och underhåll av inventarier...	3 098	4 800	3 000	— 1 800
b) Hälso- och sjukvård.....	5 435	4 400	5 000	+ 600
c) Undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel.....	1 585	1 600	2 000	+ 400
d) Personalutbildning.....	—	—	1 200	+ 1 200
				+ 600

Motiv

2 a) Posten beräknas kunna minskas med 1 800 kronor.

2 c) För att möjliggöra ökat utrymme för nyanskaffningar till elevbiblioteket och till undervisningsmaterielen bör posten uppräknas med 400 kronor.

2 d) Vidareutbildning och stimulans i arbetet för skilda personalgrupper vid skolhemmet är synnerligen angeläget ur såväl undervisnings- som vårdsynpunkt. Skolhemmet bör ges möjlighet att anordna föreläsningar, studiebesök och eventuellt tjänstebyte med personal vid särskoleinternat. För ändamålet bör 1 200 kronor anvisas.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare torde i avvaktan på ytterligare erfarenheter rörande belastningen kunna upptagas med oförändrat belopp, 600 kronor.

Medelsanvisningen under delposten till inköp och underhåll av inventarier torde såsom skolöverstyrelsen föreslagit kunna minskas med 1 800 kronor till 3 000 kronor. Jag har därvid för löpande utgifter samt för vissa inventarieanskaffningar av engångsnatur beräknat 2 000 resp. 1 000 kronor.

Mot skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet under delposterna till hälso- och sjukvård samt till undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel har jag intet att erinra. Posterna bör alltså uppräknas med 600 resp. 400 kronor.

Däremot anser jag mig icke kunna tillstyrka, att särskilda medel, av skolöverstyrelsen beräknade till 1 200 kronor, anvisas för att anordna viss vidareutbildning av personal vid hemmet.

Omkostnadsanslaget i dess helhet bör i enlighet härmed nedräknas med (1 800 — 600 — 400) 800 kronor och sålunda upptagas till (97 600 — 800) 96 800 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 96 800 kronor.

[43] 40. **Bidrag till uppförande eller inrättande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	3 200 000	2 831 377
1956/57	2 500 000	2 621 623
1957/58	2 500 000	978 750
1958/59 (statsliggaren s. 1032)	2 500 000	
1959/60 (förslag)	2 500 000	

Yrkanden

1. *Skolöverstyrelsen* (skr. 29/8 1958) hemställer, att anslaget i vad avser bidrag till särskolor för nästa budgetår uppföres med 3 435 000 kronor, innebärande en höjning med 2 135 000 kronor.

2. *Medicinalstyrelsen* (skr. 1/9 1958) föreslår, att för bidrag till vårdanstalter måtte för nästa budgetår upptagas ett belopp av 1 670 000 kronor, en uppräknings med 470 000 kronor.

1. *Skolöverstyrelsens del:*

Beviljade, ej utbetalade bidrag	1 680 000	
Inkomna, ej beviljade ansökningar	5 000 000	
Avrundning	— 498	6 679 502
Reservation från budgetåret 1957/58	1 944 502	
Anvisat för budgetåret 1958/59	1 300 000	3 244 502
Medelsbehov		3 435 000

2. *Medicinalstyrelsens del:*

Beviljade, ej utbetalade bidrag	2 414 250	
Inkomna, ej beviljade ansökningar	2 097 000	4 511 250
Reservation från budgetåret 1957/58	1 641 250	
Anvisat för budgetåret 1958/59	1 200 000	2 841 250
Medelsbehov		1 670 000

1. + 2. *Totalt medelsbehov* (3 435 000 + 1 670 000) 5 105 000

Motiv

1) På skolöverstyrelsens del av anslaget fanns vid ingången av budgetåret 1958/59 en reservation av 1 944 502 kronor. Då för samma budgetår anvisats 1 300 000 kronor fanns alltså för bidrag till särskolor å anslaget tillgängligt ett belopp av (1 944 502 + 1 300 000) 3 244 502 kronor. Av Kungl. Maj:t beviljade men ej utbetalade bidrag uppgår till 1 680 000 kronor. Det disponibla beloppet utgör alltså (3 244 502 — 1 680 000) 1 564 502 kronor. Inneliggande, ej beviljade ansökningar uppgår till 5 000 000 kronor, avseende bidrag till sammanlagt 419 särskoleplatser. I enlighet härmed skulle medelsbehovet för nästa budgetår uppgå till (5 000 000 — 1 564 502) 3 435 498 eller i runt tal 3 435 000 kronor.

2) Under budgetåret 1957/58 disponibla medel inom medicinalstyrelsens andel av anslaget uppgick till 1 972 000 kronor. Under samma budgetår har anläggningsbidrag beviljats med tillhoppa 2 745 000 kronor, varav utbetalats 330 750 kronor. Då för innevarande budgetår anvisats 1 200 000 kronor, fanns således odisponerade 427 000 kronor.

Av medicinalstyrelsen tillstyrkta framställningar om bidrag, överlämnade till Kungl. Maj:ts prövning, omfattar tillhoppa cirka 1 557 000 kronor. Härutöver har framställningar om bidrag inkommit till medicinalstyrelsen, representerande bidragsbelopp om inalles i runt tal 540 000 kronor. Det belopp som erfordras för att täcka redan känt medelsbehov uppgår således till (1 557 000 + 540 000 — 427 000) 1 670 000 kronor.

Departementschefen

Enligt skolöverstyrelsens och medicinalstyrelsens framställningar skulle medelsbehovet för att täcka redan inkomna men ännu ej beviljade ansökningar om statsbidrag för uppförande m. m. av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna — efter avdrag av för ändamålet disponibla medel — uppgå till (3 435 000 + 1 670 000) 5 105 000 kronor. Det torde emellertid vara tveksamt, om alla de med ansökningarna avsedda byggnadsföretagen kan komma att färdigställas under budgetåret 1959/60. Med hänsyn bl. a.

härtill och till vanligen förekommande eftersläpning i fråga om rekvisition och utbetalning av statsbidrag anser jag mig icke kunna tillstyrka, att anslaget upptages med högre belopp än 2 500 000 kronor. Förslaget innebär en oförändrad medelsanvisning.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande eller inrättande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor.

[44] 41. Bidrag till driften av särskolor för psykiskt efterblivna

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	8 000 000	6 996 085
1956/57	7 930 000	8 969 849
1957/58	8 740 000	8 839 071
1958/59 (statsliggaren s. 1032)	9 600 000	
1959/60 (förslag)	10 340 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 29/8 1958) föreslår, att anslaget uppräknas med 740 000 kronor.

	Ökning
1. Statsbidrag till avlöning åt rektorer och lärare	496 000
2. Statsbidrag till övriga driftkostnader	244 000
	740 000

Motiv

1) För budgetåret 1958/59 har för statsbidrag till löner åt rektorer och lärare anvisats 5 430 000 kronor. Medelsåtgången för budgetåret 1959/60 beräknas av överstyrelsen till 5 926 000 kronor. Ökningen, 496 000 kronor, hänför sig dels till en betydande ökning av antalet lärartjänster, dels till den generella löneökningen fr. o. m. den 1 januari 1958.

2) Det av överstyrelsen godkända antalet platser vid de under överstyrelsens inseeende stående särskoleinternaten beräknas för kalenderåret 1959 till 2 800, vilket innebär ett statsbidrag av $(2\,800 \times 1\,200)$ 3 360 000 kronor.

För samma kalenderår uppskattas antalet externa elever till 1 600 och antalet familjevårdsfall till 170, varför statsbidraget till ifrågavarande elever bör beräknas till $(1\,770 \times 200)$ 354 000 kronor.

För bestridande av samtliga kostnader för eleverna vid riksanstalterna Sävstaholm och Söderhaga beräknar överstyrelsen, att ett sammanlagt belopp av 700 000 kronor erfordras till driften av dessa skolhem utöver statsbidraget till lärarlöner och vid hemmen godkända platser.

Medelsåtgången till övriga driftkostnader torde sålunda komma att uppgå till sammanlagt (3 360 000 + 354 000 + 700 000) 4 414 000 kronor, varför en höjning av denna del av anslaget med 244 000 kronor erfordras.

Departementschefen

Mot skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet för statsbidrag till avlöning åt rektorer och lärare, innebärande en kostnadsökning med 496 000 kronor bl. a. till följd av en ökning av antalet lärartjänster med omkring 30, har jag icke funnit anledning till erinran.

I fråga om statsbidraget till övriga driftkostnader vill jag beträffande Söderhaga och Sävstaholms skolhem erinra om att Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande genom beslut den 24 oktober 1958 godkänt avtal rörande verksamheten vid hemmen under år 1958. Avtalen innebär bl. a., att särskilt statsbidrag till driftkostnaderna må utgå med belopp, motsvarande de av riksräkenskapsverket efter vederbörlig granskning av hemmens räkenskaper och förvaltning funna verkliga underskotten å hemmens drift under avtalstiden, dock beträffande Söderhaga med högst 7 000 kronor för varje av skolöverstyrelsen godkänd, i avtalet avsedd vårdplats samt beträffande Sävstaholm med högst 9 800 kronor för varje sådan plats. Kostnaderna för det särskilda statsbidraget kan i enlighet härmed uppskattas till omkring $(40 \times 7\,000 + 40 \times 9\,800)$ 672 000 kronor, en minskning i förhållande till skolöverstyrelsens anslagsberäkningar med 28 000 kronor. Avtalet har emellertid nu uppsagts av huvudmannen för de båda hemmen, föreningen Sävstaholmsskolorna, att upphöra att gälla fr. o. m. den 1 januari 1959. Jag förutsätter, att det liksom hittills får ankomma på Kungl. Maj:t att träffa nya avtal rörande den fortsatta verksamheten vid de båda hemmen.

Skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt för statsbidrag till övriga driftkostnader anser jag mig kunna godtaga. För dessa ändamål kan alltså komma att erfordras en ökning med $(244\,000 - 28\,000)$ 216 000 kronor.

I enlighet med det anförda skulle anslaget i dess helhet behöva uppräknas med $(496\,000 + 216\,000)$ 712 000 kronor och sålunda upptagas till $(9\,600\,000 + 712\,000)$ 10 312 000 kronor. Med hänsyn till osäkerheten i beräkningarna och de båda senaste årens höga belastningssiffror anser jag mig dock böra förorda, att anslaget upptages till av skolöverstyrelsen äskat belopp, 10 340 000 kronor, en ökning med 740 000 kronor.

Beträffande utbildningen av vårdpersonal vill jag hänvisa till vad jag anför under följande anslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av särskolor för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 10 340 000 kronor.

[45] 42. Bidrag till driften av vårdanstalter för psykiskt efterblivna

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	7 900 000	8 395 064
1956/57	8 275 000	8 273 941
1957/58	8 465 000	8 479 696
1958/59 (statsliggaren s. 1034)	8 900 000	
1959/60 (förslag)	9 300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget uppräknas med 400 000 kronor.

Motiv

Enligt gällande statsbidragsgrunder skall statsbidraget utgå med 1 200 kronor per godkänd internatplats och år samt med 200 kronor per i familjevård utackorderad och år.

Antalet godkända internatplatser uppgår f. n. till 7 472. *Medicinalstyrelsen* beräknar att intill nästkommande budgetår ha godkänt ett antal nya vårdplatser för psykiskt efterblivna samtidigt som vissa äldre anstalter kommer att nedläggas. Ett tillskott av cirka 200 vårdplatser kan förväntas uppkomma. Med hänsyn härtill erfordras för budgetåret 1959/60 ett belopp av 9 206 000 kronor för bestridande av statsbidragen till internatplatserna.

Till bidrag för i kontrollerad familjevård utackorderade bör beräknas oförändrat belopp, 80 000 kronor.

Alltsedan budgetåret 1954/55 har medel under förevarande anslag ställts till *medicinalstyrelsens* förfogande för anordnande av en årlig utbildningskurs för i första hand föreståndare vid vårdanstalter. Dessa kurser har visat sig vara till stort gagn för vården av de psykiskt efterblivna. Behov av sådan utbildning föreligger dessutom för uppsyningsmän, föreståndarinnor, överskötare och översköterskor vid vissa sinnessjukhus samt för viss personal vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra med anledning av dess ändrade arbetsuppgifter. Jämväl under budgetåret 1959/60 bör en sådan kurs anordnas. För ändamålet bör beräknas oförändrat belopp, 11 000 kronor.

Till fullföljande av sjukgymnastisk rörelsebehandling av patienter med centralmotoriska rubbningar vid riksanstalterna ävensom till föreläsningsverksamhet med filmdemonstrationer för personalen vid anstalterna rörande dylik behandling har för innevarande budgetår anvisats 4 000 kronor. Då *styrelsen* anser värdefullt, att denna verksamhet fortsättes, bör samma belopp anvisas även för nästa budgetår.

Enligt vad *styrelsen* under hand inhämtat kan man för nästa budgetår räkna med att vissa kommunala huvudmän kommer att i egen regi anordna

kursverksamhet för personal vid vårdanstalter för psykiskt efterblivna. På grund härav torde några medel under förevarande anslag för den vid Skaraborgs och Älvsborgs läns landstings särskola och vårdanstalt Johannesberg anordnade kursen ej behöva utgå.

I anslutning till det anförda bör således anslaget för budgetåret 1959/60 upptagas med i runt tal (9 206 000 + 80 000 + 11 000 + 4 000) 9 300 000 kronor.

Departementschefen

De av medicinalstyrelsen sedan budgetåret 1954/55 anordnade utbildningskurserna för i första hand föreståndare för vårdanstalter har enligt vad styrelsen framhållit visat sig vara till stort gagn för vården av de psykiskt efterblivna. Med hänsyn härtill och då ett stort antal befattningshavare ännu ej kunnat beredas tillfälle att genomgå denna utbildning, förordar jag, att en dylik kurs anordnas jämväl under nästa budgetår. Kostnaderna för ändamålet torde kunna beräknas till oförändrat belopp, i runt tal 11 000 kronor.

Enligt vad jag under hand inhämtat från överstyrelsen för yrkesutbildning har 1951 års sinnesslövsutrednings förslag om en i anslutning till yrkesskolorna förlagd utbildning av vårdpersonal för särskolor och vårdanstalter numera börjat genomföras. Sålunda har Skaraborgs och Älvsborgs läns landsting nyligen påbörjat en gemensam kursverksamhet i enlighet med utredningens förslag. Vidare har av Stockholms stad samt av Värmlands och Västerbottens läns landsting förberedelser vidtagits för en sådan kursverksamhet. I de tre sistnämnda fallen har planerna framförts så långt, att utbildningen torde kunna påbörjas redan under innevarande år. Då en väl utbildad personal är en av de viktigaste förutsättningarna för en tillfredsställande vård, är det glädjande, att nämnda huvudmän visat så stort intresse för dessa utbildningsfrågor. Av samma skäl men också med hänsyn till rådande arbetsmarknadsläge är det angeläget, att sådan utbildning snarast möjligt anordnas även av andra huvudmän. Bidrag till denna utbildning utgår från anslag under åttonde huvudtiteln. Medel under förevarande anslag för den vid Skaraborgs och Älvsborgs läns landstings särskola och vårdanstalt i Johannesberg tidigare anordnade särskilda utbildningskursen för vårdpersonal torde i fortsättningen icke komma att erfordras.

För att möjliggöra sjukgymnastisk behandling av patienter med centralmotoriska rubbningar har fr. o. m. budgetåret 1957/58 anvisats ett belopp av omkring 4 000 kronor. Då kostnaderna för verksamheten såvitt angår de s. k. plananstalterna bestrides av landstingen, avser beloppet att möjliggöra ett fullföljande av verksamheten även för riksanstalternas del. Då jag anser angeläget, att denna värdefulla verksamhet kan fortsätta, förordar jag, att för ändamålet beräknas oförändrat belopp, 4 000 kronor.

Medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under anslaget har icke givit mig anledning till erinran. I enlighet härmed skulle

anslaget för nästa budgetår behöva upptagas till (8 900 000 + 400 000) 9 300 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av vårdanstalter för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 9 300 000 kronor.

[46] 43. Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	1 261 000	1 325 253
1957/58	1 349 000	1 466 361
1958/59 (statsliggaren s. 1037)	1 612 000	
1959/60 (förslag)	1 760 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 258 000 kronor.

1. <i>Personalförstärkningar:</i>	Ökning
a) 2 skötare Ao 8	20 921
1 skötare Ae 8	10 460
b) 2 översköterskor Ao 10	23 218
2 förste skötare Ao 9	22 042
8 barnsköterskor Ae 3/4	64 643
c) 1 socialkurator Ae 12	12 940
d) 1 skötare Ae 8	10 460
2. <i>Omräkning:</i>	
a) Generella lönegradsuppflyttningar	35 486
b) Löneklassuppflyttningar, tjänstetidsbefordran, kompensation för höjda folkpensionsavgifter etc.	57 815
c) Avrundning	15
	258 000

Motiv

1 a) För det nya skolhemmet (utbrutet ur skolhemmet Framtiden), som kommer att tagas i bruk innevarande budgetår, inrättades genom beslut av 1958 års riksdag 2 tjänster som översköterska i Ao 10, 2 tjänster som första sköterska i Ao 9 och 1 tjänst som sköterska i Ao 8. Styrelsen hade föreslagit sammanlagt 4 skötersketjänster för ändamålet. Med hänsyn till att det psykiskt besvärliga klientelet vid anstalten kräver oavlätlig uppmärksamhet, är det angeläget, att av styrelsen då förordade relationstal mellan personal och patienter (1 befattningshavare på 3,6 patienter å avdelningen i Framtiden, 1 på 3,3 på de båda avdelningarna i nya skolhemmet och 1 på 3,6 för hela anstalten) uppnås. Genomsnittliga relationstalet för statens sinnessjukhus under innevarande budgetår är 1 på 3,25. Ytterligare tre tjänster som skötare bör sålunda inrättas.

1 b) Vid beräkningen av nämnda relationstal har hänsyn icke ansetts böra tagas till erforderlig personal för observationsavdelning med småbarnsavdelning, som beräknas bliva tagen i bruk under budgetåret 1959/60 och som omfattar två avdelningar om sammanlagt 33 patienter. Då personaltätheten å avdelningar varom här är fråga bör vara större än å andra vårdavdelningar, bör sammanlagt 12 tjänster inrättas, därav 2 som över-sköterska i Ao 10 och 2 som förste skötare i Ao 9. Innehavarna av dessa tjänster bör vara legitimerade sjuksköterskor, som genomgått antingen A-kursen vid centralskolan för specialutbildning av barnsjuksköterskor eller central högre kurs i sinnessjukvård för sjuksköterskeelever med utbildning i barnpsykiatrisk sjukvård. Återstående 8 tjänster bör avses för barnsköterskor i Ae 3/4.

1 c) För patienterna vid observationsavdelningen (jfr 1 b) liksom för övriga patienter vid anstalten finnes ingen tjänsteman, som är avdelad att handlägga för patienternas sociala anpassning viktiga uppgifter, såsom kontakt med anhöriga och myndigheter, samarbete med yrkesrådgivande m. fl. institutioner, placering i arbete etc. För dessa arbetsuppgifter bör därför inrättas en tjänst som social kurator i Ae 12.

1 d) Med anledning av under 1958 genomförd arbetstidsförkortning erfordras utökning av sjukvårdspersonalen med 1 skötare i Ao/Ae 8.

Senast under nästkommande budgetår beräknas sex tjänstemän ha erhållit tjänstetidsbefordran. Merkostnaden härför uppgår till 3 647 kronor.

Yttranden

Statskontoret vill icke motsätta sig att två av de tre föreslagna tjänsterna såsom skötare vid det nya skolhemmet inrättas. Beträffande det beräknade personalbehovet vid de båda övriga nya avdelningarna har statskontoret ingen annan erinran än att barnsköterskornas antal synes böra begränsas till sex.

Med den storlek anstalten nästa budgetår kommer att få kan statskontoret icke bortse från att vissa fördelar skulle stå att vinna, om en särskild befattningshavare avdelades för kontakten med patienternas anhöriga — vilken torde vara av betydelse på grund av det huvudsakligen ungdomliga klientelet vid anstalten — och vederbörande myndigheter. Med hänsyn till att inom den statliga sinnessjukvården sociala kuratorer som regel anställts endast vid de större sjukhusen — 1 000 patienter eller däröver — finner sig ämbetsverket emellertid svårigen kunna tillstyrka förslaget i denna del.

Beträffande förslaget om utökning av sjukvårdspersonalen med en skötare på grund av den under år 1958 genomförda arbetstidsförkortningen erinrar statskontoret om att styrelsen för innevarande budgetår bemyndigats använda ett belopp av högst 36 500 kronor under anslagsposten

till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för avlöande av extra arbetskraft. Av detta belopp är enligt vad ämbetsverket erfarit 4 500 kronor avsedda för det av styrelsen angivna ändamålet såvitt avser tiden 1 juli—31 december 1958. För helt budgetår erfordras således 9 000 kronor. Då något beslut i fråga om reglering av normalarbetstiden under år 1959 ännu icke fattats, torde det för närvarande vara ogörligt att bedöma personalbehovet med hänsyn till den arbetstid, som kan komma att gälla under året. Statskontoret förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t i likhet med vad som skett för innevarande budgetår utverkar riksdagens be- myndigande att vid behov överskrida de maximerade anslag och anslags- poster, som kan föranledas av en eventuell ytterligare arbetstidsförkortning.

Centrala sjukvårdsberedningen tillstyrker ånyo att antalet sköterske- tjänster vid det nya skolhemmet ökas. Beredningen — som finner motive- rat, att observationsavdelningen erhåller en större personaltäthet än an- stalten i övrigt — har heller intet att erinra mot vare sig att åtta barn- skötersketjänster inrättas i stället för av direktionen föreslagna åtta skötar- tjänster eller att sjukvårdspersonalen i anledning av arbetstidsförkort- ningen ökas med en skötare.

Departementschefen

Den av medicinalstyrelsen begärda personalförstärkningen med tre skö- tare för det under innevarande budgetår färdiga nya skolhemmet anser jag mig icke kunna tillstyrka. Då hemmet ännu icke tagits i bruk, saknas erfa- renheter av den av 1958 års riksdag för ändamålet beviljade personalför- stärkningen.

Enligt vad medicinalstyrelsen framhållit beräknas den av 1958 års riks- dag beslutade nybyggnaden för en observationsavdelning och en småbarns- avdelning vara färdig att tagas i bruk under budgetåret 1959/60. Observa- tionsavdelningen avses för 25 vårdplatser, 9 manliga och 16 kvinnliga. Små- barnsavdelningen, som enligt det för 1958 års riksdag redovisade byggnads- programmet avsågs omfatta 10 platser, skulle enligt medicinalstyrelsen re- duceras till 8. Jag vill erinra om att med tillkomsten av sistnämnda avdel- ning en planerad särskild småbarnsavdelning vid anstalten om 22 platser skulle tills vidare anstå. Jag förutsätter därför, att det ursprungligen plane- rade byggnadsprogrammet om möjligt fullföljes. För nu ifrågavarande till- hoppa 35 platser förordar jag en utökning av förmanspersonalen med 2 översköterskor i Ao 10 och 2 förste skötare i Ao 9. Behovet av övrig sjuk- vårdspersonal har medicinalstyrelsen ansett böra tillgodoses genom inrät- tande av 8 tjänster som barnsköterskor i Ae 3/4. Med hänsyn bl. a. till det även efter den nu aktuella utbyggnaden förhållandevis ringa antalet små- barnsplatser vid anstalten förordar jag dock, att dessa tjänster i avbidan på närmare erfarenheter av behovet härav tills vidare begränsas till tre.

Härutöver bör i stället inrättas tre tjänster som skötare i Ae 8. Medel för dessa sammanlagt tio tjänster torde behöva beräknas först fr. o. m. den 1 januari 1960.

I likhet med medicinalstyrelsen anser jag befogat, att anstalten erhåller en särskild befattningshavare för handläggning av för patienternas sociala återanpassning viktiga uppgifter. Jag är emellertid icke beredd tillstyrka, att för ändamålet inrättas en heltidstjänst som social kurator. Jag förordar i stället, att ett belopp av omkring 6 000 kronor ställes till anstaltens förfogande för att möjliggöra anlitande på deltid av en kuratorsutbildad befattningshavare.

Icke heller kan jag nu tillstyrka den av medicinalstyrelsen med anledning av 1958 års arbetstidsförkortning föreslagna tjänsten som skötare i Ae 8. Föreliggande behov av personalförstärkning torde tills vidare få tillgodoses genom en uppräknig av det för extra arbetskraft avsedda beloppet med omkring 9 000 kronor. Härutöver torde — under hänvisning till vad jag anfört under punkten 29 — för 1959 års arbetstidsförkortning böra beräknas i runt tal 20 000 kronor.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget har jag i och för sig intet att erinra. Jag vill emellertid framhålla, att enligt vad jag inhämtat från medicinalstyrelsen anstaltens tvättinrättning torde komma att nedläggas fr. o. m. budgetåret 1959/60. Tvätten skulle därvid övertagas av Östergötlands läns landstings centraltvättinrättning i Ödeshög. Den vid anstalten för ändamålet nu anställda personalen — 1 tvättföreståndare i Ao 7 samt 3 3/8 ekonomibiträden — bör i samband härmed indragas så när som på en befattningshavare, vilken beräknas bli erforderlig för tvättförrådet. Kostnadsminskningen under detta anslag kan i så fall uppskattas till omkring 31 000 kronor.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen med omkring 86 000 kronor för personalförstärkningar varav cirka 29 000 kronor för arbetstidsförkortning. Härtill kommer den automatiska utgiftstegringen för lönegrads- och löneklassuppflyttningar, compensation för höjda folkpensionsavgifter m. m. med cirka (35 486 + 57 815) 93 300 kronor. Å andra sidan bör medelsanvisningen på förut anförda skäl minskas med 31 000 kronor. I enlighet härmed bör anslaget uppräknas med sammanlagt (86 000 + 93 300 — 31 000) 148 300 eller i runt tal 148 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag alltså till (1 612 000 + 148 000) 1 760 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens anstalt för fallandesjuka, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens anstalt för fallandesjuka, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	880 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	6 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	635 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	228 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	10 200
Summa kronor	1 760 000;

c) till Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 760 000 kronor.

[47] 44. Statens anstalt för fallandesjuka: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	391 900	411 237
1957/58	439 400	480 203
1958/59 (statsliggaren s. 1039)	416 000	
1959/60 (förslag)	509 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 104 100 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökning
1. <i>Expenser:</i>				
a) Bränsle, lyse och vatten m. m.	141 882	115 000	140 000	25 000
b) Övriga expenser.	40 799	11 600	12 500	900
2. <i>Övriga utgifter:</i>				
a) Inköp och underhåll av inventarier...	9 100	9 100	9 100	—
b) Tvätt och renhållning.	15 259	16 000	60 000	44 000
c) Utspisning.	180 989	175 000	200 000	25 000
d) Läkemedel m. m.	36 455	34 000	40 000	6 000
e) Patienternas sysselfättning och förströelse.	19 977	19 500	22 000	2 500
f) Diverse utgifter.	7 493	7 300	8 000	700
				104 100

Motiv

Det fastställda platsantalet vid anstalten utgör 220. Under år 1957 var medelbeläggningen 223. Genom tillkomsten av nya vårdplatser beräknas medelbeläggningen under budgetåret 1959/60 stiga till 240.

1 a) Med hänsyn till anslagsbelastningen under budgetåret 1957/58 och då den fortgående utbyggnaden av anstalten medför större bränslebehov, synes delposten böra uppräknas till 140 000 kronor.

1 b) I samband med färdigställandet av nya byggnader inom anstalten erfordras fortlöpande utbyggnad av telefonnätet. Avgifter härför och för flyttning av vissa anknytningar beräknas för nästa budgetår till 900 kronor, med vilket belopp delposten torde böra uppräknas.

2 a) För ändamålet upptages samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår, nämligen 9 100 kronor för löpande kostnader och fortsatt upprustning. Därvid har räknats med anskaffning av vissa inventarier för upprustning av centralköket.

2 b) Medicinalstyrelsen beräknar att anstaltens tvättinrättning kommer att nedläggas och tvätten övertagas av centraltvättinrättningen i Ödeshög. Därvid kommer tvättkostnaderna att stiga avsevärt. Med ledning av erfarenheterna vid andra sjukhus kan medelsbehovet beräknas till cirka 60 000 kronor.

2 c) Med hänsyn till anslagsbelastningen föregående budgetår, den ökade beläggningen samt den fortsatta prisstegringen på de flesta livsmedel anser medicinalstyrelsen, att delposten bör uppräknas till 200 000 kronor.

2 d) Med hänsyn till väntad ökad beläggning och vidgad tillämpning av moderna undersöknings- och behandlingsmetoder ävensom till anslagsbelastningen föregående budgetår föreslår styrelsen, att delposten upptages till 40 000 kronor.

2 e) Genom ökad patientbeläggning beräknas posten till flit- och fickpengar behöva höjas med 1 000 kronor. Posten till underhållning, vari även ingår inköp av julklappar, har visat sig otillräcklig, bl. a. har filmföreläsningar icke kunnat hållas under sistförflutna vår. En uppräknings av posten med 1 500 kronor erfordras. Delposten bör sålunda uppräknas med 2 500 kronor till 22 000 kronor.

2 f) Av utgifterna föregående budgetår belöpte 6 365 kronor på posten automobiler och transporter. Med hänsyn därtill och till ökade drivmedelspriser bör denna post uppräknas från 6 100 eller till 6 500 kronor. Posten diverse utgifter i övrigt bör uppräknas från 1 200 till 1 500 kronor för att möjliggöra ökad anskaffning av medicinsk litteratur.

Departementschefen

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet under delposterna till bränsle, lyse och vatten m. m. samt till övriga expenser har jag intet att erinra. Posterna bör sålunda uppräknas med 25 000 resp. 900 kronor.

Delposten till inköp och underhåll av inventarier torde på av medicinalstyrelsen anförda skäl böra uppföras med oförändrat belopp, 9 100 kronor. Härav utgör 3 500 kronor ett engångsbelopp.

Såvitt nu kan bedömas torde anstaltens tvättinrättning komma att nedläggas redan fr. o. m. ingången av budgetåret 1959/60, varvid tvätten skulle

övertagas av Östergötlands läns landstings centraltvättinrättning i Ödeshög. En betydande uppräknings delposten till tvätt och renhållning blir då nödvändig. Jag förordar dock, att höjningen begränsas till 34 000 kronor. Å andra sidan uppkommer — såsom jag anförde under föregående punkt — en besparing å avlöningsanslaget. Av de för ändamålet nu inrättade tjänsterna — 1 tvättföreståndare samt 3 $\frac{3}{8}$ ekonomibiträden — torde sålunda samtliga utom en, vilken erfordras för tvättförrådet, kunna indragas i samband med nedläggandet av anstaltens tvättinrättning.

Delposterna till utspisning samt till läkemedel m. m. torde i enlighet med medicinalstyrelsens förslag böra uppräknas med 25 000 resp. 6 000 kronor.

Beträffande delposterna till patienternas sysselsättning och förströelse samt till diverse utgifter anser jag mig endast kunna förordna en till 1 500 resp. 400 kronor begränsad höjning av medelsanvisningen.

I enlighet med det anförda bör omkostnadsanslaget för nästa budgetår uppräknas med (25 000 + 900 + 34 000 + 25 000 + 6 000 + 1 500 + 400) 92 800 eller i runt tal 93 000 kronor. Anslaget bör sålunda upptagas till (416 000 + 93 000) 509 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens anstalt för fallandesjuka: Omkostnader*
för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 509 000 kronor.

[48] 45. Statens anstalt för fallandesjuka: Ferieresor för elever m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	5 000	6 139
1955/56	5 000	5 670
1956/57	6 000	6 518
1957/58	7 000	6 859
1958/59 (statsliggaren s. 1040)	7 000	
1959/60 (förslag)	7 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp, 7 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag förordar jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 7 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens anstalt för fallandesjuka: Ferieresor för elever m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 7 000 kronor.

[49] 46. **Statens anstalt för fallandesjuka: Utrustningskostnader.** Till ifrågasvarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag om 60 000 kronor (statsliggaren s. 1040).

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 15/10 1958) hemställer, att till statens anstalt för fallandesjuka: utrustningskostnader måtte anvisas ett reservationsanslag av 160 000 kronor.

Motiv

Kungl. Maj:t har den 6 juni 1958 uppdragit åt medicinalstyrelsen att med anlitande av ett för innevarande budgetår anvisat reservationsanslag å 60 000 kronor låta anskaffa för ett nytt skolhem vid anstalten erforderlig utrustning. Beloppet i fråga upptogs som preliminärt i styrelsens anslagsäskanden för sagda budgetår. Det av centrala sjukvårdsberedningen granskade utrustningsförslaget slutar på 75 000 kronor, varför ytterligare 15 000 kronor bör anvisas.

Under nästa budgetår beräknas en ny byggnad för observation, inrymmande två avdelningar med sammanlagt 33 platser, stå färdig samt ombyggnad av »Hoppet» till skolhem för 36 pojkar vara slutförd. Direktionen för anstalten har överlämnat utrustningsförslag för de båda byggnaderna, varvid utrustningen för observationsavdelningarna kostnadsberäknats till 118 000 kronor och för »Hoppet» till 67 000 kronor, sammanlagt 185 000 kronor. Förslagen har ännu icke granskats av centrala sjukvårdsberedningen. I avvaktan härpå föreslås, att tills vidare 145 000 kronor anvisas.

I enlighet härmed bör anvisas sammanlagt (15 000 + 145 000) 160 000 kronor.

Departementschefen

För innevarande budgetår har till utrustning av ett nytt skolhem om 52 platser vid anstalten anvisats ett reservationsanslag om 60 000 kronor. Då utrustningsförslag vid tidpunkten för medicinalstyrelsens anslagsäskanden ännu icke upprättats, hade kostnaderna för ändamålet endast kunnat preliminärt beräknas. Sedan utrustningsförslag numera upprättats och vederbörligen granskats av centrala sjukvårdsberedningen kan kostnaderna beräknas till 75 000 kronor. En ytterligare medelsanvisning om 15 000 kronor erfordras sålunda för ändamålet.

Den av 1958 års riksdag beslutade nya observationsavdelningen om 25 platser kombinerad med en småbarnsavdelning om 10 platser beräknas kunna tagas i bruk i början av år 1960. Även den vid samma riksdag beslutade ombyggnaden av »Hoppet» till skolhem för 36 pojkar beräknas bli färdig under budgetåret 1959/60. Enligt av anstaltens direktion upprättade utrustningsförslag beräknas kostnaderna för erforderlig utrustning till

118 000 resp. 67 000 kronor eller tillhoppa 185 000 kronor. Förslagen har emellertid ännu icke granskats av centrala sjukvårdsberedningen. I avvaktan härpå anser jag mig böra förorda, att för ändamålet nu anvisas av medicinalstyrelsen äskat belopp, 145 000 kronor.

I enlighet härmed bör anslaget för nästa budgetår uppföras med sammanlagt (15 000 + 145 000) 160 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens anstalt för fallandesjuka: Utrustningskostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 160 000 kronor.

[50] 47. Bidrag till epileptikeranstalter

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	1 340 000	1 391 668
1957/58	1 740 000	1 748 291
1958/59 (statsliggaren s. 1040)	1 650 000	
1959/60 (förslag)	1 670 000	

Yrkanden

1. *Medicinalstyrelsen* har i skrivelse den 1 september 1958 hemställt, att medicinalstyrelsens andel av förevarande anslag upptages med oförändrat belopp, 1 538 000 kronor.

2. *Skolöverstyrelsen* har i skrivelse den 29 augusti 1958 uppskattat medelsbehovet för statsbidrag till lärarlöner vid Margarethahemmet till 130 000 kronor, innebärande en ökning med 18 000 kronor.

Motiv

1) (*Medicinalstyrelsens framställning.*)

Enligt gällande bestämmelser utgår statsbidrag till andra driftkostnader än till avlöningar åt vissa rektorer och lärare med 2 000 kronor för godkänd internatplats samt med 300 kronor för i kontrollerad familjevård utackorderad epileptiker.

Såvitt nu kan bedömas torde någon ändring av antalet internatplatser vid epileptikeranstalterna icke ske till budgetåret 1959/60. Medicinalstyrelsen anser sig därför böra uppskatta medelsbehovet för statsbidragsgivningen till dessa 766 platser till 1 532 000 kronor. Jämväl till statsbidrag för de i kontrollerad familjevård utackorderade epileptikerna bör beräknas oförändrat belopp eller 6 000 kronor.

Till bidrag till epileptikeranstalter bör således för medicinalstyrelsens del anvisas (1 532 000 + 6 000) 1 538 000 kronor.

2) (*Skolöverstyrelsens framställning.*)

Då statsbidraget till lärarlöner utbetalas i efterskott, skall ifrågavarande

bidrag till Margarethahemmet beräknas på under läsåret 1958/59 vid hemmet inrättade tjänster. Hemmet kommer under nämnda läsår att förutom rektorstjänsten ha fyra ordinarie samt en icke-ordinarie lärartjänst i kunskapsämne, en ordinarie lärartjänst i kvinnlig slöjd, en icke-ordinarie lärartjänst i hushållsgöromål samt en icke-ordinarie förskollärartjänst, varför det för budgetåret 1959/60 utgående statsbidraget till avlöning av rektor och vissa lärare vid Margarethahemmet kan beräknas till 127 281 kronor eller avrundat 130 000 kronor.

Departementschefen

Varken medicinalstyrelsens eller skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår har föranlett någon erinran från min sida. Förslagen innebär i fråga om medicinalstyrelsens del av anslaget en oförändrad medelsanvisning med 1 538 000 kronor men beträffande skolöverstyrelsens andel en höjning med 18 000 till 130 000 kronor.

I enlighet härmed bör anslaget upptagas till (1 538 000 + 130 000) 1 668 000 eller i runt tal 1 670 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till epileptikeranstalter* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 670 000 kronor.

[51] 48. Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	240 000	220 382
1956/57	256 000	204 668
1957/58	300 000	288 642
1958/59 (statsliggaren s. 1041)	300 000	
1959/60 (förslag)	300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Motiv

Gällande avtal mellan Kungl. Maj:t och Kronan samt föreningen Mellansjö skolhem rörande verksamheten vid och bidrag till skolhemmet godkändes av Kungl. Maj:t genom beslut den 5 juli 1957. Avtalet har emellertid uppsagts av föreningen fr. o. m. den 1 januari 1959 genom skrivelse till medicinalstyrelsen den 27 juni 1958.

I statsverkspropositionen till 1958 års riksdag (XI ht., p. 56) förordades att för den händelse avtalet skulle uppsägas under år 1958 det finge an-

komma på Kungl. Maj:t att med huvudmannen för hemmet träffa nytt avtal rörande verksamheten där för tiden därefter. Riksdagen har icke framställt någon erinran mot detta förslag.

Medelsbehovet för det särskilda statsbidraget enligt nu gällande avtal, 4 600 kronor per plats, uppgår till omkring 175 000 kronor. För bibehållande av den hittillsvarande relationen mellan statsbidrag och vårdavgifter torde platsbidraget troligen böra höjas.

Då medicinalstyrelsen beräknar oförändrat medelsbehov för statsbidrag till de kommunala anstalterna eller 104 000 kronor, torde även om det särskilda statsbidraget till Mellansjö skolhem höjes, anslagsbeloppet om 300 000 kronor dock böra förslå för ändamålet.

Departementschefen

Det av föreningen Mellansjö skolhem drivna hemmet för vård av psykopatiska och nervösa barn är numera det enda återstående enskilda hem av detta slag, som åtnjuter statsbidrag till verksamheten enligt särskilt avtal. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 5 juli 1957 med stöd av riksdagens bemyndigande fastställt avtal med föreningen rörande verksamheten vid och bidrag till driften av ifrågavarande skolhem under år 1957. Avtalet innebar bl. a., att särskilt statsbidrag till driftkostnaderna skulle utgå med 4 600 kronor för vårdplats och år. Vårdavgiften för å hemmet intagen, vilken avgift enligt avtalet skulle fastställas av medicinalstyrelsen efter granskning av förslag till inkomst- och utgiftsstat för hemmet, utgjorde i början av år 1957 19 kronor för dag och barn men höjdes senare till 20 kronor och fr. o. m. den 1 januari 1958 till 21 kronor. Då avtalet icke uppsades av föreningen, förlängdes detsamma att gälla även under år 1958. Såsom medicinalstyrelsen framhållit har emellertid föreningen numera uppsagt avtalet fr. o. m. den 1 januari 1959. Kungl. Maj:t har redan av 1958 års riksdag erhållit bemyndigande att — för den händelse avtalet skulle uppsägas under år 1958 — med huvudmannen för hemmet träffa nytt avtal rörande verksamheten vid hemmet för tiden efter utgången av sistnämnda år.

Medelsbehovet för det särskilda statsbidraget till föreningen enligt det för år 1958 gällande avtalet kan uppskattas till omkring 175 000 kronor per år. Bl. a. för att bibehålla hittills gällande relation mellan statsbidrag och vårdavgifter kan emellertid, som framgår av vad förut anförts, en höjning av platsbidraget komma att erfordras.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för statsbidrag till de kommunala anstalterna har jag intet att erinra. För ändamålet torde alltså böra beräknas oförändrat belopp ($2 \times 52\,000$) 104 000 kronor.

I enlighet med det anförda skulle det totala medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår uppgå till minst $(175\,000 + 104\,000)$ 279 000 kronor. Med hänsyn till de osäkra faktorer, som enligt vad förut anförts påverkar

beräkningarna, förordar jag dock, att anslaget för nästa budgetår avrundas uppåt till 300 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

Universitetssjukhus

[52] 49. Karolinska sjukhuset: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	28 827 000	29 305 656
1958/59 (statsliggaren s. 1042) ..	33 546 000	
1959/60 (förslag)	34 927 000	

Yrkanden

I. *Direktionen för karolinska sjukhuset* har med skrivelse den 25 juni 1958 överlämnat en av lärarkollegiet vid karolinska institutet gjord framställning om inrättande av följande för undervisning och forskning avsedda läkartjänster.

	Ökning
1. <i>Kirurgiska kliniken:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	26 616
2. <i>Hudkliniken:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23	25 272
3. <i>Öron-, näs- och halskliniken:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23	25 272
4. <i>Ögonkliniken:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23	25 272
5. <i>Radioterapeutiska kliniken:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23	25 272
6. <i>Medicinska thoraxkliniken:</i>	
a) 2 förste underläkare Ae 23	50 544
7. <i>Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	26 616
	204 864

II. *Direktionen för karolinska sjukhuset* hemställer i skrivelse den 27 augusti 1958, att anslaget höjes med 2 158 000 kronor.

		Ökn. el. minskn.
1. <i>Radiopatologiska institutionen:</i>		
a) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+	9 972
b) 1 ekonomibiträde Ae 2/3 på halvtid	+	4 500
2. <i>Medicinska kliniken:</i>		
a) 1 översköterska Ae 9	+	12 264
b) 1 laboratoriebiträde Ae 7	+	11 076
c) 1 kanslibiträde Ae 7	+	11 076

	Ökn. el. minskn.
3. <i>Reumatologiska avdelningen:</i>	
a) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5 på halvtid	+ 4 986
4. <i>Urologiska avdelningen:</i>	
a) 3 1/3 sjuksköterskor Ae 8	+ 38 800
b) 3 undersköterskor Ae 4	+ 28 440
c) 7 1/2 sjukvårdsbiträden Ae 2/3	+ 67 500
d) Avgår enligt c) 4 2/3 ekonomibiträden	— 42 000
e) Avgår 6 elever	— 38 502
5. <i>Plastikkirurgiska avdelningen:</i>	
a) 1 överläkare Ao 24	+ 29 520
b) 2 förste underläkare Ae 23	+ 50 544
c) 1 kanslibiträde Ae 7	+ 11 076
d) 1 1/2 översköterskor Ae 10	+ 19 386
e) 1/3 översköterska Ae 9	+ 4 088
f) 2 sjuksköterskor Ae 8	+ 23 280
g) 3 undersköterskor Ae 4	+ 28 440
h) 2 sjukvårdsbiträden Ae 2/3	+ 18 000
i) 1/3 ekonomibiträde Ae 2/3	+ 3 000
j) Avgår 4 elever	— 25 668
6. <i>Hormonlaboratoriet:</i>	
a) Extraordinariesättning av 1 laborator Ag 24, 1 laboratoriebiträde Ag 9, 2 laboratoriebiträden Ag 7, 1 extra kontorsbiträde med 3/4 tjänstgöring samt 1 ekonomibiträde Ag 2	+ 444
b) 2 laboratoriebiträden Ae 7	+ 22 152
c) 3 laboratoriebiträden Ae 7 i st. f. 3 tekniska biträden Ag 5	+ 3 312
d) 1 ekonomibiträde Ae 5 på heltid i st. f. 1 arvodesanställt ekonomibiträde med 3/4 tjänstgöring	+ 2 491
7. <i>Endokrinologiska avdelningen:</i>	
a) Extraordinariesättning av 1 1/2 översköterskor Ag 10 och 1 översköterska Ag 9	—
8. <i>Öron-, näs- och halskliniken:</i>	
a) 1 översköterska Ae 9	+ 12 264
b) 1 undersköterska Ag 4	+ 9 480
9. <i>Ögonkliniken:</i>	
a) 1 laboratoriebiträde Ae 9	+ 12 264
b) Avgår enligt a) arvode till biträde å elektoretinogramlaboratoriet	— 5 000
10. <i>Radioterapeutiska kliniken:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23 i st. f. 1 andre underläkare Ag 20	+ 3 624
b) 1 undersköterska Ae 4	+ 9 480
c) 3 1/2 sjukvårdsbiträden Ae 2/3	+ 31 500
d) 1 kanslibiträde Ae 7 vid telegamma- och isotopavdelningarna	+ 11 076
e) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+ 9 972
f) Extraordinariesättning av 1 kanslibiträde Ag 7	—
g) 1 laboratoriebiträde Ae 7 i st. f. 1/2 laboratoriebiträde Ag 7 vid isotopavdelningen	+ 5 538
h) 1 ekonomibiträde Ae 2/3 på halvtid vid isotopavdelningen	+ 4 500
i) 1 översköterska Ae 9 på halvtid vid gynekologiska avdelningen	+ 6 132
j) 2 undersköterskor Ae 4 vid gynekologiska avdelningen	+ 18 960
k) 1 översköterska Ae 10 i st. f. Ae 9 vid gynekologiska avdelningen	+ 660
11. <i>Psykiatriska kliniken:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23	+ 25 272
b) 1 psykologassistent Ae 16	+ 17 616
c) Avgår enligt b) medel för anställande av experimentalpsykologisk expertis	— 3 000
d) 1 social kurator Ae 12	+ 14 328
e) Avgår enligt d) arvode till praktikant	— 6 000
f) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+ 9 972
g) Arvode till en läkare för ledning av Eeg-laboratorium	+ 8 000

		Ökn. el. minskn.
12. Barnkliniken:		
a) 1 ½ nattöversköterskor Ae 10.	+	19 386
b) 1 översköterska Ae 9 vid medicinska avdelningen.	+	12 264
c) 8 barnsköterskor Ae 3/4 vid medicinska avdelningen.	+	75 840
d) 2 barnsköterskor Ae 3/4 vid kirurgiska avdelningen.	+	18 960
e) 1 översköterska Ae 9 vid kirurgiska avdelningen.	+	12 264
f) 1 översköterska Ae 9 vid röntgenavdelningen.	+	12 264
13. Barnpsykiatriska avdelningen:		
a) 1 psykologassistent Ae 16 på halvtid.	+	8 808
b) 1 social kurator Ae 12 på halvtid.	+	7 164
c) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5 på halvtid.	+	4 986
14. Thoraxklinikerna:		
a) Extraordinariesättning av 1 överläkare Ag 24 vid röntgenavdelningen och 1 överläkare Ag 24 vid kliniskt-fysiologiska laboratoriet.		—
15. Röntgendiagnostiska avdelningen:		
a) 1 förste underläkare Ae 23.	+	25 272
b) 1 översköterska Ae 9.	+	12 264
c) 1 undersköterska Ae 4.	+	9 480
d) 1 fotograf Ae 6.	+	10 512
e) 1 kanslibitråde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5.	+	1 104
f) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5.	+	9 972
16. Gymnastikavdelningen:		
a) 3 sjukgymnaster Ae 10/12.	+	42 984
b) 1 översköterska Ae 9.	+	12 264
17. Tandavdelningen:		
a) 1 föreståndare Ae 24.	+	26 616
b) Avgår enligt a) nuvarande föreståndararvode.	—	23 268
18. Kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet:		
a) 1 laboratoriebiträde Ae 7.	+	11 076
b) 1 ekonomibitråde Ae 2/3.	+	9 000
19. Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet:		
a) 1 biträdande överläkare Ae 24.	+	26 616
b) 1 översköterska Ae 9.	+	12 264
c) 1 undersköterska Ae 4.	+	9 480
d) 1 laboratorieassistent Ae 12.	+	14 328
e) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5.	+	9 972
20. Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:		
a) 1 laboratoriebiträde Ae 9.	+	12 264
b) 1 laboratoriebiträde Ae 7.	+	11 076
c) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5.	+	9 972
d) 1 ekonomibitråde Ae 2/3.	+	9 000
e) Extraordinariesättning av en undersköterska Ag 4.		—
21. Allergilaboratoriet:		
a) 1 översköterska Ae 9.	+	12 264
22. Audiologiska laboratoriet:		
a) 1 ingenjör Ae 23 på halvtid.	+	12 636
b) 1 social kurator Ae 12.	+	14 328
c) 1 förskollärarinna Ae 10.	+	12 924
23. Blodgivarcentralen:		
a) 1 översköterska Ae 9.	+	12 264
b) 1 ekonomibitråde Ae 2/3.	+	9 000
24. Patologiska avdelningen:		
a) 1 kanslibitråde Ae 7 i st. f. ½ kontorsbiträde Af 1—Ae 5.	+	6 090
25. Arbetsterapiavdelningen:		
a) 1 arbetsinstruktör Ae 9.	+	12 264

	Ökn. el. minskn.	
26. <i>Arbetsberedningen:</i>		—
a) Extraordinariesättning av 1 arbetsinstruktör Ag 9.....		—
27. <i>Kansliet:</i>		
a) 1 kanslibitråde Ae 7.....	+	11 076
b) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5.....	+	9 972
c) Extraordinariesättning av 1 kanslibitråde Ag 7.....		—
28. <i>Intendentkontoret:</i>		
a) 1 biträdande sjukhusintendent Ao 21 i st. f. 1 förste assistent Ao 19.....	+	2 220
b) 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibitråde Ae 7.....	+	1 188
29. <i>Maskinavdelningen:</i>		
a) 3 reparatörer Ae 9.....	+	36 792
b) Avgår enligt a) medel för jourtjänst.....	—	5 000
30. <i>Föreståndarinneorganisationen:</i>		
a) 2 föreståndarinnor Ae 13.....	+	30 168
31. <i>Vaktcentralen:</i>		
a) 2 vaktmästare Ao 7.....	+	22 152
b) 1 expeditiönsvakt Ae 7.....	+	11 076
c) Uppflyttning av 1 uppsyningsman Ao 9 till Ao 11.....	+	1 344
32. <i>Budcentralen:</i>		
a) Uppflyttning av 1 ekonomibitråde Ae 3 (postbud) till Ae 5.....	+	972
b) 5 sjukvårdsbiträden Ae 2/3.....	+	45 000
c) Avgår enligt b) arvoden till 5 budflickor.....	—	25 000
33. <i>Telefonväxeln:</i>		
a) 1 telefonist Af 1—Ae 5.....	+	9 972
34. <i>Köket:</i>		
a) Uppflyttning av 1 förste vaktmästare Ao 7 till Ao 8.....	+	564
b) 1 kanslibitråde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5.....	+	1 104
35. <i>Centralförrådet:</i>		
a) Uppflyttning av 1 ekonomibitråde Ae 3 (sömmerska) till Ae 5.....	+	972
36. <i>Sjuksköterske- och undersköterskeorganisationen:</i>		
a) 12 sjuksköterskor Ae 8.....	+	139 680
b) 15 undersköterskor Ae 4 i st. f. 15 sjukvårdsbiträden Ae 2/3.....	+	13 860
37. <i>Utbildning av undersköterskor samt sjukvårds- och ekonomibiträden:</i>		
a) 1 instruktionssköterska Ae 14.....	+	15 888
b) Medel för anordnande av biträdeskurser.....	+	115 000
38. <i>Vikariatsersättningar</i>	+	215 000
39. <i>Kompensation för höjda folkpenstonsavgifter</i>	+	215 000
40. <i>Omräkning:</i>		
Lönklassuppflyttningar.....	+	160 000
Ändrad lönegradsplacering för vissa tjänster.....	+	240 000
Ändrade löneförmåner för viss läkarpersonal.....	+	37 000
Ökat medelsbehov på grund av arbetstidsförkortningen.....	+	350 000
Ökat medelsbehov för ersättning för arbete å obekvämt arbetstid.....	+	100 000
Bortfall av avlöningskostnader vid Garnisonssjukhuset.....	—	619 000
Avrundning.....	+	231
	+	2 158 000

Motiv

I.

1 a) Kirurgiska kliniken personalorganisation är fr. o. m. budgetåret 1957/58 beräknad — förutom för sjukvårdens behov — för den undervisning, som enligt 1955 års medicinska examensstadga skall anordnas vid kliniken. Del kan emellertid förväntas, att den ökande kvantiteten av undervisning i form av rond-, demonstrations- och poliklinikundervisning kommer att så kraftigt belasta lärar- och läkarkrafterna vid kliniken, att en ytterligare ökning av staben erfordras utöver vad man i propositionen

nr 212/1954 ansett nödvändigt på grundval av antalet katedrala undervisningstimmar.

2 a) Den planerade intensifierade undervisningen innefattande seminarieövningar, staff-meetings, konferenser, undervisning i smågrupper m. m., kommer att innebära ett avsevärt utökat praktiskt sjukvårdsarbete. Redan med nuvarande studieordning hindras vid dermatologiska kliniken underläkarna i alltför stor utsträckning från vetenskapligt arbete genom rutinarbete i sjukvårdens tjänst. Anställandet av ytterligare läkarkrafter blir sålunda vid en intensifierad undervisning oundgängligen nödvändigt.

3 a) För att möjliggöra den polikliniska och kliniska praktiska utbildningen i öron-, näs- och halssjukdomar har i propositionen nr 212/1954 beträffande den praktiska delen av kurserna förutsatts en viss fördelning av de studerande mellan öronkliniken vid karolinska sjukhuset och specialavdelning å något av Stockholms stads sjukhus, närmast Södersjukhuset.

Med den rätt till kombination av flera olika kurser, som den beslutade läkarutbildningsreformen innefattar, kommer emellertid de studerande, som skulle få sin praktiska utbildning förlagd till Södersjukhuset, med visshet ej att kunna utnyttja en praktisk undervisning därstädes på ett tillfredsställande sätt. Därtill kommer, att utgifterna för staten torde komma att ställa sig avsevärt högre vid en partiell förläggning av den praktiska utbildningen i ämnet till ett kommunalt sjukhus än om hela utbildningen kunde sammanföras till öronkliniken vid karolinska sjukhuset. Med klinikens nuvarande personaltillgång kan dock ej ett omhändertagande av det ökade antalet studerande antagas vara genomförbart utan avsevärd sänkning av den praktiska undervisningens standard. Inrättandet av en befattning som s. k. kursamanuens i förste underläkares ställning är dock tillfyllest för att kliniken vid karolinska sjukhuset skall kunna på ett tillfredsställande sätt övertaga den praktiska utbildningen av samtliga kursstuderande. Då den föreslagna kursamanuens måste förutsättas ha praktisk kompetens inom ämnesområdet, kan annan tjänsteställning än förste underläkare ej rimligen ifrågakomma.

4 a) Fr. o. m. den 1 juli 1958 tillkommer en ny befattning som biträdande överläkare vid kliniken i utbyte mot en tjänst som förste underläkare. Enligt gällande bestämmelser skall åt den biträdande överläkaren uppdragas att hålla 65 timmar katedral eller motsvarande undervisning årligen, och tillkomsten av den nya tjänsten medför att motsvarande arvodesmedel till biträdande lärare, 3 900 kronor, indrages. Den nye biträdande överläkaren kommer således icke att kunna övertaga nyssnämnda förste underläkares undervisningsuppgifter, utan skall såsom lärare inplaceras på annat sätt i undervisningsorganisationen. Indragningen av en förste underläkartjänst innebär således, att kliniken betages en del av de undervisningsresurser, som förutsattes i propositionen nr 212/1954 och

om alltjämt 20 studerande skall kunna mottagas i varje kurs, erfordras att sistnämnda befattning åter inrättas.

5 a) De vid kliniken tjänstgörande underläkarna utgöres till den övervägande delen av röntgendiagnostiker, vilka saknar tidigare utbildning i radioterapi och själva skall erhålla sådan såsom randutbildning enligt specialitetsbestämmelserna. De kan därför icke biträda vid undervisningen. Ett tämligen konstant behov av kandidathandledning finns vid kliniken. Med hänsyn härtill föreligger behov av en för undervisningsändamål avsedd befattning som förste underläkare.

6 a) Vid medicinska thoraxkliniken anordnas fr. o. m. läsåret 1957/58 propedeutisk-medicinsk undervisning för 30 medicine kandidater per termin. För dessa medicine kandidater tjänstgör enligt propositionen nr 212/1954 en vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet å karolinska sjukhuset placerad förste underläkare som kursamanuens. Med hänsyn till denne läkares omfattande arbetsuppgifter vid laboratoriet föreligger svårigheter för honom att fullgöra kursamanuensgöromålen. Under föregående läsår var nu ifrågavarande kurser förlagda till S:t Eriks sjukhus, varefter för varje grupp om 15 studerande en klinisk amanuens i förste underläkares ställning var anställd. Erfarenheten från dessa kurser ger vid handen, att motsvarande anordning skulle vara till gagn vid medicinska thoraxkliniken. Härtill kommer, att även sjukvårdsverksamheten vid kliniken kan förväntas kräva ett större antal förste underläkare än avsett till följd av att kliniken icke torde komma att helt ägnas tuberkulos-sjukvården utan även beläggas med thoraxmedicinska fall av annan art.

7 a) För den mycket betungande undervisningsbördan vid laboratoriet torde under budgetåret 1958/59 komma att stå till förfogande en laborator samt en förste underläkare och en översköterska. En tjänst som biträdande överläkare är därutöver oundgängligen nödvändig. Ämnesföreträdarens behov av en kvalificerad medhjälpare i den ständigt ökande rutinverksamheten utgör även motiv för inrättande av en dylik tjänst.

II.

Resultaten av den numera ulomordentligt snabba utvecklingen inom de medicinska vetenskaperna bör tillgodogöras de under direktionens förvaltning stående sjukhusen. Ett ianspråktagande av nya, förfinade metoder för diagnostik och terapi medför emellertid krav på därför lämpad, ofta komplicerad och dyrbar apparatur, på speciallaboratorier och -avdelningar samt på specialutbildad personal. Införandet av nya metoder medför, att ett ökat antal sjuka med svårdiagnosticerade och svårbehandlade sjukdomar nu kan erhålla vård. Dessa omständigheter ävensom den fortgående prisslegringen på olika för sjukvården erforderliga artiklar föranleder oundgängligen behov av årligen ökade anslagsmedel under sjukhusens avlönings- och omkostnadsanslag.

Hänsyn måste tagas till nödvändigheten av att bereda personalen möjlig lindring i de ansträngande tjänstgöringsförhållandena. Vid karolinska sjukhuset tjänstgörande sjuksköterske- och barnsjuksköterskelevers arbetsför-

hållanden bör förbättras. Bristen på sjuksköterskor ställer sjukhuset inför allvarliga problem. Undersökningar rörande de ändringar i arbetsorganisationen, som föranledes av arbetstidsförkortningen, pågår. Säkra hållpunkter för bedömandet av det till följd av arbetstidsförkortningen uppkommande personalbehovet föreligger ännu icke.

Verksamheten vid de nya thoraxklinikerna påbörjades i april 1957, då en kirurgisk avdelning med 25 vårdplatser öppnades. I mitten av juni 1957 öppnades en medicinsk vårdavdelning om 33 platser samt Stockholms läns centralsläpansär för patientmottagning. Under hösten 1957 kunde ytterligare en kirurgisk och en medicinsk avdelning (25 resp. 33 vårdplatser) inom nämnda kliniker öppnas. Bristen på personal är anledning till att återstående avdelningar ännu icke tagits i bruk för avsett ändamål. Huvuddelen av de för de icke öppnade vårdavdelningarna vid thoraxklinikerna avsedda tjänsterna hålles tills vidare vakanta. Det belopp å anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, som på grund härav icke tagits i anspråk för avsett ändamål, uppgår till omkring 820 000 kronor.

De utomordentligt snabba tekniskt-medicinska framstegen har varit bestämmande för utvecklingen inom thoraxkirurgin och möjliggjort operationsmetoder, som för endast ett fåtal år sedan framstod som mer eller mindre utopiska. En mångfald kliniskt-fysiologiska och kemiska undersökningar samt grundlig röntgendiagnostisk utredning föregår det thoraxkirurgiska ingreppet. Under utredningsarbetet är patienten i allmänhet intagen på medicinska thoraxkliniken, som sålunda icke erhållit den från början avsedda sanatoriekaraktären utan kommit att utgöra en klinik, där fall med olika sjukdomar i thoraxregionen mottages för vård och utredning. Dessa omständigheter samt det förhållandet att de vetenskapliga och tekniska framstegen möjliggör behandling av en vidgad krets av sjuka nödvändiggör en väsentlig förstärkning av personalen, främst vid operations-, anesthesi- och röntgenavdelningarna samt de fysiologiska och kemiska laboratorierna vid thoraxklinikerna. Begärda personalökningar är emellertid av sådan storleksordning, att direktionen icke är beredd att utan ytterligare överväganden framlägga förslag i ämnet. En provisorisk oundgänglig förstärkning av arbetskrafterna kan åstadkommas, därest utgifterna härför får bestridas av de medel, som enligt vad ovan anförts är avsedda för avlöning av befattningshavare vid ännu icke öppnade vårdavdelningar inom thoraxklinikerna. Enär det emellertid torde bli fråga om anställande av personal av andra kategorier än de, för vilka ifrågavarande medel anvisats, anser sig direktionen böra i varje särskilt fall inhämta tillstånd av Kungl. Maj:t, innan någon personalförstärkning sker. Med hänsyn till att, sedan under byggnad varande personalbostäder färdigställt, ytterligare avdelningar vid thoraxklinikerna bör öppnas, därest personal kan erhållas, hemställer direktionen att Kungl. Maj:t, därest så anses erforderligt, inhämtar bemyndigande av riksdagen att ställa nödiga medel till förfogande för den extra personal, som är oundgängligen erforderlig för en utvidgad verksamhet vid klinikerna.

1 a) Den minimipersonal, som erfordras för att verksamheten vid det cytologiska laboratoriet skall kunna bedrivas i den utsträckning som rutin-sjukvården kräver, utgöres av — förutom två laboratoriebiträden — ett heltidsanställt kontorsbiträde.

1 b) Med hänsyn till den allt större omfattningen av det diagnostiska laboratoriearbetet vid radiopatologiska institutionen har det visat sig omöjligt för ekonomibiträdespersonalen där att tillfredsställande ombesörja förekommande disknings- och städningsarbete.

2 a)—b) En översköterska och ett laboratoriebiträde från kemiska centrallaboratoriet har tidigare stått till förfogande för medicinska kliniken rutinlaboratorium. Dessa befattningshavare har nu måst återföras till centrallaboratoriet. Den omständigheten, att vid medicinska kliniken tjänstgörande medicine kandidater enligt den nya studieordningen icke kommer att utföra rutinprover, innebär vidare ett bortfall av arbetskraft vid kliniken rutinlaboratorium, som måste kompenseras.

2 c) Sedan undervisningsreformen genomförts har de medicine kandidaterna icke längre möjlighet att betjäna sjukvården med maskinskrivningsarbete. En utökning av personalen vid medicinska kliniken expedition, varest nu finnes två kanslibiträden och ett kontorsbiträde, bör därför komma till stånd.

3 a) De vid reumatologiska avdelningen och dess poliklinik förekommande kontorsgöromålen ombesörjes av ett kanslibiträde. Det uppenbara behovet av en utökning av avdelningsexpeditionens personal kan nöjaktigt tillgodoses genom inrättande av en kontorsbiträdestjänst på halvtid.

4 a)—e) Direktionen avser att i annat sammanhang inkomma med förslag till provisorisk disposition av de kirurgiska garnisonsavdelningarna. Sannolika skäl talar för att ifrågavarande avdelningar bör uppdelas mellan disciplinerna urologi och plastikkirurgi. Detta innebär, att de två nuvarande urologiska vårdavdelningarna, inrymda i kirurgiska kliniken avdelningar 1 och 2, torde få övertaga två vårdavdelningar i garnisonsflygeln. Personalbehovet är större vid en urologisk än vid en allmänskirurgisk vårdavdelning. Även för den öppna vården och laborieverksamheten är en personalförstärkning av behovet starkt påkallad.

5 a)—j) Kungl. Maj:t har genom beslut den 28 juli 1958 uppdragit åt direktionen att vidtaga erforderliga åtgärder för överflyttning till karolinska sjukhuset av den vid serafimerlasarettet bedrivna plastikkirurgiska verksamheten. Den planerade omorganisationen medför ökat personalbehov vid plastikkirurgiska avdelningen, då det totala antalet vårdplatser för plastikkirurgiska fall kommer att öka varjämte utvidgade operationslokaler kommer att ställas till avdelningens förfogande. Härtill kommer, att specialkirurgiska avdelningar i allmänhet är mer arbetskrävande än allmänskirurgiska sådana. Från serafimerlasarettets stat avses skola överföras följande befattningshavare, nämligen en överläkare, två förste underläkare, tre översköterskor och ett kanslibiträde.

6 b) En mycket kraftig ökning har skett av antalet vid hormonlaboratoriet utförda undersökningar. De metoder, som nu användes för kliniskt-diagnostiskt bruk, har under de senaste åren utarbetats med tillhjälp av personal,

som avlönats med medel ur olika forskningsanslag. I fortsättningen kan man icke påräkna forskningsmedel för denna rutinverksamhet.

6 c)—d) De f. n. i femte lönegraden placerade biträdena är i besittning av kunskaper och färdigheter, som i allmänhet kräves av laboratoriebiträden i sjunde lönegraden, och utför göromål, som ankommer på dylika befattningshavare. Tjänstgöringen för det nu med $\frac{3}{4}$ tjänstgöring arvodesanställda ekonomibiträdet (djurskötare) föreslås på grund av ändrade arbetsuppgifter utökad till heltid med ändrad lönegradsplacering.

8 a) De ordinarie polikliniksköterskorna har nödgats så hårt engagera sig i rutinarbetet med dess avsevärt ökade injektionsgöromål, att handledningen av personal samt de rent administrativa arbetsuppgifterna blivit eftersatta.

8 b) Tjänstgöringsförhållandena vid öronkliniken operationsavdelning är sådana, att icke ens den för år 1958 beslutade arbetstidsförkortningen kunnat genomföras för annan där tjänstgörande personal än ekonomibiträden. Därjämte är eleverna räknade som full arbetskraft.

9 a)—b) Elektroretinogrammetts värde ur praktisk sjukvårdssynpunkt är nu klarlagt och tiden måste därför anses inne, att sjukhuset i större utsträckning än tidigare ekonomiskt bidrager till denna verksamhet.

10 a) I fråga om utbildning och kompetens måste samma krav ställas på andre underläkaren vid radioterapeutiska kliniken allmänna avdelning som på därstädes tjänstgörande förste underläkare. Det uppenbart otillfredsställande förhållandet, att tjänsten ej lockat sökande utan endast kunnat uppehållas på korttidsvikariat är menligt för sjukvården.

10 b) En förstärkning av personalen vid den stora och tungarbetade vårdavdelningen 6 är angelägen.

10 c) Genom beslut av Kungl. Maj:t den 30 juni 1958 har direktionen be-myndigats att tills vidare anställa bl. a. $3\frac{1}{2}$ sjukvårdsbiträden i Ag 2 vid vårdavdelningarna. Behovet av ifrågavarande befattningar måste anses vara fullt klarlagt.

10 d) Den nya behandlingsmetodik, som införts vid telegammaavdelningen, kräver en synnerligen omsorgsfull och detaljrik journalskrivning och protokollföring. Skrivarbetet utföres av arbetskraft, som avlönas av cancerföreningen. Även det vid isotopavdelningen heltidsanställda kanslibiträdet, vilket helt arbetar för sjukvården, avlönas med forskningsmedel. Frågan om tilldelning till nämnda avdelningar av personal för journalskrivning och annat administrativt arbete kan icke skjutas på framtiden.

10 e) I samband med införandet av poliklinikavgifter för vissa patienter vid radioterapeutiska kliniken har det visat sig ofrånkomligt att förstärka personalen vid polikliniken med ett extra kontorsbiträde. Behovet av denna befattning är stadigvarande.

10 g)—h) Det laboratoriebiträde på isotopavdelningen, som f. n. avlönas till hälften med statsmedel och till hälften med forskningsanslag tages helt i

anspråk för arbete i den direkta sjukvården och bör därför i fortsättningen helt avlönas av staten. Den allt större användningen av scintigrafisk diagnostik har medfört, att den undersköterska, som sköter rutinarbetet i samband härmed, icke medhinner det städningsarbete, som f. n. ingår i hennes göromål.

10 i)—k) Det ytterst trängande behovet vid gynekologiska avdelningens operationsavdelning och poliklinik av personalförstärkning med en halvtidstjänstgörande översköterska och två undersköterskor har provisoriskt kunnat tillgodoses genom Kungl. Maj:ts medgivanden den 10 januari och den 30 juni 1958 att anställa ifrågavarande personal som extra tjänstemän. Med hänsyn till det stadigvarande behovet av personalen bör tjänsterna inrättas som extra ordinarie befattningar. Ett bifall till framställningen innebär, att tre översköterskor kommer att arbeta vid operationsavdelningen. En av dessa bör med hänsyn till gällande regler uppflyttas i lönegrad.

11 a)—g) En kraftig förstärkning av såväl de personella som materiella resurserna vid psykiatriska kliniken är nödvändig. En ökning av poliklinikens behandlingskapacitet är särskilt angelägen bl. a. med hänsyn till övriga klinikers behov av psykiatrisk konsultation. För ernående härav erfordras en förstärkning med en underläkare och en kurator, därvid nu utgående arvode till en praktikant torde kunna indragas. Under senare år har experimentalpsykologisk expertis anlitats till en kostnad av 13 620 kronor budgetåret 1955/56, 14 590 kronor budgetåret 1956/57 samt 16 840 kronor budgetåret 1957/58. Enligt direktionens mening är värdet av de experimentalpsykologiska metoderna inom modern psykiatri klarlagt. Behovet av psykologassistens vid sjukhusets psykiatriska poliklinik är numera av sådan omfattning, att det motsvarar en heltidstjänstgörande arbetskraft. Direktionen hemställer därför, att en tjänst som psykologassistent inrättas, varvid för innevarande budgetår anvisade medel för anlitande av experimentalpsykologisk expertis — 3 000 kronor — kan indragas. Enär behov föreligger av förstärkning av skrivpersonalen bör en kontorsbiträdestjänst inrättas.

På grund av personalbrist har de av psykiatriska kliniken tidigare utförda Eeg-undersökningarna provisoriskt måst överlämnas till serafimerlasarettets Eeg-laboratorium. Väntetiderna därstädes har numera blivit så långa, att provisoriet ej längre kan fungera. För anlitande av läkare med specialistutbildning i neurofysiologi för ledningen av klinikens Eeg-laboratorium bör därför ett belopp om 8 000 kronor ställas till förfogande.

12 a) Med nuvarande personaltillgång är det omöjligt att tillfredsställande svara för natttjänsten vid barnkliniken. Under det gångna året har allvarliga olyckstillbud inträffat vid kliniken, därför att nattöversköterskan varit upptagen på en avdelning, när ett barn på en annan avdelning hastigt blivit dåligt. Direktionen anser sig böra kraftigt understryka behovet av en förstärkning av nattöversköterskepersonalen.

12 b) En utökning av laboratoriesköterskepersonalen vid barnklinikens

kemiska och urologiska laboratorier är nödvändig, om såväl rutinundersökningar som mer komplicerade undersökningar skall kunna utföras. Dessa senare är en förutsättning för tillämpning av nya behandlingsmetoder.

12 c)—d) Den begärda personalförstärkningen avser dels 7 barnskötersketjänster, som enligt en av centrala sjukvårdsberedningen verkställd utredning erfordras för att barnkliniken skall kunna fullbeläggas, dels 3 tjänster för att förbättra arbetsförhållandena för barnsjuksköterskeeleverna. Såväl sjuksköterskor som barnsköterskor har efter genomförandet av 1958 års arbetstidsförkortning schemabunden övertid. Även eleverna har en arbetstid av 48 timmar i veckan, ehuru de rätteligen bör räknas som $\frac{3}{4}$ arbetskraft. I synnerhet på kirurgiska avdelningen, där sex vårdplatser ej kan utnyttjas till följd av personalbristen, är behovet av personalförstärkning ytterst trängande bl. a. på grund av den nya metod för behandling av barn med läpp- och gomdefekter, som tillämpas vid avdelningen.

12 e) Den nya behandlingsmetoden av späda barn med läpp- och gomdefekter har givit gynnsamma resultat, men kräver lång vårdtid och ytterst noggrann övervakning och vård. Härför erfordras en särskild översköterska.

12 f) Med hänsyn till de långa semestrarna för befattningshavare med radiologiskt arbete föreligger behov av en ständig semestervikarie vid röntgenavdelningen.

13 a)—c) Mentalsjukvårdsdelegationen har i sitt betänkande I om psykisk barna- och ungdomsvård (SOU 1957: 40) bl. a. förordat inrättandet av en särskild barnpsykiatrisk poliklinik vid sjukhuset. Den nuvarande polikliniska verksamheten är inrymd i den medicinska polikliniken. Redan nu bör en förstärkning av personalorganisationen komma till stånd, då i annat fall syftet med den fr. o. m. den 1 juli 1957 genomförda utökningen av läkarstaben vid avdelningen förfelas.

15 a)—c) Antalet röntgenundersökningar vid sjukhuset stegras kontinuerligt. Bristen på personal vid avdelningen medför, att denna verkar som en flaskhals för de kliniker och avdelningar, som för sitt arbete är beroende av röntgenutlåtanden från avdelningen. Personalen bör vidare beredas drägligare arbetsförhållanden. Såsom förhållandena nu är försvåras personalrekryteringen till avdelningen i hög grad.

15 d) En av arbetsmarknadsstyrelsen avlönad mörkrumsfotograf (blind person) bör i fortsättningen avlönas av sjukhuset.

15 e) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna uppflyttningen.

15 f) På grund av arbetsökningen erfordras utökning av kontorspersonalen, så att expedieringen av utlåtanden m. m. ej fördröjes.

16 a) Sjukgymnastpersonalen vid sjukhuset är starkt underdimensionerad. Särskilt framträdande är bristen på dylik personal för reumatologiska avdelningen samt medicinska och kirurgiska thoraxklinikerna. En betydande utökning av ifrågavarande personal är oundgängligen nödvändig med hän-

syn till den ökade behandlingsfrekvensen samt ianspråktagandet av sjukgymnastisk behandling inom nya, viktiga områden.

16 b) F. n. finns icke någon sjukskötersketjänst knuten till gymnastikavdelningen. De moderna undersöknings- och behandlingsmetoder, som numera kommer till användning, erfordrar emellertid oundgängligen assistens av sjuksköterskor.

17 a)—b) Starka skäl talar för att nuvarande föreståndaren för tandavdelningen S. Thuréus långa verksamhet vid sjukhuset tillgodoräknas honom som om han under denna tid innehaft pensionsberättigande tjänst. Direktionen hemställer därför om inrättande för Thuréus av en personlig tjänst i lönegrad Ae 24 som föreståndare för tandavdelningen och förutsätter därvid, att det skall åligga Thuréus att utan särskild ersättning meddela undervisning i odontologi för medicine kandidater vid karolinska institutet i den omfattning, som föreskrives i gällande kursplaner. Vid Thuréus avgång bör frågan om tjänstens fortsatta ställning inom sjukhusets organisation upptagas till prövning.

18 a)—b) Sedan det nya filiallaboratoriet vid thoraxklinikerna tillkommit har all för sjukhuset erforderlig the-diagnostik kunnat utföras vid laboratoriet. Utrymmet och de tekniska resurserna medger en viss ökning av kapaciteten men däremot icke de personella resurserna. Direktionen har år 1956 nödgats inrätta de äskade tjänsterna såsom extra. Ett permanent behov av tjänsterna föreligger.

19 a)—e) Ehuru samtliga vårdavdelningar vid thoraxklinikerna ännu icke öppnats, har den för klinikerna avsedda laboratoriepersonalen numera helt tagits i anspråk för verksamheten. Detta innebär, att fysiologiska laboriet på thoraxklinikerna icke längre kan utnyttjas för centrallaboratoriets räkning. Med hänsyn till att väntetiderna för undersökningar ökat och vissa former av undersökningar icke längre kan hållas på önskvärd nivå är en viss personalförstärkning oundgänglig. Överläkaren-professorn har en mycket pressande arbetsbörda. En avlastning av en del av den direkta handledningen av underläkarna och kontrollen av arbetet inom laboratoriet synes välbehövlig. För ändamålet bör en tjänst som biträdande överläkare inrättas. För assistens vid ekg- och hjärtfunktionsprov, varav behovet ständigt ökar, torde böra inrättas en överskötersketjänst och en underskötersketjänst. En utökning av laboratoriebiträdespersonalen är nödvändig för att till den sjukvårdande verksamheten överföra undersökningar, som nu utföres av forskningspersonal. Detta gäller bl. a. lungornas diffusionskapacitet. Härför erfordras en tjänst som laboratorieassistent. En förstärkning av personalen på laboratoriets expedition är slutligen av nöden för att laborerande personal skall kunna mer effektivt användas för sina egentliga arbetsuppgifter.

20 a)—d) Den stora ökningen av antalet analyser vid laboratoriet under år 1957 — då en del av den för thoraxklinikernas kemiska laboratorium avsedda personalen ännu kunde utnyttjas för centrallaboratoriets räkning

— nödvändiggör en förstärkning av den laborerande personalen. På grund av den ökning av expeditjonsarbetet, som den stegrade laboratorieverksamheten medfört, har arbetsbelastningen varit så stor, att kontorspersonalen ständigt måst utföra övertidsarbete. Laboratiearbetet på lungklinikerna har nu nått sådan omfattning, att centrallaboratoriet nödgats lämna ifrån sig ett halvtidsanställt kontorsbiträde till det kemiska laboratoriet vid sagda kliniker. En ekonomibiträdestjänst bör inrättas för ernående av en av den stegrade verksamheten nödvändig förstärkning av disk- och städningsspersonalen.

21 a) Besparingssakkunniga föreslog på sin tid inrättandet av ifrågavarande tjänst. Då anställandet av ytterligare en sjuksköterska vid laboratoriet medför betydande besparing under sjukhusets omkostnadsanslag, har direktionen inrättat en extra överskötersketjänst där. Befattningen har emellertid icke kunnat tillsättas utan uppehållits av vikarie, vilket varit till men för arbetet.

22 a)—c) Den barnaudiologiska verksamheten vid öronkliniken har hittills till största delen bekostats av insamlade medel. Då bidrag icke längre kan påräknas från enskilt håll, är det angeläget att trygga verksamheten i dess nuvarande omfattning. Härför erfordras icke några ytterligare lokaler. Däremot är det oundgängligt, att statsmedel anvisas till avlöning åt den arbetskraft, som assisterar sjukhusets läkare vid verksamheten.

23 a)—b) Den såväl kvantitativt som kvalitativt ökade verksamheten vid blodgivarcentralen samt den ökade beredningen av plasma och blodkroppskoncentrat utgör välgrundade skäl för en utökning av personalen vid centralen.

24 a) Arbetsbelastningen vid avdelningen är av sådan omfattning, att kontorsgöromålen icke kan behörigen utföras av befintlig arbetskraft. Med hänsyn till arbetsuppgifternas art synes icke lägre tjänst än kanslibiträde böra ifrågakomma.

25 a) Allt fler patienter har under de två senaste åren remitterats till arbetsterapiavdelningen. Det är mycket otillfredsställande, att sängliggande patienter i allmänhet icke kan få hjälp av arbetsinstruktörer. En utökning av avdelningens personella resurser är också av nöden för att nyare rön inom området skall kunna tillämpas inom sjukhuset och för att de studerande skall kunna tillägna sig erforderliga kunskaper i ämnet.

27 a)—b) Trots den hårt uppdrivna arbetstakten och allt för mycket övertidsarbete kan endast det löpande avlöningsarbetet medhinnas. Eftersläpningarna beträffande andra göromål måste betecknas som allvarliga. Närmast för de löpande göromålen har direktionen nödgats inrätta en extra kanslibiträdes- och en extra kontorsbiträdestjänst. Någon möjlighet att minska personalen med dessa tjänster föreligger icke.

28 a) Med hänsyn till de mycket vidsträckta arbetsuppgifter, som ankommer på sjukhusintendenten, anser direktionen det oundgängligt att han be-

redes en betydande avlastning genom tillkomsten av en befattning som biträdande sjukhusintendent, vars innehavare kan på eget ansvar övertaga vissa av de på sjukhusintendenten ankommande administrativa och kamerala göromålen.

28 b) Maskinbokförarens arbete omfattar numera betydelsefulla och självständiga arbetsuppgifter. De kunskaper och det ansvar, som måste krävas av innehavaren av tjänsten, motiverar en förbättrad löneställning.

29 a)—b) För skötseln av avloppsreningsanläggningen vid thoraxklinikerna samt för kontinuerlig översyn av tvätteriets omfattande maskinpark erfordras en reparatör. Det är vidare ofrånkomligt att införa ett system med jourtjänst vid maskinavdelningen med hänsyn till de av sjukhusets ökade ålder och omfattning alltmer framträdande behoven härav. Härför beräknas två heltidsanställda befattningshavare.

30 a) På grund av personalsituationen upptages klinikföreståndarinnornas tid i allt för stor utsträckning av att anskaffa personal samt omplacera och fördela befintlig personal så att sjukvårdsarbetet kan skötas utan alltför stora störningar. Den viktiga uppgiften att öva tillsyn över avdelningarna och stödja avdelningssköterskorna med hjälp och råd i organisatoriska frågor kan icke ombesörjas i erforderlig utsträckning.

31 a) Den försämrade service, som ökningen av de på vaktmästarna ankommande göromålen medfört, återverkar direkt på sjukvården vid sjukhuset.

31 b) I och med att ombyggnaden av administrationslokalerna färdigställt blir det oundgängligen nödvändigt för den på två våningar uppdelade administrationen att disponera en expeditionsvakt.

31 c) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna lönegradsuppflyttningen.

32 a) Med hänsyn till de ansvarsfulla och självständiga arbetsuppgifterna bör den för postbudet avsedda tjänsten som ekonomibiträde i Ae 3 uppflyttas till Ae 5.

32 b)—c) Det mindre tillfredsställande sätt på vilket budtjänsten inom sjukhuset fungerar nödvändiggör en omorganisation av densamma.

33 a) Ytterligare en extra biträdesbefattning har under året måst inrättas i telefonväxeln, sedan behovet därav styrkts av en av televerket utförd trafikundersökning. Telefontrafiken befinner sig fortfarande i stadig ökning och behovet av den nyinrättade extra tjänsten kan med säkerhet bedömas såsom stadigvarande.

34 a)—b) och 35 a) De med tjänsterna förenade arbetsuppgifterna motiverar föreslagna lönegradsuppflyttningar.

36 a) Redan den under 1958 genomförda arbetstidsförkortningen medför schemabunden övertidstjänstgöring för såväl ett stort antal sjuksköterskor som för annan sjukvårdspersonal. Den ytterligare arbetstidsförkortningen ned till 45 timmar per vecka kommer att medföra ett mycket stort behov av

nya sjukskötersketjänster — 50 à 60 tjänster — samt av annan sjukvårdspersonal. Härtill kommer den personal, som erfordras för nya kliniker och avdelningar.

36 b) Behovet av undersköterskor har under senare år ökat kraftigt beroende bl. a. på att sjuksköterskeelever indragits. Undersköterskorna har visat sig utgöra en värdefull tillgång inom arbetsorganisationen.

37 a)—b) Den viktiga frågan om grundutbildning av den lägsta sjukvårds- och ekonomipersonalen är ännu olöst. Förhandlingar har under hand upptagits med representanter för överstyrelsen för yrkesutbildning och Solna stads yrkesskola om förutsättningarna för att anordna till karolinska sjukhuset förlagd yrkesutbildning för sjukvårds- och ekonomibiträden inom ramen för yrkesskolväsendet. Dessa förhandlingar är ännu icke avslutade. Klart är emellertid att efter vilka linjer utbildningen än skall anordnas en tjänst som instruktionssköterska oundgängligen erfordras för handhavande av dels undersköterskeutbildningen dels ock den praktiska utbildningen av sjukvårds- och ekonomibiträden. Det är av stor vikt, att biträdesutbildningen vid sjukhuset igångsättes utan dröjsmål. Direktionen räknar med att biträdeskurser skall kunna anordnas vid sjukhuset fr. o. m. nästa budgetår, under förutsättning att medel härför ställes till direktionens förfogande. Till föreläsningsarvoden och till avlöning av vikarier för vid sjukhusen anställda kursdeltagare eller för lämnande av studiebidrag åt utifrån rekryterade elever erfordras ett belopp av 115 000 kronor.

Yttranden

I.

Direktionen för karolinska sjukhuset uttalar.

Direktionen saknar möjlighet att mera ingående bedöma det tillskott av lärar- och läkarkrafter, som erfordras för att vederbörlig undervisning skall kunna lämnas.

Vad angår förslaget om förläggande till sjukhuset av den praktiska utbildningen i öron-, näs- och halssjukdomar för samtliga studerande vid karolinska institutet skulle en dylik anordning medföra behov av en ny tjänst som förste underläkare vid sjukhuset. Den föreslagna anordningen, som förra året tillstyrktes av direktionen, synes medföra avsevärda fördelar såväl i undervisningshänseende som för de studerande. Då därtill kommer, att en koncentration till karolinska sjukhuset av den praktiska utbildningen ur ekonomisk synpunkt är betydligt mer fördelaktig för statsverket än en uppdelning av denna på karolinska sjukhuset och något kommunalt sjukhus, synes det direktionen uppenbart, att tjänsten bör tillkomma.

I fråga om förslaget att inrätta en tjänst som biträdande överläkare vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet vill direktionen framhålla, att arbetsbelastningen vid laboratoriet är mycket hård för därstädes tjänstgörande läkare, en laborator-överläkare och två förste underläkare. Överläkaren är därjämte föreståndare för det kliniskt-kemiska laboratoriet å thoraxklinikerna samt skall ha överinseende över verksamheten vid sjuk-

husets kemiska rutinlaboratorier. Direktionen tillstyrker för sin del lärarkollegiets ifrågavarande förslag.

Direktionen tillstyrker även i övrigt, att de av lärarkollegiet föreslagna tjänsterna inrättas.

Medicinalstyrelsen tillstyrker inrättande av de föreslagna tjänsterna som biträdande överläkare vid kirurgiska kliniken och förste underläkare vid ögonkliniken resp. öron-, näs- och halskliniken. Vidare tillstyrker styrelsen en förstärkning av läkarkrafterna vid radioterapeutiska kliniken, dock endast med en extra läkare i stället för en förste underläkare. Däremot kan styrelsen icke tillstyrka de begärda tjänsterna vid dermatologiska kliniken och vid det kliniskt-kemiska centrallaboratoriet. Vad angår förste underläkartjänsterna vid medicinska thoraxkliniken anser styrelsen helt naturligt, att denna klinik framdeles kommer att alltmer beläggas med andra thoraxmedicinska fall än sådana av tuberkulös natur. Detta måste medföra en successiv ökning av arbetsbördan. Innevarande år är styrelsen emellertid endast beredd att förorda inrättande av en av de begärda tjänsterna.

Kanslern för rikets universitet, som till behandling upptagit allenast de förslag, vilka han ansett sig böra förorda eller vilka eljest påfordrat uttalanden från hans sida, finner det vara lämpligt, att grundligare erfarenheter av den nya undervisningsordningen avvaktas, innan ställning tages till lärarkollegiets förslag om inrättande av läkartjänster vid de kirurgiska och dermatologiska klinikerna. Med hänsyn till vad i propositionen nr 212/1954 anförts om underläkarbehovet vid ögonkliniken förordar kanslern, att den begärda tjänsten som förste underläkare vid denna klinik kommer till stånd. En koncentration av undervisningen i oto-rhino-laryngologi till karolinska sjukhuset är starkt påkallad ur undervisningens synpunkt. En sådan anordning förutsätter inrättande av ytterligare en tjänst som förste underläkare vid öronkliniken. Kanslern förordar mycket starkt tillkomsten av ifrågavarande tjänst. För möjliggörande av en effektiv gruppundervisning vid det kliniskt-kemiska centrallaboratoriet är kanslern beredd att föreslå en förstärkning av läkarpersonalen vid laboratoriet i form av en tjänst som biträdande överläkare.

Enär undervisning i radioterapi hittills icke ingått i läkarutbildningen såsom obligatoriskt moment, måste i regel de vid kliniken tjänstgörande underläkarna från grunden undervisas i ämnet. Detta medför ej blott att underläkarna föga kan biträda professorn vid undervisningen utan även att de direkt tager hans tid i anspråk i betydande omfattning med sitt behov av handledning. Kanslern anser detta förhållande utgöra ett starkt skäl för utökning av underläkarstaben vid kliniken med en ny tjänst och tillstyrker därför lärarkollegiets äskande i denna del. Vid bifall härtill kan ett under karolinska institutets avlöningsanslag anvisat belopp av 8 000 kronor till lärar- och assistenthjälp vid ifrågavarande klinik indragas.

II.

Medicinalstyrelsen tillstyrker ur de synpunkter styrelsen har att företräda bifall till samtliga föreslagna läkartjänster, varvid styrelsen beträffande den personliga tjänsten för S. Thuréus som föreståndare för tandavdelningen framhåller önskvärdheten av att tjänstens ställning inom sjukhusets organisation i god tid före Thuréus avgång upptages till omprövning.

Beträffande thoraxklinikerna vitsordar *medicinalstyrelsen* direktionens uppgifter angående det vidgade verksamhetsfältet inom thoraxkirurgin och de därmed sammanhängande ändrade arbetsförhållandena vid bl. a. medicinska thoraxkliniken samt tillstyrker i princip vad direktionen föreslagit i dessa delar.

Styrelsen framhåller slutligen angelägenheten av att de begärda tre sjukgymnasttjänsterna kommer till stånd med hänsyn bl. a. till patienternas på thoraxklinikerna stora behov av sjukgymnastisk behandling.

Centrala sjukvårdsberedningen anför beträffande thoraxklinikerna.

Eftersom verksamheten vid lungklinikerna till följd av den avancerade forskningen är under ständig utveckling, finner beredningen det vara svårt att nu binda denna utveckling till en viss fastställd personalstat. Den av direktionen gjorda framställningen, att för erforderlig utökning av specialpersonalen få disponera för vårdpersonal avsedda, men icke anspråkta anslag, synes beredningen vara en väg att på bästa sätt utnyttja sjukhusets resurser och att vinna erfarenheter för framtiden. Beredningen tillstyrker därför direktionens framställning.

Kanslern för rikets universitet erinrar om att bland de av överläkaren vid psykiatriska kliniken anförda skälen för tillkomsten av en ny tjänst som förste underläkare vid psykiatriska polikliniken ingår undervisnings och forskningens behov. Vad som i denna del anförts har övertygat kanslern om nödvändigheten av en förstärkning av läkarpersonalen vid kliniken och, ehuru lärarkollegiet icke framfört äskande om någon sådan förstärkning, tillstyrker kanslern likväl bifall till direktionens förslag. Detta vinner ytterligare stöd i det behov av ökat antal utbildningsplatser för psykiater, som gjort sig gällande i vårt land med anledning av svårigheterna att besätta läkartjänsterna vid sinnessjukhus och psykiatriska vårdavdelningar. Lärarkollegiet har ej ansett det lämpligt, att arvodesbefattningen som föreståndare för sjukhusets tandavdelning ombildas till en med undervisningsskyldighet förenad tjänst, samt har framhållit, att prövning icke skett av nuvarande innehavarens kompetens i den ordning, som gäller vid tillsättande av andra befattningar i Ae 24 vid karolinska sjukhuset eller serafimerlasarettet, med vilka är förbunden skyldighet att meddela vetenskaplig undervisning. Ehuru starka skäl talar för att åt Thuréus beredes pensionsrätt, anser kanslern därför detta böra ske i annan ordning än den föreslagna, lämpligen genom ombildning av föreståndarbefattningen till en för Thuréus personlig extra ordinarie befattning, vilken icke är förbunden med undervisningsskyldighet.

Departementschefen

Såsom direktionen framhållit påbörjades verksamheten vid thoraxklinikerna våren 1957. Av klinikernas tio vårdavdelningar har numera fyra öppnats. Bristen på sköterske- och biträdespersonal är den främsta anledningen till att återstående avdelningar ännu icke tagits i bruk för avsett ändamål. I och med färdigställande sommaren 1959 av två under uppförande varande personalbostadshus inom sjukhusområdet torde emellertid personalläget komma att väsentligt förbättras och möjligheter erbjuda sig att öppna ytterligare avdelningar vid ifrågavarande kliniker. Den nuvarande personalorganisationen vid thoraxklinikerna, som omfattar 280 befattningshavare, beslutades av 1956 års riksdag på grundval av ett av sjukhusdirektionen framlagt och av dåvarande chefen för inrikesdepartementet på ett undantag när tillstyrkt förslag. Förslaget hade föregåtts av noggranna undersökningar rörande personalbehovet och upprättats i samråd med tillgänglig expertis. Mot bakgrunden härav synes det mig anmärkningsvärt, att klinikchefer och avdelningsföreståndare ansett sig böra redan nu anmäla behov av ytterligare personal till en årlig lönekostnad överstigande 600 000 kronor, vilket ter sig desto mera anmärkningsvärt som verksamheten vid klinikerna ännu icke på långt när nått avsedd omfattning. Det nu sagda synes mig äga giltighet även om hänsyn tages till de utomordentligt snabba tekniskt-medicinska framsteg, som ägt rum inom thoraxkirurgin under de senaste åren och vilka icke låtit sig till alla delar förutse vid tidpunkten för personalstatens fastställande. Givetvis är det angeläget, att thoraxklinikerna erhåller de personella resurser, som den därstädes bedrivna verksamheten kräver. De krav, som härutinnan reses, måste emellertid vägas mot övriga föreliggande behov vid sjukhuset. Av direktionens anslagsframställning för nästa budgetår framgår, att ett flertal kliniker, laboratorier och andra verksamhetsgrenar vid sjukhuset är i stort behov av personalförstärkning. I rådande läge är det icke möjligt att tillmötesgå såväl de krav, som härutinnan framförts, som begärda personalökningar vid thoraxklinikerna. Det synes mig mot bakgrunden av direktionens nu framlagda äskanden vara av stor vikt för framtiden, att icke verksamheten inom en disciplin tillåtes expandera i sådan grad utöver vad forskning och undervisning kräver, att andra discipliners berättigade krav på andel i de resurser, som kan ställas till sjukhusets förfogande, trädes för nära. Med hänsyn till det nu anförda finner jag det nödvändigt, att ett ställningstagande till gjorda äskanden om personalförstärkningar vid thoraxklinikerna föregås av en översyn av verksamheten vid dessa kliniker i syfte att klarlägga sjukvårdsplatsernas framtida utnyttjande. Jag vill erinra om, att tuberkulossjukligheten är i avtagande och att det därför förefaller sannolikt, att vårdplatserna vid den medicinska tuberkuloskliniken (145) i framtiden icke kommer att kunna i sin helhet beläggas med patienter, lidande av tuberkulos, utan att vissa platser måste tagas i anspråk för annat klientel. Det förtjänar även

framhållas, att regionvårdsutredningen i sitt numera avlämnade betänkande konstaterat, att antalet vårdplatser vid den thoraxkirurgiska kliniken med hänsyn till Stockholmsregionens av utredningen föreslagna storlek innebär en viss överdimensionering. Nu angivna förhållanden motiverar enligt min mening, att en utredning verkställes, huruvida icke vissa vårdplatser vid thoraxklinikerna kan ställas till förfogande för någon av de discipliner vid sjukhuset, som kräver utökade lokaler och vars lokalbehov eljest icke kan tillgodoses utan nybyggnad. Det är min avsikt att utan dröjsmål föranstalta om att en dylik utredning kommer till stånd.

Jag övergår härnäst till att behandla övriga av direktionen och lärarkollegiet framlagda förslag till personalförstärkningar och löneregleringar, varvid jag kommer att beröra allenast sådana, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller vilka eljest givit mig anledning till uttalande.

Jag förordar anställande vid medicinska kliniken av en översköterska i Ae 9 och ett kontorsbiträde i reglerad befordringssgång.

Fr. o. m. den 1 juli 1958 har enligt riksdagens beslut den särskilda garnisonssjukvården vid karolinska sjukhuset upphört. Sjukhusets garnisonsavdelningar kommer därigenom att kunna disponeras för andra ändamål. Genom särskilda beslut den 28 juli 1958 har Kungl. Maj:t uppdragit åt direktionen att dels till prövning upptaga frågan, hur ifrågavarande avdelningar skall provisoriskt disponeras, dels ock vidtaga erforderliga åtgärder för överflyttning till karolinska sjukhuset av den f. n. vid serafimerlasarettet bedrivna plastikkirurgiska verksamheten. Direktionens förslag till personalförstärkningar för de urologiska och plastikkirurgiska avdelningarna grundar sig på att garnisonsavdelningarna skall direkt eller indirekt tagas i anspråk för nämnda specialiteter. Utan att föregripa mitt framtida ställningstagande till frågan beträffande den provisoriska dispositionen av garnisonsavdelningarna anser jag mig med hänsyn till vad direktionen anfört och vad jag i övrigt inhämtat i huvudsak kunna vitsorda behovet av de av direktionen föreslagna nya tjänsterna, av vilka en del, nämligen vissa tjänster för den plastikkirurgiska avdelningen, avses skola överföras från serafimerlasarettet. Vid urologiska avdelningen bör därför enligt min mening tillkomma 2 sjuksköterskor i Ae 8, 2 undersköterskor i Ae 4 samt 7 sjukvårdsbiträden i Ae 2/3 i utbyte mot 4 $\frac{2}{3}$ ekonomibiträden. För plastikkirurgiska avdelningen föreslår jag följande befattningshavare utöver nu befintliga, nämligen 1 överläkare i Ao 24, 2 förste underläkare i Ae 23, 1 översköterska i Ao 10, $\frac{1}{2}$ översköterska i Ae 10, $\frac{1}{3}$ översköterska i Ae 9, 2 sjuksköterskor i Ae 8, 1 kanslibiträde i Ae 7, 3 undersköterskor i Ae 4, 2 sjukvårdsbiträden i Ae 2/3 och $\frac{1}{3}$ ekonomibiträde i Ae 2/3, varjämte erforderliga medel — 1 000 kronor — bör beräknas för arvode till en f. n. vid serafimerlasarettet placerad konsulterande tandläkare. Jag räknar samtidigt med ett bortfall av elevarbetskraft motsvarande fyra elever vid vardera avdelningen.

Det är av flera skäl önskvärt, att den kliniska undervisningen i oto-rhino-

laryngologi (öron-, näs- och halssjukdomar) vid karolinska institutet icke splittras på skilda sjukhus utan i sin helhet förlägges till karolinska sjukhusets öronklinik. Detta förutsätter dock enligt vad lärarkollegiet anfört tillkomsten av en tjänst som förste underläkare. Jag anser mig därför böra förorda, att en dylik tjänst inrättas. För att möjliggöra ett genomförande av arbetstidsförkortningen vid öronklinikens operationsavdelning synes personalen därstädes böra förstärkas med en undersköterska i Ag 4 på halvtid.

Direktionens förslag om utbyte av en andre underläkartjänst mot en tjänst som förste underläkare i Ae 23 vid radioterapeutiska kliniken anser jag mig böra biträda. De extra tjänster, vilka med Kungl. Maj:ts tillstånd inrättats vid kliniken, fyller ett stadigvarande behov. Jag föreslår därför, att 1 översköterska i Ae 9 på halvtid, 2 undersköterskor i Ae 4 samt 4 sjukvårdsbiträden i Ae 2/3, varav ett med halvtidstjänstgöring, uppföres på sjukhusets stat. Mot förslaget om inrättande av en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid radiumhemmets poliklinik har jag ingen erinran. Jag tillstyrker även, att ett extra kanslibiträde vid kliniken beredes extra ordinarie anställning.

Behovet av en förstärkning av nattpersonalen vid barnkliniken gör sig starkt gällande. Jag anser mig därför böra förorda, att kliniken tillföres två överskötersketjänster i Ae 10, varav en med halvtidstjänstgöring. Vad direktionen anfört rörande behovet av barnsköterskepersonal vid barnklinikens medicinska och kirurgiska avdelningar har övertygat mig om, att en personalförstärkning måste komma till stånd. För nästa budgetår bör därför enligt min uppfattning vid avdelningarna anställas ytterligare fem barnsköterskor i Ae 3/4.

Jag ansluter mig till direktionens förslag om förstärkning av skriv- och kontorspersonalen vid den barnpsykiatriska avdelningen med ett halvtidsanställt kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Direktionens förslag till utökning av personalen vid röntgendiagnostiska avdelningen kan jag endast så till vida biträda, som jag förordar inrättande av en tjänst som översköterska i Ae 9.

Jag finner starka skäl anförda för behovet av en utökning av antalet sjukgymnaster vid sjukhuset. Jag tillstyrker därför anställandet av ytterligare en sjukgymnast i Ae 10/12.

I likhet med direktionen anser jag nuvarande föreståndaren för tandavdelningen S. Thuréus böra på grund av sin långa tjänstgöring vid sjukhuset erhålla en pensionsberättigande tjänst. Jag föreslår därför, att för Thuréus inrättas en personlig tjänst som föreståndare i Ae 21, varvid nu utgående föreståndararvode torde kunna indragas.

Vid kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet förordar jag inrättande av en tjänst som undersköterska i Ae 4.

Vidkommande det kliniskt-kemiska centrallaboratoriet är jag endast beredd att så till vida biträda direktionens förslag som jag förordar inrättande

av en kontorsbiträdestjänst i Af 1—Ae 5 samt extraordinariesättning av en underskötersketjänst i Ag 4.

Den barnaudiologiska verksamheten vid det audiologiska laboratoriet har lämnat betydande bidrag till den växande insikten om det döva och hörselskadade förskolebarnet och dess behandling. Det synes mig icke råda någon som helst tvekan om verksamhetens betydelse. Ett upphörande av densamma skulle innebära ett stort steg tillbaka i utvecklingen av åtgärderna till förmån för de döva och hörselskadade barnen i vårt land. Med hänsyn här- till anser jag mig böra föreslå, att å sjukhusets stat uppföres en tjänst som förskollärare i Ae 9, varjämte medel bör beräknas för anställande mot arvode av en ingenjör på halvtid.

Jag ansluter mig till förslaget om förstärkning av kontorspersonalen vid kansli- och personalavdelningen med ett kanslibitråde i Ae 7 och ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Vidare bör ett kanslibitråde i Ag 7 vid avdelningen beredas extra ordinarie anställning.

Förslaget om uppflyttning i lönegrad av en förste assistent vid kameral- och intendenturavdelningen innebär en upprepning av ett förra året framställt yrkande. Jag förklarade mig då icke beredd att tillstyrka detsamma. Sedan direktionen numera på ifrågavarande befattningshavare delegerat vissa på intendenten ankommande göromål av kvalificerad natur, anser jag mig — med hänsyn till de speciella förhållandena vid karolinska sjukhuset — kunna biträda direktionens förslag och förordar således inrättande av en tjänst som biträdande sjukhusintendent i Ao 21 i utbyte mot en tjänst som förste assistent.

För skötseln av thoraxklinikernas reningsanläggning och tvätteriets maskinpark bör anställas en reparatör i Ae 9. För innevarande budgetår under icke-ordinarieposten beräknade medel — 5 000 kronor — för reparations- tjänstens tillgodoseende inom sjukhuset torde därvid kunna indragas.

Jag föreslår, att föreståndarinneorganisationen förstärkes med en föreståndarinna i Ae 13. Förstärkningen bör på sätt direktionen föreslagit ske genom att en för viss befattningshavare f. n. avsedd personlig tjänst må bibehållas vid befattningshavarens avgång.

Den ständigt ökade telefontrafiken nödvändiggör anställandet av ytterligare en telefonist.

För att underlätta genomförandet vid sjukhuset av beslutad arbetstidsförkortning bör i enlighet med vad direktionen föreslagit inrättas 12 sjukskötersketjänster i Ae 8. I övrigt bör i enlighet med vad som anförts vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor ställning icke nu tagas till behovet av personal på grund av den ytterligare arbetstidsförkortning, som kommer att genomföras under år 1959. Jag räknar emellertid i det följande med en reserv om 350 000 kronor, vilken reserv bör stå till Kungl. Maj:ts disposition för bestridande av härigenom uppkommande kostnader.

Direktionens förslag om utbyte av sjukvårdsbiträden mot undersköter-

skor anser jag mig så till vida böra biträda, som jag föreslår anställande av 3 undersköterskor i Ae 4 i utbyte mot lika många sjukvårdsbiträden i Ae 2/3.

Jag delar direktionens uppfattning om önskvärdheten av att vid sjukhuset utbygga och effektivisera utbildningen av undersköterske- och biträdespersonal. Jag förordar därför inrättande av en tjänst som instruktionssköterska i Ae 12/14 ävensom att 115 000 kronor beräknas för anordnande av biträdeskurser.

Jag tillstyrker, att följande befattningshavare vid sjukhuset överföres till extra ordinarie stat, nämligen vid hormonlaboratoriet 1 laborator i Ag 24, 1 laboratoriebiträde i Ag 9, 2 laboratoriebiträden i Ag 7, 3 tekniska biträden i Ag 5 och 1 ekonomibiträde i Ag 2/3, vid endokrinologiska avdelningen 1 $\frac{1}{2}$ översköterskor i Ag 10 och 1 översköterska i Ag 9, vid thoraxklinikernas röntgenavdelning och kliniskt-fysiologiska laboratorium vardera 1 överläkare i Ag 24 samt vid arbetsberedningen 1 arbetsinstruktör i Ag 9. Utöver vad direktionen föreslagit bör dessutom 1 biträdande överläkare i Ag 24 och 4 förste underläkare i Ag 23 vid de förutvarande garnisonsavdelningarna beredas extra ordinarie anställning.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor tillstyrker jag, att följande tjänster uppflyttas i lönegrad, nämligen två kontorsbiträden i reglerad beföringsgång till kanslibiträden i Ae 7 samt två översköterskor från Ao 9 resp. Ae 9 till Ao 10 resp. Ae 10.

Jag förordar, att tjänstebenämningen för en i gällande personalförteckning upptagen tjänst som översköterska i Ao 11 ändras till överbarnmorska. I brev den 28 juli 1958 angående anslag till statens institut för folkhälsan för budgetåret 1958/59 har Kungl. Maj:t förklarat sig framdeles vilja meddela beslut i frågan om anordnande av en yrkesdermatologisk mottagning vid karolinska sjukhuset för innehavaren av den laboratorstjänst vid institutet, som avsetts för en dermatolog, samt föreskrivit, att ifrågavarande laboratorstjänst i avvaktan härpå tills vidare icke må tillsättas. I en av professorn vid karolinska institutet Sven Hellerström den 22 september 1958 upprättad promemoria föreslås innehavaren av ifrågavarande laboratorstjänst få ställning av överläkare vid karolinska sjukhuset och i sådan egenkap förestå en yrkesdermatologisk poliklinik samt självständigt disponera över förslagvis 12 vårdplatser vid dermatologiska kliniken. I yttranden häröver har direktionen och styrelsen för institutet för folkhälsan i huvudsak tillstyrkt den föreslagna anordningen. För egen del är jag beredd att ansluta mig till förslaget och förordar ailså, att på sjukhusets stat tillkommer ett överläkararvode om 1 800 kronor till ifrågavarande laborator. Jag förutsätter härvid, att ett genomförande av anordningen i fråga icke skall medföra några särskilda kostnader för sjukhuset för iordningställande och utrustning av lokaler eller dylikt.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar och ändrade lönegradsplaceringar m. m. med

901 000 kronor. Å andra sidan räknar jag med en minskning av medelsbehovet med 619 000 kronor på grund av avförande från sjukhusets stat av Gar-nisonssjukhusets avlöningskostnader. Till automatiska utgiftsstegringar bör för löneklassuppflyttningar, vidtagen lönereglering m. m., ökat behov av medel för överlidsersättning och ersättning för obekväm arbetstid samt kompensation för höjda folkpensionsavgifter avses 1 099 000 kronor. Anslaget bör alltså uppräknas med (901 000 — 619 000 + 1 099 000) 1 381 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (33 546 000 + 1 381 000) 34 927 000 kronor.

Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande av-löningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anført och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i per-sonalförteckningen för karolinska sjukhuset, som föranle-des av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för karolinska sjuk-huset, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60.

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3 770 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestäm-da av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	171 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie perso-nal, <i>förslagsvis</i>	26 140 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	4 636 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgif-ter, <i>förslagsvis</i>	210 000

Summa kronor 34 927 000;

c) till *Karolinska sjukhuset*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 34 927 000 kronor.

[53] 50. Karolinska sjukhuset: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	9 524 000	9 652 125
1958/59 (statsliggaren s. 1049)	9 732 000	
1959/60 (förslag)	10 855 000	

Yrkande

Direktionen för Karolinska sjukhuset (skr. 27/8 och 24/9 1958) hemstäl-ler, att anslaget höjes med 1 255 000 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m. åt personalen	38 000	33 000	40 000	+ 7 000
2. Bränsle, lyse och vatten	1 175 000	1 350 000	1 150 000	— 200 000
3. Övriga expenser	400 000	426 000	440 000	+ 14 000
4. Inventariers underhåll och komplettering	1 353 000	1 310 000	1 414 000	+ 104 000
5. Kosthåll	2 175 000	2 100 000	2 275 000	+ 175 000
6. Läkemedel	2 041 000	1 600 000	2 320 000	+ 720 000
7. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården	2 875 000	2 375 000	3 145 000	+ 770 000
8. Diverse utgifter	39 000	33 000	43 000	+ 10 000
				+ 1 600 000
Avgår under anslaget för budgetåret 1958/59 beräknade medel för Garnisons- sjukhusets omkostnader				— 345 000
				+ 1 255 000

Motiv

Antalet vård dagar vid sjukhuset har under budgetåret 1957/58 uppgått till 498 000, varav 28 000 hänför sig till Garnissonssjukhuset. Direktionen uppskattar antalet vård dagar under budgetåret 1959/60 till omkring 520 000.

Med hänsyn till belastningen torde anslagsposten till sjukvård m. m. åt personalen bära uppräknas med 7 000 kronor. Den föreslagna minskningen av delposten till bränsle, lyse och vatten sammanhänger med att priset på eldningsolja sjunkit. Den beräknade ökningen av antalet vård dagar nödvändiggör en höjning av delposten till övriga expenser. Den begärda höjningen av anslagsposten till kosthåll står i direkt proportion till den beräknade ökningen av antalet kost dagar samt förutsätter oförändrade råvarukostnader. I fråga om delposterna till läkemedel resp. till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården sammanhänger föreslagna höjningar med såväl den utökade verksamheten vid sjukhuset — främst vid thoraxkliniker — som den ökade förbrukningen av vissa preparat och artiklar. Uppräkningen av delposten till diverse utgifter motiveras främst med tillkomsten av en särskild tjänstgöringsnämnd vid sjukhuset samt behovet av inköp av medicinsk facklitteratur.

4) Av medicinalstyrelsens sammanställning över sjukhusens förvaltningsekonomiska statistik framgår, att kostnaderna för löpande underhåll vid karolinska sjukhuset alltjämt är avsevärt lägre än vid övriga undervisningssjukhus, ett förhållande som för sjukhuset främst kommer till synes i fråga om möbelunderhållet, som är starkt eftersatt, samt beträffande den kännbara bristen på textilier, instrument och övriga mindre inventarier. En avsevärd höjning av årsanslaget till löpande utgifter för inventarier är erforderlig. Direktionen hemställde för budgetåret 1958/59 att för ändamålet måtte anvisas 840 000 kronor. Med utgångspunkt från detta äskande, vilket måste anses vara ett absolut minimum, om icke nu rådande standard av inventariebeståndet skall ytterligare sänkas, bör anslaget, med hänsyn till inträffade prisstegringar, för budgetåret 1959/60 höjas till 875 000 kronor. Härutöver beräknas 73 000 kronor för vissa ersättningsanskaffningar av större storleksordning.

Utgifterna för nyanskaffning av inventarier, erforderliga på grund av ökning av verksamheten vid olika avdelningar, införande av nya behandlings- och undersökningsmetoder m. m., beräknas till i runt tal 466 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Medicinska kliniken	10 976
2. Anestesiologiska avdelningen	15 300
3. Öronkliniken	3 000
4. Ögonkliniken	6 800
5. Psykiatriska kliniken	20 000
6. Barnkliniken	87 330
7. Röntgendiagnostiska avdelningen	155 950
8. Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet	17 710
9. Patologiska avdelningen	10 975
10. Endokrinologiska avdelningen	9 300
11. Thoraxklinikerna	99 000
12. Maskincentralen	30 000
Summa kronor	466 341

Klinik- och andra avdelningsföreståndares yrkanden härvidlag har uppgått till sammanlagt i runt tal 1 025 000 kronor.

Departementschefen

Vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslag bör hänsyn tagas till att Garnisonssjukhuset å Kungsholmen numera upplåtits till Stockholms stad med nyttjanderätt för sjukvårdsändamål. Belastningen på anslaget beräknas till följd härav under innevarande budgetår minska med 345 000 kronor. Vid beräkningen i det följande av medelsbehovet under olika anslagsposter har jag gjort härav betingade nedräkningar.

För sjukvård m. m. åt personalen torde böra upptagas ett till 35 000 kronor förhöjt belopp. Anslagsposten till reseersättningar synes böra uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår eller 20 000 kronor.

I fråga om anslagsposten till expenser beräknar jag för bränsle, lyse och vatten 1 150 000 kronor. För övriga expenser torde böra anvisas 430 000 kronor. Sammanlagt skulle alltså anslagsposten till expenser uppgå till (1 150 000 + 430 000) 1 580 000 kronor.

Vad angår anslagsposten till övriga utgifter synes för inventariers underhåll och komplettering böra beräknas 1 340 000 kronor. Inom anslaget torde kunna rymmas kostnader för engångsanskaffning av vissa inventarier till ett belopp av 430 000 kronor.

Delposten till tvätt och renhållning torde böra upptagas med 140 000 kronor. För kosthåll synes böra anvisas ett till 2 300 000 kronor förhöjt belopp. Med hänsyn till belastningen och den förutsatta ökningen under nästa budgetår av antalet vård dagar vid sjukhuset, torde delposterna till läkemedel och till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården böra höjas med 700 000 resp. 725 000 kronor till 2 300 000 resp. 3 100 000 kronor. För diverse utgifter beräknar jag ett till 40 000 kronor förhöjt belopp.

Anslagsposten till övriga utgifter skulle således uppgå till (1 340 000 + 140 000 + 2 300 000 + 2 300 000 + 3 100 000 + 40 000) 9 220 000 kronor.

Jag uppskattar alltså omkostnadsanslaget i dess helhet till (35 000 + 20 000 + 1 580 000 + 9 220 000) 10 855 000 (+ 1 123 000) kronor samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska sjukhuset: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 10 855 000 kronor.

[54] 51. **Karolinska sjukhuset: Utrustning**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	290 000	483 124
1958/59 (statsliggaren s. 1051)	290 000	
1959/60 (förslag)	1 371 000	

Yrkande

Karolinska sjukhusets utrustningskommitté (skr. 26/11 1958) hemställer om *dels* bemyndigande att beställa utrustning till ett värde av 3 331 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1960/61, *dels ock* anvisande av 1 371 500 kronor till utrustning för vissa kliniker, laboratorier m. m. Den begärda medelsanvisningen har beräknats på sätt framgår av följande sammanställning:

1. Thoraxklinikerna	196 500
2. Personalbostäder	175 000
3. Centrallaboratorier och blodgivarcntral	1 000 000
Summa kronor 1 371 500	

Motiv

1. **Thoraxklinikerna.** I sin framställning om anslag till utrustning av thoraxklinikerna för budgetåret 1956/57 ansåg sig kommittén nödsakad förutskicka, att vissa merkostnader för anskaffning av röntgenutrustning framdeles kunde uppkomma. Kommittén framhöll därjämte, att den snabbt fortgående tekniska utvecklingen kunde komma att föranleda vissa kostnadsökningar. Det har också numera visat sig nödvändigt såväl att utöka röntgenavdelningens utrustning som att anskaffa sådan speciell apparatur för thoraxkirurgi, som under tiden utexperimenterats. Även andra omständigheter har emellertid inträffat, som föranlett merkostnader i fråga om utrustningen. Sålunda har bl. a. den utbyggda medicinska undervisningen medfört en utökning av antalet medicinska studerande vid klinikerna från 30 till 52, vilket föranlett anskaffning av ytterligare utrustning för 22 medicine studerande samt inredning av disponibla reservutrymmen. Nya metoder vid hjärtoperationer har vidare nödvändiggjort anskaffning av ytterligare registreringsapparatur och specialinstrumentarier för såväl anestesi som kirurgi. Det har slutligen visat sig ofrånkomligt att installera snabbtelefonanläggning inom klinikerna och centraldispensären. De besparingar, som kommittén kunnat genomföra vid upp-

handling enligt utrustningsplanen och som av statsmakterna förutsatts vid medelsanvisningen, har förbrukats genom dessa nödvändiga åtgärder. Sedan erforderliga medel reserverats för inköp av utrustning till de ännu icke öppnade avdelningarna, är hela anslaget inklusive posten för oförutsedda utgifter förbrukat. Kostnaden för erforderlig komplettering av utrustningen uppgår enligt infordrade prisuppgifter till i runt tal 303 000 kronor. Stockholms stad och Stockholms läns landsting har utfäst sig att medverka med på dem ankommande belopp. För genomförande av anskaffningen erfordras en statlig medelsanvisning om 196 500 kronor.

I och med anskaffningen av ifrågavarande apparatur anser sig kommittén ha slutfört sitt uppdrag beträffande thoraxklinikerna. Kommittén vill dock framhålla, att ett av röntgenavdelningens laboratorier alltför är outrustat och att möjligheten av kommande utrustningsbehov för detsamma icke kan uteslutas. Erfarenhet rörande detta utrustningsbehov kan dock vinnas först sedan klinikerna helt tagits i bruk, vilket kan komma att dröja ytterligare cirka två år.

2. **Personalbostäder.** Till utrustning av två nya personalbostadshus inom sjukhusområdet, vilken utrustning kostnadsberäknats till 427 000 kronor, har för innevarande budgetår dels anvisats 250 000 kronor dels ock lämnats inköpsbemyndigande till ett värde av 175 000 kronor. Upphandlingen, som påbörjades i september 1958, beräknas vara avslutad senast våren 1959. Det är därför erforderligt, att återstående medel anvisas för budgetåret 1959/60.

3. **Centrallaboratorier och blodgivarcentral.** Förslag till utrustning i samband med nybyggnad för kliniskt-bakteriologiska och kliniskt-kemiska centrallaboratorier jämte blodgivarcentral har nu upprättats. På anmodan av kommittén gjordes i oktober 1957 av överläkarna vid ifrågavarande laboratorier och central en summarisk beräkning av utrustningskostnaderna, varvid dessa uppskattades till 3 818 000 kronor. Man hade därvid, främst i fråga om bakteriologiska centrallaboratoriet, utgått från, att kostnaden för viss fast inredning och apparatur enligt gällande praxis skulle belasta byggnadsanslaget. Då så emellertid icke blivit fallet, har en merkostnad för utrustningen om cirka 350 000 kronor uppstått. Med anledning härav har i samråd med vederbörande överläkare en översyn av utrustningsförslaget vidtagits, varvid icke oväsentliga nedskrivningar kunnat genomföras, så att totalkostnaden stannat vid 3 931 000 kronor. Enligt meddelande från kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande beräknas laboratoriebyggnaden komma att stå färdig för inflyttning före utgången av år 1960. Då man måste förutsätta, att en del leverantörer kommer att betinga sig förskottslikvider, varjämte viss apparatur på grund av centrallaboratoriernas aktuella behov bör levereras snarast möjligt, räknar utrustningskommittén med ett anslag för budgetåret 1959/60 om minst 1 000 000 kronor till täckande av sådana utgifter. Denna beräkning förutsätter dock, att bemyndigande lämnas till inköp av återstående del av utrustningen eller till ett värde av 2 931 000 kronor.

4. **Alkoholkliniken.** Utrustningskostnaden för denna klinik har preliminärt beräknats till 1 000 000 kronor. Den definitiva kostnaden kan fastställas först sedan utrustningsförslag färdigställts, vilket beräknas kunna ske i början av år 1959. Enligt den tidsplan, som upprättats inom kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande, beräknas byggnaden stå färdig för inflyttning i början av år 1961. Något anslag till utrustning av kliniken synes därför icke erforderligt för budgetåret 1959/60. Då

emellertid upphandlingsarbetet måste påbörjas under nämnda budgetår, synes erforderligt, att bemyndigande lämnas utrustningskommittén att verkställa inköp förslagsvis till ett värde av 400 000 kronor.

Departementschefen

Kostnaderna för utrustning av thoraxklinikerna har av utrustningskommittén i december 1955 beräknats till 3 765 000 kronor. Efter framställning från kommittén anvisades för budgetåret 1956/57 2 165 000 kronor motsvarande statens beräknade andel i utrustningskostnaden. Såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen har utrustningskommittén i sin föreliggande anslagsframställning upptagit frågan om klinikernas behov av ytterligare utrustning. På grundval av vad därvid framkommit finner kommittén viss komplettering av utrustningen böra ske. Då jag i likhet med kommittén blivit övertygad om att thoraxklinikerna bör ha tillgång till den utrustning, som nu föreslagits och då jag ej heller i övrigt har något att erinra mot kommitténs förslag, anser jag mig böra förorda, att medel ställes till förfogande för ändamålet. Jag förutsätter härvid, att totalkostnaden för ifrågavarande utrustning kommer att uppgå till högst det av kommittén angivna beloppet, 303 000 kronor. Jag tillstyrker sålunda, att ett anslag av 196 000 kronor anvisas för nästa budgetår motsvarande statens av mig beräknade andel i kostnaden för anskaffning av nu föreslagen utrustning.

Kostnaderna för utrustning av två personalbostadshus beräknades i fjol till 427 000 kronor. Av detta belopp har för budgetåret 1958/59 anvisats 250 000 kronor. Kommittén har i sin föreliggande anslagsframställning hemställt, att återstoden — i runt tal 175 000 kronor — av förutnämnda 427 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår. Jag biträder detta kommitténs förslag.

Nybyggnaden för centrallaboratorier och blodgivarcentral beräknas stå färdig våren 1961. I sin framställning om anslag för nästa budgetår har kommittén på grundval av verkställd utredning framlagt förslag till utrustning av laboratorierna och centralen. Detta förslag har kostnadsberäknats till 3 931 000 kronor, varav 1 627 500 kronor belöper på kliniskt-bakteriologiskt centrallaboratorium, 1 730 000 kronor på kliniskt-kemiskt centrallaboratorium och 547 000 kronor på blodgivarcentral. De i utrustningsplanen redovisade och av kommittén förordade olika förslagen synes mig väl underbyggda. Med hänsyn härtill anser jag mig böra tillstyrka den av kommittén framlagda utrustningsplanen, såvitt densamma avser utrustning för undervisningens och sjukvårdens behov. De på grundval av nämnda plan uppgjorda kostnadsberäkningarna i nu angivna hänseenden anser jag mig även böra godtaga. Jag förutsätter, att kommittén även i fortsättningen vinnlägger sig om att begränsa utgifterna så långt detta är möjligt utan att kravet på en tillfredsställande standard i fråga om utrustningen eftersättes. Jag tillstyrker en medelsanvisning av 1 000 000 kronor till ifrågavarande

ändamål för nästa budgetår. Därjämte bör kommittén erhålla bemyndigande att beställa utrustning till ett värde av högst 2 000 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1960/61.

Beträffande beställningsbemyndigande under nästa budgetår för utrustning av alkoholkliniken finner jag mig böra biträda kommitténs förslag, vilket utgår från ett beställningsbehov å 400 000 kronor för tiden intill utgången av nästa budgetår. Jag anser mig sakna anledning att nu ingå på prövning av den föreliggande beräkningen av totalkostnaderna för utrustningen av ifrågavarande klinik. Det torde få ankomma på utrustningskommittén att framdeles inkomma med ett närmare utformat förslag till utrustning av kliniken.

Vid bifall till vad jag föreslagit i det föregående torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med sammanlagt 1 371 000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår innebär en anslagsökning med 1 081 000 kronor. Vidare torde böra utverkas riksdagens medgivande att beställa utrustning till ett sammanlagt värde av högst 2 400 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1960/61.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att utrustning för centrallaboratorier och blodgivarcentral vid karolinska sjukhuset må beställas till ett värde av högst 2 000 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1960/61;

b) medgiva, att utrustning till alkoholkliniken vid karolinska sjukhuset må beställas till ett värde av högst 400 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1960/61;

c) till *Karolinska sjukhuset: Utrustning* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 1 371 000 kronor.

[55] 52. *Serafimerlasarettet: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	7 901 000	8 552 460
1958/59 (statsliggaren s. 1051)	9 370 000	
1959/60 (förslag)	9 709 000	

Yrkanden

I. *Direktionen för karolinska sjukhuset* har med skrivelse den 25 juni 1958 överlämnat en av lärarkollegiet vid karolinska institutet gjord framställning om inrättande av följande för undervisning och forskning avsedda läkartjänster.

1. <i>Kirurgiska kliniken:</i>	Ökning
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	26 616
2. <i>Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23	25 272
	51 888

II. *Direktionen för karolinska sjukhuset* hemställer i skrivelse den 27 augusti 1958, att anslaget höjes med 623 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. <i>Medicinska kliniken:</i>	
a) 1 undersköterska Ae 4	+ 9 480
b) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+ 9 972
c) Utökning av tjänstgöringstiden för 1 kanslibiträde Ae 7 från halvtid till heltid	+ 5 538
2. <i>Kirurgiska kliniken:</i>	
a) 1 översköterska Ae 10	+ 12 924
b) 1 nattöversköterska Ag 10 på halvtid	+ 6 462
3. <i>Neurologiska kliniken:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23	+ 25 272
4. <i>Neurokirurgiska kliniken:</i>	
a) 1 barnsköterska Ae 3	+ 9 000
b) 1 sjuksköterska Ae 8	+ 11 640
c) 1 budflicka	+ 4 800
5. <i>Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23	+ 25 272
b) 1 översköterska Ae 9	+ 12 264
c) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+ 9 972
d) 1 ekonomibiträde Ae 2/3	+ 9 000
6. <i>Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:</i>	
a) 1 försöksassistent Ae 12	+ 14 328
b) 2 översköterskor Ae 9	+ 24 528
c) 1 undersköterska Ae 4	+ 9 480
d) Utökning av tjänstgöringstiden för 1 kontorsbiträde från halvtid till heltid	+ 4 986
e) 1 ekonomibiträde Ae 2/3	+ 9 000
7. <i>Gymnastikavdelningen:</i>	
a) 1 sjukgymnast Ae 10/12	+ 14 328
b) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5 på halvtid	+ 4 986
8. <i>Patologiska avdelningen:</i>	
a) 1 kanslibiträde Ae 7 på halvtid	+ 5 538
9. <i>Arbetsterapiavdelningen:</i>	
a) 1 arbetsinstruktör Ag 9 på halvtid	+ 6 132
10. <i>Kuratorsinstitutionen:</i>	
a) 1 kurator Ag 12 på halvtid	+ 7 164
11. <i>Föreståndarinneexpeditionen:</i>	
a) 1 kanslibiträde Ae 7 på heltid i st. f. 1 kontorsbiträde Ae 5 på halvtid . . .	+ 6 090
12. <i>Särskilda förslag:</i>	
a) 10 sjuksköterskor Ae 8	+ 116 400
b) 11 sjukvårdsbiträden Ae 2/3	+ 99 000
c) 8 undersköterskor Ae 4 i st. f. 8 sjukvårdsbiträden Ae 3 resp. Ae 2/3	+ 3 840
d) 1 handräckningsbiträde Ae 4 i st. f. 1 ekonomibiträde Ae 3	+ 480
e) Personlig lönefyllnad åt trädgårdsmästare J. H. Löfgren	+ 624
13. <i>Minskat anslagsbehov till följd av plastikkirurgiska avdelningens överflyttande till karolinska sjukhuset</i>	— 129 252
14. <i>Vikariatsersättning</i>	+ 36 000
15. <i>Kompensation för höjda folkpensionsavgifter</i>	+ 58 000
16. <i>Omräkning:</i>	
Löneklassuppflyttningar m. m.	+ 70 000
Ändrad lönegradsplacering för vissa tjänster	+ 80 000
Ändrade löneförmåner för viss läkarpersonal	+ 30 000
Avrundning	— 248
	+ 623 000

Motiv

I.

1 a) Kirurgiska kliniken personalorganisation är fr. o. m. budgetåret 1957/58 beräknad — förutom för sjukvårdens behov — för den undervisning, som enligt 1955 års medicinska examensstadga skall anordnas vid kliniken. Det kan emellertid förväntas, att den ökande kvantiteten av undervisning i form av rond-, demonstrations- och poliklinikundervisning kommer att så kraftigt belasta lärar- och läkarkrafterna vid kliniken, att en ytterligare ökning av staben erfordras utöver vad man i propositionen nr 212/1954 ansett nödvändigt på grundval av antalet katedrala undervisningstimmor.

2 a) För undervisningen tillgänglig personal torde under läsåret 1958/59 komma att utgöras av laboratorn, en biträdande överläkare, en förste assistent och en översköterska. Då personalorganisationen för undervisningen vid laboratoriet synes böra överensstämma med den vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet å karolinska sjukhuset, bör en tjänst som förste underläkare inrättas, varvid befattningen som förste assistent kan indragas. Härigenom neutraliseras även rekryteringssvårigheter, som sammanhänger med den nuvarande befattningens art.

II.

1 a) Tjänsten, som är avsedd för medicinska polikliniken, erfordras för att kompensera bortfallet av en elev.

1 b)—c) Enär skrivhjälp bör beredas poliklinikläkarna beträffande det stora antalet remisspatienter, torde kliniken biträdespersonal böra utökas genom inrättande av en kanslibiträdestjänst med heltidstjänstgöring i utbyte mot en befintlig dylik tjänst på halvtid. För renskrift av klinikjournaler föreslås därjämte en ny tjänst som kontorsbiträde.

2 a) För att förbättra arbetsförhållandena på kirurgiska operationsavdelningen framför allt beträffande jourtjänstgöringen, bör ytterligare en överskötersketjänst tillkomma.

2 b) För att erhålla kompetent personal som avlösare nattetid vid kirurg-polikliniken bör en nattöverskötersketjänst på halvtid inrättas.

3 a) Vid nervpolikliniken tjänstgör f. n. en biträdande överläkare och en underläkare. Biträdande överläkaren har i egenskap av föreståndare för polikliniken ansvaret för verksamheten i dess helhet. Omsättningen har på senare år hållits konstant trots att de enskilda fallens svårighetsgrad successivt ökat. Urvalet undervisningsfall har varit otillfredsställande. Med den nuvarande personalstaten har en ökning av omsättningen emellertid ej kunnat ske. För att kunna upprätthålla den nuvarande omsättningen har poliklinikföreståndaren måst minska sin administrativa verksamhet till ett absolut minimum. Han har ej heller i tillfredsställande grad kunnat övervaka underläkarens arbete. Den högt uppdrivna arbetstakten vid polikli-

niken har jämväl medfört, att man huvudsakligen fått inrikta sig på diagnostik medan den medicinska och socialmedicinska behandlingen av patienterna eftersatts. En ytterligare motivering för utökning av läkarpersonalen är, att den obligatoriska assistenttjänstgöringen i neurologi enligt den nya undervisningsplanen delvis kommer att förläggas till polikliniken. Undervisning och handledning av dessa studerande kommer att åvila föreståndaren.

4 a) Besparingssakkunniga föreslog på sin tid tjänstens inrättande. Arbetsbelastningen på en av neurokirurgiska kliniken avdelningar har under senare år ökat i hög grad bl. a. på grund av den stora tillströmningen av patienter med bröstkräfta, som intages för hypofysectomi. Avdelningens nuvarande personal räcker därför icke till för alla arbetsuppgifter, i synnerhet som å avdelningen även vårdas spädbarn, som kräver speciell tillsyn.

4 b) Som ambulerande avlösare för klinikens kontrollsköterskor erfordras en sjuksköterska.

4 c) Sjuksköterskeelever, som tidigare omhänderhaft budskickningen, får numera endast utföra kvalificerat sjukvårdsarbete. Vid kliniken bör därför i stället anställas en särskild budflicka.

5 a)—c) I det av särskilt tillkallade sakkunniga den 20 december 1957 avlämnade betänkandet med förslag till vissa åtgärder för upprustning av serafimerlasarettet (se prop. nr 87/1958) föreslogs bl. a. inrättande av en avdelning för hjärkateterisering och angiocardiografi. Direktionen, som finner det angeläget att en hjärkateteriseringsenhet kommer till stand snarast möjligt vid lasarettet, föreslår att för ifrågavarande ändamål inrättas en förste underläkartjänst, en överskötersketjänst och en tjänst som kontorsbiträde i reglerad beföringsgång.

5 d) Tjänsten erfordras för städning m. m. av de undervisningslokaler, som laboratoriet erhåller efter bakteriologiska centrallaboratoriets överflyttning till andra lokaler.

6 a)—c) I förenämnda betänkande angående upprustning av serafimerlasarettet anfördes bl. a., att en personalökning vid det kemiska centrallaboratoriet var motiverad för att ge laboratoriet ökad kapacitet. De sakkunniga tillstyrkte därför i princip anställande av ytterligare en försöksassistent, två översköterskor och en undersköterska. Med hänsyn till den betydande ökningen av funktionsprover och enzymanalyser vid laboratoriet finner direktionen den av de sakkunniga föreslagna personalökningen väl motiverad. Redan innevarande år har direktionen funnit nödvändigt att i viss begränsad utsträckning utöka personalen genom temporärt anställande av extra laboranter.

6 d) Den utökade och intensifierade verksamheten vid laboratoriet har medfört ett betydande merarbete för expeditiionspersonalen, vilket direktionen även framhöll i föregående års anslagsaskanden. Den ökning av kontorspersonalen, som i anledning därav tillkommit fr. o. m. innevarande bud-

getår, har emellertid efter prövning ansetts böra tilldelas det kliniskt-neurofysiologiska centrallaboratoriet.

6 e) Den föreslagna ekonomibiträdestjänsten är oundgängligen erforderlig för städnings- och diskarbete i de laboratorielokaler, som tillkommit för undervisningen i klinisk kemi.

7 a)—b) Gymnastikavdelningen bör få möjlighet att tillfredsställande behandla å neurologiska kliniken ineliggande paraplegifall. Ifrågavarande specialvård torde komma att helt sysselsätta en sjukgymnast. Genom att sjukgymnastutbildning förlägges till avdelningen kommer för expeditionella ärenden, specialutlåtanden, pensionsutredningar m. m. att uppstå behov av skrivhjälp. F. n. finns ingen skrivpersonal vid avdelningen.

8 a) Då patologiska avdelningen saknar fast personal för det rätt omfattande skriv- och registreringsarbetet, har direktionen måst medgiva tillfälligt anställande av ett biträde för ifrågavarande arbetsuppgifter. Med hänsyn till att av vederbörande bl. a. måste krävas kännedom om medicinsk terminologi, anser direktionen det motiverat, att avdelningen tillföres ett kanslibiträde med halvtidstjänstgöring.

9 a) Arbetsterapiverksamheten vid lasarettet är av stor betydelse i synnerhet sedan densamma från att ha varit huvudsakligen sysselsättningsterapi numera övergått till funktionsförbättrande arbetsterapi, d. v. s. rehabilitering. Vid kirurgiska kliniken föreligger stort behov av arbetsterapi för frakturfall.

10 a) Kuratorerna vid lasarettet har för stor arbetsbörda, varför kuratorsorganisationen bör förstärkas.

11 a) Det är nödvändigt, att de båda föreståndarinnorna erhåller kvalificerad och tillräcklig skrivhjälp, därest de skall kunna tillfredsställande bemästra sina många och svåra arbetsuppgifter.

12 a)—b) Den föreslagna utökningen av sjuksköterske- och sjukvårdsbiträdespersonalen är under alla förhållanden oundgängligen erforderlig, om den av riksdagen beslutade arbetstidsförkortningen skall kunna genomföras.

12 c) Direktionen hänvisar till vad direktionen anfört beträffande motsvarande fråga under karolinska sjukhusets avlöningsanslag.

12 d) Förrådsföreståndarinnans närmaste biträde bör med hänsyn till den med tjänsten förenade kvalificerade och ansvarsfulla arbetsuppgiften erhålla en högre löneställning.

12 e) Trädgårdsmästartjänstens nuvarande lönegradsplacering är oskäligt låg, då av innehavaren krävts fullgod trädgårdsmästarutbildning.

13) I samband med den plastikkirurgiska avdelningens överflyttande till karolinska sjukhuset avses att från serafimerlasarettet överföra följande personal, nämligen en överläkare, två underläkare, tre översköterskor och ett kanslibiträde.

Yttranden

I.

Direktionen för karolinska sjukhuset anför.

Direktionen tillstyrker förslaget om inrättande av en tjänst som biträdande överläkare vid kirurgiska kliniken. T. f. överläkaren vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet har hemställt, att direktionen måtte föreslå inrättande av bl. a. en tjänst som biträdande överläkare därstädes med uppgift att handha främst den diagnostiska isotopverksamheten. Denna befattning har icke upptagits i direktionens anslagsäskanden för budgetåret 1959/60. I skrivelse den 25 augusti 1958 till direktionen har lärarkollegiet vitsordat betydelsen av att en tjänst som biträdande överläkare, avsedd för de vid laboratoriet bedrivna isotopundersökningarna, kommer till stånd. Kollegiets ställningstagande att i sina petita icke ansluta sig till äskandet om en dylik tjänst vore endast att så förstå, att för undervisningens behov vid laboratoriet en befattning som förste underläkare vore tillfyllestgörande. Därest ytterligare en tjänst som biträdande överläkare inrättades vid laboratoriet, bleve den av lärarkollegiet begärda befattningen som förste underläkare obehövlig. Härvid borde dock den nuvarande tjänsten som assistent kvarstå i organisationen. Med hänsyn till vad sålunda förekommit tillstyrker direktionen, att i stället för den av lärarkollegiet föreslagna nya tjänsten som förste underläkare vid laboratoriet en tjänst som biträdande överläkare inrättas därstädes. Kostnadsökningen uppgår till 1 344 kronor. Direktionen framhåller, att t. f. överläkaren inför direktionen muntligen förklarat, att vid bifall härtill den nuvarande tjänsten som assistent kan utgå ur organisationen.

Medicinalstyrelsen tillstyrker de av lärarkollegiet föreslagna tjänsterna.

Kanslern för rikets universitet anser det lämpligt, att grundligare erfarenheter av den nya undervisningsanordningen avvaktas, innan ställning toges till lärarkollegiets förslag om inrättande av en biträdande överläkartjänst vid kirurgiska kliniken. Vid den till kliniskt-kemiska centrallaboratoriet förlagda undervisningen är de studerande uppdelade i fyra grupper, för vilka såsom ledare — vid bifall till ett av kanslern i annan ordning gjort äskande om inrättande av en befattning som översköterska vid laboratoriet — skulle komma att stå till förfogande laboratorn, en biträdande överläkare, en assistent och en översköterska. Lärarkollegiet har av rekryteringsskäl föreslagit utbyte av assistentbefattningen mot en tjänst som förste underläkare. Kanslern tillstyrker bifall till detta förslag. Med hänsyn till att direktionen för karolinska sjukhuset föreslagit, att en tjänst som biträdande överläkare inrättas i stället för den begärda underläkartjänsten framhåller kanslern, att de uppgifter i undervisningens och forskningens tjänst, som avsetts åvila underläkaren, lika väl kan åläggas en biträdande överläkare, därest en dylik befattningshavare skulle vara lämpligare ur sjukvårdssynpunkt.

II.

Medicinalstyrelsen tillstyrker ur de synpunkter styrelsen har att företräda de av direktionen föreslagna läkartjänsterna.

Kanslern för rikets universitet vitsordar betydelsen av att den neurologiska polikliniken erhåller en utökning av läkarpersonalen ej minst för undervisningsgöromålen och tillstyrker därför förslaget om inrättande av en förste underläkartjänst vid polikliniken.

Departementschefen

Jag föreslår, att ett halvtidsanställt kanslibitråde vid medicinska kliniken ersättes med ett heltidsanställt sådant.

Förslaget om inrättande av en tjänst som nattöversköterska i Ag 10 på halvtid vid kirurgpolikliniken anser jag mig böra biträda.

Vårdpersonalen vid neurokirurgiska kliniken synes mig böra förstärkas med en barnsköterska i Ae 3/4.

Behovet av personalförstärkning vid det kliniskt-kemiska centrallaboratoriet gör sig starkt gällande. Jag anser mig därför böra förorda, att vid laboratoriet får tillkomma en översköterska i Ae 9 och en undersköterska i Ae 4.

Patologiska avdelningens behov av personal för skriv- och kontorsgöromål synes mig kunna tillgodoses genom anställande av ett kontorsbiträde på halvtid. Jag förordar vidare, att medel beräknas för utökning av tjänstgöringstiden från halvtid till heltid för ett kontorsbiträde vid föreståndarinneexpeditionen.

För att möjliggöra genomförande av arbetstidsförkortning från 48 till 45 timmar per vecka för därav berörda personalkategorier föreslår jag — under hänvisning till vad jag anfört under punkten 52 — att 150 000 kronor ställes till Kungl. Maj:ts förfogande för budgetåret 1959/60. Inom ramen härför torde — i avbidan på resultatet av pågående undersökning rörande omfattningen av den av reformen påkallade totala personalökningen vid sjukhuset — under nästa budgetår få inrättas vardera fyra tjänster som sjuksköterska i Ae 8 resp. sjukvårdsbiträde i Ae 2/3.

Direktionens förslag om utbyte av sjukvårdsbiträden mot undersköterskor anser jag mig så till vida böra biträda som jag föreslår anställande av 2 undersköterskor i Ae 4 i utbyte mot lika många sjukvårdsbiträden i Ae 2/3.

Övriga föreslagna personalförstärkningar anser jag mig icke kunna biträda.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar och ändrade lönegradsplaceringar m. m. med 250 000 kronor. Å andra sidan räknar jag med en minskning av medelsbehovet med 149 000 kronor på grund av den beslutade överflyttningen av plastikkirurgiska avdelningen till karolinska sjukhuset. Från serafimerlasarettets stat kan till följd härav avföras följande befattningshavare, nämligen en överläkare i Ao 24, två förste underläkare i Ae 23, två översköterskor i Ao resp. Ae 10, en översköterska i Ao 9 samt ett kanslibitråde i Ae 7, varjämte nu utgående arvode å 1 000 kronor till en konsulterande tandläkare torde kunna indragas. Till automatiska utgiftsstegringar bör för löneklassuppflyttningar,

vidtagen lönerreglering m. m. samt kompensation för höjda folkpensionsavgifter avses 238 000 kronor. Anslaget bör alltså uppräknas med (250 000 — 149 000 + 238 000) 339 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (9 370 000 + 339 000) 9 709 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anført och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för serafimerlasarettet, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för serafimerlasarettet att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 439 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	126 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	6 809 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 277 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	58 000

Summa kronor 9 709 000;

c) till *Serafimerlasarettet*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 9 709 000 kronor.

[56] 53. Serafimerlasarettet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	3 127 300	3 005 944
1958/59 (statsliggaren s. 1055)	3 222 300	
1959/60 (förslag)	3 222 300	

Yrkande

Direktionen för karolinska sjukhuset (skr. 27/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 138 000 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Bränsle, lyse och vatten	378 816	340 000	380 000	+ 40 000
2. Inventariers underhåll och komplettering	362 751	360 000	444 000	+ 84 000
3. Tvätt och renhållning	162 934	120 000	160 000	+ 40 000
4. Kosthåll	643 328	750 000	680 000	— 70 000
5. Läkemedel	509 404	610 000	550 000	— 60 000
6. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården	841 820	725 000	825 000	+ 100 000
7. Diverse utgifter	7 682	8 000	12 000	+ 4 000
				+ 138 000

Motiv

Direktionen har i sina anslagsäskanden utgått från belastningen under budgetåret 1957/58 och anvisade anslag för innevarande budgetår, varjämte förutsatts dels att antalet underhållsdagar på grund av beräknad minskning av antalet vårdplatser vid medicinska kliniken kommer att nedgå från cirka 150 000 till omkring 140 000, dels att inga större förändringar av prisnivån inträffar.

För innevarande budgetår har under särskilt anslag medel anvisats för upprustning av lasarettets inventarie- och apparatutrustning. Det kan förutsättas att så blir fallet jämväl under nästföljande budgetår. Av direktionen under delposten till inventariers underhåll och komplettering äskad anslagsökning (+ 84 000) avser anskaffning av vissa inventarier av engångskaraktär, som icke varit föremål för prövning i samband med den s. k. serafimerlasarettsutredningens genomgång av klinikernas och avdelningarnas inventariebehov. Utgifterna för nyanskaffning av inventarier beräknas till i runt tal 184 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Medicinska kliniken	24 340
2. Kirurgiska kliniken	8 450
3. Neurokirurgiska kliniken	5 860
4. Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet	26 750
5. Röntgenavdelningen	88 170
6. Neurofysiologiska laboratoriet	2 500
7. Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet	24 939
8. Cytologiska laboratoriet	3 000
Summa kronor	184 009

Beträffande den närmare motiveringen för förslagen torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Departementschefen

Anslagsposterna till sjukvård m. m. åt personalen och till reseersättning torde bära uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår eller 13 000 resp. 2 500 kronor.

I fråga om anslagsposten till expenser beräknar jag för bränsle, lyse och vatten 380 000 kronor, medan för övriga expenser torde bära upptagas oförändrat belopp, 95 000 kronor. Sammanlagt skulle alltså anslagsposten till expenser uppgå till (380 000 + 95 000) 475 000 kronor, vilket innebär en ökning med 40 000 kronor.

Vad angår anslagsposten till övriga utgifter synes för inventariers underhåll och komplettering bära anvisas samma belopp som för innevarande budgetår eller 360 000 kronor, varav 100 000 kronor avser engångsutgifter. Delposten till tvätt och renhållning torde bära upptagas med ett till 160 000 kronor förhöjt belopp. Med hänsyn till belastningen synes delposterna till kosthåll och till läkemedel kunna minskas med 95 000 resp. 60 000 kronor till 655 000 resp. 550 000 kronor, medan jag för förbrukningsartiklar m. m.

för sjukvården beräknar 800 000 kronor, vilket innebär en ökning med 75 000 kronor. Övriga delposter synes kunna uppföras med oförändrade belopp, 198 800 resp. 8 000 kronor. Anslagsposten till övriga utgifter skulle således uppgå till (360 000 + 160 000 + 655 000 + 550 000 + 800 000 + 198 800 + 8 000) 2 731 800 kronor.

Jag uppskattar omkostnadsanslaget i dess helhet till (13 000 + 2 500 + 475 000 + 2 731 800) 3 222 300 kronor, vilket innebär en i förhållande till innevarande budgetår oförändrad medelstillsdelning, samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Serafimerlasarettet: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 222 300 kronor.

[57] 54. **Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs sjukhus**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	207 000	230 378
1958/59 (statsliggaren s. 1055)	238 000	
1959/60 (förslag)	250 000	

I enlighet med förslag av *direktionen för karolinska sjukhuset* (skr. 27/8 1958) torde anslaget för nästa budgetår uppföras med 250 000 (+ 12 000) kronor. Anslagsökningen är av automatisk natur. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs sjukhus* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

[58] 55. **Bidrag till vissa driftkostnader vid Sabbatsbergs sjukhus**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	470 000	923 472
1958/59 (statsliggaren s. 1056)	470 000	
1959/60 (förslag)	530 000	

Genom beslut den 28 maj 1948 godkände Kungl. Maj:t avtal mellan staten och Stockholms stad angående samarbete för ny- och ombyggnad samt drift av det staden tillhöriga Sabbatsbergs sjukhus. Närmare redogörelse för avtalet återfinnes i propositionen nr 213/1948.

Det för budgetåret 1958/59 anvisade anslaget avser statens bidrag för kalenderåret 1958 till driftkostnader vid *kvinnokliniken* och vid det *bakteriologiska centrallaboratoriet*.

Enligt uppgifter, som under hand kommit mig tillhanda, beräknas driftkostnaderna för hela sjukhuset under kalenderåret 1959, sedan vissa mindre inkomster frånräknats, till 20 871 382 kronor. Antalet vård dagar vid hela

sjukhuset uppskattas till 225 000, varför kostnaden per vård dag skulle komma att utgöra 92 kronor 76 öre. Då antalet vård dagar vid kvinno-kliniken beräknas till 52 000, skulle den på kvinnokliniken belöpande delen av sjukhusets driftkostnader utgöra ($52\,000 \times 92$ kronor 76 öre) 4 823 520 kronor. Eftersom staten enligt avtalet har att bidra till de på kvinno-kliniken belöpande driftkostnaderna med 10 procent, kommer det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget att utgöra 482 350 kronor.

Jämlikt förenämnda avtal har staten att bidra till driftkostnaderna vid det bakteriologiska centrallaboratoriet med 2 procent. Då de sammanlagda driftkostnaderna för laboratoriet under kalenderåret 1959 uppskattas till 2 305 695 kronor, torde statens andel kunna beräknas till 46 114 kronor.

Kostnaden för anskaffandet av viss instrumentutrustning till kvinno-kliniken och det bakteriologiska centrallaboratoriet under år 1959 beräknas uppgå till 15 022 kronor, varav staten enligt avtalet har att erlægga 25 procent eller 3 756 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle sålunda uppgå till ($482\,350 + 46\,114 + 3\,756$) i runt tal 530 000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa driftkostnader vid Sabbatsbergs sjukhus* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 530 000 kronor.

[59] 56. *Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.* För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 600 000 kronor (statsliggaren s. 1057).

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågakvarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under anslaget till 700 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.* för budgetåret 1959/60 beräkna ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

[60] 57. *Bidrag till anordnande av undervisning vid vissa Stockholms stad tillhöriga sjukhus*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	55 400	59 559
1958/59 (statsliggaren s. 1057)	473 000	
1959/60 (förslag)	360 000	

Enligt särskilda mellan staten och Stockholms stad träffade avtal har staden upplåtit *dels* Epidemisjukhuset i Stockholm för anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi, *dels* Södersjukhuset för anordnande av undervisning i psykiatri *dels ock* sistnämnda sjukhus ävensom S:t Eriks och S:t Görans sjukhus för meddelande av obduktionsundervisning. Enligt avtalen skall staten till staden erlægga bidrag till avlöning och pensionering av viss läkar- och kontorspersonal samt ersättning för lokalupplåtelse, utrustning, förbrukningsartiklar m. m. Staden för varje kalenderår tillkommande ersättning skall erläggas efter kalenderårets utgång. Beträffande avtalens närmare innehåll torde få hänvisas till propositionerna nr 2/1957, XI ht, p. 2 och 87/1958.

Enligt av *lärarkollegiet vid karolinska institutet* (skr. 17/4 1958) gjorda beräkningar torde statens bidrag för kalenderåret 1959 för undervisningen i klinisk epidemiologi komma att uppgå till 150 518 kronor, för undervisningen i psykiatri till 176 844 kronor och för obduktionsundervisningen till 36 948 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för ifrågavarande ändamål kan således beräknas till (150 518 + 176 844 + 36 948) 364 310 kronor.

Då lärarkollegiets uppskattning av medelsbehovet icke givit mig anledning till erinran, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 364 310 kronor eller avrundat 360 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av undervisning vid vissa Stockholms stad tillhöriga sjukhus* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 360 000 kronor.

[61] 58. Bidrag till vissa driftkostnader vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	745 000	788 144
1958/59 (statsliggaren s. 1057)	800 000	
1959/60 (förslag)	930 000	

Motiv

Genom beslut den 1 mars 1957 godkände Kungl. Maj:t avtal mellan staten, Stockholms stad, Stockholms läns landsting och Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn angående upplåtelse av vårdanstalten för den medicinska undervisningen samt fördelningen av driftkostnaderna vid vårdanstalten m. m. Ett mellan sagda parter träffat tilläggsavtal till ifrågavarande avtal godkändes därefter under viss förutsättning av Kungl. Maj:t genom beslut den 24 maj 1957 (jfr proposition nr 104/1957). Slutligen har mellan parterna träffats en av Kungl. Maj:t den 30 maj 1958 godkänd överenskommelse rörande inordnande av en statlig lärartjänst i läkarorganisationen vid vårdanstalten.

Enligt sagda avtal och överenskommelse skall överläkarna vid vårdanstaltens medicinska samt barn- och ungdomspsykiatriska avdelningar, vilka tillika är professorer, samt den biträdande överläkare vid vårdanstalten, som tillika är lärare i pediatrik vid karolinska institutet, ävensom sådan personal som uteslutande anställles för forsknings- och undervisningsändamål, tillsätts, avlönas och pensioneras av staten; dock att vårdanstalten bestrider kostnaden för särskilda överläkararvoden. Härjämte bidrager staten med halva löne- och pensionskostnaden för av vårdanstalten anställd läkarpersonal med vissa undantag. Vidare skall staten årligen erlægga dels ett belopp, motsvarande 10 procent av anstaltens återstående driftkostnader, dels ock för användningen av sjukhusbyggnaderna för undervisningsändamål en särskild ersättning, motsvarande $\frac{1}{4} \times 1,25$ procent av byggnadernas taxeringsvärde.

I skrivelse den 6 juni 1958 har *styrelsen för vårdanstalten* hemställt om statsbidrag till täckande av vårdanstaltens driftkostnader under kalenderåret 1959. Statens bidrag för läkarlöner har därvid beräknats uppgå till 526 053 kronor. Den del av de totala driftkostnaderna, å vilken staten har att erlægga det tioprocentiga bidraget, uppskattas till 4 036 006 kronor, varav statens andel 403 600 kronor. För användningen av sjukhusbyggnaden har med förut angiven formel för beräkningarna och med utgångspunkt från ett taxeringsvärde av 1 270 000 kronor upptagits ett belopp av 3 968 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår uppgår sålunda till (526 053 + 403 600 + 3 968) 933 621 kronor.

Departementschefen

Fr. o. m. hösten 1958 ingår i styrelsen för vårdanstalten en av Kungl. Maj:t förordnad ledamot samt en suppleant för denne. Jag förordar, att de statliga representanterna skall äga uppbära ersättning för deltagande i styrelsens sammanträden med belopp, beräknat enligt föreskrifterna i kommittékungörelsen. Härav föranledda kostnader torde få bestridas från förevarande anslag.

Då styrelsens för vårdanstalten beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår icke givit mig anledning till erinran, torde anslaget böra uppföras med ett till 930 000 kronor avrundat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa driftkostnader vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 930 000 kronor.

[62] 59. Bidrag till uppförande och utrustning av en psykiatrisk klinik vid S:t Görans sjukhus i Stockholm m. m. Anslag för detta ändamål är icke uppfört i gällande riksstat.

I särskild proposition har begärts riksdagens godkännande av ett mellan svenska staten genom kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggande m. m., å ena, samt Stockholms stad genom särskilda delegerade, å andra sidan, under viss förutsättning träffat avtal angående samarbete för uppförande och drift av en psykiatrisk klinik vid S:t Görans sjukhus i Stockholm. Enligt detta avtal skall staten till staden under byggnadstiden erlägga bidrag till kostnaderna för kliniken färdigställande och utrustning i ungefärlig proportion till stadens egna utlägg. Arbetena med kliniken uppförande har redan påbörjats. Därest riksdagen godkänner förenämnda avtal, bör såväl under innevarande som nästa budgetår medel stå till förfogande för bestridande av statens bidrag. Vid anmälan senare denna dag av frågan om utgifter å tilläggsstat II till riksdagen för innevarande budgetår ämnar jag framlägga förslag om anvisande av erforderliga medel för tiden t. o. m. den 30 juni 1959 eller 867 000 kronor. Enligt vad jag under hand inhämtat beräknas statens andel av byggnads- och utrustningskostnaderna för budgetåret 1959/60 komma att uppgå till 2 090 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande och utrustning av en psykiatrisk klinik vid S:t Görans sjukhus i Stockholm m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 2 090 000 kronor.

[63] 60. Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	2 347 000	2 741 570
1958/59 (statsliggaren s. 1058)	2 861 000	
1959/60 (förslag)	3 063 000	

Yrkande

Direktionen för Akademiska sjukhuset i Uppsala (skr. 9/6 och 16/6 1958) hemställer, att anslaget höjes med 149 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Röntgendiagnostiska avdelningen:	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24 i st. f. 1 förste underläkare Ae 23	+ 1 380
2. Dermatologiska kliniken:	
a) 1 förste underläkare Ae 23	+ 23 892
3. Plastikkirurgiska kliniken:	
a) 1 förste underläkare Ae 23	+ 23 892
4. Anestesiavdelningen:	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	+ 25 272
b) 1 förste underläkare Ae 23	+ 23 892
5. Ortopediska kliniken:	
a) 1 förste underläkare Ae 23	+ 23 892
6. Kirurgiska kliniken:	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	+ 25 272

	Ökn. el. minskn.
7. Barnkliniken:	
a) 1 överläkare Ae 24.....	+ 25 272
8. Neurologiska kliniken:	
a) 1 förste underläkare Ae 23.....	+ 23 892
9. Radioterapeutiska kliniken:	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24 i st. f. 1 förste underläkare Ae 23.....	+ 1 380
10. Socialmedicinska institutionen:	
a) 1 förste underläkare Ae 23.....	+ 23 892
11. Centrallaboratoriet:	
a) 1 förste underläkare Ae 23.....	+ 23 892
12. Kliniskt-fysiologiskt laboratorium:	
a) 1 förste underläkare Ae 23.....	+ 23 892
b) Avgår enligt a) nuvarande arvode till elektrokardiografläkare.....	— 3 600
13. Neurofysiologiskt laboratorium:	
a) 1 överläkare Ae 24.....	+ 25 272
14. Arvode till hygienisk-bakteriologisk konsult.....	+ 3 600
15. Omräkning.....	— 145 984
	+ 149 000

Motiv

Den nya studieordningen enligt 1955 års medicinska examensstadga kommer under år 1959 att vara helt införd. Detta innebär för Akademiska sjukhusets del att vissa kliniker, som redan tidigare funnits vid sjukhuset, nu fått en större undervisningsbelastning än tidigare samt att undervisning nu införts i vissa kliniska specialiteter, som först nyligen tillkommit vid sjukhuset. För en del av den förra gruppens kliniker har i propositionerna nr 212/1954 och 91/1957 upptagits nya läkartjänster, som också varit motive-
rade genom den ökade undervisningen. För den senare gruppens kliniker (klinisk fysiologi, socialmedicin, neurologi, barnkirurgi, ortopedi och dermatologi) har det däremot förutsatts, att sådana tjänster skulle tillkomma petitavägen i och med klinikernas inrättande och successiva upprustning. Då undervisning numera skall meddelas i dessa senare ämnen, måste även tillkomsten av nya läkarbefattningar för dem anses ha automatisk karaktär.

Med hänsyn till behovet att tillgodose sjukvården och undervisningen i dessa specialiteter äskas även detta år ett antal nya läkarbefattningar. Tungt vägande har härvid det förhållandet varit, att en kliniks eller annan avdelnings sjukvårdsorganisation måste vara fullgod för att den även skall kunna fylla sina undervisningsuppgifter. Undervisningen möjliggöres nämligen i betydande utsträckning genom de biträdande överläkarnas undervisnings-
skyldighet eller genom att underläkare mot särskilt arvode förordnas att som biträdande lärare meddela undervisning.

Direktionen finner det angeläget, att Akademiska sjukhuset följer med den utveckling i riktning mot allt större specialisering, vilken särskilt kännetecknar undervisningssjukhusen. Direktionen har därför sökt att — innan sjukhusets utbyggnadsprogram kan sättas i verket — genom provisoriska åtgärder åstadkomma de förbättringar i dessa avseenden, vilka är möjliga att genomföra. Härmed avses i första hand de behov som uppstått i och med genomförandet av den nya medicinska studieordningen. Direktionen har emellertid också konstaterat, att klinikeferna i flera discipliner för vård intager ett icke obetydligt antal patienter från främmande län. Detta är givetvis i stor utsträckning ett forsknings- och undervisningsintresse, som direktionen anser sig böra stödja, men det är på samma gång en

naturlig utveckling, att högt specialiserad sjukvård meddelas vid undervisningssjukhusen. Utvecklingen inom vissa specialiteter har således redan gjort att specialiserad sjukvård på råjongplanet meddelas vid Akademiska sjukhuset. Avancerad verksamhet inom dylika specialiteter förutsätter ett omfattande samarbete med centrala hjälp- och diagnostikavdelningar såsom anesthesiavdelning, laboratorier etc. Direktionen har funnit, att tillkomsten av nya kliniker innebär ökad belastning på dylika avdelningar och att de i flera fall är i behov av ökad kapacitet.

Vid en jämförelse mellan läkarstaberna vid Akademiska sjukhuset och karolinska sjukhuset framgår särskilt påtagligt, att de kliniskt-fysiologiska, kardiologiskt-diagnostiska och anesthesiologiska institutionerna vid förstnämnda sjukhus under senare år varit underdimensionerade. Avsaknaden av en särskild överläkare för blodgivarcentralen har också varit mycket kännbar. Som ett eklatant exempel på dessa skillnader vill direktionen peka på att sjukhuset trots en omfattande thoraxkirurgisk och kardiologisk verksamhet ännu icke har något kliniskt-fysiologiskt laboratorium.

1 a) Röntgenavdelningen utgöres av tvenne funktionella enheter, vilka står under ledning av var sin överläkare. Professorns arbetsinsatser som överläkare blir i viss mån begränsade på grund av uppgifter för undervisningen och av den anledningen har det blivit nödvändigt att knyta avdelningens ende biträdande överläkare till professorns avdelning. För att röntgenavdelningen på ett tillfredsställande sätt skall kunna motsvara anspråken på stegrad diagnostisk medverkan är det ur ansvarssynpunkt nödvändigt att även vid den andra överläkaravdelningen inrättas en biträdande överläkartjänst.

2 a) Läkarstaben vid hudkliniken omfattar f. n. en överläkare och två underläkare. Detta antal är otillräckligt för att bestrida såväl den öppna och slutna sjukvården som en ganska omfattande undervisning. Ärligen skall tre kurser givas med sammanlagt 180 katedrala föreläsningar, vartill kommer demonstrationer m. m. Professorns föreläsningsskyldighet omfattar 130 föreläsningstimmar, varför en av underläkarna måste förordnas som biträdande lärare och åtaga sig den övriga undervisningen.

3 a) Plastikkirurgiska kliniken, i vilken är inrymd en brännskadeavdelning, omfattar 35 vårdplatser och har en läkarstab bestående av en överläkare och två förste underläkare. Verksamheten vid kliniken är mycket intensiv och väntetiden för icke akuta fall uppgår f. n. till 2 à 3 år. För rutin-sjukvården föreligger således behov av ytterligare en förste underläkartjänst. Ur beredskapssynpunkt måste det vidare anses vara ett synnerligen framträdande önskemål, att kirurgerna vid landets olika sjukhus har en randutbildning i plastikkirurgi särskilt i vad avser brännskadebehandling. En ökning av utbildningsresurserna inom detta område uppnås genom tillkomsten av ytterligare en underläkare vid kliniken.

4 a) — b) Vid anesthesiavdelningen tjänstgör sedan den 1 juli 1956 1 överläkare, 2 förste underläkare och 1 andre underläkare. Under de senaste åren har antalet anestesier vid sjukhuset ökat mycket kraftigt till stor del som en

följd av den utökade verksamheten vid de ortopediska och thoraxkirurgiska klinikerna. Avdelningen är därför starkt underdimensionerad. Direktionen är övertygad om att en fortlöpande utbyggnad av avdelningens resurser måste ske. I första hand bör avdelningen tillföras en biträdande överläkar- och en förste underläkartjänst.

5 a) Rutinarbetet vid ortopediska kliniken är så omfattande, att klinikens båda underläkare helt tages i anspråk för rent sjukvårdande uppgifter. Den operativa verksamheten vid kliniken är mycket tidskrävande. Något utrymme för forskning och undervisning tillåter icke personalbesättningen. På grund av den utökade undervisningen enligt den nya studieordningen måste därför kliniken tillföras ytterligare en förste underläkare.

6 a) Verksamheten vid den kirurgiska kliniken tynges av en permanent överbeläggning, i synnerhet på de två kvinnliga vårdavdelningarna, varav den ena har platser för såväl vuxna som barn. Behov av avlastning föreligger även för den ortopediska kliniken. Med hänsyn till undervisningsbehovet är det vidare nödvändigt att bredda det pediatrika patientunderlaget. En barnkirurgisk avdelning föreslås därför inrättad som en vårdavdelning inom kirurgiska klinikens ram med en för avdelningen särskild biträdande överläkare. Avdelningen, vars platsantal beräknas till 20, kan inpassas i nu disponibla provisoriska lokaler.

7 a) Akademiska sjukhusets resurser för bedrivande av avancerad diagnostik och terapi inom kardiologi har sedan en tid visat sig vara otillräckliga. Verksamheten har numera fått en ganska betydande omfattning, som innebär en väsentlig arbetsinsats utöver den vanliga kliniska verksamheten för den pediatrika kliniken. Det synes icke rimligt, att denna klinik skall bära en ny specialitet utan ökning av antalet läkare. Den specialpediatriska kardiologin kan icke brytas ut såsom en självständig klinisk specialitet utan bör bedrivas inom barnklinikens ram. Med hänsyn till den starka specialisering, som det här rör sig om, måste till verksamheten knytas en överläkare. Då pediatrik kardiologi är en specialitet, inom vilken man icke kan räkna med privatpatienter i någon större utsträckning, anser direktionen överläkaren böra förutom lön erhålla ett särskilt arvode.

8 a) Vid kliniken, som öppnades under våren 1958, skall fr. o. m. höstterminen 1958 meddelas undervisning i neurologi enligt den nya studieplanen. Den totala undervisningsvolymen utgöres av 170 undervisningstimmar fördelade på tre kurser. Då professorns undervisning omfattar 130 timmar, måste en underläkare kunna förordnas som biträdande lärare. Vid kliniken finns f. n. endast en underläkare.

9 a) För att garantera såväl kontinuitet i arbetet som de ledigheter, vilka ur hälsovårdssynpunkt är nödvändiga vid arbete med radioaktiva ämnen, är det nödvändigt att ha en specialistkompetent medhjälpare på den ena av underläkartjänsterna, vilket i varje fall f. n. icke låter sig göra med mindre tjänsten omändras till en biträdande överläkartjänst.

10 a) En socialmedicinsk institution kommer under budgetåret 1958/59 att uppföras vid sjukhuset. F. n. finns endast en biträdande lärarbefattning i ämnet. Socialmedicinen är ett av de stora kliniska undervisningsämnena, varför undervisningen inte kan meddelas av läraren ensam. Härtill kommer de praktiska sjukvårdsuppgifterna. Medicinska fakulteten har i sina petita för budgetåret 1959/60 hemställt om inrättande av en professur i ämnet. I basorganisationen för ämnet ingår enligt proposition nr 212/1954 en klinisk amanuens tjänst, vilken för Uppsalas del bör utbytas mot en förste underläkartjänst.

11 a) Arbetet vid blodgivarcentralen, vilken ingår i centrallaboratoriet, har under de senaste åren ökat med närmare 100 procent. Centralen bör i framtiden organiseras såsom särskild överläkaravdelning. En jämförelse med andra motsvarande sjukhus samt sjukhusets specialuppgift på räjongplanet synes utgöra väl grundad motivering härför. Under en övergångstid bör emellertid vid centrallaboratoriet inrättas en förste underläkartjänst, avsedd för heltidstjänstgöring vid blodgivarcentralen. Avsikten är att denna befattning sedermera skall ombildas till en överläkartjänst.

12 a)—b) Fr. o. m. budgetåret 1958/59 tillkommer en professur i klinisk fysiologi förenad med befattning som överläkare vid sjukhuset. Det är inte möjligt för professorn att ensam svara för såväl sjukvård som undervisning. Behovet av fullgod kliniskt-fysiologisk verksamhet vid sjukhuset har ökat till följd av thoraxkirurgins och kardiologins utveckling.

13 a) Den kliniskt-neurofysiologiska verksamheten vid sjukhuset är f. n. förlagd till psykiatriska kliniken. Verksamheten ledes av en av klinikens underläkare, vilket förhållande omöjliggör tillfredsställande kontinuitet i arbetet. Det har länge stått klart, att verksamheten måste ledas av en läkare i överordnad ställning. Behovet av ett neurofysiologiskt laboratorium kan förväntas växa sig ännu starkare sedan den neurologiska kliniken varit i drift någon tid.

14 a) Under senare år har behov visat sig föreligga för sjukhuset att äga tillgång till hygienisk-bakteriologisk sakkunskap. Sådan expertis erfordras för att klarlägga hygienisk-bakteriologiska spørsmål, t. ex. i samband med nosokomiala infektioner, samt för kontroll av att hygieniska och bakteriologiska krav på lokaler, utrustning och personal iakttagas.

Yttranden

Medicinalstyrelsen tillstyrker ur de synpunkter styrelsen har att företräda bifall till samtliga äskade läkartjänster med undantag av de begärda tjänsterna som förste underläkare vid centrallaboratoriet och vid plastikkirurgiska kliniken. Styrelsen förutsätter, att tjänsten som förste underläkare vid socialmedicinska institutionen inrättas först från den tidpunkt, då professuren i socialmedicin blivit besatt.

Kanslern för rikets universitet, som begränsat sitt yttrande till att avse frågor i mera direkt samband med undervisning och forskning, finner samtliga av direktionen föreslagna tjänster starkt motiverade samt framhåller, att han i underdånig skrivelse den 17 september 1958 hemställt om inrättande fr. o. m. budgetåret 1959/60 av bl. a. en professur i plastikkirurgi. Vid bifall härtill bör tjänsten som överläkare vid plastikkirurgiska kliniken indragas. Det är på av direktionen angivna grunder angeläget, att vid denna klinik inrättas ytterligare en tjänst som förste underläkare. I förenämnda skrivelse har kanslern vidare hemställt om inrättande av en professur i socialmedicin fr. o. m. nästa budgetår. Vid bifall härtill bör den av direktionen föreslagna underläkartjänsten vid socialmedicinska institutionen inrättas.

Kanslern anser det nödvändigt att tillföra den neurologiska kliniken en ny tjänst som förste underläkare och finner det icke försvarligt att ytterligare uppskjuta inrättandet av en underläkartjänst vid kliniskt-fysiologiska laboratoriet. En förstärkning av läkarkrafterna vid hudkliniken synes starkt motiverad och det är angeläget, att en ny tjänst som förste underläkare inrättas vid denna klinik. Det är vidare angeläget, att ortopediska kliniken tillföres en ny underläkare. Kanslern biträder förslaget om inrättandet av en tjänst som biträdande överläkare vid kirurgiska kliniken, avsedd för en nytillkommen vårdavdelning för barnkirurgi samt framhåller att realiserandet av detta förslag skulle innebära påtagliga fördelar för den medicinska undervisningen. Behovet av en läkare i överordnad ställning för verksamheten vid det neurofysiologiska laboratoriet synes kanslern odiskutabelt. Kravet på tillkomsten av en överläkarbefattning för detta laboratorium gör sig emellertid ur de synpunkter, som kanslern närmast har att beakta, icke gällande med samma styrka som övriga av direktionen framförda förslag.

Civiltförsvarsstyrelsen, försvarets sjukvårdsstyrelse och försvarsmedicinska nämnden, vilka avgivit utlåtanden över förslaget om inrättande av en tjänst som förste underläkare vid plastikkirurgiska kliniken, har samtliga tillstyrkt detta förslag och understrukit angelägenheten ur beredskapssynpunkt av tjänstens inrättande.

Departementschefen

Jag är väl medveten om behovet att förstärka läkarorganisationen vid Akademiska sjukhuset. En jämförelse med landets övriga undervisnings-sjukhus visar, att många kliniker och avdelningar vid sjukhuset i förhållande till patientomsättningen och antalet vårdplatser har färre läkare än motsvarande i storlekshänseende jämförbara kliniker och avdelningar vid andra sjukhus. Jag framlägger därför i det följande förslag till inrättande av vissa läkartjänster, vilka med hänsyn till sjukvårdens och undervisningens behov framstår som synnerligen angelägna.

Vad direktionen anfört har övertygat mig om, att en förstärkning av läkarpersonalen vid anesthesiavdelningen är nödvändig. Särskilt med hänsyn

till den ökade operativa verksamheten vid klinikerna för ortopedi och thoraxkirurgi framstår en förstärkning som synnerligen angelägen. Jag tillstyrker därför, att ytterligare två förste underläkare anställas vid avdelningen fr. o. m. nästa budgetår. Sjukhuset torde härigenom erhålla möjlighet att organisera narkostjänsten på ett bättre sätt än som hittills kunnat ske.

Som direktionen framhållit kan undervisningen i pediatrik enligt den nya medicinska studieordningen icke nöjaktigt bedrivas med nuvarande patienttillgång. Det är därför angeläget att söka bredda det pediatrika patientunderlaget. Jag anser mig till följd härav böra tillstyrka förslaget om inrättande av en avdelning för barnkirurgi inom den kirurgiska klinikens ram under ledning av en biträdande överläkare i Ae 24.

Vid de större pediatrika klinikerna såsom vid karolinska sjukhuset, Göteborgs barnsjukhus och Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn har kardiologin tillgodosetts genom subspecialisering under biträdande överläkare. Vid barnkliniken i Uppsala har ett hjärtlaboratorium utvecklats under en av klinikens biträdande överläkare. Den moderna kardiologins arbetsmetoder är i hög grad specialiserade och fordrar därför särskild personal, som ostörd kan ägna sig åt undersökningarnas genomförande. Mot bakgrunden härav synes det mig angeläget, att den pediatrika kardiologin i Uppsala erhåller en särskild företrädare, vilket lämpligen bör ske genom inrättande av en tjänst som biträdande överläkare i Ae 24. Till frågan, huruvida innehavaren av tjänsten bör åtnjuta viss avlöningsförstärkning, är jag icke nu beredd att ta ställning. Detta spörsmål torde lämpligen böra upptas till prövning i ett större sammanhang.

I likhet med direktionen anser jag en förstärkning av den underordnade läkarpersonalen vid neurologiska kliniken erforderlig och förordar därför inrättande fr. o. m. nästa budgetår av ytterligare en förste underläkartjänst därstädes.

Jag tillstyrker slutligen inrättande fr. o. m. nästa budgetår av en förste underläkartjänst vid det kliniskt-fysiologiska laboratoriet, varvid nu utgående arvode till elektrokardiografläkare kan utgå.

Jag vill i detta sammanhang bringa till riksdagens kännedom, att direktionen i skrivelse den 16 juni 1958 föreslagit, att nuvarande två kirurgiska kliniker omorganiseras till en kirurgisk och en thoraxkirurgisk klinik. Direktionen erinrar om att den förutvarande kirurgiska kliniken fr. o. m. budgetåret 1957/58 uppdelats på två kliniker, varav den ena omfattar allmänkirurgi (klinik I) samt den andra allmänkirurgi och thoraxkirurgi (klinik II). Erfarenheten har emellertid visat, att denna organisation är förenad med betydande olägenheter. Dessa sammanhänger med det förhållandet, att den nuvarande chefen för klinik II är helt inriktad på thoraxkirurgi samt att den thoraxkirurgiska verksamheten under hans ledning tillvuxit på ett sådant sätt, att verksamheten icke låter sig förena med allmänkirurgisk sjukvård och undervisning. Direktionen föreslår därför,

att allmänskirurgin helt skiljes från thoraxkirurgin genom att kirurgiska kliniken II omändras till en ren thoraxkirurgisk klinik omfattande 50 vårdplatser. För egen del önskar jag framhålla, att den moderna thoraxkirurgiska specialiteten är mycket tidskrävande på grund av de invecklade diagnostikmetoderna, de långa operationstiderna och den noggranna patientövervakningen efter operationerna. Därtill kommer den snabba utvecklingen inom denna specialitet med bl. a. konstgjort hjärta och nedfrysningsteknik, som fordrar tidskrävande forskning. Med hänsyn härtill synes det riktigt och nödvändigt, att thoraxkirurgen helt specialiserar sig på sin uppgift. Jag anser mig därför böra biträda förslaget, att ansvaret för den allmänskirurgiska verksamheten helt lägges på professorn i kirurgi och att den nuvarande uppdelningen av kirurgiska kliniken i klinik I och klinik II ändras till en allmänskirurgisk klinik under professorn i kirurgi och en thoraxkirurgisk specialklinik under en överläkare i thoraxkirurgi. Genom beslut den 30 juni 1958 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att till förste underläkare vid kirurgiska kliniken II må — under förutsättning att vederbörande uteslutande biträder i vården av thoraxkirurgiska fall — tills vidare under budgetåret 1958/59 utgå särskild ersättning med 3 000 kronor om året. Därest riksdagen icke framställer erinran häremot, torde fr. o. m. nästa budgetår motsvarande belopp såsom avlöningsförstärkning få utgå till förste underläkare vid thoraxkirurgiska kliniken.

De av mig i det föregående framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar m. m. med 158 400 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för vissa avlöningsförstärkningar och kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 43 600 kronor. Anslaget bör alltså uppräknas med (158 400 + 43 600) 202 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (2 861 000 + 202 000) 3 063 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Akademiska sjukhuset i Uppsala, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för Akademiska sjukhuset i Uppsala, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	15 800
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	2 610 600

3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	417 600
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	19 000

Summa kronor 3 063 000;

c) till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 063 000 kronor.

[64] 61. Driftkostnader vid Akademiska sjukhuset i Uppsala

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	3 625 000	5 474 338
1958/59 (statsliggaren s. 1059)	3 625 000	
1959/60 (förslag)	4 030 000	

Genom beslut den 12 mars 1954 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan universitetet i Uppsala såsom företrädare för Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Uppsala läns landsting, å andra sidan, angående samarbete för drift av Akademiska sjukhuset i Uppsala. Närmare redogörelser för avtalet återfinnes i propositionerna nr 123/1951 och 161/1953.

I 1958 års statsverksproposition under kapitalbudgeten, inrikesdepartementet, punkten 6, föreslog föredragande departementschefen bl. a., att staten och Uppsala läns landsting skulle övertaga driften av den invid Akademiska sjukhuset belägna, hittills av enskild huvudman drivna sjuksköterskeskolan. Skolan förutsattes skola svara för kostnaderna för elevernas utbildning och uppehälle under utbildningstiden och sjukhuset endast debiteras ersättning för elevarbetskraften. Vidare förordade departementschefen, att staten iklädde sig ansvaret för 30 procent av driftunderskottet vid skolan. Ifråga om den ekonomiska förvaltningen skulle skolan underställas direktionen för Akademiska sjukhuset. Vad sålunda föreslogs föranledde ingen riksdagens erinran.

Yrkande

Direktionen för Akademiska sjukhuset i Uppsala (skr. 9/6 och 13/10 1958) hemställer, att anslaget uppföres med 4 029 000 kronor, varav 1 707 000 kronor avser kostnaderna för driften av den psykiatriska kliniken, 2 251 000 kronor statens bidrag till bestridande av driftkostnaderna vid sjukhuset i övrigt och 71 000 kronor de på statsverket belöpande kostnaderna för täckande av driftunderskottet vid Uppsala sjuksköterskehemms sjuksköterskeskola.

Motiv

Direktionen har sökt att — innan sjukhusets stora utbyggnadsprogram kan sättas i verket — genom provisoriska åtgärder åstadkomma de förbättringar i olika avseenden, vilka är nödvändiga för att tillgodose kraven på

ökade utbildningsmöjligheter i samband med utbildningsreformens genomförande, samtidigt som förbättrade vårdmöjligheter inom olika grenar av sjukvården för länets innevånare eftersträvats. Direktionen föreslår därför inrättande av vissa tjänster vid laboratorier för neurofysiologi och för klinisk fysiologi. Båda dessa laboratorier, vilka inrättas i provisoriska lokaler, beräknas börja sin verksamhet redan under budgetåret 1958/59. Vidare kommer en vårdavdelning för radioterapi att inrättas fr. o. m. den 1 juli 1958 till en början genom omdisposition under en övergångstid av vårdplatser inom öronkliniken och därefter inom kvinnokliniken. Förslagen rörande sistnämnda vårdavdelning medför icke några nya krav på personal. Direktionen avser även att liksom föregående år framlägga förslag rörande anordnande av en barnkirurgisk avdelning, vilken ställer krav i fråga om personal och utrustning.

Vissa frågor rörande sjukhusets förvaltningsorganisation har efter närmare undersökningar kunnat erhålla sin lösning. Främst märkes omorganisation av föreståndarinneverksamheten, varigenom krav på ökad personal måst tillgodoses. Det fullständiga genomförandet av överenskommen arbetstidsförkortning kommer ävenledes att medföra krav på personalökningar. Hur arbetstidsförkortningen skall genomföras, är f. n. föremål för överväganden.

Utgifterna under statens omkostnadsdel har utvisat en fortsatt stegring. Sålunda har kostnaderna för laboratorieundersökningar samt viss förbrukningsmateriel m. m. högst avsevärt stegrats. I huvudsak sammanhänger nämnda stegringar med tillkomsten av nya, starkt materialförbrukande underavdelningar samt höjda taxor för laboratorieundersökningar och avsevärt ökat antal sådana.

Vid sina beräkningar av driftkostnaderna vid psykiatriska kliniken har direktionen utgått från den för budgetåret 1958/59 uppgjorda staten. Förslagen ökning hänför sig bl. a. till uppkommande kostnader i samband med den fortsatta arbetstidsförkortningen samt uppräkningskostnader av olika anslagsposter i proportion till det ökade antal vård dagar, som erfarenhetsmässigt synes vara att påräkna. Totalkostnaden för sjukhusets drift i övrigt — bortsett från läkarlönerna — har beräknats till 17 687 665 kronor, varav 12 649 165 kronor för löner och 5 038 500 kronor för omkostnader. I enlighet med gällande bidragsgrunder har vid bestämmandet av landstingets bidrag totalkostnaden — bortsett från läkarlönerna — beräknats till 18 229 665 kronor, varvid de fortlöpande avgifterna till statens pensionsanstalt för viss personal upptagits med dubbla beloppet. Sedan totalkostnaden minskats med poliklinikinkomster och vissa mindre bidrag, har återstoden, 17 453 665 kronor, dividerats med totalantalet vård dagar, som uppskattas till 310 500. Kvoten 56 kronor 21 öre utgör kostnaden per vård dag. Denna dagkostnad har multiplicerats med antalet vård dagar för sjuka från Uppsala län, vilka beräknats till 250 000. Från den erhållna produkten, 14 052 750 kronor, har avdrag gjorts med 13 procent eller 1 826 857 kronor, varvid skillnaden blivit 12 225 893 kronor. Sedan från sistnämnda belopp dragits vissa legosängsavgifter och statsbidrag m. m., kvarstår 11 223 788 kronor, vilket utgör landstingets bidrag. Inkomsterna i form av legosängsavgifter, poliklinikavgifter,

bostadshyror m. m. beräknas till 4 213 105 kronor. Statens andel skulle alltså uppgå till (17 687 665 — 11 223 788 — 4 213 105) 2 250 772 eller avrundat 2 251 000 kronor.

Kostnaderna för driften av sjuksköterskeskolan inklusive naturaförmåner till elever samt provsysterlöner beräknas till 948 500 kronor. Från sjukhuset erhåller skolan ersättning för elevarbetskraften, motsvarande $\frac{3}{4}$ av biträdeslön. Lägsta biträdeslönen utgör per dag 21 kronor 10 öre. Med ett beräknat antal praktiska tjänstgöringsdagar för sjukhuset i dess helhet av omkring 45 000 kommer sålunda ersättningen för elevarbetskraften att utgöra (45 000 $\times$ 21,10) 712 125 kronor. Mellanskillnaden mellan det för skolans drift erforderliga beloppet och ersättningen för elevarbetet skall enligt de för skolans drift fastställda grunderna bestridas av staten och landstinget med 30 resp. 70 procent vardera. Statens bidrag till täckande av driftunderskottet vid sjuksköterskeskolan beräknas alltså till $\left(\frac{30 \times (948\,500 - 712\,125)}{100} \right)$ 70 910 eller avrundat 71 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att de på statsverket belöpande kostnaderna för täckande av driftunderskottet vid Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskeskola må bestridas från förevarande anslag.

Av Kungl. Maj:t utsedd ledamot i sjukhusets direktion och dennes suppleant har hittills icke erhållit någon ersättning för deltagande i direktionens sammanträden. Jag förordar, att de statliga representanterna i fortsättningen skall äga uppbära sådan ersättning med belopp, beräknat enligt föreskrifterna i kommittékungörelsen. Härav föranledda kostnader torde få bestridas från förevarande anslag.

Då direktionens beräkning av anslagsbehovet för nästa budgetår icke givit mig anledning till erinran, torde anslaget böra uppföras med ett till 4 030 000 kronor avrundat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driftkostnader vid Akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 4 030 000 kronor.

[65] 62. Utrustning vid Akademiska sjukhuset i Uppsala

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	238 000	238 000
1958/59 (statsliggaren s. 1059)	337 000	
1959/60 (förslag)	450 000	

Yrkande

Direktionen för Akademiska sjukhuset i Uppsala (skr. 9/6 1958) hemställer om *dels* anvisande av 535 000 kronor för utrustning av befintliga

eller nytillkommande kliniker och avdelningar, varvid förutsättes att Uppsala läns landsting anslår lika stort belopp, *dels ock* bemyndigande att taga i anspråk en å äldre utrustningsanslag uppkommen besparing om 22 700 kronor för anskaffande av utrustning till psykiatriska kliniken samt att beställa en ny telefonväxel, preliminärt kostnadsberäknad till 207 815 kronor.

1. Utrustning till medicinska kliniken	10 035
2. » » kirurgiska kliniken I	22 865
3. » » » » II	219 095
4. » » plastikkirurgiska kliniken	3 802
5. » » anesthesiavdelningen	44 235
6. » » centrallaboratoriet	105 440
7. » » ögonkliniken	5 985
8. » » kvinnokliniken	20 235
9. » » barnkliniken	14 537
10. » » öronkliniken	8 200
11. » » röntgendiagnostikavdelningen	208 190
12. » » radioterapiavdelningen	141 000
13. » » lungkliniken	9 354
14. » » fysiologiskt centrallaboratorium	52 935
15. » » barnkirurgisk avdelning	66 073
16. » » neurofysiologiskt laboratorium	37 500
17. » » ekonomiförvaltningen m.m.	19 117
18. Gemensam utrustning	31 000
19. Oförutsedda utgifter	50 000

Summa kronor **1 069 598**

Motiv

De önskemål om anskaffande av utrustning, vilka framställts av klinikchefer m. fl., belöper sig till sammanlagt cirka 1 050 000 kronor. Av dessa förslag har direktionen tillstyrkt anskaffningar till ett sammanlagt värde av omkring 932 000 kronor. Därtill kommer av direktionen direkt äskade medel för anskaffande av utrustning till nytillkommande avdelningar m. m. för cirka 110 000 kronor.

Även om fullgoda skäl i de flesta fall föreligger för av klinikchefer m. fl. föreslagna materielanskaffningar, anser sig direktionen med hänsyn till de stora kraven på nyutrustning av nytillkommande lokaler f. n. icke i sin helhet kunna tillstyrka klinikchefernas önskemål. Direktionen har därför i sina förslag i huvudsak upptagit endast sådan utrustning, vilken ansetts oundgängligen erforderlig för verksamhetens ändamålsenliga bedrivande. Vissa önskemål har i mycket hög grad betingats av forskningens och undervisningens krav, varför de icke ansetts böra tillgodoses under ifrågavarande anslag. Sammanlagt uppgår medelsbehovet för nyanskaffning för nyinrättade avdelningar m. m. till närmare 625 000 kronor samt för kompletteringar och ersättande av försliten eller föråldrad utrustning till drygt 400 000 kronor.

De förhållanden, vilka allmänt inverkar på medelsbehoven för olika ändamål samt de speciella omständigheter, vilka i de särskilda fallen föreligger, framgår av handlingarna i ärendet till vilka hänvisas.

Departementschefen

Jag tillstyrker, att för nästa budgetår av statsmedel anvisas ett anslag av 450 000 kronor för anskaffning av utrustning samt för oförutsedda utgifter, varvid jag förutsätter, att Uppsala läns landsting bidrager med lika stort belopp. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan centrala sjukvårdsberedningen detaljgranskat utrustningsförslaget, bedöma, om en minskning av utrustningskostnaden kan ske. Direktionens förslag att få taga i anspråk en å äldre utrustningsanslag uppkommen besparing om 22 700 kronor för anskaffande av utrustning till psykiatriska kliniken ävensom att beställa en ny telefonväxel anser jag mig böra biträda.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustning vid Akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 450 000 kronor.

[66] 63. Bidrag till anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid Epidemisjukhuset i Uppsala. Anslag för detta ändamål är icke uppfört i gällande riksstat.

Yrkande

Genom beslut den 11 april 1958 uppdrog Kungl. Maj:t åt expeditiionschefen i inrikesdepartementet A. V. L. Rydbeck att å statens vägnar upptaga förhandlingar med Uppsala läns landsting rörande i propositionen nr 212/1954 förutsatt överenskommelse om anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid Epidemisjukhuset i Uppsala.

Den sakkunnige har med skrivelse den 11 augusti 1958 överlämnat förslag till avtal med landstinget i ämnet samt hemställt, att såsom bidrag till anordnande av ifrågavarande undervisning under tiden 1 juli 1958—31 december 1959 måtte för budgetåret 1959/60 anvisas 55 000 kronor.

Motiv

För den undervisning i klinisk epidemiologi, som hittills bedrivits vid Epidemisjukhuset i Uppsala, har landstinget icke uppburit någon särskild ersättning. Fr. o. m. höstterminen 1958 kommer emellertid undervisningen i detta ämne att i väsentliga avseenden läggas om och utvidgas i enlighet med vad som föreslagits i propositionen nr 212/1954. I Uppsala skall således i ämnet anordnas tre kurser per år med ett beräknat antal deltagare av 20 per kurs. Undervisningen kommer att omfatta (exklusive klinisk bakteriologi) cirka 65 timmar föreläsningar och cirka 65 timmar demonstrationer. Härtill kommer s. k. visitrönder under kurserna i medicin och pediatrik. Varje elev skall vidare tjänstgöra vid Epidemisjukhuset under en tid motsvarande fjorton dagars halvtidstjänstgöring.

Med beaktande av det av Kungl. Maj:t den 28 juli 1958 godkända avtalet med Stockholms stad rörande undervisning i klinisk epidemiologi vid Epidemisjukhuset i Stockholm (se prop. nr 87/1958 s. 56—57) har vid överläggningar med landstinget befunnits skäligt, att staten — såsom ersättning för att undervisning av nu angiven omfattning kommer att bedrivas vid Epidemisjukhuset — årligen bidrager med ett belopp motsvarande de beräknade lönekostnaderna för en förste underläkartjänst och en halv kanslibiträdets-tjänst samt därutöver 5 000 kronor utgörande ersättning för sådana kostnader för landstinget, som icke är föranledda av läkarnas medverkan i undervisningen eller kontorspersonalens biträde vid densamma, varvid statens bidrag till landstingets eventuella kostnader för pensionering av innehavarna av nämnda tjänster jämväl skall anses vara inrymt i detta belopp.

Avtalsförslaget, som är utformat i nära anslutning till förenämnda avtal med Stockholms stad, har följande lydelse.

Mellan svenska staten och Uppsala läns landsting är — under förutsättning av Kungl. Maj:ts och landstingets godkännande — följande avtal träffat.

§ 1.

Landstinget medger, att vid Epidemisjukhuset i Uppsala må under ledning av överläkaren därstädes för högst 70 medicine kandidater per år meddelas undervisning i klinisk epidemiologi av i huvudsak den omfattning, som är förutsatt i proposition 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen.

§ 2.

Läkare vid sjukhuset, vilken anlitas för föreläsningar, examination, kursledning och dylikt, uppbär ersättning härför av staten enligt därom särskilt meddelade bestämmelser.

§ 3.

För läkarnas medverkan i undervisningen, utöver vad som avses i § 2, och för erforderlig skrivhjälp erlägger staten till landstinget ett årligt belopp, motsvarande de beräknade lönekostnaderna för en förste underläkartjänst enligt lönegrad A 23, löneklass A 25, ortsgrupp 3, och en halv kanslibiträdets-tjänst enligt lönegrad A 7, löneklass A 7, ortsgrupp 3, enligt statens allmänna avlöningsreglemente. Därest angivna lönegradsplaceringar eller ortsgrupperingen för Uppsala stad ändras, skall beräkningsgrunden för lönekostnaderna jämkas i enlighet därmed.

§ 4.

Landstinget ställer för undervisningen erforderliga lokaler, utrustning och förbrukningsartiklar till förfogande. I ersättning härför ävensom för övriga av upplåtelsen föranledda, i detta avtal ej särskilt angivna merkostnader för sjukhuset erlägger staten till landstinget ett belopp om 5 000 kronor för år räknat.

§ 5.

De studerande äro skyldiga att rätta sig efter de för sjukhuset utfärdade ordningsföreskrifterna och av sjukhusledningen meddelade anvisningar. De äga icke åtnjuta fri kost men få använda sjukhusets personalservering.

§ 6.

Landstinget för varje kalenderår tillkommande ersättning enligt detta avtal skall erläggas före nästföljande januari månads utgång efter rekvisition av landstinget.

Protokollsanteckning:

Parterna äro ense om, att det statliga bidraget enligt detta avtal för senare hälften av år 1958 icke behöver erläggas förrän efter den 1 juli 1959 ävensom att staten icke skall vidkännas några räntekostnader för den tid sagda bidrag är oguldet.

§ 7.

Detta avtal skall gälla från och med den 1 juli 1958 till utgången av juni månad näst efter det ett år förflutit efter uppsägning från någondera sidan.

Beträffande § 4 har parterna utgått från, att några tillbyggnads- eller ändringsarbeten icke skall behöva vidtagas i anledning av undervisningen samt att i begreppet utrustning icke skall inläggas nyanskaffning av speciellt dyrbar, uteslutande för undervisningen avsedd apparatur.

Den årliga kostnaden för statsverket på grund av avtalet och med 1958 års löner beräknas till i runt tal 37 000 kronor. Enär landstinget förskotterar det statliga bidrag, som enligt avtalsreglerna annars skulle utbetalas under innevarande budgetår, torde för ändamålet under budgetåret 1959/60 böra anvisas 55 000 kronor.

Yttranden

Statskontoret, medicinska fakulteten vid Uppsala universitet och kanslern för rikets universitet har lämnat avtalsförslaget utan erinran.

Departementschefen

Föreliggande avtalsförslag är utformat i nära anslutning till det av Kungl. Maj:t den 28 juli 1958 godkända avtalet med Stockholms stad rörande undervisning i klinisk epidemiologi vid Epidemisjukhuset i Stockholm. I likhet med remissmyndigheterna har jag icke funnit anledning till erinran mot den sakkunniges uppgörelse med landstinget och förordar således, att det framlagda avtalsförslaget godkännes. Därest framdeles smärre jämkningar av eller tillägg till avtalet skulle erfordras, förutsätter jag, att riksdagens samtycke därtill icke skall behöva inhämtas. Den sakkunniges beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår föranleder ingen erinran från min sida.

Anslag för ändamålet torde böra — såsom förslagsanslag — anvisas under elfte huvudtiteln under benämning Bidrag till anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid Epidemisjukhuset i Uppsala.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående förordade grunder rörande statens bidrag till anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid Epidemisjukhuset i Uppsala;

b) till *Bidrag till anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid Epidemisjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 55 000 kronor.

[67] 64. *Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 800 000	2 066 052
1958/59 (statsliggaren s. 1060)	2 000 000	
1959/60 (förslag)	2 150 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer om ett anslag å 2 150 000 kronor.

Departementschefen

Beträffande grunderna för detta bidrag hänvisas till 1943 års statsverksproposition (VIII s. 141—171). Anslaget kommer för nästa budgetår att belastas med förskott för och preliminär utbetalning av statsbidrag för kalenderåret 1959. Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag intet att erinra. Jag vill i detta sammanhang erinra om, att Kungl. Maj:t genom beslut den 11 april 1958 uppdragit åt kommissionen för förhandlingar med Malmöhus läns landsting och Malmö stad rörande frågor, som äger samband med den medicinska undervisningens och forskningens anordnande i Lund och Malmö, att upptaga förhandlingar med bl. a. landstinget rörande i propositionen nr 212/1954 förutsatt överenskommelse om anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid Epidemisjukhuset i Lund. Jag räknar med, att kommissionen skall kunna avgiva förslag till överenskommelse i ämnet i så god tid, att förslaget kan redovisas för 1959 års riksdag i särskild proposition. Jag ämnar därvid föreslå, att på statsverket belöpande kostnader i anledning av överenskommelsen må bestridas från förevarande anslag. Då emellertid det statliga bidraget torde komma att endast i ringa utsträckning påverka anslagsbelastningen, synes någon uppräknings av anslaget på grund härav icke påkallad.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 2 150 000 kronor.

[68] 65. **Bidrag till viss utrustning vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 71 000 kronor (statsliggaren s. 1060).

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågakvarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under anslaget till 73 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till viss utrustning vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1959/60 beräkna ett reservationsanslag av 73 000 kronor.

[69] 66. **Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 840 000	1 963 325
1958/59 (statliggaren s. 1060)	1 940 000	
1959/60 (förslag)	2 200 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget uppräknas med 130 000 kronor.

Motiv

Såsom driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund har under budgetåret 1957/58 utbetalats 1 963 325 kronor, varav 1 881 341 kronor avser tiden 1 januari—31 december 1957 och 81 984 kronor resterande ersättning för år 1956. I sitt budgetförslag för år 1959 har lasarettsdirektionen beräknat driftkostnaden per vård dag till 69 kronor 75 öre, d. v. s. cirka 10 procent högre än den verkliga dagkostnaden för år 1957, 63 kronor 50 öre. Vid motsvarande ökning av driftkostnadsersättningen skulle denna vid oförändrad beläggning under budgetåret 1959/60 komma att uppgå till omkring $\left(\frac{1\,881\,341 \times 110}{100} \right)$ 2 069 475 kronor. Då lasarettsdirektionen för år 1959 icke räknar med någon nämnvärd förändring av beläggningen, kan sistnämnda belopp, avrundat till 2 070 000 kronor, läggas till grund för uppskattningen av medelsbehovet.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av det erforderliga medelsbehovet giver mig icke i och för sig anledning till erinran. Med hänsyn till det senaste budgetårets belastningssiffra synes mig dock en uppräkning av anslaget utöver

vad medicinalstyrelsen föreslagit böra ske. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor.

[70] 67. Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m. För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 4 500 000 kronor (statsliggaren s. 1061).

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under anslaget till 5 840 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.* för budgetåret 1959/60 beräkna ett reservationsanslag av 5 840 000 kronor.

[71] 68. Bidrag till Malmö allmänna sjukhus

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	2 735 000	3 315 138
1958/59 (statsliggaren s. 1061)	2 790 000	
1959/60 (förslag)	4 000 000	

Genom beslut den 3 oktober 1952 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan staten, å ena, samt Malmö stad, å andra sidan, angående anordnande av medicinsk undervisning vid Malmö allmänna sjukhus. Enligt detta avtal, beträffande vars närmare innehåll torde få hänvisas till propositionen nr 148/1952 (s. 38—41 och 46), skall staten bidraga med en tredjedel av löne- och pensionskostnaderna för viss läkarpersonal vid de genom avtalet upplåtna anläggningarna. För sådana byggnader för undervisnings- och forskningsändamål, som tillkommit eller må tillkomma efter den 30 juni 1950, skall staten härjämte erlægga byggnads- och utrustningsbidrag med 25 procent av de verkliga totalkostnaderna för anläggningarnas färdigställande och utrustning. Bidrag med 25 procent av de verkliga totalkostnaderna skall jämväl utgå dels till efter den 30 juni 1950 verkställda ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten å byggnader, använda för

undervisnings- och forskningsändamål, i den mån fråga ej är om årligt underhåll, ävensom för utrustning i samband härmed, dels ock till samtliga efter nämnda datum utförda, för sjukhuset eller del därav gemensamma anläggningar, vilka direkt eller indirekt betjänar lokal, som användes för medicinsk-klinisk undervisning och forskning. Staten skall vidare årligen bidra med ett belopp, motsvarande 10 procent av den del av sjukhusets driftkostnader, som efter antalet vård dagar belöper på samtliga undervisningsklinikers vårdplatser. Slutligen åligger det staten att utgiva ersättning med 25 procent av anskaffningskostnaden för utrustning, som har sammanhang med undervisning och forskning och som tillkommit utan samband med byggnadsarbete.

1956 års riksdag har vidare godkänt vissa grunder för samarbete med Malmö stad rörande medicinsk undervisning vid de patologiska och bakteriologiska institutionerna vid Malmö allmänna sjukhus (prop. nr 94/1956 s. 29—35).

Enligt uppgifter som under hand kommit mig tillhanda beräknas statens bidrag för läkarlöner under kalenderåret 1959 till 733 500 kronor. De totala driftkostnaderna uppskattas till 32 700 000 kronor. Sedan totalkostnaden minskats med vissa löne- och pensionskostnader m. m. har återstoden, 30 410 000 kronor, dividerats med totalantalet vård dagar, som uppskattas till 410 000. Kvoten 74 kronor utgör kostnaden per vård dag. Då antalet vård dagar vid undervisningsklinikerna uppskattas till 260 000, skulle den på dessa kliniker belöpande delen av sjukhusets driftkostnader utgöra ($260\,000 \times 74$) 19 240 000 kronor. Eftersom staten enligt avtalet har att bidra till dessa driftkostnader med 10 procent, kommer det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget att utgöra 1 924 000 kronor.

Under år 1959 erfordras för tillbyggnad av medicinska kliniken 2 250 000 kronor. För ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten inom vissa undervisningskliniker och gemensamma anläggningar beräknas ett medelsbehov av 980 000 kronor. Härtill kommer ett belopp av 680 000 kronor för anskaffning av instrument och annan utrustning till undervisningsklinikerna. Sammanlagt skulle alltså för byggnader och utrustning erfordras ($2\,250\,000 + 980\,000 + 680\,000$) 3 910 000 kronor, varav statens andel utgör 977 500 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle sålunda uppgå till ($733\,500 + 1\,924\,000 + 977\,500$) 3 635 000 kronor. Med hänsyn till anslagsbelastningen under det senast förflutna budgetåret synes mig anslaget dock böra bestämmas till 4 000 000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Malmö allmänna sjukhus* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor.

[72] 69. Bidrag till Göteborgs stad till driften av för undervisningsändamål upplåtna sjukhus

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	3 200 000	4 565 880
1958/59 (statsliggaren s. 1062)	4 000 000	
1959/60 (förslag)	5 000 000	

Jämlikt gällande avtal mellan staten och Göteborgs stad angående anordnande av en medicinsk högskola i Göteborg (se prop. nr 221/1948) skall staten såsom bidrag till driften av för undervisningsändamål upplåtna sjukhus årligen erlægga 10 procent av den del av driftkostnaden vid resp. sjukhus, som efter antalet vård dagar belöper på för undervisningen disponerade vårdplatser. Den driftkostnad, som lägges till grund för beräkningen av statens bidrag, skall omfatta följande utgifter: avlöningar, pensioner m. m. till personal, som icke är uppförd på universitetets stat, expeditions-kostnader, diverse läkemedel, förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården, kosthåll, värme, elektrisk energi, lyse och vatten, tvätt och renhållning, inventariers underhåll och komplettering, fastigheters underhåll samt hyror. Summan av angivna utgifter fördelas på summan av vård dagarna vid resp. sjukhus. Den sålunda erhållna kostnaden per vård dag (dagkostnaden) lägges till grund för beräkningen av statens bidrag under iakttagande av att den icke må överstiga medeldagkostnaden för samma år vid undervisnings-sjukhusen. För vissa i avtalet angivna vårdplatser utgår icke något drift-bidrag.

Yrkanden

I. 1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg hemställer i skriveelse den 27 november 1958 om godkännande av avtal med Göteborgs stad angående den medicinska undervisningen i Göteborg under tiden den 30 juni 1959—den 30 juni 1960.

II. Det större akademiska konsistoriet vid Göteborgs universitet (skr. 25/10 och 21/11 1958) föreslår, att anslaget uppräknas med 700 000 kronor.

Motiv

I.

Göteborgs stadsfullmäktige har den 29 juni 1957 uppsagt gällande avtal mellan staten och staden angående anordnande av en medicinsk högskola i Göteborg. Enligt bestämmelse i avtalet upphör det härigenom att gälla fr. o. m. den 30 juni 1959.

Genom beslut den 7 mars 1958 har Kungl. Maj:t uppdragit åt kommissionen att på statens vägnar upptaga förhandlingar med Göteborgs stad och andra vederbörande angående bl. a. nytt avtal rörande den medicinska

undervisningen i Göteborg. Emellertid har kommissionen och de för staden särskilt utsedda förhandlingsdelegerade funnit, att nytt avtal icke kommer att kunna träffas i sådan tid, att det kan underställas 1959 års riksdag. Parterna har därför — under förbehåll av å ena sidan Kungl. Maj:ts och å andra sidan Göteborgs stadsfullmäktiges godkännande — enats om följande *interimistiska avtal*.

Förhållandena mellan staten och staden i avseende å den medicinska undervisningen i Göteborg under tiden den 30 juni 1959—den 30 juni 1960 skall regleras jämlikt bestämmelserna i 1948 års avtal och i därtill anknyttande kompletterings- och ändringsavtal.

På samma villkor, som gäller i fråga om tidigare för undervisningsändamål upplåtna kliniker, avdelningar m. m., skall staden för de studerandes kliniska (praktiska) undervisning ytterligare upplåta följande kliniker:

A. *Vid Sahlgrenska sjukhuset:*

medicinska kliniken III
extremitetskirurgiska kliniken
thoraxkirurgiska kliniken
plastikkirurgiska kliniken

B. *Vid Göteborgs barnsjukhus:*

kirurgiska kliniken (två avdelningar)
barnpsykiatriska kliniken.

För upplåtelsen av den barnpsykiatriska kliniken vid Göteborgs barnsjukhus skall dock icke utgå driftbidrag enligt punkten 29 i 1948 års avtal.

Parterna har vidare överenskommit, att 1948 års avtal skall tillämpas på ovan uppräknade kliniker även före den 30 juni 1959 i den utsträckning som klinikerna upplåtes för undervisning, dock ej före den 1 januari 1959.

Avtalet innebär, att nu gällande bestämmelser för reglering av förhållandena mellan staten och staden i avseende å den medicinska undervisningen i Göteborg skall tillämpas även under tiden den 30 juni 1959—den 30 juni 1960. Avtalet skall läggas till grund för en slutlig reglering av statens och stadens mellanhavanden under nämnda tid, och någon retroaktiv giltighet för det definitiva avtal, som förmodligen kommer att gälla från den 1 juli 1960, skall sålunda icke ifrågakomma.

Å andra sidan har parterna överenskommit, att under det interimistiska avtalets giltighetstid skall avtalsreglerna tillämpas på, förutom tidigare för undervisningsändamål upplåtna kliniker, även ett antal andra kliniker, som under 1959 och första halvåret 1960 tages i anspråk för de studerandes kliniska undervisning, samt att detsamma skall gälla även under tiden den 1 januari—den 30 juni 1959 i den utsträckning som ifrågasvarande kliniker upplåtes för undervisning. De nytillkommande klinikerna framgår av följande tablå.

K l i n i k	Antal vårdplatser	Beläggnings- procent	Beräknad tid- punkt f. in- språktagande f. undervisn.- ändamål	Beräknat avtalsenligt driftbidrag för kalender- året 1959
Vid Sahlgrenska sjukhuset:				
Medicinska kliniken III.....	128	96	1.3.1959	290 000
Extremitetskirurgiska kliniken.....	138	90	15.3.1959	279 000
Thoraxkirurgiska kliniken.....	24		1.1.1960	—
Plastikkirurgiska kliniken:				
etapp I:.....	30	90	1.1.1959	} 114 000
etapp II: (ytterligare).....	30	90	1.7.1959	
Vid Göteborgs barnsjukhus:			Senast	
Kirurgiska kliniken, 2 avd.....	31		1.7.1960	—
Barnpsykiatriska kliniken.....	17		1.1.1959	0
				683 000

Anledningen till att ytterligare ett antal kliniker måste tagas i anspråk för undervisningen är dels den medicinska utbildningsreformen (prop. nr 212/1954), dels det ökade intaget av studerande till klinisk utbildning i Göteborg (prop. nr 91/1957).

I 1948 års avtal är vissa för undervisningsändamål upplåtna kliniker undantagna från driftbidrag enligt punkten 29 i avtalet. Med utgångspunkt från de principer, som legat till grund för 1948 års avtal, har parterna överenskommit, att av förut uppräknade kliniker barnpsykiatriska kliniken skall vara undantagen från driftbidrag.

II.

Antalet vård dagar vid de till Sahlgrenska sjukhuset anknutna undervisningskliniker, till vilka driftbidrag f. n. utgår, har för år 1959 uppskattats till 452 010. Enligt sjukhusdirektionens beräkningar kommer medeldagkostnaden år 1959 för samtliga rikets undervisningssjukhus att uppgå till 77 kronor inklusive kostnaderna för personalens pensionering, vilka kostnader preliminärt beräknats till cirka 5 kronor per vård dag. Enär vård dagkostnaden vid Sahlgrenska sjukhusets kliniker ligger högre, skall statsbidraget beräknas på grundval av nämnda medeldagkostnad. Statsbidraget till sjukhusets kliniker för år 1959 kan sålunda beräknas till 10 procent av $(452\,010 \times 77)$ i runt tal 3 480 000 kronor.

Den dermato-venereologiska klinikens 99 vård platser beräknas bli utnyttjade under tillhoppa 31 000 vård dagar. Dagkostnaden har uppskattats till 59 kronor inklusive pensionskostnader. Det statliga bidraget till denna klinik har därför beräknats till 10 procent av $(31\,000 \times 59)$ 182 900 kronor.

Antalet vård dagar vid den pediatrika kliniken beräknas till 28 800. Dagkostnaden antages bli minst lika hög som vid Sahlgrenska sjukhuset. Då bidraget utgår med hänsyn till medeldagkostnaden för samtliga rikets undervisningssjukhus, vilken kostnad uppskattats till 77 kronor, har stats-

bidraget till pediatriiska kliniken driftkostnader under år 1959 beräknats till 10 procent av $(28\,800 \times 77)$ i runt tal 221 700 kronor.

Enligt förslag till interimistiskt avtal med staden kommer vissa för undervisningsändamål tidigare icke ianspråktaga kliniker att under år 1959 upplåtas för den medicinska undervisningen. Statens andel i driftkostnaderna för sagda kliniker beräknas till 683 000 kronor eller avrundat 700 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet skulle alltså uppgå till $(3\,480\,000 + 182\,900 + 221\,700 + 700\,000)$ 4 584 600 kronor, vilket belopp ansetts böra avrundas till 4 700 000 kronor.

Departementschefen

Som framgår av förhandlingskommissionens redogörelse har det nuvarande samarbetsavtalet med Göteborgs stad rörande den medicinska undervisningen av Göteborgs stadsfullmäktige uppsagts att gälla fr. o. m. den 30 juni 1959. Enär förhandlingsparterna icke räknat med att kunna träffa nytt avtal i sådan tid, att detsamma kan hinna godkännas av vederbörande huvudmän före nämnda datum, har man enats om en förlängning på ett år av hittillsvarande avtal. Som en direkt följd av den av statsmakterna beslutade läkarutbildningsreformen och den likaledes beslutade ökningen av antalet medicine studerande i Göteborg har parterna samtidigt överenskommit, att vissa tidigare för undervisningsändamål icke ianspråktaga kliniker skall successivt under avtalstiden upplåtas för medicinsk undervisning på de i huvudavtalet stadgade villkoren. Mot den sålunda träffade uppgörelsen har jag icke något att erinra. Jag finner angeläget understryka kommissionens uttalande, att någon retroaktiv gillighet för det definitiva avtal, som förmodligen kommer att gälla fr. o. m. den 1 juli 1960, icke skall ifrågakomma.

Mot den av konsistoriet gjorda beräkningen av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår har jag i och för sig icke något att erinra. Med hänsyn till belastningen under det senast förflutna budgetåret synes mig anslaget dock böra bestämmas till 5 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna av mig i det föregående förordat avtal med Göteborgs stad angående den medicinska undervisningen i Göteborg under tiden den 30 juni 1959—den 30 juni 1960;

b) till *Bidrag till Göteborgs stad till driften av för undervisningsändamål upplåtna sjukhus* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 000 kronor.

[73] 70. Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	2 104 500	2 155 400
1958/59 (statsliggaren s. 1062)	2 775 000	
1959/60 (förslag)	3 800 000	

Yrkanden

I. *Det större akademiska konsistoriet vid Göteborgs universitet* (skr. 24/10 1958) hemställer om ett anslag av 4 805 000 kronor.

a) Uppförande av mikrobiologiska institutioner	3 000 000
b) Uppförande av ny hudklinik	565 000
c) Vissa ombyggnadsarbeten inom kvinnoklinik I	467 000
d) Tillbyggnad av psykiatriska kliniken	300 000
e) Tillbyggnad av pediatrika kliniken	273 000
f) Uppförande av ett för vissa kliniska ämnen gemensamt laboratoriecentrum	200 000
Summa kronor 4 805 000	

II. *1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg* hemställer i skrivelse den 27 november 1958 om godkännande av överenskommelse med Göteborgs stad rörande tillbyggnad av Göteborgs barnsjukhus för undervisnings- och forskningsändamål.

Motiv

I

a) Kostnaderna för uppförande av de mikrobiologiska institutionerna beräknas till 19 000 000 kronor, varav 750 000 kronor avser kostnaden för anordnande av lokaler för ett odontologiskt-bakteriologiskt laboratorium m. m. Sistnämnda kostnad skall enligt beslut av 1957 års riksdag i sin helhet bestridas av statsverket, medan den på staten belöpande andelen av de övriga byggnadskostnaderna enligt därom träffad överenskommelse utgör hälften eller $\left(\frac{19\,000\,000 - 750\,000}{2} \right)$ 9 125 000 kronor. För byggnadsföretaget har av statsmedel hittills anvisats tillhoppa 5 450 000 kronor. Den resterande delen av statens bidrag utgör alltså $(750\,000 + 3\,675\,000)$ 4 425 000 kronor. Byggnadsarbetena beräknas kunna fullföljas i sådan takt, att byggnaderna kan stå under tak omkring den 1 oktober 1959 och inflyttning ske omkring den 1 oktober 1960. Den fortsatta statliga medelsanvisningen till byggnadsföretaget bör därför fördelas på budgetåren 1959/60 och 1960/61. Konsistoriet föreslår, att för det förstnämnda budgetåret 3 000 000 kronor anvisas för ändamålet.

b) Till detta byggnadsföretag har för budgetåren 1957/58 och 1958/59 av statsmedel anvisats ett belopp av 360 000 kronor. Av byggnadskostnaderna skall staten enligt träffad överenskommelse (se prop. nr 87/1958) bestrida den del, som faller på de för undervisning och forskning avsedda lokalerna. Dessa lokaler upptar en volym av 3 482 m³ av den totala byggnads-

volymen, som — efter en numera verkställd smärre nedjustering av det ursprungliga förslaget — utgör 31 350 m³.

Enligt en år 1955 verkställd kostnadsberäkning skulle den totala byggnadskostnaden uppgå till 6 975 000 kronor, motsvarande en kostnad av något över 220 kronor per m³. På grund härav uppskattades den på staten fallande delen av anläggningskostnaden till 772 000 kronor. I mars 1958 framlades en ny kostnadsberäkning, enligt vilken den totala anläggningskostnaden beräknas till 8 324 400 kronor, vilket motsvarar ett kubikmeterpris av 265 kronor 53 öre. Den uppkomna kostnadsökningen är högre än den, som uppkommit till följd av den automatiska byggnadskostnadsstegringen. Anledningen härtill är dels att inredningssnickerierna i 1955 års kalkyl beräknats väl knappt, vartill kommer en icke förutsedd kostnadsökning på rörpostanläggningen, dels ock att den nuvarande kostnadsberäkningen till skillnad mot den tidigare innehåller en marginal på ett par procent för prisstegringar under byggnadstiden. Det statliga bidraget till byggnadsföretaget uppgår således till $3\,482 \times 265,53 = 925\,000$ kronor. Byggnaden beräknas stå under tak i mars 1959 och vara helt färdig för inflyttning vid årsskiftet 1959/60. Återstoden av den på statsverket belöpanande delen av byggnadskostnaderna (925 000—360 000) 565 000 kronor bör anvisas för nästa budgetår.

c) De på statsverket fallande kostnaderna för dels utvidgning av kvinno-klinik I, dels ock anordnande av föreläsningssal med biutrymmen har beräknats till (919 100 + 47 300) 966 400 kronor (se prop. nr 87/1958). För budgetåret 1958/59 har till byggnadsföretaget av statsmedel anvisats 500 000 kronor. Hela arbetet beräknas vara slutfört under första halvåret 1960. Konsistoriet föreslår därför, att för nästa budgetår ett statsbidrag av (966 400—500 000) i runt tal 467 000 kronor anvisas för ändamålet.

d) Den psykiatriska kliniken vid Sahlgrenska sjukhuset omfattar f. n. fyra vårdavdelningar med sammanlagt 88 vårdplatser. Undervisningslokaler består av ett såsom samlingsrum tidigare använt utrymme om 35 m² jämte två mindre rum — tidigare bostadsrum för sköterskor — vilka nu användes såsom kapprum m. m. för medicine kandidater. Redan för undervisningen enligt den äldre studieordningen och med nuvarande studentantal är dessa lokaler otillräckliga. Anordningen är ett provisorium, som måst vidtagas för att undervisning, i avvaktan på en lösning av lokalfrågan, överhuvud skall kunna bedrivas. Utvidgningen av psykiatriundervisningen och ökningen av antalet kliniska utbildningsplatser i Göteborg gör det nödvändigt, att frågan om anskaffande av lokaler för undervisning och forskning i ämnet snarast möjligt löses. Undervisningen kräver även ökad tillgång på psykiatriskt kliniskt material och ökade poliklinikutrymmen.

Det är emellertid icke enbart ett undervisningskrav, att den psykiatriska vårdformen får ökade resurser. Vårdplatserna är sålunda med hänsyn till behovet av vårdresurser otillräckliga. Alldeles särskilt framträder denna brist genom att ett stort antal alkoholskadade tränger till vård. Ett skissförslag till en tillbyggnad av den psykiatriska kliniken i Göteborg har i princip godkänts av Göteborgs stadsfullmäktige. Tillbyggnaden omfattar fyra våningar jämte souterrängvåning. Byggnadsvolymen är ca 13 800 m³, och kostnaderna har uppskattats till 3 450 000 kronor, vartill kommer cirka 250 000 kronor för flyttning av en större dagvattenkylvert, som går fram över sjukhusområdet, där tillbyggnaden anses böra uppföras.

Den medicinska fakulteten har efter granskning av förslaget funnit, att detsamma utgör en tillfredsställande lösning av den psykiatriska klinikkens lokalfråga.

Enär den föreslagna nybyggnaden är avsedd att tillgodose såväl undervisningens och forskningens som sjukvårdens behov bör anläggnings- och utrustningskostnaderna fördelas på staten och staden enligt vad som kan överenskommas vid förhandlingar därom. Uppdrag att för statens del förhandla i denna fråga torde böra lämnas åt 1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg.

På grund av den beslutade ökningen av antalet medicine studerande, blir behovet av en snar lösning av lokalfrågan för psykiatrins del alltmer trängande. Konsistoriet, som redan förra året hemställde om anvisande av statsmedel för ifrågavarande ändamål, ser sig därför nödsakat att upprepa yrkandet och föreslår, att för budgetåret 1959/60 ett belopp av 300 000 kronor anvisas för ändamålet.

e) De lokaler, som står till förfogande för undervisningsändamål inom den pediatrika kliniken, utgöres av en föreläsningssal, som rymmer omkring 20 åhörare, ett dagrum för studenterna samt utrymmen med plats för sammanlagt 25 omklädningsboxar. Dessa lokaler är helt otillräckliga och situationen blir ohållbar fr. o. m. höstterminen 1960, då antalet studerande kommer att utökas från nuvarande 20 till 33 per kurs under samtliga tre kurser per läsår. Vidare behövs arbetsrum för lärarstaben samt utrymmen för forskning, vilka f. n. helt saknas. I samband med av Göteborgs stadsfullmäktige beslutad provisorisk om- och tillbyggnad av barnsjukhuset har på initiativ av den medicinska fakulteten uppgjorts ett förslag till en särskild tillbyggnad i två våningar för undervisnings- och forskningsändamål, kostnadsberäknad till 273 000 kronor. De i en första etapp av om- och tillbyggnaden av sjukhusets vårdavdelningar ingående arbetena har redan delvis utförts, och man kan förvänta, att den andra byggnadsetappen kommer att fullföljas under nästa budgetår. Av praktiska skäl vore det lämpligt, att den föreslagna tillbyggnaden för undervisnings- och forskningsavdelningen kommer till utförande samtidigt med den andra etappen av sjukvårdsavdelningens utbyggnad. Konsistoriet finner förslaget om uppförande av ifrågavarande tillbyggnad innebära en godtagbar lösning av de nuvarande lokalsvårigheterna. Ett genomförande av sagda förslag förutsätter överenskommelse mellan staten och staden rörande vissa frågor av ekonomisk och juridisk natur. Uppdrag att för statens del förhandla med staden i denna angelägenhet torde böra lämnas åt 1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg. Då den föreslagna tillbyggnaden med hänsyn särskilt till undervisningens behov bör komma till stånd snarast möjligt, föreslår konsistoriet, att av statsmedel för nästa budgetår anvisas 273 000 kronor för ändamålet.

f) För den kliniska undervisningen — speciellt i de ämnen, där laborationer och annan övningsundervisning intager en framträdande plats — medför den beslutade ökningen av studentintaget en betydande skärpning av de redan nu aktuella svårigheterna att lösa lokalfrågan. Bristen på föreläsningssalar för den medicinska fakultetens kliniska undervisning är besvärande. Det tillskott av sådana utrymmen, som vinnes genom färdigställandet av centralkomplexet inom Sahlgrenska sjukhusets område, blir otillräckligt med hänsyn till det ökade krav på föreläsningssalar, som tillkommit genom ökningen av antalet studerande.

Genom de teoretiska institutionernas stora upprustning särskilt under det senaste decenniet har dessa institutioner alltmer kunnat ägna sig åt rena grundforskningsproblem. Detta måste anses vara en riktig utveckling, som på längre sikt är av betydelse även för den kliniska forskningen. Denna kan emellertid aldrig överflyttas till de teoretiska institutionerna.

Under det senaste året har den kliniska forskningens olika grenar utvecklats till separata enheter — som visserligen på flera områden samarbetar med de teoretiska institutionerna — men som på grund av sin speciella metodik fordrar särskilda laboratorieenheter och speciell apparatur.

Efter färdigställandet av centralkomplexet inom Sahlgrenska sjukhuset beräknas de medicinska och kirurgiska klinikerna komma att för forskningsarbete tills vidare förfoga över dels de provisoriska lokaler om tolv rum, som f. n. disponeras av det kliniskt-fysiologiska laboratoriet, dels fyra rum i det våningsplan inom centralkomplexet, som är avsett för det kliniskt-kemiska forskningslaboratoriet. Det synes uppenbart, att nämnda lokaler icke på långt när kan täcka utrymmesbehovet för det omfattande forskningsprogram, som planeras inom de medicinska och kirurgiska klinikerna. För ämnena klinisk neurofysiologi och neurokirurgi föreligger även behov av forskningsutrymmen, som icke kan tillgodoses inom vare sig nu befintliga eller hittills planerade byggnader.

I fråga om ämnena klinisk kemi och klinisk fysiologi väntar lokalfrågan alltså på sin lösning. Det nuvarande kliniskt-fysiologiska laboratoriet är inrymt i provisoriska lokaler och helt bekostat av Göteborgs stad. Hela laboratorieutrymmet är engagerat av rutinarbetet, varför några undervisnings- och forskningslokaler ej finns. Lokalfrågan för ämnet klinisk farmakologi väntar också på sin lösning.

Det är emellertid icke endast universitetsklinikerna, som har behov av ytterligare lokaler eller av en mera rationell lösning av lokalfrågan för den inom dessa kliniker bedrivna undervisningen och forskningen. Ökat utrymme erfordras även för de av Göteborgs stad för sjukvården inrättade laboratorierna.

Med hänsyn till angivna förhållanden har upprättats ett preliminärt förslag till uppförande inom Sahlgrenska sjukhusets område av en särskild byggnad — laboratoriecentrum — i vilken lokaler skulle inrymmas för såväl klinisk undervisning och forskning som för viss del av Sahlgrenska sjukhusets rutinlaboratorier. Kostnaderna för byggnaden har beräknats till cirka 9 100 000 kronor.

En preliminär plan har uppgjorts för fördelning av utrymmet i byggnaden dels för olika ändamål berörande universitetsklinikernas verksamhet dels för Göteborgs stads rutinlaboratorier. Av planen framgår, att av byggnadens 455 rumsenheter, 421 enheter är avsedda att disponeras av universitetet och återstoden, 34 enheter, av Göteborgs stad. Den alldeles övervägande delen av kostnaden är alltså av beskaffenhet att böra bestridas av staten.

Konsistoriet finner förslaget att uppföra ett särskilt laboratoriecentrum inom Sahlgrenska sjukhusets område synnerligen starkt motiverat. Det preliminära förslag, som utarbetats till en laboratoriebyggnad, synes innefatta en lösning av byggnadsfrågan, som kan läggas till grund för vidare bearbetning. Konsistoriet föreslår därför, att 200 000 kronor anvisas av statsmedel för budgetåret 1959/60 för utförande av en byggnadsteknisk genomarbetning av det preliminära byggnadsförslaget.

II.

Förhandlingskommissionen har med förhandlingsdelegerade för Göteborgs stad upptagit förhandlingar angående kostnadsfördelningen mellan staten och staden för föreslagen tillbyggnad av pediatriiska kliniken. Förhandlingarna har resulterat i följande *förslag till överenskommelse*.

Under förbehåll av å ena sidan Kungl. Maj:ts och å andra sidan Göteborgs stadsfullmäktiges godkännande har mellan 1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg och för Göteborgs stad särskilt utsedda förhandlingsdelegerade följande överenskommelse träffats angående tillbyggnad av Göteborgs barnsjukhus för undervisnings- och forskningsändamål.

1. Genom Göteborgs stads försorg skall vid Göteborgs barnsjukhus i samband med den andra etappen av om- och tillbyggnadsarbeten vid sjukhusets vårdavdelningar en tillbyggnad uppföras för huvudsakligen undervisnings- och forskningsändamål.

2. Tillbyggnaden skall uppföras i huvudsaklig överensstämmelse med bifogade ritningar och innefatta en våning i bottenplan med två arbetsrum för kliniska amanuenser, ett omklädningsrum för studenter, två forskningslaboratorier, förrådsrum och verkstad samt en våning en trappa upp med en föreläsningssal för 50 åhörare, ett förberedelserum för patientdemonstrationer, ett arbetsrum för klinisk lärare och kansli, allt med en total volym av 1044 m³ och en yta av 334 m². De två amanuensrummen och verkstaden är avsedda att utnyttjas, de förra delvis och den senare helt, för sjukvårdsändamål. Övriga lokaler i tillbyggnaden skall användas uteslutande för undervisning och forskning. Verkstaden skall utgöra ersättning för i huvudbyggnaden befintliga, till ytan mindre verkstadsutrymmen, vilka genom förevarande tillbyggnads anslutning till sjukhuset icke kommer att kunna begagnas för verkstadsändamål.

3. Kostnaderna för förevarande tillbyggnad skall bestridas av staden, dock skall staden slutligen endast svara för $\frac{1}{3}$ av de verkliga kostnaderna för dels de två arbetsrummen för kliniska amanuenser, dels verkstaden. Övriga delar av de verkliga kostnaderna för tillbyggnadens uppförande skall täckas genom bidrag från staten.

Statens bidrag skall successivt alltefter byggnadsföretagets fortskridande tillhandahållas staden.

4. Så länge Göteborgs barnsjukhus drives på nuvarande plats, äger staten använda de för undervisning och forskning avsedda utrymmena men erhåller icke någon del i äganderätt till tomt eller byggnader. Parterna är ense, att vid eventuell förflyttning av Göteborgs barnsjukhus särskild överenskommelse skall träffas om disposition av förevarande tillbyggnad samt, därest staten måste avstå från ovan nämnda utrymmen, om skälig gottgörelse härför.

Den föreslagna tillbyggnaden har kostnadsberäknats till 273 000 kronor. Då den skall omfatta en volym av 1 044 m³, kommer kostnaden per m³ att utgöra 261 kronor 49 öre. Staden skall enligt överenskommelsen svara för $\frac{1}{3}$ av de verkliga kostnaderna för två arbetsrum för kliniska amanuenser och för en verkstad. Amanuensrummens volym utgör sammanlagt 112 m³ och verkstadens 85,4 m³. Stadens kostnader kan därför beräknas komma att utgöra $\left(\frac{261:49 \times (112.0 + 85.4)}{3} \right)$ 17 206 kronor och statens (273 000 — 17 206) 255 794 kronor. Kommissionen, som inhämtat, att vederbörande myndigheter prövat den föreslagna tillbyggnaden erforderlig och till sin utformning lämplig, tillstyrker, att för budgetåret 1959/60 ett belopp av 256 000 kronor anvisas såsom bidrag till kostnaderna för tillbyggnaden ifråga.

Yttranden

I.

Byggnadsstyrelsen uttalar bl. a.

Ehuru byggnadsstyrelsen ifrågasätter, huruvida det kommer att vara möjligt att bedriva arbetet med nybyggnaderna för de mikrobiologiska institutionerna i sådan takt, att hela det begärda beloppet behöver tagas i anspråk under budgetåret 1959/60, vill styrelsen dock icke motsätta sig att ytterligare medel intill det begärda beloppet, 3 000 000 kronor, anvisas för nämnda budgetår. Styrelsen vill i detta sammanhang anmäla, att den sammanlagda kostnaden för de mikrobiologiska institutionerna enligt vad styrelsen under hand erfarit troligen kommer att överstiga det i fjol uppgivna beloppet 19 000 0000 kronor.

Beträffande nybyggnaden för hudkliniken uppges, att kostnaden per m³ byggnadsvolym har stigit från cirka 220 kronor till cirka 265 kronor, vilket förklaras med en oförutsedd kostnadsökning på rörpostanläggningen, att inredningssnickerierna i 1955 års kalkyl beräknats väl knappt samt att den nu gjorda kostnadsberäkningen innehåller en marginal på ett par procent för prisstegringar under byggnadstiden. Härtill kommer de s. k. automatiska byggnadskostnadsstegringarna, vilka för perioden våren 1955—våren 1958 uppgår till cirka 14 procent av priset vid periodens början. Styrelsen, som finner förklaringarna acceptabla, anser den nu uppgivna kubikmeterkostnaden kunna godtagas med hänsyn till att i densamma inräknats även viss inredning och utrustning, som annars vanligen icke av styrelsen brukar medtagas vid beräkningen av byggnadskostnaden. Styrelsen har icke något att erinra mot att återstoden av statens andel i kostnaden för hudkliniken, 565 000 kronor, anvisas för budgetåret 1959/60.

Byggnadsstyrelsen har vidare icke funnit anledning till erinran mot vare sig beräkningen av statens andel i kostnaden för vissa ombyggnadsarbeten inom kvinnoklinik I eller den framlagda kostnadsberäkningen för den föreslagna tillbyggnaden till den pediatriiska kliniken samt föreslår, att äskade medel för dessa ändamål anvisas för nästa budgetår.

Vidkommande förslaget att vid Sahlgrenska sjukhuset inrätta ett laboratoricentrum framhåller styrelsen, att behovet av lokaler för klinisk forskning anmält sig icke blott för Göteborg utan även för Uppsala, Lund och Umeå. Då behoven av klinisk forskning torde vara likartade vid landets olika lärodomsstäder, synes behovsfrågan lämpligen böra utredas i ett sammanhang för landet i dess helhet.

1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg framhåller beträffande den föreslagna tillbyggnaden till den psykiatriska kliniken, att stadens delegerade vid förhandlingar därom bl. a. påyrkat, att staten skulle erlagga hela kostnaden — 1 480 000 kronor — för cirka 20 vårdplatser för ett sådant specialistsjukhus för utredning, undervisning och forskning beträffande alkoholskadade, som avses i 1946 års alkoholvårdssakkunnigas betänkande (se prop. nr 158/1954). Sedan från kommissionens sida invänts, att frågan om kostnaden för anordnande av särskilda vårdplatser för alkoholskadade — beträffande vilka särskild undervisning icke ingår i den för medicine licentiatexamen gällande studieplanen — fölle utanför dess förhandlingsuppdrag, har stadens delegerade framhållit, att staden ville avvakta resul-

tatet av en framställning om likställighet med landsting i fråga om bidrag till psykiatrisk klinik, samt att staden åtminstone icke före den 1 juli 1960 ämnade låta påbörja uppförandet av den planerade tillbyggnaden till psykiatriska kliniken. Under sådana förhållanden anser kommissionen, att någon medelsanvisning för ändamålet icke erfordras för nästa budgetår.

Kanslern för rikets universitet anser ett trängande behov föreligga av utökade lokaler för undervisning och forskning vid såväl den psykiatriska som den pediatriiska kliniken. Förslaget om uppförande av ett för vissa kliniska ämnen gemensamt laboratoriecentrum bör enligt kanslerns uppfattning göras till föremål för fortsatt utredning och övervägande i fråga om program och lämplig omfattning av den ifrågasatta laborativverksamheten. Utredningen synes lämpligen böra verkställas genom byggnadsstyrelsens försorg. Med hänsyn bl. a. till att det kliniskt-fysiologiska laboratoriet saknar särskilda lokaler för undervisning och forskning, anser kanslern starka skäl tala för att utredningen kommer till stånd snarast möjligt.

Departementschefen

För fullföljande av arbetena med uppförandet av de mikrobiologiska institutionerna har konsistoriet för nästa budgetår äskat ett belopp av 3 000 000 kronor. I anslutning till vad byggnadsstyrelsen anfört anser jag mig böra föreslå en något begränsad medelstildelning för ifrågavarande byggnadsföretag och tillstyrker anvisande för nästa budgetår av 2 500 000 kronor för ändamålet.

Kostnaderna per m³ för uppförande av nybyggnad för hudklinik beräknades i 1955 års prisläge till i runt tal 220 kronor. Enligt nu framlagda beräkningar kommer ifrågavarande kostnader att uppgå till 265 kronor 53 öre, vilket innebär en ökning med cirka 20 procent, varav 14 procent hänför sig till den allmänna prisstegringen. Med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anfört anser jag mig böra godtaga den uppkomna kostnadsökningen. Jag förordar, att för fullföljande av detta byggnadsföretag för nästa budgetår anvisas 565 000 kronor.

För ombyggnad av kvinnoklinik I har för innevarande budgetår anvisats 500 000 kronor. Då byggnadsarbetena beräknas vara slutförda under första halvåret 1960, bör återstoden av å staten fallande del av kostnaden eller 467 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Någon medelsanvisning till bestridande av kostnaderna för tillbyggnad till den psykiatriska kliniken anser jag mig med hänsyn till vad förhandlingskommissionen anfört icke kunna tillstyrka.

Mot bakgrunden av den utvidgade undervisningen i pediatrik enligt den nya studieordningen och den av riksdagen beslutade ökningen av studentintaget i Göteborg framstår nuvarande för undervisning avsedda lokaler inom den pediatriiska kliniken som klart otillräckliga. En förbättring av rådande lokalförhållanden måste därför komma till stånd. Den föreslagna till-

byggnaden till kliniken synes mig utgöra en acceptabel lösning av lokalfrågan. Mot det av förhandlingskommissionen framlagda förslaget till överenskommelse med staden rörande fördelningen av kostnaderna för ifrågasvarande byggnadsföretag har jag icke funnit anledning till erinran och förordar alltså, att detsamma godkännes. I enlighet med vad kommissionen föreslagit tillstyrker jag för nästa budgetår en medelsanvisning av 256 000 kronor för ändamålet.

Förslaget om anvisande av medel för utförande av detaljritningar och annat utredningsarbete rörande ett laboratoriecentrum anser jag mig icke kunna biträda. Jag är inte heller f. n. beredd att taga ställning till kanslerns och byggnadsstyrelsens förslag att i statlig regi och i ett större sammanhang låta verkställa utredning angående förevarande projekt.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår uppgå till (2 500 000 + 565 000 + 467 000 + 256 000) 3 788 000 eller i runt tal 3 800 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående förordad överenskommelse med Göteborgs stad om fördelning av kostnaderna för uppförande av en tillbyggnad till Göteborgs barnsjukhus;

b) till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 3 800 000 kronor.

[74] 71. *Bidrag till vissa driftkostnader vid lasarettet i Umeå.* Anslag för detta ändamål är icke uppfört i gällande riksstat.

Genom beslut den 28 februari 1958 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan staten och Västerbottens läns landsting angående inrättande av en medicinsk läroanstalt i Umeå m. m. Enligt detta avtal, beträffande vars närmare innehåll torde få hänvisas till propositionen nr 188/1957 (s. 58—66), skall landstinget tillhandahålla värme, ånga, elektrisk kraft, gas, vatten, destillerat vatten, tryckluft, vacuum och syrgas till vissa särskilt angivna institutionslokaler vid lasarettet samt svara för underhåll av dessa lokaler. Till kostnaderna härför skall staten bidraga med 50 procent. Såsom bidrag till lasarettets övriga driftkostnader skall staten årligen erlægga 10 procent av den del av dessa kostnader, som efter antalet vård dagar belöper på av undervisningen disponerade vårdplatser. Den driftkostnad, som lägges till grund för beräkningen av statens bidrag, skall omfatta följande utgifter: avlöningar, pensioner m. m. till personal, som icke är uppförd på läroanstaltens stat, expeditionskostnader, diverse, läkemedel, förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården, kosthåll, värme, ånga,

elektrisk kraft, gas, vatten, destillerat vatten, tryckluft, vacuum och syrgas, tvätt och renhållning, inventariers underhåll och komplettering, fastigheters underhåll samt hyror. Summan av angivna utgifter fördelas på summan av vårddagarna vid hela lasarettet. Den sålunda erhållna kostnaden per vård dag (dagkostnaden) lägges till grund för beräkningen av statens bidrag under iakttagande av att dagkostnaden icke må överstiga medeldagkostnaden för samma år vid övriga undervisningssjukhus.

Undervisning vid lasarettet av medicine kandidater beräknas taga sin början den 1 januari 1959. För budgetåret 1959/60 bör således anvisas medel för bestridande av statens bidrag till driftkostnaderna vid lasarettet under kalenderåret 1959.

Enligt uppgifter, som under hand kommit mig tillhanda, har antalet vård dagar under år 1959 på av undervisningen disponerade vårdplatser uppskattats till 92 688. Vård dagskostnaden vid lasarettet under år 1959 beräknas till 70 kronor. Den del av driftkostnaderna, som belöper på de av undervisningen disponerade vårdplatserna, skulle således utgöra $(92\,688 \times 70)$ 6 488 160 kronor. Eftersom staten enligt avtalet har att bidraga till dessa driftkostnader med 10 procent, kommer det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget att utgöra i runt tal 650 000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa driftkostnader vid lasarettet i Umeå* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kronor.

[75] 72. *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid lasarettet i Umeå m. m.* För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 53 000 kronor (statsliggaren s. 1062).

Yrkande

Organisationskommittén för den medicinska högskolan i Umeå (skr. 29.8 1958) hemställer om ett anslag å 2 710 000 kronor.

Motiv

De byggnadsåtgärder, vilka står närmast i tur och för vilka kostnader kommer att uppstå under budgetåret 1959/60, är ändringsarbeten i lokalerna för ämnena dermato-venereologi och neurologi, kostnadsberäknade till 690 000 kronor, i lokalerna för ämnet oto-rhino-laryngologi, kostnadsberäknade till 70 000 kronor, i lokalerna för ämnet psykiatri, kostnadsberäknade till 275 000 kronor, i lokalerna för ämnet pediatrik, kostnadsberäknade till 102 000 kronor, och i lokalerna för ämnet barnpsykiatri, kostnadsberäknade till 135 000 kronor, ävensom byggnadskostnader för djurlaboratorium 3 000 000 kronor. Av berörda kostnader skall enligt en

i propositionen nr 188/1957 intagen plan för tillgodoseende av lokalbehovet för lasarettet och den medicinska högskolan i Umeå resp. 130 000, 25 000, 55 000, 45 000, 5 000 och 1 500 000 kronor bestridas av statsverket.

Under budgetåret 1959/60 kommer även det i förenämnda plan upptagna andra uppbyggnadsskedet att påbörjas. Sålunda skall byggnadsarbetena för ämnet bakteriologi påbörjas och tillbyggnad igångsättas å patologiska institutionen, varjämte programskrivning, utarbetande av skisser samt preliminär kostnadsberäkning verkställas beträffande byggnad för klinisk fysiologi och klinisk kemi ävensom medicinsk kemi. För sagda arbeten erfordras under nästa budgetår ett statsbidrag å 950 000 kronor.

Det totala medelsbehovet torde sålunda uppgå till (130 000 + 25 000 + 55 000 + 45 000 + 5 000 + 1 500 000 + 950 000) 2 710 000 kronor.

Departementschefen

Då organisationskommitténs uppskattning av erforderligt medelsbehov under nästa budgetår för ifrågavarande ändamål icke givit mig anledning till erinran, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid lasarettet i Umeå m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 2 710 000 kronor.

Övriga egentliga sjukvårdsanstalter

[76] 73. Bidrag till uppförande eller inrättande av barnavdelningar vid lasarett m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	200 000	262 250
1957/58	200 000	222 500
1958/59 (statsliggaren s. 1063)	130 000	
1959/60 (förslag)	100	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1958/59 fanns på anslaget en reservation av 473 534 kronor. Efter frånräknande av beviljade men ej utbetalade bidrag återstår ett disponibelt belopp av 86 034 kronor. På Kungl. Maj:ts prövning är beroende en ansökning om statsbidrag, för vilken kan beräknas åtgå ett belopp av 55 000 kronor.

Då å ena sidan ytterligare ansökningar om statsbidrag kan komma att ingivas, vilka medför ökad belastning å anslaget, men å andra sidan viss eftersläpning föreligger i fråga om uttagandet av beviljade bidrag, anser styrelsen tillfyllest, att anslaget uppföres med ett formellt belopp.

Departementschefen

I likhet med medicinalstyrelsen finner jag anslaget för nästa budgetår böra uppföras med allenast ett formellt belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande eller inrättande av barnavdelningar vid lasarett m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[77] 74. Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	1 100 000	1 184 126
1957/58	1 100 000	1 096 316
1958/59 (statsliggaren s. 1063)	1 200 000	
1959/60 (förslag)	1 200 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Enligt av styrelsen hittills fattade beslut kan bidrag beräknas utgå till 1 796 vårdplatser under år 1959, motsvarande ett sammanlagt bidragsbelopp av 1 210 688 kronor. Med hänsyn till hos styrelsen inneliggande ansökningar bör bidrag beräknas för ytterligare 91 vårdplatser, motsvarande ett belopp av 62 453 kronor. I enlighet härmed uppskattas det sammanlagda medelsbehovet till (1 210 688 + 62 453) 1 273 141 kronor, vilket belopp med hänsyn till belastningen på anslaget under de senaste åren torde kunna avrundas nedåt till 1 200 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 200 000 kronor.

[78] 75. Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	392 000	89 165
1957/58	73 400	665 185
1958/59 (statsliggaren s. 1063)	200 000	
1959/60 (förslag)	35 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1958/59 fanns en reservation på anslaget av 180 411 kronor. Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats samt viss av Kungl. Maj:t föreskriven återbetalning av uppburna byggnadsbidrag verkställt, uppkommer ett underskott å 34 627 kronor. Å andra sidan är två skrivelser om nedläggande av tuberkulosanstalter f. n. föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Ehuru huvudmännen därvid gjort preskriptionsinvändningar mot återleverering av någon del av det uppburna statsbidraget, räknar styrelsen med ett åläggande för dem att återbetala tillhoppa 62 360 kronor. För budgetåret 1958/59 uppkommer sålunda ett medelsöverskott av (— 34 627 + 62 360) 27 733 kronor, varför anslaget för nästa budgetår torde uppföras med allenast ett formellt belopp.

Departementschefen

De av medicinalstyrelsen omförmälda ärendena angående ifrågasatt åläggande för vissa huvudmän att återbetala uppburna statsbidrag med cirka 62 000 kronor är remitterade till justitiekanslersämbetet för yttrande. Av huvudmännen gjorda invändningar om preskription av återbetalningsskyldighet har således ej varit föremål för ställningstagande från Kungl. Maj:ts sida. Medel torde därför böra anvisas för att täcka av medicinalstyrelsen beräknat underskott å anslaget, 34 627 eller i runt tal 35 000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

[79] 76. Bidrag till driften av anstalter för lungtuberkulos

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	4 400 000	3 715 092
1957/58	3 700 000	2 804 254
1958/59 (statsliggaren s. 1064)	2 800 000	
1959/60 (förslag)	2 300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget nedräknas med 500 000 kronor.

Motiv

Såsom styrelsen tidigare framhållit, föreligger svårigheter att på förhand beräkna medelsbehovet till följd av förekommande ovissa faktorer. Med beaktande av den sjunkande tuberkulosfrekvensen och antalet underhållsdagar under åren 1955—57 vid de anstalter som ej tillhör Konung Oscar II:s jubileumsfond (resp. 1 837 249, 1 666 901 och 1 485 018) kan antalet underhållsdagar under år 1959 approximativt uppskattas till 1 100 000, varav cirka 250 000 torde berättiga till förhöjt bidrag. Med hänsyn härtill beräknas medelsbehovet för dessa anstalter till $(850\,000 \times 1:75 + 250\,000 \times 3)$ i runt tal 2 240 000 kronor.

Vid jubileumsfondens sanatorier utgår bidrag till driften av vårdplatser, som disponeras av vissa kommunala sjukvårdshuvudmän. Till driften av Österåsens sanatorium beräknar styrelsen sålunda ett belopp av 60 000 kronor. Vad gäller Hesselby sanatorium, som numera är specialanstalt för tuberkulossjuka alkoholmissbrukare, torde bidrag ej komma att utgå från förevarande anslag.

Det sammanlagda medelsbehovet uppskattas sålunda till $(2\,240\,000 + 60\,000)$ 2 300 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en minskning av medelsanvisningen med 500 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för lungtuberkulos*
för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kronor.

[80] 77. Bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	440 000	366 875
1957/58	350 000	278 295
1958/59 (statsliggaren s. 1064)	325 000	
1959/60 (förslag)	285 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget nedräknas med 40 000 kronor.

Motiv

Nettoutgifterna under budgetåret 1957/58 fördelade sig sålunda:

Driftbidrag	189 184
Bidrag till stödjebandage och proteser	89 112
Summa kronor	278 296

Styrelsen erinrar om att Kronprinsessan Victorias kustsanatorium enligt beslut av 1958 års riksdag skall tagas i anspråk för vård av psykiskt efterblivna vanföra barn och ungdomar samt att med stöd av Kungl. Maj:ts uppdrag den 18 april 1958 förhandlingar pågår angående bl. a. överflyttning av sanatoriets tuberkulosklientel till Apelvikens kustsanatorium. Överflyttningen beräknas bli genomförd under första hälften av år 1959.

Under åren 1956 och 1957 uppgick vid kustsanatorierna medeltalet vårdade fall av kirurgisk tuberkulos till 166 resp. 137. Då den nedgående tendensen torde fortgå, beräknar styrelsen till driftbidrag för nästa budgetår ($135 \times 3: 25 \times 365$) i runt tal 160 000 kronor. För å S:t Görans sjukhus vårdade patienter uppgick bidragskostnaderna för sistförflutet budgetår till i runt tal 15 000 kronor.

Bidrag till stödjebandage och proteser har under budgetåret 1957/58 utgått med cirka 85 000 kronor, vilket innebär en minskning i förhållande till närmast föregående år med inemot 20 000 kronor. Minskningen är föranledd av att rekvisitioner av bidrag ej hunnit utanordnas för mer än tre kvartal. Medelsbehovet bör därför beräknas till minst samma belopp som för innevarande budgetår eller till 110 000 kronor.

Från förevarande anslag utgår jämväl bidrag till resor för patienter vid Apelvikens och Kronprinsessan Victorias kustsanatorier samt till resor för följeslagare eller vårdare. Utgifterna för detta ändamål torde kunna rymmas inom ramen för övriga statsbidragsposter under anslaget.

Det sammanlagda medelsbehovet uppskattas alltså till (160 000 + 15 000 + 110 000) 285 000 kronor.

Departementschefen

Den låga beläggningen vid de båda kustsanatorierna har föranlett kännbara ekonomiska svårigheter särskilt vid kustsanatoriet Apelviken. Driften vid nämnda sanatorium lämnade sålunda under år 1957 ett underskott av 187 911 kronor. Genom den enligt beslut av 1958 års riksdag planerade överflyttningen till sanatoriet av vissa patienter från Kronprinsessan Victorias kustsanatorium torde emellertid en förbättring av beläggningen komma till stånd. Jag vill också nämna, att de vanföras riksförbund i skrivelse den 7 maj 1958 hemställt om en utredning av möjligheterna att inrätta s. k. gåskolor för vissa patienter med benproteser. I likhet med vad medicinalstyrelsen anfört i ett över framställningen avgivet yttrande finner jag önskvärt, att sådana patienter beredes tillfälle till träning under kvalificerad ledning i

större utsträckning än som f. n. till följd av bristande personal- och lokalresurser är fallet. Särskilda skolor torde emellertid ej böra inrättas för ändamålet, utan träningsverksamheten torde lämpligen böra förläggas till planerade rehabiliteringsavdelningar vid lasaretten. I avvaktan på utbyggnaden av sådana avdelningar torde kunna övervägas, om icke föreliggande behov i viss utsträckning skulle kunna tillgodoses genom att utnyttja lediga platser vid Apelvikens kustsanatorium för ändamålet, helst som sanatoriet synes förfoga över lämpliga resurser för ifrågavarande verksamhet. Det torde emellertid närmast ankomma på sanatoriets ledning och sjukvårdshuvudmännen att i samråd med riksförbundet vidare överväga frågan.

Medicinalstyrelsens anslagsberäkning, innebärande en minskning av medelsanvisningen med 40 000 kronor, föranleder ingen erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 285 000 kronor.

[81] 78. *Bidrag till byggnadsarbeten vid folksanatorierna.* Under detta anslag har under en följd av år efter framställningar i varje särskilt fall medel anvisats för byggnadsarbeten vid jubileumsfondens sanatorier.

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	100	—
1957/58	100	9 100
1958/59 (statsliggaren s. 1065)	100	
1959/60 (förslag)	100	

Yrkande

Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond (skr. 10/9 1958) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Den 1 juli 1958 inestod på anslaget 490 498 kronor. Den odisponerade behållningen härav utgör 271 598 kronor.

För ombyggnad av en reningsanläggning för avloppsvatten vid Hessleby sanatorium har 1955 och 1957 års riksdagar beviljat bidrag med tillhoppa 174 000 kronor, varav hittills 9 100 kronor tagits i anspråk. Sedan anbud på vissa byggnadsarbeten infordrats, beräknas kostnaderna för byggnadsföretaget komma att stiga med 98 000 kronor. Med hänsyn till hälsovårdsmyndigheternas krav på ombyggnadens snara utförande och till sannolikheten av att uppskov med arbetet kan föranleda ytterligare prisstegringar har sanatoriets styrelse av överstyrelsen bemyndigats igångsätta arbetet. I den mån hittills anvisade belopp icke förslår till bestridande av byggnads-

kostnaderna, kan uppkommande merkostnader tills vidare täckas av jubileumsfondens medel. Överstyrelsen anser visserligen att den beräknade merkostnaden möjligen kan nedbringas genom besparingar, men då så inte med säkerhet kan väntas ske, hemställer styrelsen att av odisponerade medel under anslaget få taga i anspråk högst 98 000 kronor för slutförande av ombyggnadsarbetet.

Yttrande

Byggnadsstyrelsen anför:

Vid genomgång av ärendet med den ingenjörshyrå, som planlagt anläggningen, har framkommit, att den tidigare kostnadsberäkningen varit alltför låg. Vissa fördyrande åtgärder har emellertid förekommit. Vidare har framgått att den yttre dräneringen måst göras något större än som ursprungligen planerats.

Mot de till cirka 272 000 kronor beräknade kostnaderna torde intet vara att erinra.

Departementschefen

Ombyggnaden av den befintliga reningsanläggningen för avloppsvatten vid Hessleby sanatorium kostnadsberäknades ursprungligen till 90 000 kronor. För att tillgodose bl. a. skärpta krav på utförandet av sådana reningsanläggningar beräknades kostnaderna sedermera stiga med 84 000 kronor. För att täcka ifrågakvarande kostnader har 1955 och 1957 års riksdagar medgivit, att sammanlagt högst 174 000 kronor må tagas i anspråk av på anslaget tillgängliga medel. Sedan byggnadsarbetena påbörjats, uppskattas kostnaderna numera till icke mindre än 272 000 kronor. Dessa kostnader är emellertid ej definitiva. Innan uppgift härom föreligger, är jag icke beredd att taga ställning till frågan om anvisande av ytterligare medel för ändamålet. Jag förutsätter att alla möjligheter till besparingar noggrant tillvaratages vid byggnadsarbetenas fullföljande.

Anslaget torde i enlighet med överstyrelsens förslag för nästa budgetår böra uppföras med allenast ett formellt belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggnadsarbeten vid folksanatorierna* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[82] 79. Bidrag till driften av folksanatorierna

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	100 000	100 000
1957/58	180 000	180 000
1958/59 (statsliggaren s. 1065)	546 000	
1959/60 (förslag)	160 000	

Anslaget har t. o. m. budgetåret 1957/58 varit uppfört i riksstaten såsom obetecknat. Från anslaget har därvid till driften av vart och ett av de två kvarstående folksanatorierna anvisats ett belopp av 100 000 kronor med avdrag för det överskott, som sanatoriernas drift medfört under det närmast föregående budgetåret, respektive tillägg av det driftunderskott, som uppkommit under samma budgetår. Fr. o. m. innevarande budgetår är anslaget uppfört såsom förslagsanslag.

Yrkande

Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond (skr. 10/9 1958) hemställer om ett anslag av 110 000 kronor till bidrag till driften av folksanatorierna.

Motiv

Antalet vårdtagare vid Hesseby sanatorium var den 31 januari 1958 91. Fr. o. m. maj månad började antalet sjunka och hade vid utgången av budgetåret nedgått till 62. Medeltalet vårdade vid sanatoriet, som av socialstyrelsen godkänts för 112 platser, uppgick under första halvåret 1958 till 82,6.

Med tillämpning av ovan angivna finansieringsregler skulle anslaget för innevarande budgetår ha uppförts med 246 000 kronor. Anslaget har emellertid uppförts med avsevärt högre belopp och givits förslagsanslags natur på grund av osäkerheten beträffande det ekonomiska resultatet av den specialvård för tuberkulossjuka alkoholmissbrukare, som fr. o. m. budgetåret 1957/58 försöksvis bedrivits vid Hesseby sanatorium. Det ekonomiska resultatet av försöksdriften har visat sig mindre oförmånligt än beräknat. Av fondens vinst- och förlustkonto för budgetåret 1957/58 framgår, att ett driftöverskott av 89 545 kronor 56 öre uppkommit. Enligt tidigare tillämpade regler för fastställande av driftbidragens belopp, vilka överstyrelsen anser böra tillämpas även framdeles, beräknas bidragsbehovet för budgetåret 1959/60 till (200 000 — 89 545) i runt tal 110 000 kronor.

Yttrande

Socialstyrelsen anför:

Det underskott för budgetåret 1957/58 vid Hesseby sanatorium, som skall täckas av medel från förevarande anslag, utgör 34 283 kronor, d. v. s. avsevärt mindre än styrelsen räknade med i utlåtande över anslagsäskandena för innevarande budgetår. Härtill har flera omständigheter bidragit. Från landsting och landstingsfria städer har influtit vårdavgifter avseende budgetåret 1956/57 till ett belopp av 114 000 kronor. Intagningarna av patienter skedde i snabbare takt än beräknat — vårdanstalten kunde sålunda godkännas för fulla antalet vårdplatser redan från årsskiftet 1957/58 — vilket medverkade till ett gynnsammare driftutfall. På utgiftssidan nedgick bl. a. avlöningsposten, enär vårdpersonal i ganska stor utsträckning lämnade sanatoriet vid dess övergång till vårdanstalt för alkoholmissbrukare och ersattes

först i den mån patientantalet ökade. Vidare anställdes icke underläkare och assistenter, förrän något kvartal av budgetåret hade förflutit.

Driftunderskottet vid Hessleby sanatorium under innevarande och kommande budgetår torde sålunda icke komma att stanna vid samma belopp som under sistförflutna budgetår. Härtill måste i vart fall läggas ett belopp av omkring 115 000 kronor, motsvarande nyssnämnda extraordinära inkomster under budgetåret 1957/58. Medelsbehovet synes därför böra uppskattas till omkring 150 000 kronor.

Antalet patienter har under de tre första kvartalen 1958 varierat mellan 59 och 90 och utgjorde vid september månads utgång 60. Det är icke möjligt att med någon större grad av säkerhet förutsäga platsbehovet under den närmaste framtiden. Bl. a. utgör det stora antalet försökspermitterade patienter — antalet var vid nyssnämnda tidpunkt 58 eller i det närmaste lika stort som antalet patienter på sanatoriet — en stor osäkerhetsfaktor i detta avseende. På grund härav är det heller icke möjligt att anpassa anstaltens vårdpersonal efter det aktuella patientantalet. Styrelsen finner det därför vara naturligt, att anslaget även för budgetåret 1959/60 har karaktären av förslagsanslag.

Departementschefen

Sedan sommaren 1957 drives Hessleby sanatorium såsom specialanstalt för tuberkulossjuka alkoholmissbrukare. Vårdkostnaderna har därvid avsetts skola bestridas av de kommunala sjukvårdshuvudmännen samt av staten. Statens bidrag utgår i första hand enligt bestämmelserna om bidrag till driftkostnader vid vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. I den mån dessa tillskott ej förslår, har anstalten bibehållits vid rätten till underskottstäckning från förevarande anslag.

Då beläggningen under övergången mellan anstaltens tidigare och nya verksamhet var mycket låg, beräknades under motsvarande punkt i 1958 års statsverksproposition att ett betydande driftunderskott skulle uppkomma under budgetåret 1957/58. Olika omständigheter har emellertid bidragit till att driftutfallet blivit avsevärt gynnsammare än väntat. Bl. a. steg beläggningen å anstalten snabbt mot slutet av år 1957. Sedan våren 1958 visar emellertid beläggningen en vikande tendens. Vid utgången av september och oktober månader var sålunda av anstaltens 112 platser 60 resp. 54 belagda. Vid mitten av november var siffran oförändrat 54. Även om beläggningen kan väntas bli något högre under vintermånaderna samt hänsyn tages till behovet av reservplatser för försökspermitterade patienter, utnyttjas anstaltens kapacitet sålunda i stort sett endast till hälften. Detta förhållande är uppenbarligen otillfredsställande, och jag finner mig med hänsyn till de statsfinansiella konsekvenserna kunna godtaga den nuvarande anordningen endast såsom ett provisorium tills vidare i avbidan på de förslag, som nykterhetsvårdsutredningen efter förnyad prövning av frågan om den lämpliga organisationen för omhändertagande av tuberkulossjuka alkoholmissbrukare kan komma att framlägga. Jag förutsätter därvid, att anstaltens personella resurser under provisorietiden i möjligaste mån anpassas efter väx-

lingarna i beläggningen. Skulle denna ytterligare avsevärt nedgå, torde frågan om sanatoriets fortsatta användning för ifrågavarande ändamål böra omprövas.

Vad gäller anslagsberäkningen torde för täckande av under innevarande budgetår uppkommande driftunderskott vid Hessleby sanatorium i enlighet med socialstyrelsens förslag böra upptagas ett belopp av 150 000 kronor. Härjämte erfordras ett belopp av 100 000 kronor till förskott för driften av Österåsens sanatorium. Å andra sidan reduceras medelsbehovet med det under budgetåret 1957/58 uppkomna driftöverskottet, 90 000 kronor. Medelsbehovet för nästa budgetår torde således kunna beräknas till (150 000 + 100 000 — 90 000) 160 000 kronor. Med hänsyn till ovissheten beträffande driftutfallet vid Hessleby sanatorium torde anslaget alltså böra upptagas såsom förslagsanslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av folksanatorierna* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 160 000 kronor.

[83] 80. **Behandling av vissa lupuspatienter från landsorten**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	75 000	2 432
1957/58	10 000	1 486
1958/59 (statsliggaren s. 1066)	13 000	
1959/60 (förslag)	13 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Nettoutgifterna å anslaget under budgetåret 1957/58 avser bidrag för ljusbehandling. För i samband med meddelad kemoterapi erforderliga laboratorieundersökningar har för andra halvåret 1957 ersättning begärts med 2 410 kronor. Den verkliga nettokostnaden utgör alltså (1 486 + 2 410) 3 896 kronor.

Styrelsen har med Stockholms stads sjukhusdirektion träffat nytt avtal angående behandling vid S:t Görans sjukhus i Stockholm av vissa medelösa och mindre bemedlade lupuspatienter, i vilket inarbetats bestämmelser om ersättningen av statsmedel för i samband med meddelad kemoterapi erforderliga laboratorieundersökningar. I övrigt är innehållet detsamma som i tidigare avtal från år 1948.

Även om medelsåtgången under budgetåret 1957/58 varit låg, anser styrelsen med hänsyn till svårigheten att bedöma det framtida bidragsbehovet, att anslaget bör uppföras med oförändrat belopp.

Departementschefen

Från förevarande anslag utgår bidrag till utom huvudstaden boende medellösa eller mindre bemedlade lupuspatienter för behandling enligt den s. k. ljusmetoden. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 20 juni 1952 har härutöver till Stockholms stad utgått ersättning för meddelad kemoterapi. Enligt medgivande av 1957 års riksdag må vidare fr. o. m. den 1 juli 1957 till staden utgå ersättning med högst 10 000 kronor för år för i samband med meddelad kemoterapi erforderliga laboratorieundersökningar. Vården meddelas å Finseninstitutet vid S:t Görans sjukhus i Stockholm enligt därom träffat avtal med staden. I anslutning till det av riksdagen lämnade medgivandet har medicinalstyrelsen med stadens sjukhusdirektion träffat nytt avtal angående vården av ifrågavarande patienter samt om staden tillkommande ersättning för behandling och laboratorieundersökningar. Avtalet har godkänts av Kungl. Maj:t den 12 september 1958. Samtidigt har nyssnämnda beslut den 20 juni 1952 upphävts, enär ersättning ej längre utgår till staden för meddelad kemoterapi. Patienterna får nämligen numera erforderliga läkemedel — i allmänhet kostnadsfritt enligt förordningen om kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel — från apotek i stället för från sjukhuset. Anslaget kommer således att belastas endast med utgifter för ljusbehandling och laboratorieundersökningar.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår föranleder ingen erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Behandling av vissa lupuspatienter från landsorten*
för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 13 000 kronor.

[84] 81. Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemivård-
anstalter

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	100 000	—
1957/58	100	60 000
1958/59 (statsliggaren s. 1066)	100	
1959/60 (förslag)	175 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget uppföres med 175 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1958/59 fanns på anslaget en reservation av 469 411 kronor. Kungl. Maj:t har beviljat ett ännu icke utbetalat bidrag

med 227 500 kronor. Till styrelsen har ingivits ansökningar om bidrag till två byggnadsföretag med ett sammanlagt belopp av 420 000 kronor. Det totala medelsbehovet utgör alltså (227 500 + 420 000 — 469 511) 177 989 kronor, vilket belopp torde avrundas till 175 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en uppräknings anslag med 174 900 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemivårdanstalter* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 175 000 kronor.

[85] 82. Bidrag till driften av epidemivårdanstalter

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	500 000	429 658
1957/58	500 000	396 736
1958/59 (statsliggaren s. 1067)	450 000	
1959/60 (förslag)	400 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget nedräknas med 50 000 kronor.

Motiv

Frekvensen av de smittsamma sjukdomar, å vilka epidemilagen äger tillämpning, var enligt förste provinsialläkarnas halvmånadsrapporter cirka 10 200 fall år 1956 och cirka 7 900 fall år 1957. Under första halvåret 1958 rapporterades cirka 3 150 fall. Ehuru sjukdomsfrekvensen under de senaste åren varit relativt låg, kan dock oberäkneliga omslag snabbt inträffa med hänsyn till risk för import av epidemiska sjukdomar i samband med de livliga persontrafikförbindelserna med utlandet liksom till risken för födoämnesinfektioner sammanhängande med den industrialiserade och internationella livsmedelshandeln. Med hänsyn härtill samt till belastningen på anslaget under de senaste budgetåren bör anslaget uppföras med 400 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en minskning av medelsanvisningen med 50 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av epidemivårdanstalter* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

[86] 83. Bidrag till uppförande m. m. av hem för kroniskt sjuka. Å riksstaten för innevarande budgetår har för detta ändamål anvisats ett reservationsanslag av 100 kronor (statsliggaren s. 1067). Vidare upptager riksstaten ett förslagsanslag till Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka av 4 800 000 kronor (statsliggaren s. 1068).

Yrkanden

I. *Svenska landstingsförbundets styrelse* (skr. 28/4 1958) hemställer, att en höjning av nuvarande kvot för statsbidragen till anläggning och drift av hem för kroniskt sjuka måtte övervägas.

II. *Medicinalstyrelsen* (skr. 17/7 1958) hemställer, att bidrag må utgå för högst två vårdplatser på varje tusental av sjukvårdsområdes invånarantal eller, om så med hänsyn till särskilda omständigheter av Kungl. Maj:t prövas skäligt, för högst två och en halv vårdplats på varje tusental av sjukvårdsområdes invånarantal.

III. *Medicinalstyrelsen* (skr. 1/9 1958) föreslår:

a) att anslaget till uppförande m. m. av kronikerhem uppföres med 400 000 kronor, samt

b) att anslaget till driften av kronikerhem uppföres med 5 000 000 kronor enligt alternativ I och med 5 600 000 kronor enligt alternativ II.

Motiv

I. (Landstingsförbundets skr. 28/4 1958.)

Förbundsstyrelsen återger inledningsvis en skrivelse från Gävleborgs läns landsting, vari anföres att nuvarande kvotbegränsning beträffande bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka innebär för landstingets del att ett betydande antal platser måste drivas utan statsbidrag. Till följd av rådande byggrestriktioner har ej heller den slutna kronikervården kunnat utbyggas i önskvärd takt. Antalet sökande till landstingets kronikerhem ökar ständigt. För att i någon mån eliminera bristerna inom den slutna kronikervården har landstinget börjat lämna bidrag till hemsjukvård till kroniskt sjuka. Med hänsyn till det anförda finner landstinget, att nuvarande kvottal bör höjas väsentligt.

För egen del yttrar förbundsstyrelsen:

När frågan om statsbidragen till kronikervården senast var aktuell, framhöll styrelsen i yttrande över en inom inrikesdepartementet utarbetad promemoria bl. a., att starka skäl talade för en höjning av då gällande kvotbegränsning av statsbidraget till 2 eller i vissa fall 3 promille av folkmängden. Någon höjning kom emellertid ej till stånd.

Under de år som gått sedan dess har kraven på kronikervården stigit. Den ständigt pågående förskjutningen av befolkningsfördelningen mot högre åldersgrupper har medfört, att antalet kroniskt sjuka ökat år från år. Trots att antalet vårdplatser för dylika sjuka stigit med cirka 100 procent under de första fem åren av detta decennium, är det omöjligt att bereda alla vårdsökande anstaltsvård. En omfattande hemvård av kroniskt sjuka har måst organiseras av landstingen.

I och för sig torde ingen erinran kunna göras mot att staten begränsar

sitt bidrag till kronikervården. Statens intresse kan sägas vara att genom bidragen stimulera till täckande av ett minimibehov av vårdplatser. Med hänsyn till den pågående åldersförskjutningen ökar emellertid detta behov år från år. Det råder ingen tvekan om att minimibehovet nu väsentligt överstiger det i gällande statsbidragsförfattningar gällande promilletelet. En höjning av detta tal bör därför tagas under omprövning.

En höjning synes desto mer påkallad som ålderdomshemmen alltjämt måste vårda kroniskt sjuka, som är i behov av vård på kronikerhem. Det måste emellertid anses angeläget att befria ålderdomshemmen från dessa sjuka, vilket kan ske endast om antalet platser å kronikerhemmen ökas. De stimulanssynpunkter, som en gång föranledde införande av statsbidrag, talar nu för att statsbidraget något så när anpassas efter föreliggande vårdbehov.

Självfallet bör anstaltsvården icke utbyggas i större omfattning än som är oundgängligen nödvändigt. Alla torde emellertid vara eniga om att den nuvarande kvotbegränsningen är för snäv och att en höjning av kvoten är påkallad. Under senare år har behovet i landstingsområdena allmänt ansetts utgöra cirka 3 promille av folkmängden, i städerna ej oväsentligt högre. Landstingen torde nu i stort sett ha uppnått eller överskridit den platssiffra, som motsvarar gällande promilletelet i statsbidragsförfattningarna. Det synes då skäligt, att en höjning av bidragskvoten kommer till stånd.

Med hänsyn till rådande brist på läkare får det i dagens läge anses riktigt, att huvudmännen koncentrerar sig på utbyggnaden av sådana vårdformer, som ej fordrar så hög insats av läkare. Detta är otvivelaktigt fallet med kronikervården och då som nämnts ett stort eftersläpande vårdbehov finnes på detta område, är det angeläget att staten genom en uppmjukning av kvotbegränsningen stimulerar till den erforderliga utbyggnaden.

II. (Medicinalstyrelsens skr. 17/7 1958)

I en till medicinalstyrelsen ingiven skrivelse den 5 februari 1955 har Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott hemställt, att Kungl. Maj:t måtte taga initiativ till ett slopande eller i vart fall en skälig höjning av kvotgränsen för statsbidrag till vården av kroniskt sjuka, så att samtliga landstingets i planförslag upptagna vårdplatser blir berättigade till statsbidrag. Då frågan om kvotgränsens höjande prövats vid 1954 års riksdag, har medicinalstyrelsen ansett, att ställningstagande till framställningen borde anstå tills vidare i avvaktan på kronikervårdens utbyggnad jämväl inom övriga landstingsområden och städer utanför landsting.

Styrelsen erinrar om att frågan om höjning eller slopande av kvotgränsen varit föremål för överväganden i flera sammanhang. Förslag härom har framlagts av flera utredningar, och olika myndigheter har uttalat sig för en ändring i detta avseende. Visserligen föreligger avsevärda svårigheter att närmare bestämma omfattningen av vårdbehovet beträffande kroniskt sjuka, men enighet synes råda om att detta behov överstiger $1\frac{1}{2}$ promille och att en kvotgräns vid 2 promille bättre skulle motsvara behovet.

Inom styrelsen har företagits en utredning om i vilken omfattning anstaltsvården för kroniskt sjuka utbyggts inom landstingsområdena och städerna utanför landsting. Föreliggande utredningsmaterial visar att den 31 december 1957 drevs i hela riket anstalter för kroniskt sjuka med till-

hopa 12 691 vårdplatser, varav 252 platser hänför sig till av föreningar eller enskilda drivna anstalter. Någon anstalt med riksplatser fanns icke. Enligt gällande kvotbestämmelser bidragsberättigade vårdplatser utgjorde 9 838. Sålunda fanns vid angivna tidpunkt (12 691 — 252 — 9 838) 2 601 vårdplatser eller 20 procent av hela antalet platser, till vilkas drift bidrag icke utgår. Vad anläggningsbidraget beträffar utgjorde motsvarande tal (12 691 — 9 838) 2 853 eller 22 procent.

Medeltalet befintliga vårdplatser i promille av invånarantalet vid senaste årsskifte utgjorde för hela riket 1,78; för städerna utanför landsting 2,32 och för landstingsområdena 1,66. Samtliga angivna städer hade fler vårdplatser än det högsta antal, för vilket bidrag kan utgå. Fyra av städerna hade mer än tre gånger så många platser än som var bidragsberättigade. Inom två tredjedelar av landstingsområdena omfattade kronikervården fler vårdplatser än det högsta antal, för vilket statsbidrag utgår. Lägsta promilletal var 0,84 och det högsta, inom Gotlands läns landstingsområde, 2,78. Inom sex landstingsområden översteg promilletalet 2,0.

Vad sedan angår vårdplatsernas utnyttjande under år 1957 var beläggningsprocenten i medeltal för samtliga städer utanför landsting 95 procent och för landstingsområdena 94 procent. Högsta och lägsta beläggnings-siffror var bland städerna 99,5 respektive 86 procent samt bland landstingsområdena 99 respektive 85 procent.

Sammanfattningsvis framgår av utredningsmaterialet, att samtliga städer utanför landsting utbyggt den kroniska anstaltsvården utöver det antal vårdplatser, för vilka statsbidrag enligt gällande bestämmelser utgår, och att de flesta av dem driver så många vårdplatser, att bidrag icke utgår ens till hälften av dem. Vidare framgår att nästan två tredjedelar av landstingen driver fler vårdplatser än de kan erhålla bidrag för och att ungefär en fjärdedel av dem driver fler än två vårdplatser på varje tusental av invånarantalet. Slutligen framgår att beläggningsprocenten på anstalterna varit hög. Behovet av kronikerplatser överstiger sålunda betydligt det antal, som enligt gällande bestämmelser berättigar till statsbidrag. Behovet av sådana platser synes närmast vara större inom städerna utanför landsting än inom landstingsområdena. En generell höjning av kvoten till 2 promille för såväl anläggningsbidrag som driftbidrag bör därför snarast komma till stånd. Kvoten bör därvid bestämmas lika för landstingsområden och för städer utanför landsting. Med hänsyn till att vissa huvudmän, t. ex. Gotlands läns landsting, funnit erforderligt att driva långt fler vårdplatser än som motsvarar två platser per varje tusental invånare, synes det önskvärt att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att, om särskilda skäl därtill föranleder, medgiva statsbidrag utöver den generella kvotgränsen, förslagsvis upp till 2,5 promille.

III. (Medicinalstyrelsens skr. 1/9 1958)

a) Anläggningsbidraget

Vid ingången av budgetåret 1958/59 fanns en reservation å anslaget av 624 230 kronor. Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats, kan ett belopp av 123 830 kronor beräknas återstå. På Kungl. Maj:ts prövning beror sex ansökningar om statsbidrag, för vilka kan beräknas åtgå ett belopp av sammanlagt 278 000 kronor. För tillgodoseende av medelsbehovet för nio hos styrelsen inneliggande framställningar kan vidare

komma att erfordras 288 500 kronor. Å andra sidan kan återbetalning av uppburna byggnadsbidrag beräknas ske med sammanlagt 11 160 kronor. Medelsbehovet utgör alltså $(278\,000 + 288\,500 - 11\,160 - 123\,830)$ 431 510 kronor. Då å ena sidan ytterligare ansökningar om statsbidrag kan komma att ingivas, vilka kan medföra ökad belastning å anslaget, men å andra sidan viss eftersläpning föreligger i fråga om uttagandet av beviljade bidrag, finner styrelsen tillfyllest att för budgetåret 1959/60 anvisas 400 000 kronor.

Ett bifall till medicinalstyrelsens under II redovisade framställning den 17 juli 1958 torde icke påverka medelsbehovet under budgetåret 1959/60.

b) Driftbidraget

Alternativ I

Enligt av styrelsen hittills fattade beslut kan bidrag beräknas utgå för 8 776 vårdplatser under år 1959, motsvarande ett sammanlagt bidragsbelopp av 4 803 934 kronor. Hos styrelsen inneliggande ansökningar kan vidare föranleda beslut om bidrag till ytterligare högst 416 vårdplatser med 227 760 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till $(4\,803\,934 + 227\,760)$ 5 031 694 kronor.

Alternativ II

Enligt till styrelsen lämnade uppgifter drevs vid ingången av år 1958 sammanlagt 12 691 vårdplatser inom de olika sjukvårdsområdena. Då 644 av dessa icke rymmes inom den föreslagna kvotgränsen av två promille och bidrag redan beviljats eller sökts för 9 192 vårdplatser, skulle bidrag utgå till ytterligare högst $(12\,691 - 644 - 9\,192)$ 2 855 platser, vilket antal för nästa budgetår torde kunna reduceras till cirka 2 000. För statsbidrag utöver den föreslagna generella kvoten torde tills vidare icke behöva beräknas särskilda medel. Då bidragen utbetalas halvårsvis i efterskott skulle under nästa budgetår åtgå ett belopp av ytterligare $\left(\frac{2\,000 \times 1:50 \times 365}{2}\right)$ 547 500 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med i runt tal $(5\,031\,694 + 547\,500)$ 5 600 000 kronor.

Vid de gjorda beräkningarna under båda alternativen har förutsatts, att ifrågavarande vårdplatser fullt utnyttjas. De angivna beloppen utgör således maximisiffror, som i och för sig medgiver en viss reduktion. Å andra sidan visar erfarenheten, att bidrag kan komma att i icke ringa utsträckning utgå jämväl för tidigare år. Härtill kommer, att man synes böra räkna med att driftbidrag kommer att beviljas till vårdplatser utöver dem, för vilka i det föregående bidrag beräknats. Enligt invånartalen den 1 januari 1958 föreligger utrymme för ytterligare 909 bidragsberättigade vårdplatser. Med hänsyn härtill bör anslaget icke upptagas till lägre belopp än 5 000 000 kronor respektive 5 600 000 kronor.

Yttranden

I. (Landstingsförbundets skr. 28/4 1958)

Socialstyrelsen framhåller den stora betydelse tillgången på vårdplatser för kroniskt sjuka har för klientelet på ålderdomshemmen. De iakttagelser styrelsen gjort i olika sammanhang styrker klart, att tillgången på vårdplatser i de olika landstingsområdena är i hög grad otillräcklig, vilket även gäller sådana landstingsområden, där en ganska intensiv utbyggnad skett under senare år. Styrelsen erinrar om att styrelsen i yttrande över 1952 års åldringsvårdsutrednings betänkande om åldringsvård bl. a. anför, att begränsningen av statsbidragsgivningen vid anordnande av vårdplatser för kroniskt sjuka uppenbarligen är ett allvarligt hinder för ifrågasatta utbyggnadsplaner inom respektive landstingsområden. I yttrande över en inom inrikesdepartementet år 1953 utarbetad promemoria angående statsbidrag till kronikervården har styrelsen ansett, att någon kvotbegränsning för anläggningsbidraget numera icke vore erforderlig. Styrelsen finner det alltjämt angeläget, att vården av långvarigt kroppssjuka väsentligt utbygges genom landstingens försorg. Landstingsförbundets framställning synes styrelsen starkt motiverad. Styrelsen förordar därför att den nuvarande kvotbegränsningen av anläggnings- och driftbidragen helt avskaffas.

Medicinalstyrelsen tillstyrker i princip förbundets framställning.

Svenska stadsförbundets styrelse tillstyrker framställningen under hemställan att kvoten för anläggnings- och driftbidragen höjes till 3 promille ej blott för landstingens utan även för de landstingsfria städernas del. Styrelsen anför bl. a.:

Medan för landstingens del gäller en till 1,5 promille begränsad kvot för statsbidrag, är kvoten för städerna utanför landsting hälften därav eller 0,75 promille. Denna åtskillnad saknar numera berättigande, enär någon väsentlig skillnad i fråga om åldersfördelningen inom befolkningen icke finnes mellan landstingen och storstäderna. Av Stockholms stads resp. Göteborgs stads befolkning var sålunda år 1955 8,6 resp. 10,5 procent 67 år eller däröver, medan riksnedeltalet var 9,1 procent. Förskjutningen mot högre åldrar fortsätter snabbt i storstäderna. Härtill kommer ett stegrat behov av vårdplatser för kroniskt sjuka i storstäderna på grund av de bostadssociala förhållandena. Den för storstäderna gällande kvoten kan sålunda icke längre sägas vara uttryck för ett minimibehov av kronikerplatser. — Styrelsen erinrar i sammanhanget om frågan om reformering av hela statsbidragssystemet beträffande sjukvården och framhåller angelägenheten av att en dylik revision kommer till stånd. I avvaktan härpå bör emellertid det befintliga statsbidragssystemet i möjligaste mån anpassas efter ändrade förhållanden.

Statskontoret hänvisar till vad ämbetsverket anför, beträffande medicinalstyrelsens framställning den 17 juli 1958.

II. (Medicinalstyrelsens skr. 17/7 1958)

Statskontoret anför:

Ett år 1954 framlagt förslag om höjning av kvotgränsen för statsbidrag till vårdplatser för kroniskt sjuka lämnades utan bifall på grund av de

ökade kostnader för staten en dylik reform skulle medföra. Denna invändning torde ha sin giltighet även i dagens läge. I sitt innevarande år framlagda betänkande rörande hälsovård och öppen sjukvård i landstingsområdena (SOU 1958: 15) har kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket vidare föreslagit, att en översyn av statsbidragsbestämmelserna till den somatiska vården skall företagas av särskilda sakkunniga. Statskontoret anser det icke påkallat att, innan en sådan översyn verkställts, vidtaga ändringar beträffande statsbidrag till en viss gren av sjukvården. Ämbetsverket avstyrker därför bifall till framställningen.

Departementschefen

Enligt gällande bestämmelser utgår bidrag till anläggning och drift av kronikerhem i princip icke för fler sjukplatser än för stad, som icke deltar i landsting, en och en halv per tvåtusen av stadens invånare, och för landstingsområde en och en halv per ettusen av landstingsområdets invånare. Under hänvisning till att denna begränsning av bidragsgivningen varken motsvarar föreliggande vårdbehov eller den utbyggnad av vården, som numera ägt rum, har, såsom framgår av det föregående, medicinalstyrelsen och landstingsförbundets styrelse föreslagit, att kvotgränserna utvidgas.

Önskemål om lättnader i bidragsgivningen till kronikervården har framförts praktiskt taget alltsedan bidragen infördes år 1927 och i viss mån har dessa önskemål också tillgodosetts. Sålunda höjdes bidragsbelopp och kvotgränser till nuvarande nivå år 1945, och fr. o. m. år 1955 slopades dittills gällande villkor om maximering av avgiftssättningen vid kronikeranstalterna. Frågan om ytterligare höjning av kvotgränserna måste — såsom dåvarande chefen för inrikesdepartementet framhöll i 1954 års statsverksproposition (XI ht, p. 80) — bedömas under hänsynstagande bl. a. till de statsfinansiella konsekvenserna. En generell höjning av kvotgränserna till 2 promille skulle uppenbarligen medföra en betydande ökning av bidragen under de närmaste åren, särskilt såvitt angår driftbidraget. Såsom framgår av medicinalstyrelsens petita skulle en höjning av kvotgränserna i fråga om driftbidraget redan under budgetåret 1959/60 medföra ett ökat medelsbehov av 600 000 kronor. Man kan vidare approximativt räkna med att anslagsbehovet för samma bidrag snabbt kommer att öka med ytterligare 1,5 miljoner kronor, vilket belopp i huvudsak skulle komma befintliga, med nuvarande regler icke bidragsberättigade platser tillgodo. Med hänsyn till vad jag sålunda anfört, anser jag mig icke heller nu kunna förorda en höjning av kvotgränserna för bidragen till kronikervården. Jag vill vidare erinra om att jag vid anmälan av anslaget till Bidrag till uppförande eller inrättande av psykiatriska avdelningar vid lasarett ifrågasatt, om icke en översyn av statsbidragsbestämmelserna till den somatiska vården nu bör företagas. Önskemål om en sådan översyn har även framförts av sjukvårdshuvudmännens organisationer såväl tidigare som i nu förevarande sammanhang. I likhet med statskontoret anser jag, att en ändring av bidragsbestämmel-

serna för en viss gren av sjukvården ej bör komma till stånd i avbidan på en sådan översyn.

Vad gäller medelsbehovet under anslaget till uppförande av kronikerhem finner jag tillfyllest, att ett belopp av 265 000 kronor anvisas för ändamålet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande m.m. av hem för kroniskt sjuka* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 265 000 kronor.

[87] 84. *Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka.* Under återopande av vad jag anfört under föregående punkt och då jag icke funnit anledning till erinran mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet under anslaget vid tillämpning av oförändrade bidragsgrunder, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 000 kronor.

[88] 85. *Bidrag till driften av centralanstalter för radioterapi*

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	950 000	958 631
1957/58	1 100 000	1 197 869
1958/59 (statsliggaren s. 1068)	1 300 000	
1959/60 (förslag)	1 800 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppräknas till 1 700 000 kronor.

Motiv

Den verkliga nettobelastningen å anslaget under budgetåret 1957/58 uppgår till 1 463 326 kronor.

Antalet underhållsdagar vid den till *lasarettet i Lund* anslutna anstalten med 80 statsbidragsberättigade vårdplatser beräknas i upprättat budgetförslag för år 1959 till 27 000. Utgiften per underhållsdag, d. v. s. dagkostnaden, har för år 1959 beräknats till 69 kronor 75 öre. Inkomsten för underhållsdag synes för samma år med ledning av 1957 års siffror kunna beräknas på följande sätt: genomsnittlig legosängsavgift 4 kronor 77 öre samt bidrag av vederbörande huvudman 2 kronor 50 öre. Den del av dagkostnaden, som återstår ogulden, uppgår alltså till (69: 75 — 4: 77 — 2: 50) 62 kronor 48 öre. Enligt gällande regler skall statsbidrag för denna brist

utgå med 5 kronor 50 öre. Statsbidraget kan alltså uppskattas till (27 000 $\times$ 5: 50) 148 500 kronor.

Vid den till *Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg* knutna centralanstalten med numera 118 statsbidragsberättigade vårdplatser beräknas dagkostnaden för år 1959 till 82 kronor 50 öre. Den genomsnittliga inkomsten av legosängsavgiften beräknas till 6 kronor per vård dag. Härtill kommer bidrag från huvudmannen med 3 kronor. Den del av dagkostnaden, som härefter återstår, uppgår alltså till (82: 50 — 6: — — 3: —) 73 kronor 50 öre, varå statsbidrag enligt gällande grunder utgår med 6 kronor. Då antalet underhållsdagar under år 1959 uppskattats till 43 000, kan dagkostnadsbidraget beräknas till (43 000 $\times$ 6) 258 000 kronor.

Å statsverket belöpande kostnader för *röntgenbehandling och radiumapplikation* har uppskattats till sammanlagt 1 330 205 kronor. För nu löpande budgetår har motsvarande kostnad beräknats till 948 122 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till (148 500 + 258 000 + 1 330 205) 1 736 705 kronor. Därutöver bör alltjämt ett mindre belopp finnas tillgängligt för bidrag till vissa resekostnader m. m. Med hänsyn till att en ökning av antalet bidragsberättigade vårdplatser inträtt, till den verkliga nettokostnaden under det senast förflutna budgetåret samt de stigande kostnaderna för röntgenbehandling och radiumapplikation synes anslaget för nästa budgetår böra uppräknas till 1 700 000 kronor.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår föranleder i och för sig ingen erinran från min sida. Den av styrelsen föreslagna uppräknningen av anslaget med 400 000 kronor föranledes huvudsakligen av att bidrag till kostnaderna för röntgenbehandling och radiumapplikation vid Göteborgsanstalten tidigare ej sökts i den utsträckning vartill anstalten varit berättigad. Med hänsyn härtill och till den faktiska belastningen på anslaget under budgetåret 1957/58, 1 463 326 kronor, anser jag mig dock böra förorda, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 500 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av centralanstalter för radio-
terapi* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av
1 800 000 kronor.

[89] 86. Bidrag till driften av en neurokirurgisk avdelning vid lasarettet i Lund

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	175 000	165 492
1957/58	100 000	99 012
1958/59 (statsliggaren s. 1069)	100 000	
1959/60 (förslag)	100 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Antalet statsbidragsberättigade vårdplatser vid avdelningen uppgår till 54. I budgetförslaget för Lunds lasarett för år 1959 beräknas antalet underhållsdagar vid avdelningen till 18 000. Med ett statsbidrag av 6 kronor per underhållsdag uppskattas bidragsbeloppet till 108 000 kronor. Medicinalstyrelsen har icke funnit anledning till erinran mot denna beräkning men anser beloppet kunna avrundas till 100 000 kronor.

Departementschefen

I sitt den 14 juli 1958 avgivna betänkande (SOU 1958: 26) har regionvårdsutredningen icke funnit tillräckliga skäl föreligga att bibehålla förevarande bidrag. Det för nästa budgetår äskade anslaget avser emellertid bidrag för kalenderåret 1959. Med hänsyn härtill och då frågan om bidragets bestånd torde böra upptagas till prövning vid framläggande för riksdagen av övriga av betänkandet föranledda förslag, bör medel beräknas för ändamålet även för nästa budgetår. I enlighet härmed och då medicinalstyrelsens medelsberäkning ej föranlett någon erinran från min sida, hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av en neurokirurgisk avdelning vid lasarettet i Lund* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

Vanföreanstalter m. m.

[90] 87. Bidrag till vanföreanstalter m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	11 400 000	8 530 731
1957/58	8 800 000	8 760 979
1958/59 (statsliggaren s. 1069) ..	9 100 000	
1959/60 (förslag)	8 800 000	

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppföres med 8 800 000 kronor.

II. Med samma skrivelse har styrelsen överlämnat av *styrelserna för vederbörande vanförevårdsföreningar* avgivna förslag till inrättande av nya tjänster och regleringar av befintliga tjänster vid vanföreanstalterna fr. o. m. den 1 juli 1959.

	Anstalten	Ökning Medicinal- styrelsen
1. Vanförestalten i Stockholm (Norrbackainstitutet) Extraordinariesättning av 1 vaktmästare Ag 7.....	756 ¹	756 ¹
2. Vanförestalten i Göteborg 1 bandagist Ae 16.....	18 110 ²	—

III. I skrivelse den 5/2 1958 hemställer *styrelsen för föreningen för bistånd åt vanföra i Göteborg* om bidrag med 115 000 kronor för ombyggnad av vissa hissar inom anstalten.

Motiv

I. Vid anstalternas *ortopediska kliniker* bestrides kostnaderna enligt särskilda avtal av de lokala sjukhushuvudmännen intill en vård dagkostnad av 35 kronor. Efter överenskommelse med huvudmannaorganisationerna kommer ifrågasvarande maximibelopp att fr. o. m. den 1 januari 1959 höjas till 50 kronor.

Förhandlingarna angående övertagande från Göteborgs stads sida av Göteborgsanstaltens ortopediska klinik fortgår. Övertagandet blir sannolikt aktuellt fr. o. m. den 1 juli 1959.

I de av Kungl. Maj:t fastställda inkomst- och utgiftsstaterna för budgetåret 1958/59 beräknas det sammanlagda *driftunderskottet* vid anstalterna till 6 327 000 kronor, vilket underskott skall täckas under budgetåret 1959/60.

Kostnaderna för *bandage och proteser* under budgetåret 1957/58 utgör 1 913 206 kronor. Till följd av viss eftersläpning av rekvisitionerna av bidrag uppgår de totala kostnaderna rätteligen till cirka 2 600 000 kronor. För budgetåret 1959/60 behöver medel icke beräknas för Göteborgsanstaltens bandageverkstad, då dess verksamhet fr. o. m. den 1 juli 1959 torde övertagas av Göteborgs stad. Härav föranledd kostnadsminskning torde uppgå till 450 000 kronor. Fortsatt utbyggnad av de ortopediska klinikerna inom landstingen och de landstingsfria städerna torde medföra en ytterligare minskning av bidragskostnaderna. Delposten kan därför nedräknas till 2 100 000 kronor.

Nettoutgifterna för *invalidvagnar och rullstolar* utgjorde under budgetåret 1957/58 216 679 kronor. Då även i detta fall en viss eftersläpning föreligger vid utanordningen av statsbidrag, uppgår kostnaderna rätteligen till cirka 290 000 kronor. Med hänsyn till en tendens till alltmer ökade kostnader för dessa hjälpmedel bör posten uppföras med ett belopp av 300 000 kronor.

Svenska vanförevårdens centralkommitté har under senare år beviljats ett årligt bidrag med 20 000 kronor för befrämjande av *forskning rörande*

¹ SPA-avgift

² inkl. SPA-avgift

proteser och stödjebandage. I skrivelse den 23 juni 1958 har kommittén hemställt, att bidraget måtte höjas till 30 000 kronor. Kommittén har som skäl härför främst anført intensifierat forskningsarbete inom den grupp av tekniker och bandagister, som i kommitténs regi sysslar med förbättring av stödjebandagens konstruktion och härför avsett material (nykonstruktioner, hållfasthetsberäkningar, materialprovningar m. m.). Enligt styrelsens mening är det ytterst värdefullt om denna centralt bedrivna protesforskning kan ytterligare utvidgas, vilket bl. a. skulle medföra kvalitetsförbättrade bandage och proteser och på lång sikt leda till billigare kostnader för såväl staten som för patienterna. Styrelsen tillstyrker därför kommitténs framställning. Kommittén erhåller dessutom ett årligt bidrag med 35 000 kronor till sin *tekniska verksamhet*. Styrelsen anser det fortfarande synnerligen angeläget, att medel ställes till kommitténs förfogande för denna verksamhet, och tillstyrker därför, att kommittén tilldelas bidrag med tillhopa 65 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till (6 327 000 + 2 100 000 + 300 000 + 65 000) 8 792 000 eller avrundat 8 800 000 kronor.

II. 2. Bandageavdelningen ledes av en bandagemästare, som sedan år 1944 biträdes av en bandagist. Jämfört med nämnda år har avdelningens produktion mer än fördubblats, vilket medfört att arbetsledningens uppgifter endast kan fullgöras genom kontinuerlig övertidstjänstgöring. I avbidan på avdelningens överföring till kommunal huvudman har framställning i ämnet tidigare fått bero. Skulle sådan överföring ej komma till stånd den 1 juli 1959, bör tjänsten inrättas fr. o. m. samma tidpunkt.

III. Yrkesskolornas och klinikens hissar har varit i bruk sedan år 1912 resp. 1928. Redan år 1949 anmäldes behovet av en ombyggnad av hissarna i samband med en framställning om bidrag till omläggning av den elektriska driften från lik- till växelström. Framställningen i denna del bifölls emellertid icke. En ombyggnad är nu nödvändig. Kostnaderna härför framgår av nedanstående uppställning:

Klinikbyggnaden: stora hissen	24 700
» lilla »	18 400
Yrkesskolebyggnaden: stora hissen	48 900
Diverse omändringsarbeten	23 000
	115 000

Även en mindre hiss i yrkesskolebyggnaden är i samma dåliga skick som den stora hissen. Styrelsen anser emellertid, att den stora hissen i omändrat skick bör förslå under nuvarande förhållanden.

Yttranden

II. Medicinalstyrelsen upplyser, att den extra befattningen såsom vaktmästare vid *Norrbackainstitutet* inrättats fr. o. m. den 1 januari 1948. Då 18 — Bihang till riksdagens protokoll 1959, 1 saml. nr 1. Bil. 13

behov av befattningen alltjämt föreligger, tillstyrker styrelsen, att densamma göres pensionsberättigande.

Beträffande den föreslagna bandagisttjänsten vid *vanförestalten i Göteborg* erinrar styrelsen om att överförande av kliniken och bandageverkstaden till lokal huvudman torde komma till stånd vid ingången av budgetåret 1959/60. Vid sådant förhållande anser sig styrelsen icke nu kunna tillstyrka ifrågavarande personalökning.

III. *Medicinalstyrelsen* — som förmåler att en av styrelsens byggnadsinspektörer under april 1958 besiktigat hissarna och funnit behovet av åtgärder synnerligen brådskande — anser, att de föreslagna ombyggnadsarbetena nu synes oundgängligen nödvändiga, främst med tanke på trafiksäkerheten, och tillstyrker därför att en modernisering kommer till utförande utan dröjsmål.

Byggnadsstyrelsen anför.

Till den uppgivna kostnaden 115 000 kronor, vilken i och för sig kan godtagas, torde komma att erfordras ett belopp av 5 000 kronor för transformator. I övrigt har styrelsen intet att erinra.

Departementschefen

I de av Kungl. Maj:t fastställda inkomst- och utgiftsstaterna för vanförestalternas för budgetåren 1956/57 och 1957/58 har underskotten beräknats till i runt tal 5,5 resp. 6,1 miljoner kronor. Det verkliga driftunderskottet har emellertid — huvudsakligen tack vare besparingar på anstalternas avlöningsstater samt ökade inkomster — under vart och ett av nämnda budgetår blivit cirka 0,5 miljoner kronor lägre. För innevarande budgetår beräknas det sammanlagda driftunderskottet till 6 327 000 kronor. Jag vill i detta sammanhang erinra om att vårdavgifterna vid anstalternas ortopediska kliniker samt vård- och arbetshem genom Kungl. Maj:ts beslut den 21 november 1958 fr. o. m. den 1 januari 1959 höjdes från tre till fem kronor per patient och dag. Vidare höjdes fr. o. m. samma tidpunkt det belopp, som lägges till grund för ersättningarna från de kommunala sjukvårdshuvudmännen för av dem belagda vårdplatser å klinikerna, från 35 till 50 kronor.

Medicinalstyrelsen har räknat med en minskning av medelsbehovet för bidrag till bandage och proteser, då styrelsen utgått från att Göteborgs-anstaltens ortopediska klinik och bandageverkstad kommer att övertagas av Göteborgs stad fr. o. m. den 1 juli 1959. Såvitt nu kan bedömas, synes det emellertid vara tveksamt om ett övertagande kan komma till stånd redan vid nämnda tidpunkt. Då det här endast gäller en fördelning av bidragskostnaderna mellan förevarande anslag och anslaget Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasaretsavdelningar m. m., anser jag mig kunna godtaga det av styrelsen för ändamålet beräknade beloppet, 2 100 000 kronor. Beräkningen av medelsbehovet för invalidvagnar och rullstolar, 300 000 kronor, föranleder ingen erinran från min sida.

Svenska vanförevårdens centralkommitté bedriver f. n. genom en expertgrupp vissa utredningar rörande förbättringar av proteser och stödjebandage. Utredningarna förutsätter medverkan av bl. a. en heltidsanställd civilingenjör. För att möjliggöra att de pågående utredningarna fullföljes förordar jag, att nuvarande bidragsbelopp för nästa budgetår uppräknas med 10 000 kronor till 30 000 kronor. Sedan nämnda utredningsarbete slutförts, torde bidragsbeloppet böra omprövas. Bidraget till kommitténs tekniska verksamhet bör uppföras med oförändrat 35 000 kronor.

Vad gäller den föreslagna ombyggnaden av vissa hissar inom vanförestalten i Göteborg finner jag mig endast kunna tillstyrka, att bidrag lämnas till ombyggnad av de inom klinikbyggnaden befintliga hissarna. Jag har emellertid för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t, att ett belopp av i runt tal 50 000 kronor upptages för ändamålet i anstaltens utgiftsstat för budgetåret 1959/60. Särskild medelsanvisning för nästa budgetår erfordras därför icke.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår torde alltså kunna beräknas till i runt tal (6 327 000 + 2 100 000 + 300 000 + 30 000 + 35 000) 8 800 000 kronor, vilket innebär en minskning med 300 000 kronor.

Vid vanförestalterna och Eugeniahemmet tillämpas bestämmelserna i statens allmänna avlöningsreglemente jämte därtill hörande författningar beträffande ett stort antal befattningshavare. Dessa är emellertid ej författningsmässigt inordnade under avlöningsreglementet. Då vissa skäl synes tala för att så sker, torde frågan få närmare undersökas.

Vad beträffar nu föreliggande förslag till tjänster m. m. tillstyrker jag, att vaktmästartjänsten vid *Norrbackainstitutet* extraordinariesättes. Förslaget att inrätta en bandagisttjänst i Ae 16 vid *vanförestalten i Göteborg* anser jag mig icke kunna biträda. Jag förordar emellertid, att ett belopp för anställande av extra arbetskraft beräknas i anstaltens avlöningsstat för budgetåret 1959/60.

Genom beslut den 30 juni 1958 har Kungl. Maj:t uppdragit åt särskild utredningsman att företaga vissa organisationsundersökningar vid vanförestalterna och Eugeniahemmet i anslutning till beslutad arbetslidsförkortning. Utredningen väntas bli färdigställd i början av år 1959. Därest riksdagen ej uttalar erinran häremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att medgiva inrättande av de tjänster, som oundgängligen erfordras för ändamålet och som ej omfattas av det av 1958 års riksdag under motsvarande anslagspunkt lämnade bemyndigandet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vanförestalter m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 8 800 000 kronor.

[91] 88. Bidrag till resor för vanföra m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	300 000	48 093
1957/58	65 000	85 721
1958/59 (statsliggaren s. 1072)	65 000	
1959/60 (förslag)	75 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget uppräknas med 10 000 kronor.

Motiv

Under budgetåret 1957/58 har uppkommit viss snedbelastning, då bidrag avseende 5 kvartal utgått beträffande 3 anstalter. Genomsnittsbelastningen för fyra kvartal torde med hänsyn till ökningen av taxorna vid förekommande transportmedel komma att uppgå till 75 000 kronor. Anslaget bör därför uppföras med sistnämnda belopp.

Styrelsen anför vidare:

I skrivelse den 11 november 1957 har direktionen för Akademiska sjukhuset i Uppsala hemställt, att styrelsen ville vidtaga sådana åtgärder, att kungörelsen den 26 maj 1954 angående statsbidrag till resor för vanföra m. m. gjordes tillämplig även på patienter vid sjukhusets ortopediska klinik. Med anledning härav erinrar styrelsen om att kungörelsen avser att lämna reseersättning genom statens försorg till medellös eller mindre bemedlad vanför, som erhåller vård eller utbildning vid de statsunderstödda vanföreanstalterna, i den mån ersättning icke utgives av allmän sjukkasse. Den genom principbeslut vid 1955 års riksdag ändrade finansieringen och organisationen av dessa anstalter innebär bl. a., att de ortopediska klinikerna successivt skall överföras till de lokala sjukvårdshuvudmännen samt att huvudparten av driftkostnaderna vid klinikerna under en övergångstid skall bestridas av nämnda huvudmän, d. v. s. huvudsakligen med kommunala medel. Vid sådant förhållande kan ifrågasättas, huruvida dessa patienters resekostnader, i den mån de icke ersättes av sjukkasse, framdeles skall täckas genom statens försorg. Styrelsen anser sig därför icke kunna tillstyrka direktionens framställning.

Departementschefen

Medellös eller mindre bemedlad vanför, som inte får ersättning från sjukkasse för resa för undersökning eller behandling m. m. på vanföreanstalt, kan erhålla resebidrag enligt kungörelsen angående statsbidrag till resor för vanföra m. m. (SFS 1954:516). Motsvarande förmån tillkommer inte patienter, som vårdas på lasarettens ortopediska avdelningar. I sitt betänkande angående sjukreseersättningar (SOU 1958:23) har sjukreseutredningen fäst uppmärksamheten på förevarande fråga. Utredningen har därvid — utan att själv taga ställning — uttalat, att den pågående utvecklingen av ortopedvårdens organisation synes påkalla en omprövning av

frågan om statsbidrag för de vanföras resor i fall då ersättning ej kan utgå från sjukförsäkringen. I avbidan på att en sådan omprövning kommer till stånd, finner jag mig ej kunna tillstyrka den av direktionen för Akademiska sjukhuset gjorda framställningen om att utsträcka tillämpligheten av nämnda kungörelse att gälla även patienterna vid sjukhusets ortopediska klinik.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår, vilket innebär en höjning av anslaget med 10 000 kronor, föranleder ingen erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till resor för vanföra m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

[92] 89. Bidrag till Eugeniahemmet

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	925 000	1 214 231
1957/58	1 230 000	1 367 944
1958/59 (statsliggaren s. 1072)	1 500 000	
1959/60 (förslag)	1 600 000	

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 40 000 kronor.

II. Med samma skrivelse har styrelsen överlämnat av *styrelsen för sällskapet Eugeniahemmet* avgivet förslag till inrättande av nya tjänster och reglering av befintliga tjänster vid hemmet fr. o. m. den 1 juli 1959.

	Ökning el. minskning Eugenia- hemmet	Medicinal- styrelsen
1. <i>Sjukavdelning</i>		
a) 1 underläkare Ae 23.....	+ 27 211 ¹	+ 25 272
b) Avgår enl. a) nuvarande arvoden till biträdande läkare (pediater) och underläkare (ortoped).....	— 24 000	— 24 000
c) 1 lekterapeut (barntädgårdslärarinna) Ae 8.....	+ 12 428 ¹	+ 12 428
d) 1 sjukgymnast Ae 12.....	+ 15 358 ¹	—
e) ½ kontorsbiträde Af 1.....	+ 4 062	+ 4 062
f) 1 överläkare Ae 26 i st. f. Ae 24.....	+ 3 041	—
g) extraordinariesättning av 1 sjukgymnast Ag 12.....	+ 1 030 ²	+ 1 030
h) extraordinariesättning av 1 kurator Ag 12.....	+ 1 030 ²	—
2. <i>Skolinternat</i>		
a) 2 vårdarinnor Ae 4.....	+ 20 220 ¹	—
b) extraordinariesättning av 3 vårdarinnor Ag 4.....	+ 1 920 ²	+ 1 920
3. <i>Gemensam avdelning</i>		
1 föreståndarinna Ao 19 i st. f. Ao 17.....	+ 1 246	—
4. <i>Skolhemmet på Lidingö</i>		
Extraordinariesättning av 4 barnsköterskor Ag 4.....	+ 2 520 ²	—

¹ inkl. SPA-avgift

² SPA-avgift

Motiv

I. Enligt för närvarande gällande avtal mellan Eugeniahemmet och de lokala sjukhushuvudmännen erlägger dessa ersättning för av dem belagda vårdplatser å hemmets *sjukavdelning* med ett belopp, som maximerats till 35 kronor per vård dag. Efter överenskommelse mellan representanter för huvudmannaaorganisationerna och medicinalstyrelsen kommer beloppet att fr. o. m. den 1 januari 1959 höjas till 50 kronor. Vård dagkostnaden har för budgetåret 1957/58 beräknats till cirka 43 kronor. Avdelningen har under samma budgetår redovisat endast omkring 12 000 vård dagar mot 14 000 vid full beläggning. För budgetåret 1958/59 uppskattas dagkostnaden preliminärt till cirka 45 kronor. Vid normal beläggning erfordras fyllnadsbidrag för tiden 1/7—31/12 1958 med $(7\,000 \times 10)$ 70 000 kronor. Härtill kommer kostnaderna för utgående fasta statsbidrag, 2 kronor per barn och dag, vilket vid full beläggning under budgetåret 1959/60 uppgår till $(2 \times 14\,000)$ 28 000 kronor.

Vid *skolinternatet*, *skolhemmet på Lidingö* samt *vård- och arbetshemmet* uppskattas vård dagkostnaderna till respektive 30, 27 och 21 kronor. Med ledning härav beräknar styrelsen att driftunderskotten kommer att belöpa till 826 000, 280 000 respektive 109 000 kronor.

Till *statsbidrag till stödjebandage och proteser m. m.* har under budgetåret 1957/58 till Eugeniahemmet utbetalats sammanlagt 159 101 kronor. Siffran är avsevärt lägre än under närmast föregående år, enär bidrag endast utanordnats för tre kvartal. För hela budgetåret beräknas kostnaderna till 200 000 — 225 000 kronor. Ifrågavarande kostnader synes sålunda ej ha minskat utan relativt sett ökat. Med hänsyn härtill och till den successiva utbyggnaden av hemmet till central spastikeranstalt torde för ändamålet böra beräknas ett belopp av 225 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1959/60 kan således beräknas till $(70\,000 + 28\,000 + 826\,000 + 280\,000 + 109\,000 + 225\,000)$ i runt tal 1 540 000 kronor.

II. 1 a)—b) Till vardera av biträdande läkaren och underläkaren utgår arvoden med 12 000 kronor. Då befattningarna ej medför rätt till tjänstårsberäkning, föreligger rekryteringssvårigheter. Den arbetstid, som kan fordras i förhållande till arvodenas storlek, är vidare för avdelningen otillfredsställande. Ett utbyte av arvodena mot en tjänst som biträdande läkare bör ge arbetet vid avdelningen ökad effektivitet.

1 c) Vid Eugeniahemmet är f. n. anställd en barnträdgårdslärlarinna, som ensam har att tillgodose behovet av lekterapi vid både sjukavdelningen och skolinternatet. Då spastiska och vanföra barn i särskilt hög grad behöver en väl organiserad lekterapi, bör ytterligare en lekterapeut anställas.

1 d) Hemmets klientel utgöres väsentligen av spastiker och barnförslumningsfall, vilka kräver längre och intensivare sjukgymnastisk behandling

än andra sjuka. De nu anställda sjukgymnasterna kan ej tillgodose föreliggande behandlingsbehov. En ny sjukgymnasttjänst bör därför inrättas.

1 e) För skriv- och kontorsgöromålen vid läkar- och kuratorsexpeditionerna har medgetts en extra halvtidstjänst. Med hänsyn till arbetsuppgifternas omfattning och till att lämplig arbetskraft ej kunnat erhållas, bör tjänsten ombildas till heltidstjänst i Af 1.

1 f) Överläkaren har ansvaret för sjukvården och den ortopedisk-kirurgiska verksamheten avseende ett klientel om cirka 180 invalidiserade barn. Då han dessutom är ledare för en stab av specialister, bör han erhålla en lönegradsplacering, som svarar mot honom åvilande arbetsuppgifter.

1 g)—h) Då det är av största vikt att erhålla högt kvalificerade befattningshavare, som genom fastare anställningsformer kan väntas kvarstå en längre tid, bör tjänsterna göras pensionsberättigande.

2 a) Vid internatet finns f. n. tio vårdarinnor. Hemmet har redan tidigare hemställt om ytterligare två vårdarinnetjänster. Behovet av barnavårdsutbildade vårdarinnor, som kan ägna sig åt barnens kroppsliga och psykiska utveckling, är mycket angeläget.

3) Föreståndarinnan har tillsyn över vården av intagna patienter och ledning av henne underställd personal, varjämte hon såsom husmoder bl. a. har att övervaka ordning och snygghet inom hemmet och dess område.

Yttrande

II. *Medicinalstyrelsen* anser, att — i avbidan på slutförandet av den inom styrelsen pågående utredningen rörande organisationen för vård av normalbegåvade spastiska barn — viss försiktighet bör iakttagas vid ökning av personalorganisationen vid Eugeniahemmet.

I övrigt anför styrelsen:

1 a)—b) Styrelsen har erfarit, att det synes omöjligt att erhålla någon läkarkraft mot ett halvtidsarvode av 12 000 kronor. Styrelsen anser det vara synnerligen angeläget att hemmet får en kvalificerad läkare, helst pediater, som medhjälpare åt överläkaren (ortoped) och tillstyrker fördenskull inrättandet av en heltidstjänst som extra underläkare i lönegrad A 23.

1 c) Inrättandet av tjänsten tillstyrkes.

1 d) och g) Eugeniahemmet förfogar f. n. över fyra sjukgymnasttjänster, därav en å Lidingöhemmet. Styrelsen är därför endast beredd att förorda, att den föregående år inrättade tjänsten göres pensionsberättigande.

1 e) Styrelsen vill ej motsätta sig att nuvarande halvtidstjänst som skrivbiträde i reglerad befordringsgång omändras till heltidstjänst. Styrelsen har inhämtat, att ett starkt behov av ytterligare skrivhjälp föreligger inom hemmet. Befattningshavaren avses ombesörja skrivgöromål för läkarna, föreståndarinnan och kuratorn, vilken erhållit heltidstjänst fr. o. m. 1/7 1958.

1 f) Överläkaren har fr. o. m. den 1 juli 1957 erhållit uppflyttning i lönegrad Ae 24, en löneställning som överensstämmer med lönegradsplaceringen för karolinska sjukhusets och serafimerlasarettets överläkare. Framställning om placering i Ae 26 har icke tillstyrkts i de två senaste årens statsverkspropositioner. Med hänsyn härtill anser sig styrelsen f. n. icke kunna tillstyrka någon reglering av tjänsten.

2 a)—b) Styrelsen anser icke tillräckliga skäl anförda för att nu utöka antalet vårdarinnor men vill ej motsätta sig att tre vårdarinnor tjänster extraordinariesättes.

3) Tjänsten uppflyttades från Ao 15 till Ao 17 den 1 juli 1957. Då enligt styrelsens mening tillräckligt starka skäl ej anförts för att nu företaga en ytterligare lönereglering av tjänsten, kan styrelsen icke tillstyrka förslaget.

I övrigt anser sig medicinalstyrelsen icke kunna tillstyrka av hemmets styrelse framförda förslag.

Departementschefen

Driftunderskottet å verksamheten vid Eugeniahemmet har i den för budgetåret 1958/59 fastställda inkomst- och utgiftsstaten beräknats till 1 340 300 kronor. Jag vill i detta sammanhang erinra om att vårdavgifterna vid sjukavdelningen och arbetshemmet genom Kungl. Maj:ts beslut den 21 november 1958 fr. o. m. den 1 januari 1959 höjts från tre till fem kronor per patient och dag. Vidare höjdes fr. o. m. samma tidpunkt det belopp, som lägges till grund för ersättningarna från de kommunala huvudmännen för av dem belagda vårdplatser å sjukavdelningen, från 35 till 50 kronor. Till fasta bidrag vid sjukavdelningen samt till stödjebandage och proteser torde i enlighet med medicinalstyrelsens förslag böra beräknas 28 000 resp. 225 000 kronor. Jag uppskattar alltså det sammanlagda medelsbehovet till i runt tal $(1\,340\,300 + 28\,000 + 225\,000)$ 1 600 000 kronor.

Vad beträffar av hemmets styrelse framlagda förslag till nya tjänster m. m. vid hemmet finner jag mig böra biträda förslaget att utbyta nuvarande två läkararvoden å tillhoppa 24 000 kronor mot en underläkartjänst, vilken dock tills vidare bör placeras i Ag 23. Vidare tillstyrker jag, att hemmets sjukavdelning tillföres en lekterapeut i Ae 8. En sjukgymnasttjänst (A 10/12) vid sjukavdelningen och tre vårdarinnor tjänster vid skolinternatet bör extraordinariesättas.

I övrigt har jag ej funnit mig kunna biträda här framförda förslag om personalförstärkningar eller tjänsteförändringar.

Jag torde i detta sammanhang få anmäla, att styrelsen för sällskapet Eugeniahemmet i skrivelse den 3 juni 1958 hemställt om bidrag med 125 000 kronor till dels smärre förbättringsarbeten inom det s. k. Gamla hemmet, och dels inredande av en vårdavdelning i en befintlig verkstadsbyggnad. Med överlämnande av framställningen har medicinalstyrelsen endast

tillstyrkt, att ett belopp av 15 000 kronor anvisas för förbättringsarbetena i Gamla hemmet. För egen del vill jag erinra om att inom medicinalstyrelsen pågår utredning rörande organisationen av vården av normalbegåvade spastiska barn. Utredningen väntas bli färdigställd under loppet av år 1959. Vid sådant förhållande torde — även om den av hemmets styrelse gjorda framställningen i och för sig synes välgrundad — medelsanvisning ej böra ifrågakomma i vidare mån än medicinalstyrelsen föreslagit. Då här avsedda kostnader huvudsakligen avser fastighetsunderhåll i mindre omfattning, synes desamma böra belasta hemmets driftutgifter. Ett belopp av 15 000 kronor bör således upptagas i den utgiftsstat, som kommer att fastställas av Kungl. Maj:t för budgetåret 1959/60. Vid bifall till vad jag nu förordat kan det för innevarande budgetår uppförda reservationsanslaget till Bidrag till ombyggnad och utrustning av Eugeniahemmet utgå ur riksstaten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Eugeniahemmet* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 kronor.

[93] 90. Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettavdelningar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	1 900 000	1 915 852
1957/58	2 000 000	2 402 074
1958/59 (statsliggaren s. 1074)	2 800 000	
1959/60 (förslag)	3 400 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 600 000 kronor.

Motiv

Genom beslut den 5 juni 1953 uppdrog Kungl. Maj:t åt styrelsen att utreda frågan om ifrågasatt utvidgning av bidragsrätten för ortopediska hjälpmedel. Styrelsen räknar med att utredningen skall kunna färdigställas under hösten 1958. I avvidan härpå har styrelsen för budgetåret 1959/60 räknat med gällande bidragsgrunder.

Under budgetåret 1957/58 har statsbidrag med sammanlagt 2 402 074 kronor utgått till tolv anstalter, nämligen Södersjukhuset och S:t Görans sjukhus i Stockholm, Malmö allmänna sjukhus, lasaretten i Lund, Borås (Solhems sjukhus), Örebro, Linköping, Kristianstad, Norrköping, Jönköping och Västerås samt Akademiska sjukhuset i Uppsala. Med hänsyn till vissa förskjutningar i fråga om bidragsutbetalningarna kan den verkliga kostnaden för budgetåret 1957/58 anses utgöra 2 527 360 kronor.

För den ortopediska avdelningen vid lasarettet i Västerås beräknas statsbidragsbehovet under år 1959 stiga med 285 000 kronor. För garnisons-sjukhuset i Boden har bidrag för första halvåret 1958 rekvirerats med 67 092 kronor. Med ledning härav beräknas bidragsbehovet för år 1959 till ungefär det dubbla beloppet eller 125 000 kronor.

Pågående förhandlingar om den ortopediska kliniken vid vanförestalten i Göteborg beräknas leda till att kliniken övertages av Göteborgs stad, dock tidigast under första halvåret 1959. Vid ett övertagande av kliniken kommer bidragskostnaderna för åtminstone andra halvåret 1959, preliminärt beräknade till 450 000 kronor, att överföras från anslaget Bidrag till vanförestalter m. m. till förevarande anslag. Styrelsen har beräknat motsvarande minskning i belastningen å det förra anslaget för budgetåret 1959/60.

Det sammanlagda medelsbehovet uppskattas sålunda till (2 527 360 + 285 000 + 125 000 + 450 000) 3 387 360 eller avrundat 3 400 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en ökning av medelsanvisningen med 600 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettssavdelningar m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 400 000 kronor.

[94] 91. Bidrag till anskaffande av hörapparater

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	600 000	448 751
1957/58	600 000	388 974
1958/59 (statsliggaren s. 1074)	600 000	
1959/60 (förslag)	450 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget nedräknas med 100 000 kronor.

Motiv

Den verkliga belastningen å anslaget under budgetåret 1957/58 har uppgått till 352 973 kronor. Ehuru man tidigare räknat med en viss ökning av hörapparatverksamheten, synes en nedgång i anslagsbelastningen ha inträffat. Styrelsen anser dock nedgången ej vara utslagsgivande för den fortsatta utvecklingen. Med beaktande härav och av den av 1958 års riksdag medgivna friare behovsprövningen vid bidragsgivningen föreslår styrelsen, att anslaget uppföres med 500 000 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till belastningen å anslaget under de båda senaste budgetåren torde anslaget kunna nedräknas med 150 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anskaffande av hörapparater* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

Förlossningsanstalter

[95] 92. Bidrag till uppförande eller inrättande av förlossningsanstalter

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	100 000	147 000
1957/58	100	404 500
1958/59 (statsliggaren s. 1074)	100	
1959/60 (förslag)	20 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppföres med 70 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1958/59 fanns en reservation på anslaget av 133 612 kronor. Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats, kan ett belopp av 14 962 kronor beräknas återstå. På Kungl. Maj:ts prövning är beroende en ansökning om statsbidrag, för vilken kan beräknas åtgå ett belopp av cirka 30 000 kronor. För tillgodoseende av medelsbehovet för en hos styrelsen inneliggande framställning kan vidare komma att erfordras ett belopp av 52 500 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till (30 000 + 52 500 — 14 962) 67 538 eller i runt tal 70 000 kronor.

Departementschefen

Mot medicinalstyrelsens beräkning av det erforderliga medelsbehovet har jag i och för sig intet att erinra. Jag finner emellertid tillfyllest, att ett belopp av 20 000 kronor anvisas för nästa budgetår, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande eller inrättande av förlossningsanstalter* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

Hälsovård i allmänhet

[96] 93. Statens institut för folkhälsan: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	2 593 000	2 543 674
1957/58	2 755 000	2 632 929
1958/59 (statsliggaren s. 1075)	3 260 000	
1959/60 (förslag)	3 330 000	

Yrkanden

I. *Styrelsen för statens institut för folkhälsan* (skr. 18/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 257 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. <i>Personalökning</i>	
a) Allmänhygieniska avdelningen	
1 biträdande avdelningsföreståndare	+ 31 392
1 laborator Ae 26	+ 25 536
1 förste kemist Ae 23	+ 21 876
2 laboratoriebiträden Ae 7	+ 19 152
b) Födoämneshygieniska avdelningen	
1 laborator Ae 26	+ 25 536
c) Rörligt tillägg 16 % å 1 a—1 b	+ 19 729
2. <i>Personalminskning</i>	
a) Vattenlaboratoriet	
5 laboratoriebiträden Ae 5	— 43 140
b) Rörligt tillägg 16 %	— 7 000
3. <i>Förändringar av tjänster</i>	
a) Gemensamt för samtliga avdelningar	
4 laboratorer i Ao 26 i st. f. Ao 24	+ 9 228
5 laboratorer i Ae 26 i st. f. Ae 24	+ 10 236
4 kansliskrivare i Ae 10 i st. f. kontorister i Ae 9	+ 2 424
4 första biträden i Ae 5 i st. f. ekonomibiträden i Ae 4	+ 1 680
b) Allmänhygieniska avdelningen, statens distriktssköterskeskola	
1 föreståndare Ao 17 med förordnande i Ae 19	+ 2 040
1 biträdande föreståndare Ae 15 i st. f. Ae 14	+ 780
1 kontorist Ae 9 i st. f. kanslibitråde Ae 7	+ 1 212
c) Vitaminavdelningen	
1 avdelningsdirektör Bo 1 i st. f. laborator Ae 26	+ 5 856
1 assistent Ae 19 i st. f. Ae 17	+ 996
d) Administrationsavdelningen	
1 kassör Ae 13 i st. f. Ae 12	+ 720
1 kanslibitråde Ae 7 i st. f. kontorsbiträde Ae 5	+ 948
1 förste expeditionsvakt Ao 8 i st. f. expeditionsvakt Ao 7	+ 588
1 materialförvaltare Ae 12 i st. f. Ae 9	+ 1 212
1 verkmästare Ao 11 i st. f. instrumentmakare Ao 9	+ 1 344
e) Rörligt tillägg 16 % å 2 a—2 d	+ 6 282
4. <i>Arvoden och särskilda ersättningar</i>	
a) Ersättningar till styrelsens självskrivna ledamöter	+ 1 000
b) Arvoden å 1 500 kronor/år till 9 laboratorer	+ 13 500
5. <i>Avlöningar till speciallärare m. m.</i>	
a) Fortbildningskurs för hälsovårdsinspektörer	+ 5 500
b) Anställning av instruktionssköterska vid distriktssköterskeskolan under 6 månader	+ 8 000
c) Anordnande av industrisköterskekurs	+ 3 700
d) Höjda lärar- och föreläsararvoden	+ 18 000
e) Hospiteringsersättningar	+ 5 000
6. <i>Kompensation för höjda folkpensionsavgifter</i>	+ 18 700
7. <i>Omräkning</i>	
a) Löneklassuppflyttningar	+ 45 000
b) Avrundning	— 27
	+ 257 000

II. Den sakkunnige för utredning av vissa frågor rörande statens institut för folkhälsan m. m. föreslår, att samordningen mellan karolinska institutet och statens institut för folkhälsan bibehålles, samt att vid sistnämnda institut inrättas en tjänst som biträdande avdelningsföreståndare i Bo 1 vid allmänhygieniska avdelningen och vid karolinska institutet en laboratorstjänst.

Motiv

I. Styrelsen för statens institut för folkhälsan anför.

I propositionen nr 83/1958 förordad överföring av födoämneshygieniska avdelningens vattenlaboratorium till allmänhygieniska avdelningen kan lokalt ej förverkligas förrän sistnämnda avdelning fått utökade lokaler. Ej heller kan under innevarande budgetår laboratoriet organisatoriskt förläggas till avdelningen, då dess föreståndare, som tillika är professor vid karolinska institutet, ej kan åtaga sig det merarbete överföringen innebär. Decentraliseringen av laboratoriets rutinbetonade arbetsuppgifter kommer att genomföras i den omfattning som förutsättes i propositionen.

1 a) Beträffande den speciella motiveringen för tjänsten som biträdande avdelningsföreståndare hänvisas till redogörelsen under II för den sakkunniges förslag rörande samordningen mellan karolinska institutet och statens institut för folkhälsan.

Allmänhygieniska avdelningen har stor arbetsbalans. Angelägna utredningar och undersökningar har icke kunnat igångsättas, och pågående arbeten har fördröjts. Ärendena utgöres till övervägande del av remissärenden från statliga och kommunala myndigheter — statsdepartement, medicinalstyrelsen, byggnadsstyrelsen, länsstyrelser, hälsovårdsnämnder — och fordrar oftast omfattande utredningar med arbetskrävande undersökningar.

Bland angelägna arbetsuppgifter, som icke kunnat tagas upp till behandling eller hunnit slutföras på grund av brist på kvalificerad personal märkes: undersökning av en ny typ av *reningsanläggning för avlopp vid sanatorier*; utredning i frågan om uppläggning och förvaring av rötslam i samband med rening av *avloppsvatten*; ärende angående införande av s. k. brytpunktsklorering för *rening av vatten*; aktuella problem beträffande den *kommunala renhållningen* bl. a. i fråga om användandet av speciella papperssäckar i stället för hittills allmänt förekommande sopkärl; omfattande och svårbedömda *koloxidförgiftningsfrågor*, framför allt beträffande koloxidens spridning från rökångar och vissa transportabla eldningsanordningar, i vilka frågor institutet på uppdrag av de rättsvårdande myndigheterna anmodats utföra arbetskrävande utredningar i samband med rättsfall av olika slag; frågor huruvida hälsorisker eller s. k. sanitär olägenhet uppkommit till följd av *luftföroreningar* framför allt från industrier; frågor rörande *tobaksrökningens* eventuella hälsorisker särskilt

med avseende på uppkomsten av lungcancer och hjärtsjukdomar. För handläggning av huvuddelen av nämnda ärenden fordras tillgång bl. a. till högt kvalificerad kemisk och teknisk personal. Äskandet är av högsta angelägenhetsgrad för avdelningen.

För att de tre nya befattningshavarna skall kunna effektivt utnyttjas föreslås inrättande av 2 laboratoriebiträdestjänster i Ae 7.

1 b) Verkställda utredningar har visat, att inom födoämneshygieniska avdelningen ett särskilt behov föreligger av förstärkning på det toxikologiska området. Arbetsuppgifterna inom detta område gäller i huvudsak frågan om skadligheten av i livsmedel förekommande tillsatser och föroreningar, såsom färgämnen och konserveringsmedel, antibiotika, anti-härskningsmedel, rester av växtskyddsmedel samt ämnen, som ingår i livsmedelsemballage. På grund av dessa omfattande uppgifter, som avdelningen enligt livsmedelsstadgan har att fullgöra, och i betraktande av den snabba utvecklingen inom området är det av högsta angelägenhetsgrad att toxikologisk sakkunskap tillföres avdelningen. Den beslutande myndigheten beträffande tillsatser är kommerskollegium och avdelningen tjänstgör som kollegiets expertorgan enligt livsmedelsstadgan.

2) Genom delegering av rutinbetonade vattenundersökningar till andra laboratorier kan personalbesparing ske.

3 a) Lönegradsplaceringen av laboratorsbefattningarna äventyrar rekryteringen av den vetenskapligt högt utbildade arbetskraft, som laboratorerna skall representera. Av institutets nio laboratorsbefattningar är endast fyra besatta med i tjänst varande fast anställda befattningshavare. En förutsättning för att vakanta laboratorstjänster skall kunna besättas är att de sättes i paritet med motsvarande vid universitet och högskolor.

Professorernas handsekreterare bör vara kvalificerade stenografer och behärska i såväl tal som skrift engelska och tyska eller franska samt vara insatta i medicinska och tekniska facktermer. De skall kunna ta emot utländska besökande, efter professorns direktiv besvara enklare skrivelser, göra översättningar, sköta förekommande register och medverka vid statistiska beräkningar. Med dessa krav bör lönen ej sättas under A 10.

Vid andra motsvarande institutioner är ekonomibiträderna placerade i 4:e och 5:e lönegraden. Ett ekonomibiträde på varje avdelning bör uppflyttas till första biträde i Ae 5.

3 b) Styrelsen har tidigare framhållit, att tjänsterna som föreståndare och biträdande föreståndare vid distriktssköterskeskolan bör jämföras med motsvarande tjänster vid institutet för högre utbildning av sjuksköterskor. Med hänsyn till att frågan om distriktssköterskeutbildningens framtida ordnande står öppen föreslår styrelsen, att föreståndaren med bibehållande av tjänst i Ao 17 erhåller förordnande i Ae 19 samt att biträdande föreståndaren placeras i Ae 15.

Distriktssköterskeskolans expeditionella ärenden omfattar registrering

av in- och utgående post, utskrivning av brev, jämväl på engelska och tyska, av schemata, kursplaner och protokoll, genomgång och sammanställning av ansökningar till skolans sex kurser, rekvisition av erforderlig materiel för undervisningen, upprättande av listor över skilda arvoden till skolans föreläsare, biträde vid uppgörande av skolans årsberättelse samt i övrigt sekreteraregöromål åt skolans båda föreståndarinnor. Arbetsuppgifterna motiverar en kontoristtjänst.

3 c) Med hänsyn till den vetenskapliga utbildning som chefen för vitaminkontrolllaboratoriet måste ha samt det ansvar och den självständighet som är förenad med tjänsten bör densamma icke placeras lägre än i B 1. Den bör därjämte ordinariesättas. Benämningen bör vara avdelningsdirektör.

I verkställda utredningar föreslås personalstaten för vitaminavdelningen på forskningssektionens kemiska arbetsgrupp omfatta en assistenttjänst i Ae 19. Befattningshavarens främsta arbetsuppgift skulle vara övervakning och tillsyn av den kemiska arbetsgruppens rutinverksamhet med serieanalyser och dylikt. Arbetsuppgifter av detta slag handhas av avdelningens nuvarande assistent i Ae 17, ehuru verksamhetens tyngdpunkt f. n. ligger på kontrollområdet. Tjänsten bör utbytas mot en assistenttjänst i Ae 19.

3 d) Kassörstjänsten bör såsom tidigare föreslagits uppflyttas i Ae 13. Skrivcentralen bör tillföras ytterligare en kanslibiträdetsjänst.

Institutets expeditionsvaktspersonal utgöres av två expeditionsvakter i A 7 jämte ett arvodesanställt kontorsbud. De mångskiftande arbetsuppgifterna fordrar arbetsfördelning och direkt arbetsledning. Den ordinarie expeditionsvakten, som varit i institutets tjänst i 13 år, har under en följd av år innehaft förmansställning och svarat för arbetet på vaktmästarexpeditionen. Han var tidigare som förste expeditionsvakt placerad i Ca 11 och övrig vaktmästarpersonal i högst Ce 10. Skäl saknas för att icke förmannen vid vaktmästarexpeditionen skall, i likhet med motsvarande tjänster vid andra verk, vara placerad i A 8.

För att förrådet effektivt skall kunna fullgöra sin uppgift som ett inköps- och serviceorgan åt avdelningarna fordras, att materialförvaltaren har branschkännedom, initiativ- och organisationsförmåga. Han handhar numera även övervakningen av städningsarbetet och anskaffandet av vikarier för städningspersonalen.

Med de krav, som måste kunna ställas på verkstaden hos en institution av folkhälsoinstitutets karaktär, bör densamma ha en kvalificerad arbetsledare. De arbetsuppgifter, som hittills utförts under ledning av instrumentmakaren, motiverar höjning till Ao 11.

4 b) De laboratorer, som tillika är sektionsschefer, bör tillerkännas ett särskilt arvode av 1 500 kronor per år. Arvoden bör utgå till tre befattningshavare på vardera allmänhygieniska, yrkeshygieniska och födoämneshygieniska avdelningarna.

5 a) I enlighet med 1948 års hälsovårdsstadgekommittés förslag bör fortbildningskurs för hälsovårdsinspektörer anordnas varannat år. Medel här för — 5 500 kronor — beviljades senast för budgetåret 1957/58.

5 b—e) Styrelsen åberopar vad som anförts under motsvarande punkter i anslagsframställning för budgetåret 1958/59. (Ifrågavarande motivering finns redovisad i propositionen nr 83/1958, s. 97.)

II. *Den sakkunnige för utredning av vissa frågor rörande statens institut för folkhälsan m. m., byråchefen i inrikesdepartementet S. E. Holmqvist* — tillkallad genom Kungl. Maj:ts beslut den 23 maj 1958 — har den 20 september 1958 framlagt en promemoria angående förhållandet mellan karolinska institutet och statens institut för folkhälsan.

Rörande *den nuvarande samordningen* anför den sakkunnige bl. a. följande.

Enligt instruktionen för statens institut för folkhälsan skall institutet — förutom att vara ett organ för praktiskt-vetenskapliga undersökningar på hygienens olika områden — tjänstgöra såsom karolinska institutets hygieniska institution. Sistnämnda arbetsuppgift innebär, att folkhälsoinstitutet skall medverka vid fullgörandet av de åligganden, som i fråga om hygien tillkommer karolinska institutet.

Rörande samordningen har vidare föreskrivits, att professorn i hälsovårdslära (hygien) vid karolinska institutet skall förestå en av folkhälsoinstitutets avdelningar. Därest Kungl. Maj:t ej annorlunda förordnar, skall han förestå den allmänhygieniska avdelningen. Något dylikt förordnande har icke meddelats.

För den hygieniska institutionen finns en särskild personalorganisation, avlönad av karolinska institutet. Denna organisation omfattar förutom professorn 8 befattningshavare.

Vid folkhälsoinstitutet har i anledning av samordningen inrättats en tjänst som laborator och överlärare med placering på den avdelning, som förestås av hygienprofessorn. Innehavaren av denna tjänst har att fullgöra vissa göromål, med vilka avdelningsföreståndaren icke tager befattning. Vidare anvisas på folkhälsoinstitutets stat visst belopp till arvode åt hygienprofessorn i dennes egenskap av avdelningsföreståndare.

Såsom lokaler för hygieniska institutionen användes utrymmen inom folkhälsoinstitutets byggnad.

Den på hygieniska institutionen ankommande undervisningen av medicine studerande har hittills väsentligen ombesörjts av hygienprofessorn. Före genomförandet av den nya undervisningsplanen för läkarutbildningen fanns under ett antal år en tjänst som biträdande lärare i hygien uppförd på karolinska institutets stat, vilken tjänst numera indragits. Befattningshavare vid folkhälsoinstitutet har såsom specialföreläsare deltagit i undervisningen i mindre utsträckning.

Den för hygieniska institutionens räkning utförda vetenskapliga forskningen har väsentligen skett med utnyttjande av den hygieniska institutionens och allmänhygieniska avdelningens resurser. Forskningsobjekten har dock icke varit begränsade till vad som hänföres under allmän hygien. På personalsidan har experter på övriga avdelningar, väsentligen den yrkeshygieniska avdelningen, konsulterats.

Det arbete hygienprofessorn fullgjort såsom föreståndare för allmänhygieniska avdelningen har avsett ledning och planläggning av avdelningens verksamhet, forskning, handläggning av viktigare undersökningsärenden, ävensom viss undervisning vid institutets kurser för olika funktionärsgrupper och administrativa göromål.

Motivet för samordningens införande vid folkhälsoinstitutets tillkomst år 1938 var i första hand, att såväl undervisningen som forskningen i ämnet hygien vid karolinska institutet skulle främjas av att få kontakt med det praktiska arbetet på området. Det framhölls, att hygien vore ett ämne, som på grund av sitt innehåll och den vida tillämpningen på skilda områden av offentlig och enskild verksamhet krävde tillgång till ett omfattande och mångsidigt praktiskt material. Genom förbindelsen med folkhälsoinstitutet skulle man även få tillfälle till ett nära samarbete med specialister på olika områden inom den samhälleliga hygien. Läkarutbildningen i hygien skulle genom att tillhandahållas ett tillräckligt omfattande praktiskt material komma att framstå som jämbördig med den kliniska och tillgodoses i principiellt enahanda ordning. Det vore ägnat att främja en verkligt levande akademisk undervisning i hygien, om ämnets målsman vid den medicinska högskolan i sitt dagliga arbete hade anledning att sysselsätta sig med de praktiska uppgifter, som mötte vid hygiens tillämpning i liv och samhälle.

Slutligen anfördes såsom skäl för en samorganisation, att man därigenom skulle uppnå en statsfinansiellt mycket gynnsam lösning av den hygieniska institutionens aktuella byggnadsfråga. Även beträffande folkhälsoinstitutets drift ansågs betydande fördel ur ekonomisk synpunkt åstadkommas.

Senare — i samband med folkhälsoinstitutsutredningens arbete — har föreståndaren för institutets yrkeshygieniska avdelning uttalat, att det vid undervisningen för medicine studerande varit en fördel, att man haft tillgång till avdelningens erfarenhet, apparatur och demonstrationsmöjligheter m. m. Också vid remissbehandlingen av folkhälsoinstitutsutredningens betänkande har framkommit, att ett intimt samarbete mellan teoretiska discipliner och praktiskt-vetenskaplig hygien vore av vikt och att ett sådant samarbete underlättades genom organisatorisk samordning av teoretiska och praktiska institutioner.

Bland fördelarna för folkhälsoinstitutet har nämnts bl. a., att institutet på grund av samordningen kunde för mera kvalificerad undervisning av speciella funktionärsgrupper tillgodogöra sig hygienprofessorns erfarenhet och sakkunskap. Vidare hade folkhälsoinstitutet möjlighet att jämväl i övrigt utnyttja hygieniska institutionens personella och materiella resurser. Det har därjämte betraktats som fördelaktigt, att genom kontakten med högskolan forskningen vid institutet stimulerades.

Till nytta för både karolinska institutet och folkhälsoinstitutet vore, att

en samordning av forskningen vid de båda instituten främjades, varigenom dubbelarbete undvekes.

Ytterligare har framhävts den gällande ordningens betydelse för rekryteringen av kvalificerad personal för hygienens olika arbetsfält.

Nackdelarna med den nuvarande ordningen har ansetts vara följande.

Uppgifterna vid den teoretiska hygieninstitutionen och det praktiskt-vetenskapliga folkhälsoinstitutet vore till sin art olika. Undervisningen för medicine kandidater befunde sig på ett annat plan än övrig undervisning vid folkhälsoinstitutet. Den förra vore inriktad på en bred teoretisk uppläggning av den allmänna hälsovårdsläran för blivande läkare, medan den senare tjänade ett huvudsakligen praktiskt syfte. De praktiska uppgifterna vid folkhälsoinstitutet låge vid sidan av den akademiska lärarverksamheten. Då ett organ skulle dels fylla en universitetsinstitutions undervisande och forskande uppgifter och dels fullgöra praktiskt-vetenskapliga uppdrag, uppstode en i längden ohållbar situation; antingen den ena eller den andra sidan måste bli eftersatt.

Särskilda svårigheter uppstode vid tillsättningen av tjänsten som professor i hygien i fråga om meritvärderingen. Vidare kunde de organisatoriska förhållandena medföra kompetenstvister.

Den sammanlagda arbetsbördan för hygienprofessorn i egenskap av föreståndare för dels den hygieniska institutionen dels den allmänhygieniska avdelningen vore för omfattande. Akademisk undervisning och forskning fordrade en stor arbetsinsats. Föreståndarskapet för allmänhygieniska avdelningen ställde, om avdelningen skulle få avsedd praktisk betydelse, alltför stora krav på innehavaren för att denne därjämte skulle kunna bestrida en akademisk professur i hygien. Rutinarbetet och administrationen vid folkhälsoinstitutet toge för mycken tid i anspråk. Under årens lopp hade både undersökningsuppdrag och undervisning vid folkhälsoinstitutet ökat. Den närmast föregående innehavaren av professorstjänsten hade ägnat cirka 30 procent av sin tid åt folkhälsoinstitutet; han hade fattat som sin huvudsakliga uppgift att sköta professuren vid karolinska institutet.

Folkhälsoinstitutsutredningen ansåg det tills vidare — vid en delning av allmänhygieniska avdelningen i två avdelningar — kunna godtagas att chefen för hygieniska institutionen var chef för en av avdelningarna.

Den sakkunnige har vid *analys av skälen mot en samordning* — varvid endast förhållandena inom allmänhygieniska avdelningen tagits i betraktande — kommit fram till följande.

På vad sätt en skillnad i undervisningsuppgifternas art skulle försvåra samgåendet mellan instituten, har icke angivits. Ingen annan olägenhet av praktisk betydelse synes uppkomma annat än om hygieninstitutionens personal belastas med undervisning av mindre kvalificerad natur; hit hör bl. a. utbildningen av distriktssköterskor och hälsovårdsinspektörer. Det har emellertid vid samorganisationens tillkomst icke avsetts, att vare sig hygienprofessorn eller någon annan befattningshavare vid hygieninstitutionen skulle åläggas att ombesörja denna verksamhet — tvärtom förutsattes, att organiserandet och ledningen av undervisningen för icke-läkare

skulle anförtros åt laboratorn och överläraren såsom en speciell uppgift. Det torde icke heller finnas något som hindrar, att den medverkan vid ifrågavarande undervisning, som faktiskt lämnas av hygienprofessorn, upphör. Beträffande den övriga utbildningsverksamheten — för de högskolestuderande respektive tjänsteläkarna — torde om undervisningen för de medicine studerande kunna sägas, att denna på det hela taget har en relativt översiktlig karaktär. Visserligen kan föreläsningarna gå djupare in på någon del av ämnet, men kurstiden är i allt fall ganska kort. Under alla förhållanden torde tjänsteläkarkurserna — avsedda för färdigutbildade, redan yrkesverksamma läkare — särskilt efter den beslutade utvidgningen av kurserna ställa minst lika stora krav på erfarenhet hos lärarna i medicinska ämnen. Hygieninstitutionens deltagande i tjänsteläkarutbildningen torde därför icke kunna betraktas som en uppgift av lägre kvalitet. Den medför ej heller, enligt vad som upplysts, någon annan svårighet för professorn i hälsovårdslära än den som ligger i själva tidsåtgången.

Beträffande den påstådda olämpligheten i att sammanföra teoretiska och praktiska uppgifter framhålles, att i de praktiskt-vetenskapliga undersökningarna ofta ingår ett omfattande forskningsarbete. Denna forskning måste visserligen i regel begränsa sig till vad som erfordras för att lösa det givna utredningsuppdraget. Den använda vetenskapliga metodiken torde dock principiellt icke skilja sig från metoderna vid den »teoretiska» forskningen. De utifrån inkommande utredningsuppdragen på avdelningen domineras av stora och tidskrävande undersökningar, till vilka hör ett betydande forskningsarbete. Avdelningen har tidigare icke haft att utföra undersökningar, vilka kan betecknas som rutinanalyser. När i sinom tid vattenlaboratoriet kommer att införlivas med avdelningen får denna visserligen också rutinanalyser — beträffande vatten — på sitt arbetsschema. Dessa analyser är dock avsedda att behandlas inom en särskild underavdelning av en föreslagen kemisk-teknisk sektion, vilken skall stå under ledning av en laborator, och synes icke komma att påkalla något löpande arbete från avdelningsföreståndarens sida. Det torde härav framgå, att olägenheten med hygienprofessorns åligganden på den allmänhygieniska avdelningen endast i ringa utsträckning består i att han tages i anspråk för mindre kvalificerade sysslor, och att i den mån svårigheter föreligga dessa icke beror på någon väsentlig artskillnad mellan högskoleforskningen och de praktiskt-vetenskapliga uppgifterna. Svårigheterna torde i stället, åtminstone väsentligen, orsakas av att arbetsbördan i sin helhet är för stor.

Svårighetsgraden av det moment i arbetsuppgifterna, som hänför sig till föreståndarens organisatoriska åligganden hör icke betonas för mycket. Dessa torde även vid nuvarande ordning närmast kunna betecknas som ledning och övervakning av det löpande undersökningsarbetet. Vid enstaka stora undersökningar kan givetvis fordras en mera omfattande planlägg-

ning. Även en sådan planläggningsuppgift faller dock inom tillämpningsområdet för professorns egen vetenskap.

Enligt den sakkunnige skulle genom en *minskning av hygienprofessorns arbetsbörda och lättnad i hans organisatoriska uppgifter på allmänhygieniska avdelningen* förutsättningarna för att uppgifterna vid såväl den hygieniska institutionen som den allmänhygieniska avdelningen kunde fyllas utan eftersättande av någondera bli gynnsamma.

För att hygienprofessorn skall kunna ägna sig åt vad som är mest väsentligt för samorganisationens effektivitet, bör man överväga att i så stor utsträckning som möjligt befria honom från åligganden, för vilka hans insats är mindre nödvändig och som kan anförtros annan befattningshavare utan att uppgiften därvid blir lidande.

Beträffande undervisningen vid karolinska institutet framhålles, att hygienprofessorn även i fortsättningen bör handha planläggningen av undervisningen samt i viss utsträckning direkt medverka i denna. Då vid en nedskärning av hygienprofessorns föreläsningsskyldighet arbetet med den nämnda planläggningen likväl icke skulle minska och då tillika tiden för förberedelserna till föreläsningar m. m. icke nedgår i samma proportion som antalet föreläsningstimmar, måste föreläsningsskyldigheten begränsas kraftigt för att minskningen av den totala arbetsbördan vid undervisningen skall bli av praktisk betydelse. Det torde då icke vara lämpligt, att den kvarstående föreläsningsverksamheten helt eller väsentligen anförtros åt ett antal olika specialföreläsare, vilket sannolikt skulle ytterligare skärpa kraven på ett sammanhållande arbete från hygienprofessorns sida utan att dock undervisningen finge tillräcklig stadga. Man torde därför vara nödsakad att för ändamålet inrätta en särskild lärartjänst. Professorn bör befrias från undervisning vid tre av de fyra kurser, som förutsättes komma till stånd.

Den vinst i arbetstid, som härigenom uppnås bör ställas till folkhälsoinstitutets förfogande. Det kan dock uppenbarligen icke bli fråga om att hygienprofessorn skulle kunna medhinna mer än en del av de uppgifter, som ankommer på avdelningsföreståndare vid institutet. Även åliggandena vid allmänhygieniska avdelningen måste alltså begränsas. En sådan arbetsavlastning förutsätter inrättande av en tjänst såsom biträdande avdelningsföreståndare, vars innehavare bör vara så högt kvalificerad, att han både formellt och reellt kan övertaga ansvaret för en del av avdelningens verksamhet.

Vid fördelning av göromålen på avdelningen mellan de båda befattningshavarna måste på avdelningsföreståndaren läggas uppgiften att svara för arbetets planläggning i stort. I övrigt bör föreståndaren i första hand leda avdelningens forskning — initiativforskningen — och utbildningen av tjänsteläkare. I överensstämmelse med intentionerna vid samorganisationens tillkomst bör han även i viss omfattning deltaga i utförandet av

de utifrån begärda praktiskt-vetenskapliga undersökningarna. För att ansvarsfördelningen mellan föreståndaren och biträdande föreståndaren skall bli fullt klar, torde i princip redan vid varje ärendes ankomst böra av föreståndaren bestämmas, huruvida ärendet skall omhändertagas av honom eller av biträdande föreståndaren. Föreståndaren torde icke behöva ha befattning med undervisningen för hälsovårdsinspektörer och distriktssköterskor. Erfarenheten torde få utvisa, i vad mån han kan direkt medverka vid tjänsteläkarutbildningen. Under senare år har en dylik medverkan förekommit endast i en mycket begränsad omfattning, och man synes icke heller nu, åtminstone till en början, böra räkna med någon prestation från professorns sida i detta hänseende. I avdelningsföreståndares åligganden i allmänhet, ingår ytterligare två av större betydelse, nämligen besvarandet av remisser och föredragning inför styrelsen. Då det förutsattes, att ansvaret för större delen av de utifrån begärda praktiskt vetenskapliga undersökningarna skall vila på den biträdande avdelningsföreståndaren, torde professorn i regel icke behöva taga befattning med remisser och föredragning.

Vid lönesättningen av tjänsten som biträdande avdelningsföreståndare bör beaktas, att befattningshavaren skall äga samma kompetens och få väsentligen samma ställning i organisationen som avdelningsföreståndare. Funktionsdugligheten av en samorganisation mellan karolinska institutet och folkhälsoinstitutet är vidare beroende av att hygienprofessorn kan befrias från större delen av de praktiskt-vetenskapliga undersökningsuppgifterna och vissa andra göromål på den allmänhygieniska avdelningen samt att det verkliga ansvaret för de avlastade uppgifterna kan överföras på annan befattningshavare. Om befattningen som biträdande avdelningsföreståndare icke kan besättas med en fullt kvalificerad innehavare, kommer verksamheten vid allmänhygieniska avdelningen att lida allvarligt men. Tjänsten bör därför icke placeras lägre än i lönegrad B 1. Då arbetsuppgifterna är stadigvarande, torde den böra upptagas som ordinarie.

Vid inrättande av en tjänst som biträdande avdelningsföreståndare vid allmänhygieniska avdelningen bör den nuvarande tjänsten som laborator och överlärare omändras till laboratorstjänst eller föras på övergångsstat.

Vissa andra jämkningar i den gällande organisationen bör genomföras; bl. a. bör föreskrivas, att en av folkhälsoinstitutets avdelningar — där Kungl. Maj:t ej annorlunda förordnar allmänhygieniska avdelningen — skall vara karolinska institutets hygieniska institution. För att ernå samordning mellan allmänhygieniska avdelningens och hygieniska institutionens forskning bör vidare föreskrivas, att folkhälsoinstitutets styrelse, innan den fastställer arbetsplan för avdelningen, skall samråda med karolinska institutets lärarkollegium.

Såsom praktiskt *alternativ* mot en i enlighet med ovannämnda förslag förbättrad samorganisation står möjligheten att skapa en organisatoriskt självständig hygieninstitution, vilken antingen får en egen institutionsbygg-

nad eller eventuellt lokalt infogas i samma byggnad som folkhälsoinstitutet men med egna separata utrymmen.

Genom upprättandet av en organisatoriskt självständig hygieninstitution torde icke kunna vinnas några mera betydande fördelar för vare sig hygieninstitutionen eller folkhälsoinstitutet. Däremot skulle den akademiska undervisningen och forskningen förlora den kontakt med det praktiska hygieniska samhällsarbetet, som man avsett att få till stånd genom samorganisationen. Ett samarbete på frivillig grund, så som eljest sker, skulle väl även i fortsättningen komma att upprätthållas mellan karolinska institutet och folkhälsoinstitutet, men det synes antagligt, att detta samarbete skulle bli mindre intimt än det nuvarande. För folkhälsoinstitutets del skulle bl. a. möjligheterna att rekrytera kvalificerad personal förmodligen försämrast. Härtill kommer, att för anordnande av lokaler och anskaffande av inventarier för en självständig hygieninstitution skulle krävas en betydande kapitalinvestering — 2 å 3 miljoner kronor jämte kostnader för apparatur m. m. Även på driftsidan torde få räknas med kostnadsökning. Därjämte kan inställa sig svårighet att erhålla för en nybyggnad erforderlig mark.

Vid övervägande av anförda omständigheter har den sakkunnige funnit, att samordningen mellan karolinska institutet och folkhälsoinstitutet — under förutsättning, att i det föregående angivna organisationsändringar vidtages — bör bestå.

Yttranden

II. Över promemorian har yttranden avgivits av statskontoret, styrelsen för statens institut för folkhälsan, medicinalstyrelsen och kanslern för rikets universitet.

Statskontoret anför.

Utredningen visar, att möjligheter finns för en fortsatt ömsesidigt fruktbarande samverkan mellan undervisning, forskning och praktiskt undersöknings- och utredningsarbete inom förevarande område under i huvudsak samma organisatoriska former som hittills. Förutsättning härför är emellertid, som utredningsmannen framhåller, att professorn i hygien vid karolinska institutet, tillika föreståndare för allmänhygieniska avdelningen vid folkhälsoinstitutet, beredes erforderlig lättnad i sina arbetsuppgifter. Statskontoret tillstyrker, att åtgärder i sådant hänseende vidtages. Således synes professorn böra erhålla befrielse från en ej oväsentlig del av sin undervisning vid karolinska institutet. Hur det härigenom uppstående behovet av undervisning skall tillgodoses, undandraget sig statskontorets närmare bedömande. Även andra utvägar än anställande av en laborator för ändamålet lär emellertid böra övervägas.

Erforderlig lättnad i arbetsuppgifterna vid folkhälsoinstitutet skulle enligt förslaget uppnås genom att en tjänst som biträdande föreståndare för den allmänhygieniska avdelningen tillskapas. Då de arbetsuppgifter, som fullgöres av den nuvarande överläraren och laboratorn, även skulle åvila innehavaren av den nya tjänsten, kan överlärar- och laboratorstjänsten indragas. Någon personalökning blir således icke erforderlig. Statskontoret tillstyrker det sålunda framställda förslaget. I betraktande av de höga

kompetenskrav, som uppställas för den nya befattningen, synes icke heller vara något att erinra mot att den placeras i lönegrad B 1. Ämbetsverket förordar dock tills vidare en extra-ordinarie befattning.

Styrelsen för statens institut för folkhälsan finner den sakkunniges förslag till jämkning av arbetsåliggandena för hygienprofessorn synnerligen välbetänkta. Under förutsättning att samorganisationen i vad avser nämnda åligganden utformas i enlighet med förslaget, synes den väsentligaste olägenheten med den bestående ordningen bli undanröjd. Vad den sakkunnige anfört beträffande lönegradsplaceringen för biträdande avdelningsföreståndaren understrykes av styrelsen, som anser, att denna fråga är vital för samorganisationens hållfasthet och effektivitet. Tjänsten som biträdande avdelningsföreståndare bör besättas med en så kvalificerad befattningshavare, att ansvaret för en stor del av avdelningens verksamhet i realiteten kan läggas på denne. Om så icke sker, blir samordningen förfuskad, och avdelningen råkar i svår belägenhet. För att en för tjänsten fullt kompetent befattningshavare skall kunna förvärfvas och behållas, kan lönegraden icke sättas lägre än Bo 1. Av vital betydelse för samorganisationens funktionsduglighet är vidare, att hygienprofessorn i verkligheten erhåller den av den sakkunnige förordade vittgående avlastningen från undervisningsbördan på hygieninstitutionen.

Under angivna förutsättningar anser sig styrelsen kunna frånga sin tidigare intagna ståndpunkt, innebärande betänkligheter mot en fortsatt samordning, och tillstyrker, att samordningen med karolinska institutet bibehålles.

Styrelsen tillstyrker vidare att bestämmelser utfärdas om samråd mellan instituten rörande forskningen.

Medicinalstyrelsen anser, att eftersläpningen av undersökningarna vid allmänhygieniska avdelningen till stor del torde bero på otillräckliga personella resurser. Styrelsen erinrar, att den i yttrande över folkhälsoinstitutsutredningens betänkande tillstyrkte förslaget att karolinska institutets hygienprofessor endast under en övergångstid skulle kvarstå som chef för den ena av de två avdelningar allmänhygieniska avdelningen skulle uppdelas i. Styrelsen framhöll emellertid, att en förening av professur och avdelningsföreståndarbefattning, även om den medförde vissa fördelar, dock lade en sådan arbetsbörda på innehavaren att såväl undervisningen som det praktiska arbetet bleve lidande därpå och föreslog därför, att personalunionen med det snaraste borde upphöra.

Även om medicinalstyrelsen vidhåller sin uppfattning, att ett centralt undersöknings- och remissorgan, som skall kunna något sånär tillfredsställande bidra till det tilltagande omgivningshygieniska arbetet i vårt land, måste få väsentligt bättre personella och organisatoriska resurser än hittills, anser sig styrelsen dock kunna, såsom en första etapp, i nuvarande läge tillstyrka ett genomförande av den avsevärt begränsade upprustning utredningsmannen nu föreslagit — med bibehållande tills vidare

av samordningen mellan karolinska institutets hygieniska institution och den allmänhygieniska avdelningen vid folkhälsoinstitutet.

En bestämd förutsättning för att en sålunda organiserad samarbetsinstitution skall få effekt — i synnerhet på den »praktiska sidan» — är en sådan löneställning och arbetsvillkor i övrigt för de nya tjänsterna att man kan få tillräckligt kompetent personal, som vill ägna tillräcklig tid åt de uppgifter, som erfordras för lösande av de praktiska problem för vilka folkhälsoinstitutets sektor av den allmänhygieniska institutionen främst är avsedd. Biträdande avdelningsföreståndarens löneställning bör därför lägst vara den i utredningen förordade.

Medicinalstyrelsen — som har full förståelse för svårigheterna att vid en och samma institution bedriva såväl en mera fördjupad forskning av icke alltför målbetonad karaktär, undervisning för olika kategorier av hälsovårdspersonal samt ett praktiskt undersöknings- och utredningsarbete — framhåller, att en ytterligare möjlighet att minska arbetsbelastningen på avdelningens personal är att delegera vissa arbetsuppgifter, i första hand undervisningen för tjänsteläkare och hälsovårdstjänstemän m. fl. Sådan undervisning kräver endast att kompetenta lärarkrafter kan erhållas vid de tillfällen undervisning pågår och härför erfordras icke oundgängligen en förläggning till folkhälsoinstitutet.

Kanslern för rikets universitet återoppar yttrande av *lärarkollegiet vid karolinska institutet*.

Lärarkollegiet ansluter sig — med tanke på att en samordning innebär obestriddliga fördelar för karolinska institutet och så långt kan bedömas även för folkhälsoinstitutet — till det av utredningsmannen tillstyrkta alternativet, desto mer som inrättandet av en fristående hygieninstitution otvivelaktigt skulle medföra mycket kostnadskrävande investeringar. Kollegiet finner, att förslaget om inrättande av en tjänst som biträdande avdelningsföreståndare i Bo 1 vid folkhälsoinstitutet och en tjänst i laborators lönegrad vid karolinska institutet i rimlig utsträckning tillgodoser behovet av att hygienprofessorn erhåller kvalificerad hjälp med göromålen. Förslaget att lärarkollegiet skall beredas tillfälle yttra sig över allmänhygieniska avdelningens arbetsplan synes tillfredsställa kollegiets önskemål om en samordning av forskningen vid de båda instituten.

Departementschefen

I propositionen nr 83/1958 framlades på grundval av folkhälsoinstitutsutredningens betänkande och därefter verkställd överarbetning förslag till organisation av statens institut för folkhälsan. Jag framhöll därvid bl. a., att under överarbetningen framkomna erfarenheter och förslag borde kunna tjäna som grundval vid den upprustning av institutets personella och lokala resurser, som jag i och för sig ansåg det angeläget att genomföra. Inrättandet av nya tjänster borde emellertid ske först efter ytterligare prövning av behovet och i den takt resurserna medgav. För budgetåret 1958/59

föreslogs bl. a. inrättandet av vissa särskilt angelägna tjänster för yrkeshygieniska avdelningen.

Innan jag övergår till av institutets styrelse framställda yrkanden för budgetåret 1959/60 vill jag upptaga till behandling frågan om det organisatoriska sambandet mellan karolinska institutet och folkhälsoinstitutet. I förenämnda proposition uttalade jag, att denna fråga borde närmare utredas. Sedermera har uppdragits åt särskild utredningsman att undersöka, huruvida den nuvarande anordningen bör bibehållas. Utredningsmannen har nu inkommit med i det föregående redovisade förslag i ämnet.

Den ifrågavarande samordningen innebär att folkhälsoinstitutet fungerar som karolinska institutets hygieniska institution, varjämte professorn i hälsovårdslära (hygien) vid sistnämnda institution skall vara föreståndare för en av folkhälsoinstitutets avdelningar, i regel allmänhygieniska avdelningen. Anordningen har både vid tillkomsten och senare ansetts innebära fördelar för båda instituten. Å ena sidan skulle undervisning och forskning i ämnet hygien främjas genom kontakten med de praktiska uppgifterna vid folkhälsoinstitutet. Å andra sidan borde forskningsarbetet vid sistnämnda institut stimuleras genom kontakten med den teoretiska forskningsinstitutionen. Därjämte skulle forskningen kunna samordnas så att dubbelarbete undveks. De personella och materiella resurserna vid de båda institutionerna kunde vidare utnyttjas gemensamt, varigenom anordningen bleve fördelaktig även ur ekonomiska synpunkter.

Emellertid har under folkhälsoinstitutsutredningens arbete och eljest en hel del kritik riktats mot den nämnda organisationen. Uppgifterna vid hygieninstitutionen och det praktiskt-vetenskapliga institutet har ansetts vara alltför olika till sin natur för att anordningen i längden skulle vara tillfredsställande. Undervisningen i hygien för de blivande läkarna har förmodats ligga på ett annat plan än den mera praktiskt inriktade undervisningen vid folkhälsoinstitutet. Vidare har den sammanlagda arbetsbördan för professorn i hygien synts vara alltför stor i hans egenskap av föreståndare både för hygieniska institutionen och för allmänhygieniska avdelningen.

Såsom utredningsmannen funnit torde emellertid den metodik, som användes i arbetet vid hygieninstitutionen och den som användes vid lösandet av uppgifterna vid allmänhygieniska avdelningen icke skilja sig så mycket från varandra att man fördenskull hör upphäva samordningen. I de praktiskt-vetenskapliga undersökningarna vid nämnda avdelning ingår ofta ett omfattande forskningsarbete, vars metoder inte synes skilja sig principiellt från den teoretiska forskningens. Undervisningen av färdiga läkare i tjänsteläkar- och ämbetsläkarkurserna torde icke heller ligga på ett lägre plan än undervisningen i hygien för medicine kandidater. Beträffande övrig undervisning vid allmänhygieniska avdelningen har densamma icke till någon del avsetts skola åligga professorn i hygien. I likhet med utredningsmannen anser jag därför, att det väsentliga problemet ligger i att den sammanlagda ar-

betsbördan för avdelningsföreståndaren och professorn visat sig vara för stor för att han på ett tillfredsställande sätt skall hinna sköta båda dessa krävande uppgifter.

För att lösa svårigheterna föreslår utredningsmannen, att avdelningsföreståndaren och professorn avlastas en del arbetsuppgifter vid såväl allmänhygieniska avdelningen som hygieninstitutionen. Vid nämnda avdelning bör sålunda inrättas en tjänst som biträdande avdelningsföreståndare. Innehavaren av denna tjänst skall övertaga och självständigt svara för större delen av de utifrån kommande utredningsuppdragen. Vidare föreslås, att professorn befrias från en stor del av undervisningen i hygien. Även i fråga om den formella anknytningen mellan de båda instituten bör vissa modifikationer göras. Genom de föreslagna organisationsändringarna kan man enligt utredningsmannen eliminera nackdelarna men behålla fördelarna med samordningen. Alternativet att helt upphäva sambandet skulle bl. a. innebära stora kostnader för nyinvesteringar i lokaler och apparatur m. m.

Utredningsmannens förslag har tillstyrkts av samtliga remissmyndigheter. För egen del anser jag fördelarna av en fortsatt samordning av verksamheten vid folkhälsoinstitutet och hygieniska institutionen uppenbara såväl för att främja utvecklingen och samarbetet rörande de olika uppgifterna inom hygienens område som av ekonomiska skäl. Man bör därför i första hand vidtaga åtgärder för att komma till rätta med de brister som otvivelaktigt vidlåder den nuvarande organisationen. Genom det framlagda förslaget synes man uppnå, att större delen av undersökningsuppdragen samordnas under ledning av en för ändamålet heltidsanställd kvalificerad befattningshavare. Kontakten med den rent teoretiska forskningen uppehålls genom avdelningsföreståndaren, som också får mera tid för forskningen och den långsiktiga planeringen av arbetet på avdelningen. På grund av nämnda omständigheter tillstyrker jag, att en tjänst som biträdande avdelningsföreståndare inrättas vid allmänhygieniska avdelningen. Med hänsyn till svårigheterna att nu bedöma arbetsuppgifternas art och omfattning samt i avbidan på en lösning av frågan om minskning av undervisningsskyldigheten för professorn torde tjänsten tills vidare böra placeras i Ae 26. Tjänsten som laborator och överlärare i Ao 26 bör föras på övergångsstat. Frågan om avlastning i professors undervisningsskyldighet torde böra prövas inom ecklesiastikdepartementet.

Av de förslag om personalförstärkningar i övrigt, som framställts av institutets styrelse, tillstyrker jag, att en laboratoriebiträdestjänst i Ae 7 inrättas vid allmänhygieniska avdelningen.

Såsom styrelsen anfört kan genom fortsatt delegering av rutinundersökningar från vattenlaboratoriet till andra laboratorier 5 laboratoriebiträdestjänster indragas, vilket medför en besparing av omkring 50 000 kronor.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör tre ekonomibiträden vid resp. allmänhygieniska, födoämneshygieniska och vitaminavdelningen upp-

flyttas till förste biträde i Ae 5 samt en expeditionsvakt i Ao 7 uppflyttas till förste expeditionsvakt i Ao 8. Övriga förslag till ändrade lönegradsplacementsringar finner jag mig icke kunna tillstyrka.

Under anslagsposten till avlöningar till speciallärare, experter och tillfälliga biträden bör för anordnande av en två månaders fortbildningskurs för hälsovårdsinspektörer anvisas 5 500 kronor. Vidare beräknar jag för vissa reseersättningar ett med 1 500 kronor till 3 000 kronor förhöjt belopp.

Styrelsens förslag om ökad medelsanvisning för ersättningar till styrelsens självskrivna ledamöter, för anställning av en instruktionssköterska under sex månader vid distriktssköterskeskolan, för anordnande av en industri-sköterskekurs samt för höjning av timlärararvoden och hospiteringsersättningar kan jag icke biträda.

I förevarande sammanhang vill jag anmäla, att Kungl. Maj:t genom beslut den 29 augusti 1958 bemyndigat institutet att utföra vissa undersökningar i anledning av den explosionsolycka, som inträffade i Moheda den 23 juli 1958. Härvid har föreskrivits, att kostnaderna för undersökningarna skall bestridas från institutets avlönings- och omkostnadsanslag. Kungl. Maj:t förklarade sig vilja framdeles meddela beslut om de överskridanden av ifrågakommande anslagsposter, som kunde visa sig oundgängligen erforderliga. Ersättningar till deltagarna i undersökningarna för förlorad arbetsinkomst förutsattes skola utgå endast i undantagsfall. Då medel för ändamålet icke fanns tillgängliga, föreskrev Kungl. Maj:t den 9 oktober 1958, att kostnader härför tills vidare skulle bestridas från den i omkostnadsstaten för institutet upptagna delposten till diverse utgifter. Därest riksdagen ej har någon erinran häremot föreslår jag, att ifrågavarande kostnader får slutligt bestridas från nämnda delpost.

Vad jag i det föregående föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen för budgetåret 1959/60 med $(50\,000 - 50\,000 + 5\,500 + 1\,500)$ 7 000 kronor. Den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar och kompensation för höjda folkpensionsavgifter medför ett ökat medelsbehov med omkring 63 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med $(7\,000 + 63\,000)$ 70 000 kronor och således upptagas till $(3\,260\,000 + 70\,000)$ 3 330 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens institut för folkhälsan, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens institut för folkhälsan, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	422 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	13 000
3. Avlöningar till speciallärare, experter och tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i>	263 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 200 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	414 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	18 000
Summa kronor	3 330 000;

c) till *Statens institut för folkhälsan*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 330 000 kronor.

[97] 94. Statens institut för folkhälsan: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	667 200	703 905
1957/58	655 000	660 745
1958/59 (statsliggaren s. 1077)	748 000	
1959/60 (förslag)	783 000	

Yrkande

Styrelsen för statens institut för folkhälsan (skr. 18/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 39 500 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökning
1. Reseersättningar	39 995	48 000	60 000	12 000
2. a) Bränsle, lyse, vatten	112 699	95 000	110 000	15 000
b) Övriga expenser	103 998	107 500	120 000	12 500
3. Övriga utgifter:				
Inköp och underhåll av inventarier	84 985	155 000	155 000	—
				39 500

Motiv

1) Av det för innevarande budgetår beviljade anslaget till reseersättningar är 1 000 kronor avsedda för internordiska tjänsteresor och 12 000 kronor för utbetalning till elever vid distriktssköterskeskolan för deras resor till och från praktikfälten. Sålunda återstår 35 000 kronor för tjänstemännens resor i anledning av erforderliga platsundersökningar. Anslagsposten har i denna del varit oförändrad sedan den 1 juli 1955, då en uppräkning verkställdes med 5 000 kronor för bestridande av kostnaderna för det ökade antal tjänsteresor, som nödvändiggjorts av bl. a. systematiska undersökningar i anledning av den nya livsmedelslagstiftningen. I övrigt

har anslagsposten i denna del varit oförändrad sedan den 1 juli 1951. På grund av prisstegringarna — från 1951 cirka 40 procent — har anslagsposten varit hårt belastad under senare år. Med hänsyn härtill och till att antalet arbetsplatsundersökningar kommer att öka sedan yrkeshygieniska avdelningen innevarande budgetår erhållit viss personalförstärkning bör anslagsposten uppräknas med 12 000 kronor, om överskridande skall kunna undvikas. Statsverket gottgöres till avsevärd del dessa kostnader av vederbörande uppdragsgivare.

2 b) Delposten har varit oförändrad sedan den 1 juli 1952, bortsett från höjningar på grund av höjda städerskelöner. Telefntaxorna har ökat med i genomsnitt 42 procent. Telefonkostnaderna uppgick 1952/53 till 17 000 kronor och 1957/58 till 26 300 kronor. Ur delposten bestrides jämväl kostnader för vissa förbrukningsartiklar, i huvudsak kontorsmateriel, som även fördyrats. På grund av avgången av personal, särskilt biträdespersonal, har även annonskostnaderna stigit. Anslagsökningar för städningskostnaderna har medgivits till och med innevarande budgetår med 11 500 kronor, medan utgiftsökningen med utgångspunkt från nuvarande städerskelöner beräknas uppgå till 12 000 kronor.

Anslagsökningen under punkten är sålunda i huvudsak av automatisk karaktär och beräknas sålunda: telefonkostnader 9 000 kronor, förbrukningsartiklar 2 500 kronor, annonskostnader 500 kronor och städningskostnader 500 kronor.

3) För innevarande år har delposten ökats med 70 000 kronor för anskaffning av viss särskilt viktig apparatur, i första hand för yrkeshygieniska avdelningen. Därjämte är 15 000 kronor avsedda för anskaffning av apparatur för undervisningsändamål. Resterande 70 000 kronor utgör sålunda det ordinarie anslaget för inköp och underhåll av inventarier. Då institutets apparatbestånd numera är till stor del förslitet och omodernt, erfordras väsentligt ökade belopp för ersättningsanskaffningar, vartill kommer inköp av den apparatur, som nya undersökningsmetoder och nya arbetsuppgifter aktualiserar. Kostnaden för den utrustning, som krävs för tillgodoseende av avdelningarnas mest trängande behov, har vid genomförande av föreslagen omorganisation av institutet beräknats till 930 000 kronor. Kostnaden för anskaffning av sådan apparatur med nuvarande organisation och lokaler uppskattas till 175 000 kronor utöver kostnaden för ersättningsanskaffningar. Med hänsyn till rådande finansiella läge föreslås, att beloppet fördelas på två år och att posten för budgetåret 1959/60 upptages med oförändrat belopp eller 155 000 kronor, innebärande en höjning av det ordinarie inventarieanslaget med 85 000 kronor.

Departementschefen

För reseersättningar förordar jag en ökad medelsanvisning med 7 000 kronor.

Under delposten till inköp och underhåll av inventarier har för innevarande budgetår anvisats 70 000 kronor för viss engångsanskaffning. För att möjliggöra ytterligare inköp av för institutet viktig apparatur samt återanskaffning av försliten apparatur tillstyrker jag, att posten för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 155 000 kronor.

I övrigt har jag ingen erinran mot styrelsens beräkning av medelsbehovet, innebärande en ökning med sammanlagt 27 500 kronor. Anslaget bör alltså höjas med (7 000 + 27 500) 34 500 kronor och således upptagas med (748 000 + 34 500) 782 500 eller avrundat 783 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens institut för folkhälsan: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 783 000 kronor.

[98] 95. Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	113 300	122 935
1957/58	119 000	128 782
1958/59 (statsliggaren s. 1077)	122 000	
1959/60 (förslag)	124 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget ökas med 15 300 kronor.

	Ökn. el. minskn
1. Personalökningar	
a) Arvoden till tillfälliga lärare vid repetitionskurs.....	+ 7 200
b) Arvoden till tillfälliga lärare i specialämnena.....	+ 900
2. Löneregleringar	
a) Höjning av arvudet till biträdande överläraren.....	+ 600
b) Höjning av timarvoden till tillfälliga lärare.....	+ 6 900
c) Ersättning åt vissa lärare för resekostnader m.m.....	— 900
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.....	+ 600
	+ 15 300

Motiv

1 a) Vid barnmorskeläroanstalten anordnas årligen två repetitionskurser. Den ena kursen om två veckor är avsedd för barnmorskor i sluten vård — närmast sådana som icke tjänstgör på specialanstalt. Den andra kursen om fyra veckor är avsedd för barnmorskor i öppen vård.

Av de cirka 380 å specialanstalt anställda barnmorskorna saknar fortfarande mer än hälften sjuksköterskeutbildning. Av dessa senare innehar ett 40-tal ledande ställning å förlossnings- eller vårdavdelning i lönegrad

motsvarande avdelningssköterskas eller högre. Dessa barnmorskor har i allmänhet lång erfarenhet bakom sig och torde ej ha för avsikt att komplettera sin utbildning vid sjuksköterskeskola, eftersom deras skoltid och utbildning å barnmorskeläroanstalt ligger relativt långt tillbaka i tiden. I deras arbetsuppgifter ingår att vara arbetsledare inom avdelningen, instruera personal och undervisa mödrar och sjuksköterskeelever, men de saknar utbildning härför. De behöver även en bättre grund för tillgodo-seende av de mentalhygieniska kraven inom förlossningsvården. En kompletterande utbildning behövs därför och styrelsen föreslår, att under nästa budgetår i stället för nuvarande kurs om två veckor anordnas en repetitions- och fortbildningskurs om cirka två månader för 20 deltagare. I denna kurs bör ingå teoretisk undervisning i narkosgivning och styrelsen räknar då med att resp. huvudman ombesörjer den praktiska utbildningen häri. För kursen erfordras en instruktionsbarnmorska med arvode motsvarande lönen i A 14 under två månader (2 600 kronor). Arvodena till övriga tillfälliga lärare beräknas till 5 700 kronor. Ett slopande av den nuvarande tvåveckorskursen medför en minskning av kostnaderna med 1 100 kronor. Nettokostnaden blir alltså 7 200 kronor.

1 b) Från läkare och barnmorskor har framförts krav på utbildning för barnmorskor i allmän narkos och narkosgivning i slutskedet av förlossning. Det är naturligt att sådan utbildning ges redan under utbildningstiden å barnmorskeläroanstalten. För detta ändamål erfordras teoretisk undervisning i anestesilära av specialutbildad läkare under 10 timmar i två kurser årligen. Överläraren beräknar, att den praktiska undervisningen skall medhinnas under nuvarande utbildningstid.

2 a) Enligt av statsmakterna år 1953 godkänt förslag skulle viss del av den läkarutbildade lärarpersonalens undervisning meddelas av en läkare vid Södersjukhusets gynekologisk-obstetriska avdelning med ställning som biträdande överlärare. Denne skulle under semester och annan ledighet uppehålla överlärartjänsten mot ett fast arvode av 600 kronor för år. Omorganisationen trädde i tillämpning fr. o. m. den 1 juli 1958. Arvodet till biträdande överläraren — vilken även deltagar i kollegier och betygs-sättning m. m. — synes numera för lågt och bör uppräknas till 1 200 kronor.

2 b) och c) Arvodena bör höjas, varvid beloppet för ersättning åt vissa lärare för resekostnader m. m. synes kunna indragas.

Departementschefen

Under anslagsposten till arvoden till biträdande överlärare och tillfälliga lärare beräknar jag för höjning av arvodet till biträdande överläraren och för anordnande av kurs i narkosgivning en ökning med (300 + 700) 1 000 kronor. Övriga förslag om höjning av ifrågavarande post finner jag mig icke kunna tillstyrka.

Den automatiska utgiftsstegringen för kompensation för höjda folkpensionsavgifter medför ett ökat medelsbehov med 600 kronor. Anslaget bör alltså uppräknas med (1 000 + 600) 1 600 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (122 000 + 1 600) 123 600 eller avrundat 124 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för barnmorskeläroanstalten i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	61 000
2. Arvoden till biträdande överlärare och tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	26 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	22 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	13 700
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	600
Summa kronor	124 000;

b) till *Barnmorskeläroanstalten i Stockholm*: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 124 000 kronor.

[99] 96. **Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	175 000	64 426
1957/58	190 000	126 079
1958/59 (statsliggaren s. 1078)	194 000	
1959/60 (förslag)	179 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget minskas med 14 600 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. <i>Expenser</i>	3 484	7 200	4 200	— 3 000
2. <i>Sjukvård m.m. åt elever</i>	861	600	1 000	+ 400
3. <i>Kost åt elever</i>	109 176	131 500	93 000	— 38 500
4. <i>Särskilda uppbördsmedel</i>	—	222 000	195 500	— 26 500
Nettominskning.....				— 14 600

Motiv

1) För ersättning för elevers resor i öppen vård beräknat belopp om 800 kronor bör höjas med 200 kronor på grund av ökade kostnader för resor. Posten bör å andra sidan minskas med 3 200 kronor, som för innevarande budgetår anvisats för viss engångsanskaffning.

3) och 4) Kostpriset har sänkts. Delposten kan därför minskas med 38 500 kronor. En häremot svarande nedräkning av ersättningsbeloppet från Stockholms stad bör ske med 26 500 kronor.

Departementschefen

Såsom medicinalstyrelsen föreslagit torde anslagsposten till expenser böra minskas med 3 000 kronor medan delposten till sjukvård m. m. åt elever bör höjas med 400 kronor.

Då kostpriset sänkts, synes vidare delposten till kost åt elever kunna minskas med 38 500 kronor. I anslutning härtill bör den under särskilda uppbördsmedel beräknade ersättningen från Stockholms stad nedräknas med 26 500 kronor.

Anslaget torde alltså böra nedräknas med (3 000 — 400 + 38 500 — 26 500) 14 600 kronor och således upptagas till (194 000 — 14 600) 179 400 eller avrundat 179 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 179 000 kronor.

100] 97. *Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	90 000	74 541
1957/58	94 000	88 309
1958/59 (statsliggaren s. 1079)	100 000	
1959/60 (förslag)	104 000	

Yrkande

Styrelsen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg (skr. 10/9 och 10/10 1958) hemställer, att anslaget höjes med 47 100 kronor.

1. Lönereglering:	Ökning
Överläraren uppflyttas från Ao 24 till Ao 26	2 964
2. Arvoden åt tillfälliga lärare:	
a) 10 timmar narkosgivning	500
b) arvodeshöjning	2 700
3. Omräkning:	
Löneklassuppflyttningar	2 836
Rörligt tillägg	800
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	600
4. Extra barnmorskekurs	36 700
	47 100

Motiv

Teoretiska kurser kommer att pågå under 5½ månader samt praktisk undervisning under 12 månader.

1) Överlärarens lönegradsplacering är alltför låg. I enlighet med stadgan för barnmorskeundervisningen erfordras för behörighet till överlärartjänst att vara legitimerad läkare, att ha ådagalagt vetenskaplig skicklighet i förlossningskonsten och läran om kvinnosjukdomar samt därjämte förvärvat praktisk erfarenhet i samma ämnen ävensom att ha ådagalagt skicklighet såsom lärare. Tillsättningen av överlärare tillgår i stort sett efter samma principer som gäller för akademisk professor. Då även undervisningens omfattning kan jämföras med en universitetsprofessor måste en högre lönesättning åstadkommas. Den låga lönen medför även otillfredsställande pensionsförhållanden. Därest läroanstalten skall kunna behålla en förstklassig kraft på överlärartjänsten anser styrelsen en uppflyttning till Ao 26 ofrånkomlig.

Tidigare har styrelsen räknat med en viss omändring i personalstaten därest en överenskommelse kunde träffas med Göteborgs sjukhusdirektion angående barnmorskelärarens eventuella anställning i stadens tjänst. Vid förhandlingarna med sjukhusdirektionen har emellertid framgått, att en uppgörelse icke kan ernås. Förutsättningar saknas därför f. n. för ett genomförande av den planerade omorganisationen.

2 b) Arvodena har uppräknats.

4) Medicinalstyrelsen har anhållit, att styrelsen för läroanstalten måtte undersöka möjligheterna för en dubblering av kursverksamheten till två kurser per år med om möjligt 30 elever i varje kurs.

Då tillräckligt antal elevplatser för den praktiska utbildningen icke kan erhållas vid kvinnokliniken II vid Sahlgrenska sjukhuset, har möjligheterna vid angränsande sjukhus undersökts. Lasarettet i Uddevalla har möjligheter att mottaga högst 18 elever, som icke kan placeras vid kvinnokliniken II. Ledningen för lasarettet har ställt sig positiv till arrangemanget och Göteborgs och Bohus läns landsting har förklarat sig gärna se att dylik utbildning komme till stånd i Uddevalla. Landstinget har emellertid icke kunnat lämna bindande besked utan ytterligare utredning av härmed sammanhängande spörsmål.

För att icke fördröja en utökning av utbildningen har styrelsen på grundval av vad som hittills förevarit ansett sig böra framlägga ett kostnadsförslag. Styrelsen understryker, att beräkningarna måste betraktas som preliminära.

Utökningen av verksamheten beräknas omfatta en septemberkurs om 30 elever under 16 månader, varav 4 månader teoretisk utbildning och 12 månader praktisk utbildning. Sistnämnda tid inkluderar 1 månads ferier.

Kostnaderna under förevarande anslag beräknas enligt följande:

Lärararvoden m. m.	12 800
1 ½ instruktionsbarnmorska Ag 14.	22 900
Extra skrivhjälp.	1 000
	36 700

Yttrande

Medicinalstyrelsen anför.

1949 års arbetskraftsutredning beräknade behovet av barnmorskor vid 1965 års utgång till 1 380, varav 750 i sluten vård och 630 i öppen vård. Antalet barnmorsketjänster i sluten och öppen vård inklusive 49 distrikts-sköterskebarnmorsketjänster utgjorde den 1 januari 1958 (617 + 638) 1 255. Av dessa tjänster var 85 vakanta, varav 42 besatta med tillfälliga vikarier. Den 1 juli 1958 var antalet vakanta tjänster 107, varav 49 besatta med tillfälliga vikarier. Åtskilliga huvudmän har till styrelsen framfört klagomål över bristande tillgång på barnmorskor.

Antalet barnmorskor, som avgår på grund av pensionering, beräknas under den närmaste 5-årsperioden utgöra cirka 50 årligen. Härtill kommer avgången på grund av dödsfall, giftermål m. m., vilken beräknas till minst 40 per år, varav ett 15-tal beräknas övergå till sjukskötersketjänster. Under år 1958 beräknas 77 barnmorskor bli utbildade och därefter årligen 85. Om icke särskilda åtgärder vidtages torde därför antalet vakanser komma att årligen öka.

Antalet barnmorskor och barnmorskeutbildade sjuksköterskor under 66 år var den 1 januari 1958 2 500. Av dessa var 450 ej yrkesverksamma och 140 verksamma i utlandet, medan 60 innehade sjukskötersketjänster. Av återstående 1 850 inom landet yrkesverksamma barnmorskor under 66 år redovisas 576 i sluten vård, 594 i öppen vård och 20 å administrativa tjänster medan 30 idkar kompletterande studier och 630 tjänstgör som vikarier m. m.

Av gruppen vikarier är 140 pensionerade barnmorskor. De flesta i gruppen önskar icke stadigvarande yrkesverksamhet av hälso- eller åldersskäl eller därför att de har familj och barn att sköta. Somliga torde utöva yrket under en mycket liten del av året. Det verkliga vikariatsbehovet synes kunna beräknas till 280, d. v. s. 15 procent av 1 850 tjänster.

Enligt en av styrelsen gjord undersökning innehade av 221 barnmorskor, som utexaminerats åren 1954—1957 från barnmorskeläroanstalten i Stockholm, 54,3 procent barnmorsketjänst och 26,2 procent sjukskötersketjänst medan 19,5 procent ej innehade tjänst. Av de gifta — vilka utgjorde 46 procent av samtliga — hade 37,3 procent ej någon tjänst medan ungefär 25 procent syntes helt ha upphört med yrkesverksamhet. Såsom önskemål för en fortsatt yrkesverksamhet har barnmorskorna angivit främst inrättande av pensionsreglerade deltidstjänster, lindrigare sambeskattnings samt bättre arbetsförhållanden i form av kortare arbetsskift och mindre nattjänst.

Avgången från yrket torde enligt medicinalstyrelsen till väsentlig del bero på den pressande nattjänstgöring, som de flesta barnmorskor å förlösningssavdelning måste fullgöra under hela sin yrkesverksamhet. De

har även särskilt långa arbetsskift. Den i förhållande till det även i övrigt pressande arbetet relativt låga lönesättningen orsakar stor avgång särskilt bland de nyexaminerade barnmorskorna, av vilka en del i stället söker sjukskötersketjänst. Svårigheterna skulle kunna lösas bl. a. genom att flera barnmorsketjänster å obstetrisk vårdavdelning pensionsregleras så att möjlighet finnes till omplacering av befattningshavare, som ej orkar med nattjänstgöring längre, samt genom att ytterligare tjänster inrättas för att möjliggöra en förkortad arbetstid m. m.

Enligt styrelsens approximativa beräkningar skulle antalet tjänster i slutet vård f. n. behöva ökas med ett 100-tal för att åstadkomma bättre arbetsförhållanden, innebärande bl. a. övergång från 12-timmarsskift till 8-timmarsskift å förlossningsavdelningarna. Härutöver skulle cirka 150 sjukskötersketjänster å vårdavdelningarna behöva omvandlas till barnmorsketjänster för att åstadkomma en jämnare fördelning av nattjänstgöringen å förlossningsavdelningarna.

Mot bakgrunden av det anförda anser medicinalstyrelsen åtgärder böra vidtagas för att provisoriskt utöka utbildningskapaciteten genom anordnande av en extra kurs vid endera av barnmorskeläroanstalterna. Vid stockholmsanstalten, där två kurser anordnas årligen, varje kurs omfattande 30 elever, torde en utökning av den årliga intagningen icke lämpligen kunna ske. Vid barnmorskeläroanstalten i Göteborg synes däremot möjlighet föreligga för att utöver den nuvarande kursen om 30 elever anordna ytterligare en kurs om 30 elever. Vid kvinnokliniken II vid Sahlgrenska sjukhuset kan ytterligare 10—12 elever årligen erhålla praktisk utbildning vid sjukhuset under det att 18—20 elever måste utbildas å annan förlossningsanstalt. Denna del av utbildningen kan — såsom styrelsen för barnmorskeläroanstalten föreslagit — lämpligen förläggas till obstetrisk-gynekologiska avdelningen vid lasarettet i Uddevalla. Förhandlingar angående kursens anordnande bör snarast upptagas med Göteborgs och Bohus läns landsting.

Den nya kursen bör börja den 1 september 1959 och under budgetåret 1959/60 omfatta teoretisk utbildning under tre månader, praktisk utbildning under sex månader och ferier en månad. Därest två kurser årligen anordnas i Göteborg, underlättas även samarbetet med sjuksköterskeskolorna.

Barnmorskeläroanstaltens avlöningsanslag bör uppräknas med 45 000 kronor, varav omkring 34 000 kronor för den nya kursen.

Beträffande lönegradsplaceringen av överläraren framhåller medicinalstyrelsen.

Enligt av styrelsen tidigare framlagt förslag — vilket godkänts av statsmakterna — skulle överlärarens undervisningsskyldighet utvidgas till 200 timmar och återstående undervisningstimmar bestridas av barnmorske-

läraren i avvaktan på organisationens slutliga utformning. Förhandlingar borde därvid upptagas med Göteborgs stad rörande viss ersättning till läroanstalten för barnmorskelärarens mot tjänstgöring på Sahlgrenska sjukhuset svarande del av lönen m. m. Nämda förhandlingar har av olika skäl icke lett till någon överenskommelse med Göteborgs stad. Överlärarens undervisning omfattar emellertid numera 200 timmar och vid bifall till medicinalstyrelsens förslag om ytterligare en kurs kommer även barnmorskelärarens undervisningsskyldighet att öka till 200 timmar. Överlärarens har vidare icke begagnat sig av den rätt, som jämlikt stadgan för barnmorskeundervisningen tillkommer honom att under en tredjedel av året överlåta läkarvården vid den gynekologisk-obstetriska avdelningen till barnmorskeläraren. Enligt vad styrelsen inhämtat avser han icke heller att utnyttja denna rättighet. Den omständigheten att någon uppgörelse icke kunnat träffas synes därför i och för sig icke böra hindra att överlärtjänsten uppflyttas till högre lönegrad. Enligt medicinalstyrelsens mening är tjänsten alltför lågt placerad med hänsyn till den vetenskapliga skicklighet och kompetens såsom lärare som krävs. Detta gäller även om man jämför överlärarens löneställning med de landstingsanställda lasarettsläkarna, vilka är placerade i 27 lönegraden. Samma blir förhållandet vid en jämförelse med andra professorer, som icke är anställda vid universitet eller högskolor. Dessa är i allmänhet placerade i B 1. Överlärarens bör rätteligen ha samma löneställning som dessa professorer. Med hänsyn till att en heltidsanställd barnmorskelärare finns tillgänglig vid göteborgsanstalten anser sig styrelsen dock icke böra f. n. påyrka högre löneställning än A o 26.

Departementschefen

Barnmorskeläroanstaltens styrelse har hemställt, att medel anvisas för anordnande av ytterligare en barnmorskekurs vid läroanstalten under nästa budgetår. Av medicinalstyrelsens yttrande häröver framgår, att antalet vakanser på barnmorsketjänster är högt samt att avgången från barnmorskeyrket är påfallande stor. Orsaken till att i synnerhet de gifta barnmorskorna i så stor utsträckning övergår till annan tjänst eller helt lämnar sin yrkesverksamhet torde enligt medicinalstyrelsen främst ligga i barnmorskornas ansträngande tjänstgöringsförhållanden.

För egen del vill jag erinra om att de svårigheter som yppat sig i fråga om barnmorskorna synes vara desamma, som redan tidigare konstaterats beträffande sjuksköterskorna. För att försöka minska sjuksköterskebristen genom att förmå de gifta sjuksköterskorna att stanna kvar i eller återgå till yrket har man börjat införa deltidstjänstgöring och ändrade arbetstider. Vidare har Kungl. Maj:t uppdragit åt medicinalstyrelsen att utreda frågan om inrättande av en reservkår av sjuksköterskor, som skulle kunna rycka in vid vakanser. Denna utredning kommer således att omfatta jämväl de barnmorskor, som även är sjuksköterskor, men enligt min mening bör utredningen avse även andra barnmorskor.

Även i övrigt bör alla åtgärder som är möjliga — t. ex. i fråga om tjänst-

göringsförhållandena — vidtagas för att stimulera barnmorskorna att kvarstå i eller återgå till aktiv tjänst. Ifrågavarande åtgärder synes — liksom beträffande sjuksköterskekåren — utgöra frågor av den art, att de måste upptagas vid förhandlingar mellan vederbörande organisationer och sjukvårdens huvudmän. I avvaktan på resultatet härav och av den förenämnda utredningen finner jag mig icke kunna tillstyrka förslaget om anordnande av en extra barnmorskekurs i Göteborg under nästa budgetår. Beaktas bör även att kursen i Göteborg, som tidigare icke varit fullbelagd, numera har fullt antal elever.

Den föreslagna höjningen av överlärarens lönegradsplacering kan jag icke tillstyrka. Såsom läroanstaltens styrelse upplyst, synes vidare de förhandlingar som förts med Göteborgs stad angående stadens bidrag till barnmorskelärarens avlöning m. m. ha varit resultatlösa. Den avsedda omorganisationen kan därför icke nu helt genomföras.

Under anslagsposten till arvoden åt tillfälliga lärare beräknar jag för undervisning i narkosgivning en ökning med 350 eller avrundat 400 kronor. Däremot anser jag mig icke kunna biträda förslaget i övrigt om höjning av posten.

Den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar m. m. samt kompensation för höjda folkpensionsavgifter medför ett ökat medelsbehov med omkring 3 600 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med $(400 + 3\,600)$ 4 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till $(100\,000 + 4\,000)$ 104 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för barnmorskeläroanstalten i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	75 000
2. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	9 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	6 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	12 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	600

Summa kronor 104 000;

b) till *Barnmorskeläroanstalten i Göteborg*: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 104 000 kronor.

[101] 98. Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	51 500	60 073
1957/58	65 000	74 668
1958/59 (statsliggaren s. 1079)	84 000	
1959/60 (förslag)	87 000	

Yrkande

Styrelsen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg (skr. 10/9 och 10/10 1958) hemställer, att anslaget höjes med 34 500 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Expenser.....	3 378	3 400	7 200	+ 3 800
2. Övriga utgifter:				
a) Kost åt elever.....	24 500	30 800	27 000	— 3 800
b) Stipendier åt elever.....	1 400	2 400	2 400	—
c) Resor för elever.....	300	500	3 000	+ 2 500
3. Uppbördsmedel.....		57 500	52 000	— 5 500
4. Extra barnmorskekurs.....			26 500	+ 26 500
Nettoökning.....				+ 34 500

Motiv

1) Under föregående år har statens sjuksköterskeskola i Göteborg och barnmorskeläroanstalten haft en gemensam ljudfilmsapparat, inköpt på sjuksköterskeskolans anslag. Arrangemanget medför betydande svårigheter och barnmorskeläroanstalten bör erhålla medel till en egen ljudfilmsapparat.

2 a) Genom ändrad utspisning har kostpriset nedsatts till 180 kronor per månad.

2 b) Maximibeloppet för stipendier bör höjas från 200 till 300 kronor i likhet med vad som gäller vid läroanstalten i Stockholm.

2 c) Antalet elevplatser i den öppna vården har ökat från en till fyra mödravårdscentraler, vilket medför ökade kostnader för resor för eleverna.

3) Då sjukhusdirektionen icke erlägger ersättning för eleverna under ferier eller andra ledigheter bör en viss nedskärning göras.

4) För omkostnader på grund av den planerade extra barnmorskekursen beräknas 48 725 kronor, varav för sjukvård m. m. åt befattningshavare 100 kronor, för reseersättningar 600 kronor, för expenser 600 kronor samt för övriga utgifter — sjukvård, kost, arvoden och resor för elever m. m. — 47 425 kronor. Ersättningarna från Göteborgs stad och Göteborgs och Bohus läns landsting för elevernas arbete under den praktiska utbildningen m. m. beräknas till 22 230 kronor. Nettokostnaden för kursen under förevarande anslag skulle sålunda uppgå till (48 725 — 22 230) avrundat 26 500 kronor.

Yttrande

Medicinalstyrelsen tillstyrker inköp av en ljudfilmsapparat samt höjning av maximibeloppet för stipendium från 200 till 300 kronor. För elevers resor till mödravårdscentraler och enstaka hembesök under instruktion av barnmorska beräknar styrelsen 2 500 kronor. Kostnaderna för de övriga hembesök eleverna företar för Göteborgs stads mödravård förutsättes icke skola utgå av statsmedel. De sammanlagda kostnaderna under förevarande anslag för två barnmorskekurser uppskattas till 192 600 kronor, vilket innebär en ökning med 51 100 kronor. Uppbördsmedlen beräknas till 78 000 kronor. Nettoökningen under anslaget skulle sålunda uppgå till 30 600 kronor, varav omkring 24 000 kronor för den extra kursen.

Departementschefen

Förslaget om anvisande av medel för inköp av en ljudfilmsapparat kan jag ej biträda.

Mot förslaget att inom ramen för anvisade medel i vissa fall kunna tilldela elev stipendium med högst 300 kronor har jag intet att erinra.

Till resor för elever beräknar jag ett med 1 500 kronor förhöjt belopp.

På grund av att kostpriset sänkts kan delposten till kost åt elever nedräknas med 3 800 kronor. Då Göteborgs stad icke erlägger ersättning till eleverna under ferier och annan ledighet bör vidare under särskilda uppbördsmedel upptaget belopp minskas med 5 500 kronor.

Under hänvisning till vad jag anfört under näst föregående punkt beräknar jag inga medel för anordnande av en extra barnmorskekurs vid anstalten.

I enlighet med det anförda torde anslaget böra höjas med (1 500 — 3 800 + 5 500) 3 200 kronor och således upptagas till (84 000 + 3 200) 87 200 kronor eller avrundat 87 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Omkostnader*
för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 87 000 kronor.

[102] 99. *Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	292 800	299 906
1957/58	313 000	300 000
1958/59 (statsliggaren s. 1080)	364 000	
1959/60 (förslag)	375 000	

Yrkande

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Stockholm (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 43 600 kronor.

	Ökning
1. Personalförstärkningar	
a) Instruktionssköterska (kliniklärarinna) i Ae 14.....	13 740
b) Kontorsbiträde Ag 5 med halvtidstjänstgöring.....	2 314
c) 16 % å 1 a—b.....	2 890
2. Förändringar av tjänster	
a) Rektor Ao 21 i st. f. föreståndare Ao 17.....	1 044
b) Skolsköterska Ae 12 i st. f. Ae 9.....	1 212
c) 16 % å 2 a—b.....	360
3. Arvoden åt tillfälliga lärare.....	13 500
4. Omräkning	
a) Löneklassuppflyttningar.....	1 900
b) Lönereglering för ekonomibiträden.....	2 210
c) Tjänstetidsbefordran.....	1 500
d) 16 % å 4 a—c.....	900
e) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.....	2 000
f) Avrundning.....	30
	43 600

Motiv

1 a) Enligt kursplanen skall eleverna erhålla 2 månaders utbildning i mentalsjukvård under andra utbildningsåret. Detta innebär, att cirka 10 elever ständigt praktiserar vid karolinska sjukhusets psykiatriska avdelningar och Långbro sjukhus. Utbildningen är emellertid f. n. otillfredsställande, då det ej finnes någon instruktionssköterska (kliniklärarinna), som kan ombesörja jämsidesundervisning av eleverna. Skolan har nämligen endast en instruktionssköterska vid karolinska sjukhuset och denna hinner ej handla andra än de elever, som får utbildning i medicinsk och kirurgisk sjukvård. Särskilt på en psykiatrisk avdelning behöver eleven vägledning för att förstå patienternas reaktioner och problem och syftet med behandlingen. Läkare och avdelningssköterskor har på grund av sin arbetsbelastning ingen möjlighet att i tillräcklig utsträckning ägna sig åt elevundervisningen.

För att praktiktiden skall kunna ge eleverna grundläggande kunskaper i mentalsjukvård, är det nödvändigt, att undervisningen intensifieras. En instruktionssköterska med specialutbildning i mentalsjukvård, vilken lämpligen även skulle kunna åläggas att handha provelevundervisningen vid skolan, bör därför anställas. Enligt medicinalstyrelsens föreskrift skall nämligen provelevorna även erhålla viss undervisning, som tar en instruktionssköterska i anspråk 2 veckor 6 gånger årligen.

1 b) Det är omöjligt för kanslibiträdet att, förutom kassa-, registrators- och sekreterargöromålen, hinna med all utskrift och expediering av post. Den nya kursplanen och intensifierad undervisning har även medfört ökat skrivarbete. Skolans expedition måste sålunda skriva tabeller, skriftliga prov o. dyl., varjämte bristen på läroböcker i många fall nödvändiggör för lärarna att uppgöra och låta utskryva kompendier. Tillfällig skrivhjälp medför ej tillräcklig avlastning och utgör ingen ekonomiskt rationell arbetskraft. Ett kontorsbiträde i Ag 5 bör därför anställas med halvtids-

tjänstgöring. Kostnaden härför minskat med nu utgående belopp för tillfällig skrivhjälp, 2 000 kronor, uppgår till 2 986 kronor.

2 a) Lönesättningen för skolans föreståndare måste anses låg med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifterna. Elevantalet är cirka 210 och fördelar sig på minst sju klasser. Föreståndaren planlägger och ansvarar för undervisning och praktisk träning. Hon har därvid att leda och fördela arbetet bland instruktionssköterskorna, uppehålla kontakt med ett hundratal handledare för elevernas praktiska utbildning vid olika sjukhus och inom öppen vård samt samarbeta med ett stort antal timlärare.

För att kunna fylla sina uppgifter själv måste föreståndaren vara sjuksköterska med påbyggnadskurs för lärare i sjuksköterskeskolor samt praktisk erfarenhet som instruktionssköterska. Därutöver bör hon om möjligt ha studerat hälso- och sjukvårdsförhållanden och sjuksköterskeutbildningen även i andra länder och helst besitta goda insikter i psykologi, pedagogik och sociala förhållanden. Med dessa kompetenskrav bör befattningen ej placeras lägre än i lönegrad Ao 21.

2 b) Befattningshavaren tjänstgör både som husmor och skolsköterska. Hon har uppsikt över elevhemmet, är arbetsledare för ekonomipersonalen och verkställer inköp. Vidare handhar hon hälsokontrollen över eleverna och fullgör viss undervisning i hälsovård.

Tjänsten inrättades 1942 och kombinerades vid inflyttningen i skolans elevhem med uppgiften som internatföreståndare. Internatföreståndare vid landstingens sjuksköterskeskolor är placerade i 12—14 lönegraden. Skolskötersketjänsten var tidigare i samma lönegrad som sjukhusens över-skötersketjänster, vilka numera är placerade i A 10.

3) För rättning av skriftliga prov har hittills ingen särskild ersättning utbetalts. Timlärarna har meddelat, att de ej fortsättningsvis kan åta sig granskningen och betygssättningen av de skriftliga kunskapsproven, såvida inte gottgörelse erhålles. Kostnaderna för 30 prov uppgår till 4 200 kronor.

Arvodena till övningslärare i gymnastik och sång och till övriga timlärare bör höjas. Kostnaden härför beräknas till 9 300 kronor.

Departementschefen

Den föreslagna höjningen av löneställningen för skolans föreståndare och för skolsköterskan kan jag icke biträda. Ej heller kan jag tillstyrka förslaget om anställande av ytterligare en instruktionssköterska vid skolan.

Under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal beräknar jag ett från 2 000 till 4 000 kronor förhöjt belopp för anställande av tillfällig skrivhjälp.

För arvoden åt tillfälliga lärare bör anvisas oförändrat belopp.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen med 2 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för

löneklassuppflyttningar och viss lönereglering m. m. samt kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 8 500 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (2 000 + 8 500) 10 500 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (364 000 + 10 500) 374 500 eller avrundat 375 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens sjuksköterskeskola i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	79 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 500
3. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	54 500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	193 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	43 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 000
Summa kronor	375 000;

b) till Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 375 000 kronor.

[103] 100. Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	101 000	110 000
1957/58	101 000	118 770
1958/59 (statsliggaren s. 1081)	113 000	
1959/60 (förslag)	113 000	

Yrkande

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Stockholm (skr. 30/8 1958) hemställer, att anslaget höjes med 5 300 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Övriga expenser.....	7 200	6 000	7 300	+ 1 300
2. Övriga utgifter:				
a) Inköp och underhåll av inventarier och undervisningsmateriel m. m.....	8 996	9 000	7 500	— 1 500
b) Bostadsersättning åt elever.....	—	2 000	4 500	+ 2 500
c) Elevers resor i undervisningssyfte....	702	1 000	4 000	+ 3 000
				+ 5 300

Motiv

1) För telefon, skrivmateriel m. m. anvisade medel har de senaste budgetåren icke kunnat täcka kostnaderna utan överskridanden har nödvändiggjorts. En höjning med 500 kronor för ändamålet erfordras.

Styrelsen begär ånyo medel för inköp av en skrivmaskin till en kostnad av 800 kronor.

2 a) Av posten utgör 5 000 kronor sista delen av engångsanslag för sängutrustning medan 2 000 kronor är avsedda för fortlöpande underhåll och inköp av inventarier samt 2 000 kronor för inköp av böcker och undervisningsmateriel.

När skolans 28 elevrum inreddes 1939—42 utrustades rummen med möbler, armatur och gardiner av kristidskvalitet. Möblerna är i behov av omstoppning och omklädsel, nya gardiner måste anskaffas och bordsarmaturen måste delvis förnyas. Skolans elevrum användes i huvudsak som dubbelrum, vilket medför större slitage. Den ordinarie anslagsposten om 4 000 kronor bör därför uppräknas med 2 000 kronor till 6 000 kronor så att nyanskaffningar och kompletteringar successivt kan verkställas.

Civildförvaltningens personalförbund har begärt att vid skolan anställd biträdespersonal skall tillhandahållas skydds- och tjänstekläder i samma omfattning som gäller för motsvarande personal vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Styrelsen anser, att biträdespersonalen i likhet med personal vid liknande statliga institutioner bör tillhandahållas skyddskläder (rockar eller förkläden). Anskaffningskostnaden härför beräknas till 1 500 kronor för nästkommande budgetår, då ett visst förråd måste läggas upp. För följande budgetår torde kostnaden kunna begränsas till 500 kronor för ersättningsköp och lagningsarbete. Då delposten för innevarande budgetår uppförts med 9 000 kronor, skulle densamma kunna nedräknas med 1 500 kronor.

2 b)—c) På grund av att en del elever ej kan beredas bostad vid de sjukhus där de praktiserar måste ett antal elever bo hos anhöriga i Stockholm. Dessa elever bör beredas ersättning för bostad och resor till skolan eller praktikplats. För bostadersättning till elever bör sålunda beräknas ett med 2 500 kronor förhöjt belopp. Reseersättningarna beräknas till 3 000 kronor.

Departementschefen

Delposten till övriga expenser torde i enlighet med styrelsens förslag böra höjas med 1 300 kronor.

För inköp av materiel beräknat belopp bör höjas från 4 000 kronor till 6 000 kronor för att möjliggöra vissa ersättningsanskaffningar. Vidare tillstyrker jag för inköp av skyddskläder åt ekonomipersonalen en medelsanvisning med 1 500 kronor. Då under delposten för innevarande budgetår ett belopp av 5 000 kronor anvisats för viss engångsanskaffning, bör densamma för nästa budgetår sålunda minskas med 1 500 kronor.

För bostadsersättning åt elever och för elevers resor i undervisningssyfte beräknar jag oförändrade belopp.

I enlighet med det anförda torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 113 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 113 000 kronor.

[104] 101. Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	184 000	187 786
1957/58	192 000	202 225
1958/59 (statsliggaren s. 1082)	211 000	
1959/60 (förslag)	221 000	

Yrkande

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Göteborg (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget ökas med 12 700 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Ändringar av tjänster	
a) 1 föreståndare Ao 21 i st. f. Ao 17.....	+ 1 160
b) 1 instruktionssköterska Ao 14 i st. f. Ae 14.....	—
2. Personalökning	
1 instruktionssköterska Ae 14.....	+ 15 120
3. Arvoden åt tillfälliga lärare.....	— 9 900
4. Omräkning:	
Löneklassuppflyttningar.....	+ 3 900
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.....	+ 1 100
Rörligt tillägg.....	+ 1 320
	+ 12 700

Motiv

1 a) Föreståndartjänsten är för lågt placerad. Förutom sjuksköterskeexamen och vidare utbildning för lärare vid sjuksköterskeskolor kräves praktisk erfarenhet som instruktionssköterska. Hon skall dessutom själv meddela undervisning och vara väl förtrogen med den teoretiska och praktiska utbildning, som hon har att planlägga och organisera. Härtill kräves kännedom om och erfarenhet av administrativt arbete i ledande ställning. Med hänsyn till arbetsuppgifterna är en uppflyttning till Ao 21 motiverad.

1 b) En instruktionssköterska bör överföras på ordinarie stat.

2) Då Göteborgs sjukhusdirektion förklarat sig icke i fortsättningen kunna ställa instruktionssköterska till förfogande för undervisning av skolans elever vid kvinnokliniken I vid Sahlgrenska sjukhuset framhålles ånyo nödvändigheten av att en instruktionsskötersketjänst i Ae 14 inrättas.

3) Kursen i narkosgivning bör överflyttas till institutet för högre utbildning av sjuksköterskor.

Departementschefen

Förslaget om höjning av löneställningen för skolans föreståndare finner jag mig icke kunna biträda.

För handledning och undervisning av de elever, som fullgör sin praktiska utbildning vid Sahlgrenska sjukhusets kvinnoklinik I föreslår jag, att en instruktionsskötersketjänst i Ae 12/14 inrättas. Vidare förordar jag, att en instruktionsskötersketjänst överföres på ordinarie stat.

Då kursen i narkosgivning i enlighet med vad jag i det följande kommer att föreslå vid behandlingen av anslaget till Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor: Avlöningar synes böra anslutas till nämnda institut, bör anslagsposten till arvoden åt tillfälliga lärare sänkas med 9 900 kronor.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen med (15 100 — 9 900) 5 200 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftstegringen för löneklassuppflyttningar samt kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 4 800 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (5 200 + 4 800) 10 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (211 000 + 10 000) 221 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens sjuksköterskeskola i Göteborg, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens sjuksköterskeskola i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	33 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	4 000
3. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	49 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	112 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	22 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 000

Summa kronor 221 000;

c) till Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 221 000 kronor.

[105] 102. Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	106 400	144 714
1957/58	156 000	211 892
1958/59 (statsliggaren s. 1083)	179 000	
1959/60 (förslag)	219 000	

Yrkande

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Göteborg (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget höjes med 39 500 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökn. el minskn.
1. Reseersättningar.....	847	1 000	1 100	+ 100
2. Expenser.....	3 600	3 600	3 900	+ 300
3. Övriga utgifter:				
a) Blanketter och övriga trycksaker....	1 200	1 200	1 300	+ 100
b) Ersättningar för undervisningslokaler samt kost och bostad åt elever.....	234 156	252 200	243 700	— 8 500
c) Elevers resor i undervisningssyfte....	3 400	3 800	4 000	+ 200
d) Elevers tjänstgöring i öppen vård....	12 454	13 000	13 300	+ 300
4. Särskilda uppbördsmedel		104 000	57 000	— 47 000
Nettoutgift.....				+ 39 500

Motiv

1 och 2 samt 3 c) Biljettpiserna har höjts liksom priserna för tvätt, kontorsmateriel m. m.

3 a) Tryckkostnaderna har ökat.

3 b) Kostpriset på Sahlgrenska sjukhuset har sänkts. Beräkningarna av utgifterna för kost och bostad är grundade på gällande avtal med Göteborgs stad, vilket avtal emellertid utlöper den 31 december 1959.

3 d) Kostnaderna för elevers tjänstgöring i öppen vård har ökats med anledning av höjda priser för bostad och kost, då eleverna bor utanför skolan.

4) Uppbördsmedlen har tidigare upptagits till alltför högt belopp på grund av att den slutliga fördelningen av eleverna mellan sjukhusen icke med bestämdhet kunnat förutses. Ett större antal elever beräknades därvid för Sahlgrenska sjukhuset än som blev det verkliga förhållandet. Då endast Sahlgrenska sjukhuset ersätter skolan för elevernas praktiska tjänstgöring, har en inkomstminskning uppkommit. Sjukhuset ersätter vidare icke eleverna vid ledighet på grund av sjukdom o. dyl.

Departementschefen

Då kostpriset sänkts synes delposten till ersättning för undervisningslokaler samt bostad och kost åt elever kunna nedräknas med 8 500 kronor.

Till följd av bl. a. en minskning av antalet elever, som fullgör sin praktiska utbildning vid Sahlgrenska sjukhuset, bör den under särskilda upp-

bördsmedel upptagna ersättningen från Göteborgs stad sänkas med 47 000 kronor.

Icke heller övriga av skolans styrelse avgivna förslag har föranlett någon erinran från min sida. Anslaget torde alltså för nästa budgetår bära höjas med (47 000 — 8 500 + 1 000) 39 500 kronor och således upptagas till (179 000 + 39 500) 218 500 eller avrundat 219 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Ömkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 219 000 kronor.

[106] 103. Stipendier till elever vid godkända sjuksköterskeskolor

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	23 000	21 650
1957/58	23 000	22 050
1958/59 (statsliggaren s. 1084)	18 000	
1959/60 (förslag)	16 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer *dels*, att nuvarande grunder för stipendiegivningen slopas, *dels ock* att till stipendier till elever vid Sophiahemmets och Svenska röda korsets sjuksköterskeskolor i Stockholm beviljas ett anslag av 16 000 kronor.

Motiv

Under budgetåret 1957/58 har av medicinalstyrelsen för ifrågavarande ändamål beviljats stipendier med ett sammanlagt belopp av 21 000 kronor. Första utbetalningen av dessa stipendier och hela andra utbetalningen av under budgetåret 1956/57 beviljade stipendier utgjorde 20 800 kronor.

Under budgetåret 1957/58 inkom 96 ansökningar, av vilka 84 bifölls. Budgetåret 1956/57 var motsvarande antal 99 resp. 85. Flertalet av de avslagna ansökningarna kunde bifallits, därest vederbörande sjuksköterskeskola ansett sig kunna nedsätta elevavgiften för elev med belopp motsvarande stipendiet. De tre sjuksköterskeskolor, som fortfarande uttager elevavgifter, är Sophiahemmets och Svenska röda korsets sjuksköterskeskolor i Stockholm samt Uppsala sjuksköterskeheims sjuksköterskeskola.

Vid ingången av budgetåret 1958/59 fanns en reservation av 14 147 kronor. Om från detta belopp drages den summa, som erfordras för andra utbetalningen av de under budgetåret 1957/58 beviljade stipendierna eller 10 500 kronor, återstår 3 647 kronor.

Under förutsättning av oförändrade grunder kan anslaget för budgetåret 1959/60 begränsas till 18 000 kronor.

Med anledning av Kungl. Maj:ts uppdrag åt medicinalstyrelsen att undersöka, huruvida icke stipendiegivningen kunde upphöra, anför styrelsen följande.

Antalet sjuksköterskeskolor, som uttager elevavgift och vars elever är berättigade att söka de aktuella stipendierna, har minskat och kommer med all sannolikhet att fr. o. m. den 1 juli 1959 minska till två, nämligen Sophiahemmets och Svenska röda korsets sjuksköterskeskolor i Stockholm. Årligen har ett stort antal ansökningar om stipendium inkommit från elever vid dessa båda skolor. I åtskilliga fall har dock styrelsen varit nödsakad att avslå ansökningar på grund av att vederbörande skola icke haft möjlighet att medgiva nedsättning av elevavgiften med mot stipendiet svarande belopp. Ett större behov av stipendier har således förelegat, än vad styrelsen kunnat tillgodose.

Sophiahemmets sjuksköterskeskola intager årligen 72 elever och Svenska röda korsets skola 120 elever. Cirka 175 sjuksköterskor utexamineras årligen från de båda skolorna, en icke oväsentlig del av det årliga nytillskottet till sjuksköterskekåren.

Ett slopande av stipendierna skulle innebära, att vid nämnda sjuksköterskeskolor ett väsentligt antal elever årligen skulle gå miste om möjligheterna att bli befriade från kursavgift eller del därav. Stipendierna har för Röda korsets elever icke inneburit fullständig befrielse från kursavgiften men denna har genom stipendierna reducerats till 100 kronor. Möjlighet för de båda skolorna att slopa elevavgiften föreligger å andra sidan icke.

Vid nu angivna förhållanden anser sig styrelsen icke kunna tillstyrka att stipendierna till elever vid godkända sjuksköterskeskolor helt slopas. En förenkling av nuvarande system kan däremot lämpligen ske. Gällande bestämmelser bör upphävas och ett visst belopp årligen tills vidare ställas till förfogande för envar av styrelserna för de båda sjuksköterskeskolorna att användas för beredande av befrielse från eller nedsättning av den till skolan utgående elevavgiften åt därav i behov varande elever, dock att stipendium icke må överstiga 300 kronor per år.

För budgetåret 1959/60 torde 16 000 kronor böra anvisas för ändamålet, att fördelas på de båda skolorna i proportion till antalet intagna elever per år, för Sophiahemmet 6 000 kronor och för Svenska röda korsets sjuksköterskeskola i Stockholm 10 000 kronor. Det bör åligga skolstyrelserna att omedelbart före budgetårets utgång till medicinalstyrelsen inkomma med redogörelse för hur medlen fördelats.

Yttranden

Statskontoret anser det motiverat, att stipendiegivning förekommer även i fortsättningen vid de tre skolor, som nu uttager elevavgifter. För budgetåret 1959/60 torde sålunda medel böra beräknas även för sjuksköterskeskolan i Uppsala. Vid nu angivna förhållande synes 1940 års kungörelse angående stipendier till elever vid av staten godkända sjuksköterskeskolor allttjämt böra gälla med den ändring, som må föranledas av ett bifall till

medicinalstyrelsens förslag om höjning av nuvarande stipendiebelopp. Enligt uppgift har elevavgifterna vid sjuksköterskeskolorna utgått med oförändrat belopp, 500 kronor vid Sophiahemmets skola och 600 kronor vid Svenska röda korsets respektive Uppsala sjukhems sjuksköterskeskolor, alltsedan ikraftträdandet av förenämnda kungörelse. Med hänsyn till att systemet med elevavgifter i det allmänna skolväsendet numera i huvudsak och beträffande landstingens och kommunernas sjuksköterskeskolor helt avvecklats, har statskontoret ingen erinran mot uppräknig av stipendiebeloppet. Stipendium torde sålunda böra utgå med belopp motsvarande halva den till skolan utgående elevavgiften, dock högst 300 kronor, under villkor att skolans styrelse medgiver eleven nedsättning i nämnda avgift med belopp svarande mot det beviljade stipendiet.

Styrelsen för stiftelsen röda kors hemmet understryker angelägenheten av att möjligheter alltjämt ges att genom statsbidrag bistå mindre be-medlade elever och tillstyrker medicinalstyrelsens förslag. Även *styrelsen för Sophiahemmet* biträder förslaget.

Departementschefen

Enligt kungörelsen angående stipendier till elever vid av staten godkända sjuksköterskeskolor (SFS nr 380/1940) utgår stipendium med belopp motsvarande halva den elevavgift, som eleven erlägger till vederbörande sjuksköterskeskola, dock med högst 250 kronor, under villkor att skolan medger nedsättning i avgiften med motsvarande belopp. Från villkoret har Kungl. Maj:t möjlighet att medge dispens.

Vid de flesta sjuksköterskeskolor är numera undervisningen helt kostnadsfri. Då behovet av ifrågavarande stipendier således syntes ha i hög grad minskat, uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att utreda, huruvida icke stipendiegivningen kunde upphöra.

I den verkställda utredningen framhåller nu medicinalstyrelsen, att antalet sjuksköterskeskolor, som uttager elevavgift, med all sannolikhet kommer att minska till två, nämligen Sophiahemmets och Svenska röda korsets sjuksköterskeskolor i Stockholm. Ett slopande av stipendierna skulle enligt styrelsen innebära, att ett väsentligt antal elever vid dessa skolor skulle gå miste om möjligheterna att bli befriade från kursavgift eller del därav. Någon möjlighet för dessa privata skolor att slopa elevavgiften finns ej. Medicinalstyrelsen föreslår därför, att stipendiegivningen bibehålles men att nuvarande bestämmelser upphäves och att i stället vissa bestämda belopp ställes till de båda skolornas förfogande för stipendier om högst 300 kronor, avsedda att användas för att medge befrielse från eller nedsättning i elevavgift.

För egen del finner jag de skäl som medicinalstyrelsen anfört för en fortsatt stipendiegivning tungt vägande. Jag förordar därför, att densamma bibehålles för att möjliggöra befrielse från eller nedsättning av elevavgiften

för elever vid de skolor som fortfarande uttager sådan avgift. Till dessa torde i varje fall under nästa budgetår höra också sjuksköterskeskolan i Uppsala. Jag kan emellertid icke ansluta mig till medicinalstyrelsens uppfattning, att de nuvarande bestämmelserna bör helt upphävas. Däremot finner jag lämpligt, att gällande villkor om en mot stipendiets storlek svarande nedsättning i kursavgiften borttages. Föreskrivet maximibelopp för stipendium, 250 kronor, bör däremot bibehållas.

Med hänsyn till reservationen å anslaget synes detsamma för nästa budgetår kunna uppföras med 16 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier till elever vid godkända sjuksköterskeskolor* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 16 000 kronor.

[107] 104. Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor: **Avlöningar**

	Anslag
1958/59 (statsliggaren s. 1084)	235 000
1959/60 (förslag)	250 000

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 31 000 kronor.

	Ökning
1. Arvoden åt tillfälliga lärare m. m.	26 100
2. Rörligt tillägg.	4 000
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.	1 000
	31 100

Motiv

Den 1 januari 1958 fanns vid sjuksköterskeskolorna 191 $\frac{3}{4}$ lärartjänster, varav 27 rektorstjänster. Härav var 159 $\frac{1}{4}$ tjänster besatta med ordinarie innehavare och 32 $\frac{1}{2}$ tjänster vakanta, 10 av de sistnämnda uppehölls av vikarier. Inom sinnessjukvården finns f. n. för grundutbildning av sinnessjukvårdspersonal 28 lärartjänster, av vilka 3 är vakanta. 16 innehas av befattningshavare som genomgått lärarutbildning, medan övriga 9 bör beredas tillfälle att genomgå sådan utbildning. För den högre utbildningen av sinnessjukvårdspersonal finns f. n. 2 lärartjänster besatta med kompetenta befattningshavare. 2 nyinrättade tjänster tillkommer den 1 maj 1959. För den grundutbildning av sjukvårdsbiträden som igångsatts krävs också instruktionssköterskor.

En extra kurs för utbildning av rektorer och instruktionssköterskor (lärare) vid sjuksköterskeskolor av samma omfattning som den ordinarie kursen bör därför anordnas med början under våren 1960 och medel liksom under innevarande budgetår beräknas för anställande av en studieledare för kursen.

1) Arvodena åt tillfälliga lärare bör höjas. För lärararvoden bör sålunda upptagas 80 500 kronor. Vidare bör för handledararvoden anvisas 5 700 kronor.

Vid statens sjuksköterskeskola i Göteborg anordnas årliga kurser i narkosgivning för sjuksköterskor. Medlen härför, 9 900 kronor, har ingått i avlöningsanslaget för nämnda skola. Medicinalstyrelsen såväl som styrelsen för sjuksköterskeskolan i Göteborg anser emellertid, att denna kurs, som utgör en fortsättningskurs för legitimerade sjuksköterskor i första hand med operationsutbildning, administrativt bör samordnas med övrig högre utbildning av sjuksköterskor. Nämnda belopp, 9 900 kronor, bör därför anvisas under förevarande anslag.

Departementschefen

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1958 fastställt stadga för statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor (SFS 1958: 400). Vidare har Kungl. Maj:t den 12 december 1958 utsett styrelse för institutet. Under mellantiden har medicinalstyrelsen fungerat som styrelse för verksamheten.

Utbildningen vid institutet torde under nästa budgetår få bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande riktlinjer. Den bör sålunda omfatta en lärarkurs, en husmoderskurs och fyra avdelningssköterskekurser. Vidare bör en förlängd avdelningssköterskekurs för utbildning av husmödrar vid mindre sjukvårdsanstalter försöksvis anordnas även under nästa budgetår. Då behovet av instruktionssköterskor är stort, förordar jag, att — liksom under innevarande budgetår — medel beräknas för täckande av hälften av kostnaderna för en extra lärarkurs med början våren 1960.

I anslutning till vad jag anfört under avlöningsanslaget till statens sjuksköterskeskola i Göteborg torde den kurs i narkosgivning, som hittills hållits vid skolan, i fortsättningen bära anordnas av institutet. Härför erforderligt belopp om 9 900 kronor — avseende timlärararvoden — bör därför anvisas under förevarande anslag. För timlärararvoden i övrigt beräknar jag oförändrat belopp.

För kompensation för höjda folkpensionsavgifter och för höjning av rörligt tillägg bör medelsanvisningen ökas med 5 000 kronor. På grund av det anförda bör anslaget uppräknas med $(9\,900 + 5\,000)$ 14 900 eller avrundat 15 000 kronor och sålunda upptagas till $(235\,000 + 15\,000)$ 250 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat och benämnas Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor: Avlöningar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 400
2. Arvoden åt tillfälliga lärare m. m., <i>förslagsvis</i>	80 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	143 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	22 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 000
Summa kronor 250 000;	

b) till *Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

[108] 105. Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor: Omkostnader

	Anslag
1958/59 (statsliggaren s. 1085)	25 000
1959/60 (förslag)	28 000

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 2 250 kronor.

	Ökning
1. <i>Expenser</i>	1 000
2. <i>Övriga utgifter</i> :	
Inköp och underhåll av undervisningsmateriel m. m.	1 250
	2 250

Motiv

1) För komplettering av inventarierna med bl. a. en dammsugare bör höjning med 1 000 kronor ske.

2) För att möjliggöra ett rationellt utnyttjande av film vid undervisningen bör posten ökas med 1 250 kronor, motsvarande hyreskostnader och för kurserna i Göteborg även visning av 25 filmer efter en genomsnittskostnad av 50 kronor per film.

Departementschefen

För anskaffning av vissa inventarier föreslår jag under anslagsposten till *expenser* en medelsanvisning med 2 000 kronor.

Vidare tillstyrker jag, att delposten till inköp och underhåll av undervisningsmateriel m. m. höjes med 1 000 kronor för att möjliggöra ökad användning av film i undervisningen.

I enlighet med det anförda bör anslaget för nästa budgetår uppräknas med (2 000 + 1 000) 3 000 kronor och således uppföras med (25 000 + 3 000) 28 000 kronor.

Anslaget bör i fortsättningen benämnas Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor: Omkostnader.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 28 000 kronor.

[109] 106. Specialutbildning av barnsjuksköterskor

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	51 600	54 956
1957/58	52 700	54 883
1958/59 (statsliggaren s. 1086)	52 000	
1959/60 (förslag)	53 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget höjes med 3 700 kronor.

	Anslag 1958/59	Förslag	Ökning
1. Arvode till en föreståndarinna.....	20 800	20 800	—
2. Arvode till en kursledarinna.....	10 800	10 800	—
3. Arvoden till speciallärare samt hospiteringsersättning	18 500	22 200	3 700
4. Expenser.....	1 700	1 700	—
5. Sjukvård m. m.....	200	200	—
			3 700

Motiv

Undervisningen vid skolan meddelas *dels* vid s. k. A-kurser (barnavård och barnsjukvård) under sammanlagt högst tolv månader, *dels ock* vid s. k. B-kurser (social barnavård) under en tid av 4 månader i samband med praktik inom skilda grenar av den förebyggande barnavården.

Vid skolan anordnas f. n. årligen två A-kurser med sammanlagt cirka 60 elever och två B-kurser med tillhoppa 40 elever. Då intagning av elever till A-kurserna sker två gånger per år, undervisas vid skolan ständigt två grupper av dessa elever. B-kurserna pågår under tillhoppa åtta månader av året.

A-kursen finansieras f. n. huvudsakligen genom den ersättning, som erhålles för elevernas arbete vid karolinska sjukhusets barnklinik. Kostnaderna för B-kurserna, vilka är avgiftsfria, har helt bestritts av statsmedel.

Medicinalstyrelsen har utgått ifrån samma regler och organisation som tidigare.

3) De nuvarande föreläsningsarvodena är för låga och bör höjas. Därest så ej sker bör medel för ersättning för resekostnader beviljas.

Departementschefen

Förslaget om anvisande av medel för höjning av arvodenå till speciallärare kan jag icke biträda.

För vissa reseersättningar beräknar jag ett belopp om 1 000 kronor.

I enlighet med det anförda och då jag i övrigt icke funnit anledning till erinran mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår, torde anslaget böra upptagas med (52 000 + 1 000) 53 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Specialutbildning av barnsjuksköterskor* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 53 000 kronor.

[110] 107. **Utbildningskurser i arbetsterapi.** Under denna rubrik är i gällande riksstat uppfört ett anslag av 26 000 kronor för anordnande under budgetåret 1958/59 vid Steneby skolor för yrkesundervisning och slöjdföreningens skola i Göteborg av en kompletteringskurs för personal inom sinnessjukvården (statsliggaren s. 1086).

Yrkande

Överstyrelsen för yrkesutbildning (skr. 28/8 1958) hemställer, att 26 000 kronor anvisas för en kompletteringskurs under budgetåret 1959/60.

Motiv

Fr. o. m. år 1954 har, i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen nr 82/1954 angivna riktlinjer, vid Älvsborgs läns landstings centrala yrkesskola i Steneby och slöjdföreningens skola i Göteborg varje år anordnats en kompletteringskurs i sysselsättnings- och arbetsterapi för personal inom sinnessjukvården.

Antalet sökande till den senaste kompletteringskursen visade en stegring i jämförelse med tidigare. Intresset för kurserna är stort och de fyller f. n. ett verkligt behov. Överstyrelsen erinrar om att vissa tjänster vid sinnessjukhusen är avsedda för befattningshavare som genomgått kompletteringskursen eller skaffat sig motsvarande kunskaper. Även under budgetåret 1959/60 bör sålunda en dylik kurs anordnas. Kostnaderna här för beräknas till 26 000 kronor.

Departementschefen

Då stort behov av ytterligare kurser i sysselsättnings- och arbetsterapi för personal inom sinnessjukvården föreligger, förordar jag, att en dylik

kurs anordnas även under nästa budgetår. I enlighet med överstyrelsens förslag torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildningskurser i arbetsterapi* för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 26 000 kronor.

[111] 108. Bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	8 000 000	8 826 937
1957/58	8 500 000	9 491 889
1958/59 (statsliggaren s. 1087)	10 400 000	
1959/60 (förslag)	11 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 400 000 kronor.

Motiv

Den 31 december 1957 utgjorde antalet tjänster 1 738, av vilka 1 520 besatta med ordinarie innehavare. Härvid har medräknats 49 distriktssköterskebarnmorskor. Antalet tillsatta tjänster har ökat med 52 under år 1957. Under år 1958 har 75 sjuksköterskor avslutat sin utbildning vid distriktssköterskeskolan. Motsvarande siffra för år 1959 beräknas till cirka 90. Den 1 juli 1958 var 19 sjuksköterskor med distriktssköterskekompetens anställda å vakanta tjänster. Cirka 25 dylika vikarier beräknas vara i tjänst under år 1958. Avgångsprocenten på grund av giftermål, pensionering och dödsfall utgjorde under år 1957 2,5 procent. Ett visst antal sjuksköterskor med distriktssköterskekompetens övergår dessutom varje år till annan verksamhet inom hälsovården. För år 1958 kan den sammanlagda avgången beräknas till 4 procent eller 61 befattningshavare.

Antalet distriktssköterskor vid 1959 års ingång kan således beräknas uppgå till $(1\,520 + 75 + 25 - 61)$ 1 559, av vilka 1 534 ordinarie och 25 vakansvikarier. Antalet tillsatta tjänster skulle sålunda under år 1958 ökas med 14. Med utgångspunkt härifrån skulle antalet distriktssköterskor vid 1959 års slut kunna beräknas till $(1\,534 + 90 + 25 - 61)$ 1 588, innebärande en ökning av antalet tillsatta tjänster med 54 under år 1959. Medeltalet för året skulle sålunda bli 1 574. Statsbidraget för nämnda tjänster beräknas till $(1\,574 \times 6\,800)$ 10 703 200 kronor, varvid styrelsen utgått från lönen till statlig tjänsteman i lönegrad Ao 11, löneklass 13 och ortsgrupp 3 jämte 16 procents tillägg. Statsbidraget till kompensation för höjda folkpensionsavgifter, beräknat efter 0,7 procent av grundlönen, torde uppgå till cirka 65 000 kronor. Härtill kommer utgifter för extra tillägg i vederbörande kallortsklass, beräknade till cirka 95 000 kronor.

Det totala medelsbehovet skulle alltså för budgetåret 1959/60 uppgå till (10 703 200 + 65 000 + 95 000) 10 863 200 kronor, vilket belopp kan avrundas nedåt till 10 800 000 kronor.

Departementschefen

Anslaget synes för nästa budgetår böra uppföras med 11 000 000 kronor, vilket innebär en ökning med 600 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 11 000 000 kronor.

[112] 109. Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1956/57 avlöningar	3 300 000	3 097 418
resor	90 000	54 178
1957/58 avlöningar	3 300 000	3 389 273
resor	90 000	60 517
1958/59 (statsliggaren s. 1087)	3 400 000	
1959/60 (förslag)	3 400 000	

Anslagen till Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m. och till Bidrag till distriktsbarnmorskans resor i samband med hemförlossning och eftervård har fr. o. m. budgetåret 1958/59 hopslagits till ett anslag. För budgetåren 1956/57 och 1957/58 redovisas anslagen separat.

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 19 1958) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Anslaget för budgetåret 1959/60 avser verksamheten under kalenderåret 1959.

1) För år 1957 har för avlöningar åt distriktsbarnmorskor rekviderats 3 261 735 kronor. Den högre belastningen torde huvudsakligen bero på eftersläpning av statsbidrag.

Enligt gällande planer skulle antalet statsbidragsberättigade distriktsbarnmorskebefattningar den 1 juli 1958 ha uppgått till högst 543. Ett tiotal planer kommer att upphöra med utgången av år 1958, varefter en viss minskning av antalet tjänster beräknas äga rum. Antalet med ordinarie innehavare besatta tjänster beräknas den 1 januari 1959 utgöra omkring 500, varjämte ett femtontal tjänster väntas komma att uppehållas med vikarier. Styrelsen uppskattar alltså antalet statsbidragsberättigade befattningshavare till 515, för vilka statsbidrag — enligt lönen till statlig tjänste-

man i lönegrad A 10, löneklass 12, ortsgrupp 3, jämte 16 procents tillägg — beräknas utgå med $\left(\frac{515 \times 12\,862}{2}\right)$ 3 311 965 kronor. Under år 1959 torde ett fyrtiotal barnmorskor komma att vara placerade i lönegrad A 9, för vilka statsbidrag beräknas efter löneklass 11, varför från ovannämnda belopp bör avgå $\left(\frac{40 \times 710}{2}\right)$ 14 200 kronor. Bidrag till kostnaderna för kompensation för höjda folkpensionsavgifter och till kostnaderna för extra tillägg, inberäknat kallortstillägg, beräknas till 19 900 resp. 32 600 kronor.

Medelsbehovet för avlöningar skulle sålunda för budgetåret 1959/60 uppgå till (3 311 965 — 14 200 + 19 900 + 32 600) 3 350 265 kronor.

2) För kalenderåret 1957 har rekviderats 67 112 kronor för distriktsbarnmorskors resor i samband med förlossning och eftervård.

Antalet hemförlossningar kan för år 1959 uppskattas till cirka 1 400 och antalet eftervårdsbesök till cirka 23 000. Med hänsyn härtill torde anslagsposten böra uppföras med 70 000 kronor.

Totala medelsbehovet skulle således uppgå till (3 350 265 + 70 000) 3 420 265 kronor, avrundat 3 400 000 kronor.

Departementschefen

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår, innebärande oförändrat anslag, har jag ingen erinran. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 400 000 kronor.

[113] 110. Understödjande av dispensärverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	1 750 000	1 417 639
1957/58	1 500 000	1 748 415
1958/59 (statsliggaren s. 1087)	1 500 000	
1959/60 (förslag)	1 500 000	

Jämlikt särskilt medgivande av riksdagen utgår statsbidrag till av studentkårerna i Uppsala, Lund, Stockholm och Göteborg organiserad dispensärverksamhet med 3 kronor för varje undersökt medlem av nämnda kårer eller av musikhögskolans elevkår, dock högst med 5 000 kronor för år till envar av dispensärerna i Uppsala, Lund och Göteborg samt 12 000 kronor för år till dispensären i Stockholm.

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget uppföres med 1 450 000 kronor.

Motiv

Verkliga nettokostnaden för budgetåret 1957/58 uppgår till 1 534 000 kronor.

Såsom tidigare framhållits har medicinalstyrelsen i skrivelse till samtliga läns landstings hälsovårdsstyrelser meddelat, att styrelsen med hänsyn till den minskande tuberkulosfrekvensen icke har något att erinra emot att, där så provas lämpligt, de särskilda distriktsdispensärmottagningarna slopas och dispensärklientelet i stället hänvisas till vederbörande läjnsteläkares ordinarie mottagning, under förutsättning, att statsbidrag för det på sådant sätt organiserade distriktsdispensärväsendet icke rekvideras. Ännu saknas möjlighet att avgöra, i vilken utsträckning landstingen kommer att genomföra en sådan omorganisation och att mera exakt beräkna i vad mån anslagsbehovet kommer att påverkas härav.

Även om sålunda svårigheter föreligger att beräkna medelsbehovet, torde det vara tillfyllest att anslaget uppföres med 1 450 000 kronor.

Departementschefen

Enligt vad jag inhämtat har den av medicinalstyrelsen berörda omorganisationen av dispensärmottagningarna hittills genomförts endast i ett fåtal fall. Med hänsyn härtill och till belastningen synes anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat 1 500 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understödjande av dispensärverksamhet* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

[114] 111. Allmän skärmbildsundersökning: Lokala undersökningar

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	540 000	602 088
1957/58	540 000	486 639
1958/59 (statsliggaren s. 1088)	635 000	
1959/60 (förslag)	530 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget uppföres med 575 000 kronor.

Motiv

Medicinalstyrelsen har tidigare redogjort för betydelsen av en effektiv skärmbildsundersökning av befolkningen med jämna intervaller. Skärmbildsundersökningarnas karaktär har fortgående förändrats. Genom dem kan numera icke endast tuberkulos upptäckas utan även vissa hjärtsjukdomar och lungtumörer. Någon begränsning av skärmbildscentralens fält-

verksamhet bör därför icke komma till stånd. Man torde snarare få räkna med en utvidgad verksamhet, om den skärmbildsundersökning av patienter på de statliga sinnessjukhusen kommer till stånd, för vilken medel särskilt äskas i framställning om anslag till omkostnader vid statens sinnessjukhus. Enligt chefläkaren vid skärmbildscentralen erfordras en särskild patrull för detta ändamål med hänsyn till att den höga tuberkulosfrekvensen hos detta klientel nödvändiggör årligen upprepade tagningar och att ifrågakvarande klientel är mycket svårundersökt, vilket gör antalet tagningar mindre per dag för undersökningspatrullen.

Skärmbildsundersökningar planeras under nästkommande budgetår inom Stockholms stad samt inom Östergötlands, Norrbottens, Kopparbergs, Örebro och Skaraborgs län. För dessa undersökningar erfordras samma antal patruller som nu, 13.

Medicinalstyrelsen räknar sålunda med att under budgetåret 1959/60 14 patruller kommer att vara i verksamhet, av vilka en i sin helhet avses komma att betalas av medel ur sinnessjukhusens omkostnadsstater. Liksom tidigare räknar styrelsen med en viss förstärkning — extra läkare och extra biträden — av personalen vid centraldispensärerna inom av undersökningarna berörda områden. Kostnaderna härför uppskattas till samma belopp som för innevarande budgetår, 129 000 kronor.

För avlöning av patrullpersonalen beräknas ($14 \times 13\,600 + 3 \times 12\,862 + 11 \times 10\,398 + 13 \times 8\,032$) 447 780 kronor, varvid styrelsen räknar med 14 röntgentekniker, 3 sjuksköterskor, 11 skärmbildsbiträden och 13 sjukvårdsbiträden. Särskilt sjukvårdsbiträde anses icke erforderligt vid patrullen för sinnessjukhusen. Lönebeloppen beräknas för tekniker enligt 13, för sköterskor enligt 12, för skärmbildsbiträden enligt 8 samt för sjukvårdsbiträden enligt 3 löneklasserna av ortsgrupp 3.

Vid vissa patruller kommer verksamheten fr. o. m. hösten 1958 försöksvis att bedrivas utan sjukvårdsbiträde. I stället kommer att användas en särskild registreringsstämpel för ombesörjande av en del av de uppgifter, som åvila sjukvårdsbiträdet. Skulle dessa försök slå väl ut, kan icke oväsentliga besparingar göras å anslaget.

För traktamenten till 14 patruller torde med hänsyn till föregående budgetårs belastningssiffror (189 844 kronor för 13 patruller) 200 000 kronor erfordras.

För röntgenslitage, film, framkallning, drivmedel m. m. beräknas kostnaderna — efter cirka 80 öre per undersökning och cirka 525 000 undersökningar — till 420 000 kronor.

För resor för granskningsläkarna beräknas högst 2 000 kronor.

Kostnaderna för skärmbildsundersökningarna skulle sålunda för budgetåret 1959/60 uppgå till ($129\,000 + 447\,780 + 200\,000 + 420\,000 + 2\,000$) 1 198 780 kronor eller avrundat 1 200 000 kronor. Härav beräknas 50 000 kronor utgöra kostnader för skärmbildsundersökningarna å de statliga

sinnessjukhusen. Av resterande 1 150 000 kronor skall hälften bestridas av huvudmännen för vederbörande sjukvårdsområden.

Anslagsbehovet skulle i enlighet härmed begränsas till (1 200 000 — 50 000 — 575 000) 575 000 kronor.

Departementschefen

Tuberkulosen, som förr räknades som en av våra svåraste folksjukdomar, har under senare tid visat en glädjande stark tillbakagång. Under den senaste tioårsperioden har sålunda dödligheten sjunkit med inte mindre än 75 procent. Den genomsnittliga vårdtiden har förkortats betydligt och uppgår i dag till drygt tre månader. Sjukligheten har däremot sjunkit med endast 20 procent. Till framgången i kampen mot sjukdomen har de nya behandlingsmetoderna och skärmbildsundersökningarna verksamt bidragit. Genom undersökningarna har långt flera fall än eljest skulle ha skett kunnat erhålla vård och behandling på ett tidigt stadium.

Vid den andra skärmbildsundersökning av befolkningen, som nu håller på att genomföras i enlighet med statsmakternas beslut år 1954, har ett betydande antal nya sjukdomsfall upptäckts. En viss minskning beträffande antalet upptäckta tuberkulosfall har dock skett i jämförelse med den första genomgången. Å andra sidan har, särskilt sedan sidobilder införts, allt flera andra allvarliga sjukdomar kunnat upptäckas. Totalantalet nyupptäckta sjukdomsfall håller sig därför på en tämligen konstant nivå.

Med hänsyn till det anförda bör de allmänna skärmbildsundersökningarna bedrivas i oförändrad omfattning.

Medicinalstyrelsen har föreslagit, att under nästa budgetår 14 patruller skall vara i verksamhet för skärmbildsundersökningar, varav en patrull för undersökning av patienter vid sinnessjukhusen. Det torde emellertid knappast vara nödvändigt med årligen upprepade tagningar för dessa patienter. Jag anser mig därför icke kunna tillstyrka en särskild patrull för ändamålet. Liksom hittills torde i stället dylika undersökningar böra göras inom ramen för den ordinarie organisationen. För att underlätta sådana undersökningar har jag förut tillstyrkt, att medel anvisas för inköp av en för ändamålet särskilt avpassad skärmbildsapparat.

Såsom framgår av medicinalstyrelsens förslag avses allmänna skärmbildsundersökningar under nästa budgetår äga rum inom Stockholms stad samt inom Östergötlands, Norrbottens, Kopparbergs, Örebro och Skaraborgs län. För dessa undersökningar samt för förekommande undersökningar av patienter vid sinnessjukhusen och av värnpliktiga räknar jag med 13 eller oförändrat antal patruller.

De av medicinalstyrelsen angivna försöken med undersökningar utan sjukvårdsbiträden har enligt vad jag inhämtat utfallit väl, och den planerade rationaliseringen av verksamheten kan därför genomföras redan under innevarande budgetår. Härigenom torde samtliga sjukvårdsbiträden kunna

indragas utom två som erfordras för särskilda uppgifter. För 13 patruller skulle i enlighet med medicinalstyrelsens beräkningsgrunder i övrigt, mot vilka jag inte har någon erinran, erfordras en medelsanvisning av omkring 530 000 kronor, innebärande en minskning med 105 000 kronor. Från huvudmännen inflytande bidrag torde liksom hittills böra redovisas under anslaget i form av särskilda uppbördsmedel.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmän skärmbildsundersökning: Lokala undersökningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 530 000 kronor.

[115] 112. **Allmän skärmbildsundersökning: Medicinalstyrelsens skärmbildscentral**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	410 000	411 860
1957/58	407 000	448 627
1958/59 (statsliggaren s. 1089)	486 000	
1959/60 (förslag)	500 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget höjes med 31 000 kronor.

A. Avlöningar:		Ökning
1. Personalförstärkning:		
1 röntgentekniker Ae 12.....	+ 14 379	
2. Löneverglering:		
1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. kontorist Ae 9	+ 752	
3. Omräkning:		
Löneklassuppflyttningar	+ 2 767	
Rörligt tillägg	- 4 000	
Reglerad befordringsgång för biträdespersonal	+ 974	
4. Vikariatsersättningar	+ 10 128	
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 2 000	27 000
B. Omkostnader:		
Bränsle, lyse och vatten	+ 4 000	4 000
		31 000

Motiv

A 1) Chefläkaren vid skärmbildscentralen föreslår ånyo inrättandet av ytterligare en tjänst som serviceman, varvid — utöver tidigare anförda skäl — följande anføres.

Nya uppgifter har tillkommit därigenom att skärmbildsundersökningarnas karaktär numera ändrats. Tagande av sidobilder samt förbättrande av bildkvaliteten gör, att apparaterna kräver kontinuerlig kontroll. Dessa uppgifter har kunnat effektueras genom att extra arbetskraft anskaffats för medel, som ställts till förfogande av Nationalföreningen mot tuberkulos

och andra folksjukdomar. Då dessa medel efter den 31/8 1958 icke längre står till förfogande saknas möjlighet att erhålla arbetskraft för denna intensifierade service, vilket kommer att innebära en beklaglig tillbakagång i utvecklingen och medföra, att kontrollen av den numera väl så komplicerade automatiken hos apparaterna icke kan hållas på erforderligt hög nivå. Ytterligare en serviceman skulle totalt sett icke innebära fördyring av skärmbildsproceduren. Möjligheten att erhålla sidobilder samt kvalitetsmässigt sett bättre bilder decimerar nämligen överdiagnostik med närmare 50 procent, vilket innebär att kontrollundersökningarna vid dispensärerna kan reduceras i så hög grad, att besparingarna mångdubbelt kompenserar utgifterna för servicemannens lön.

I andra länder ombesörjes apparatservice och reparationer av privata firmor, medan i vårt land denna service till största delen kunnat utföras på centralens egen verkstad av den egna personalen. Detta har medfört, att kostnaderna utgör endast 25—30 procent av andra länders kostnader.

Medicinalstyrelsen finner av skärmbildscentralen anförda skäl tungt vägande och tillstyrker ånyo förslaget. Tjänsten bör placeras i samma lönegrad som den redan befintliga, Ae 12.

2) Från skärmbildscentralens sida föreligger även förslag om höjande av kontoristtjänsten till kansliskrivare samt av två kontorsbiträdestjänster till kanslibiträden. Styrelsen, som för sin del endast tillstyrker höjandet av kontoristtjänsten, har erfarit att kontoristens kvalificerade uppgifter borde konstituera en kansliskrivartjänst. Hon har bl. a. att övervaka, leda och fördela arbetet för den kvinnliga kontorspersonalen, numera 11 befattningshavare, ansvara för arbetets utförande, registrera in- och utgående skrivelser, uppgöra statistik över skärmbildsundersökningarna samt vara chefläkarens sekreterare.

Departementschefen

Förslaget om inrättande av en ny tjänst som röntgentekniker anser jag mig icke kunna biträda. Ej heller kan jag tillstyrka uppflyttning av kontoristtjänsten till kansliskrivartjänst.

För löneklassuppflyttningar och för kompensation för höjda folkpensionsavgifter m. m. beräknar jag en ökad medelsanvisning med omkring 10 000 kronor.

Delposten till bränsle, lyse och vatten torde bära höjas med 4 000 kronor.

På grund av det anförda bör anslaget uppräknas med (10 000 + 4 000) 14 000 kronor. Anslaget bör alltså upptagas till (486 000 + 14 000) 500 000 kronor och fördelas på olika poster på sätt framgår av följande stat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande stat för medicinalstyrelsens skärmbildscentral, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Stat

Avlöningar

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	407 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	63 800
3. Kompensation för höjda folkpensions- avgifter, <i>förslagsvis</i>	3 000
	473 800

Omkostnader 26 200

Summa kronor 500 000;

b) till *Allmän skärmbildsundersökning: Medicinalstyrelsens skärmbildscentral* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kronor.

[116] 113. Nyanskaffning av materiel för den statliga skärmbildsverksamheten. För detta ändamål har för budgetåret 1958/59 anvisats ett reservationsanslag av 225 000 kronor (statsliggaren s. 1089).

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppföres med 409 000 kronor.

Motiv

Medicinalstyrelsen anser en fortsatt upprustning av skärmbildsmaterielen oundgängligen nödvändig.

En av de äldsta skärmbildsbussarna, inköpt 1946, samt två skåpbilar är icke längre i funktionsdugligt och trafikvärdigt skick utan måste utbytas mot nya fordon. Kostnaden för skärmbildsbussen beräknas till cirka 70 000 kronor och för skåpbilarna till sammanlagt cirka 55 000 kronor.

Fem skärmbildsapparater, som icke moderniserats, bör snarast ombyggas, då de i nuvarande skick är ineffektiva och fotoutrustningen i det närmaste är utsliten. Genom denna ombyggnad, för vilken kostnaderna beräknas till 225 000 kronor, erhåller skärmbildsverksamheten en enhetlig apparatur med sinsemellan utbytbara delar, en nödvändig förutsättning för effektivt arbete.

En särskild apparat erfordras för planerade skärmbildstagningar å de statliga sinnessjukhusen. Kostnaden härför uppskattas till 50 000 kronor.

För nämnda ombyggnad och apparatanskaffning har chefläkaren vid skärmbildscentralen anfört vissa skäl av strålskyddsnatur, gentemot vilka styrelsen icke har något att erinra.

För att de framkallningsmaskiner, till vilkas inköp medel tidigare anvisats, effektivt skall kunna utnyttjas, erfordras ytterligare 6 torkapparater å 1 500 kronor.

Sammanlagda medelsbehovet utgör således (125 000 + 225 000 + 50 000 + 9 000) 409 000 kronor.

Departementschefen

Den upprustning av skärmbildsmaterielen, som möjliggjorts genom medelsanvisningar för de tre senaste budgetåren, bör fortsätta under nästa budgetår. Jag förordar sålunda, att ytterligare två av de äldsta skåpbilarna utbytes för en kostnad av omkring 55 000 kronor.

För fortsatt ombyggnad av skärmbildsapparaturen och för inköp av torkapparater beräknar jag vidare omkring 170 000 kronor. Jag förutsätter, att medicinalstyrelsen vid anskaffningarna tillvaratager alla möjligheter till kostnadsbesparingar, som kan förefinnas.

Som jag föreslagit under sinnessjukhusens omkostnadsanslag torde kostnaden för inköp av en särskild apparat för undersökningar av patienter vid ifrågavarande sjukhus böra bestridas från nämnda anslag.

I enlighet med det anförda torde medelsanvisningen för nästa budgetår böra upptagas till (55 000 + 170 000) 225 000 kronor eller oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nyanskaffning av materiel för den statliga skärmbildsverksamheten* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 225 000 kronor.

[117] 114. Bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård.

	Anslag	Nettoutgift
1956/57 avlöningar	4 100 000	3 825 054
resor	1 000 000	1 218 484
1957/58 avlöningar	4 500 000	6 274 259
resor	1 000 000	1 529 765
1958/59 (statsliggaren s. 1090)	6 000 000	
1959/60 (förslag)	6 600 000	

Anslagen till Bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård och till Bidrag till resor i förebyggande mödra- och barnavård har fr. o. m. budgetåret 1958/59 hopslagits till ett anslag. För budgetåren 1956/57 och 1957/58 redovisas anslagen separat.

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppräknas med 640 000 kronor.

	Anvisat 1958/59	Förslag	Ökning
1. Bidrag till inredning och utrustning av centraler	5 000	5 000	—
2. Bidrag till läkares, sjuksköterskors och barnmorskors avlöning	4 845 000	5 335 000	490 000
3. Bidrag till resor	1 100 000	1 250 000	150 000
4. Bidrag till upplysningsverksamhet:			
a) demonstrationskurser i barnavård, anordnade av so- cialmedicinska barnavårdsdelegationen inom svenska socialvårdsförbundet	40 000	40 000	—
b) övrig upplysningsverksamhet	10 000	10 000	—
			640 000

Motiv

Verkliga kostnaderna under 1 och 2 för budgetåret 1957/58 har uppgått till 4 730 737 kronor. Den högre belastningen beror på eftersläpning av statsbidrag för åren 1955—1956. Anslaget för budgetåret 1959/60 avser verksamheten under år 1959.

2) Antalet födda barn åren 1953—1957 utgjorde resp. 112 504, 107 210, 107 314, 107 960 och 107 207 (preliminärt).

Hälsoövervakningens omfattning framgår av följande tabell.

År	Antal inskrivna		Antal besök hos läkare			Antal läkar- mottagningar
	mödrar	barn	mödrar	varav eftervård	barn	
1953	79 981	327 774	205 394		548 775	67 444
1954	76 861	325 996	206 281		572 889	69 787
1955	82 858	344 650	224 903		571 882	70 394
1956	83 792	346 746	225 259	8 461	590 759	71 310

Flertalet huvudmän har anordnat eftervård för nyförlösta kvinnor. För år 1957 uppgick antalet patienter till 10 864. Antalet eftervårdsbesök hos läkare beräknas för år 1959 till 30 000.

Sammanlagda antalet läkarmottagningar under år 1959 uppskattas till 75 000 och antalet besök hos läkare till 250 000 inom den förebyggande mödravården och 625 000 inom den förebyggande barnavården. Kostnaderna beräknas till följande belopp:

Grundbelopp 10 kronor per mottagning	750 000
Ersättning för förvårds- och eftervårdsbesök av mödrar, 3 kronor 50 öre per moder	875 000
Ersättning för besök av barn, 2 kronor 50 öre per barn	1 562 500
	3 187 500

Till ersättningar för särskilt anordnade mottagningar av läkare för rådgivning i fråga om barn, som företer uppfostringssvårigheter eller neuro-labila symtom, beräknas oförändrat 50 000 kronor.

Bidraget till föreståndare vid mödravårdscentraler av typ I upptages med oförändrat belopp, 30 000 kronor.

Den totala kostnaden för läkarövervakningen skulle sålunda uppgå till (3 187 500 + 50 000 + 30 000) 3 267 500 kronor.

Statens kostnader för sjuksköterskors och barnmorskors avlöande uppgick under budgetåret 1957/58 till (1 543 124 + 204 757) 1 747 881 kronor.

Avlöningsbidraget till 325 heltidsanställda befattningshavare under år 1959 uppskattas enligt lönegrad A 10, löneklass 12, ortsgrupp 3, jämte 16 procents tillägg till $\left(\frac{325 \times 12\,862}{2}\right)$ 2 090 075 kronor, vartill kommer kostnader för kompensation för höjda folkpensionsavgifter, 12 613 kronor, och för deltidsanställda befattningshavare, 15 000 kronor, tillhopa 2 117 688 kronor.

Sammanlagt skulle alltså bidragen till läkares, sjuksköterskors och barnmorskors avlöning uppgå till $(3\,267\,500 + 2\,117\,688)$ 5 385 188 kronor, avrundat 5 335 000 kronor.

3) Belastningen för budgetåret 1957/58 motsvarar ej de verkliga kostnaderna, som utgjort 1 207 373 kronor. Med hänsyn härtill samt till den allttjämt fortgående utvidgningen av den förebyggande vården förordas att anslagsposten uppföres med 1 250 000 kronor.

4) För medicinalstyrelsens upplysningsverksamhet, vilken huvudsakligen handhas av svenska socialvårdsförbundet hemställs om oförändrat $(40\,000 + 10\,000)$ 50 000 kronor.

Departementschefen

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag i och för sig ingen erinran. Anslaget torde emellertid kunna avrundas nedåt till 6 600 000 kronor, vilket innebär en ökning med 600 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 6 600 000 kronor.

[118] 115. Läkemedel åt vissa kvinnor och barn

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	900 000	1 420 197
1957/58	1 000 000	1 417 555
1958/59 (statsliggaren s. 1090)	1 400 000	
1959/60 (förslag)	1 500 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget höjes med 100 000 kronor.

Motiv

Med hänsyn till den genom mödravårdens intensifiering allttjämt ökande besöksfrekvensen vid mottagningarna inom den förebyggande mödra- och barnavården bör anslaget uppföras med 1 500 000 kronor.

Departementschefen

Då jag icke har någon erinran mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår, innebärande en höjning av anslaget med 100 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läkemedel åt vissa kvinnor och barn* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

[119] 116. Abortförebyggande åtgärder

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	280 000	243 199
1957/58	284 000	283 040
1958/59 (statsliggaren s. 1091)	284 000	
1959/60 (förslag)	315 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget höjes med 200 000 kronor.

	Utgifter 1957/58	Anslag 1958/59	Förslag	Ökning
1. Anordnande och upprätthållande av verksamheten	148 183	139 900	166 900	27 000
2. Tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor, som besöker kurator . . .	96 631	110 000	275 000	165 000
3. Ersättning till vissa laboratorier för utförande av biologiska graviditetsreaktioner.	38 226	34 000	42 000	8 000
4. Preventivrådgivning för män	—	100	100	—
				200 000

Motiv

1) Verksamheten har under år 1957 bedrivits vid 15 rådgivningsbyråer, av vilka byrån i Uppsala godkänts från och med den 1 juli 1957. Medicinalstyrelsen har vidare godkänt en rådgivningsbyrå i Västerås från och med den 1 januari 1958 samt i Motala från och med den 1 januari 1957; den senare byrån beräknas dock på grund av personalbrist troligen ej kunna träda i verksamhet förrän den 1 juli 1959. Utöver dessa räknar styrelsen med inrättande av en byrå i Boden från och med den 1 januari 1959, varigenom antalet rådgivningsbyråer sålunda under år 1959 skulle uppgå till 18. Uthyggnaden av verksamheten har icke fortskridit i tidigare beräknad takt huvudsakligen beroende på att av 1955 års familjerådgivningskommitté framlagt förslag om verksamhetens anknytning till fristående familjerådgivningsbyråer ännu icke slutbehandlats. Inrättande av nya rådgivningsbyråer har inom ett flertal landstingskommuner uppskjutits i avvaktan på en definitiv organisation.

Enligt gällande beräkningsgrunder uppskattar styrelsen medelsbehovet för 18 byråer till följande belopp: nämligen för läkarlöner 42 120 kronor, för löner åt kuratorerna 93 600 kronor samt för kuratorernas resor för

hembesök hos havande kvinnor och för kvinnornas resor till byråerna till 36 000 kronor.

Sammanlagt skulle sålunda statsbidragen till 18 byråer för budgetåret 1959/60 uppgå till (42 120 + 93 600 + 36 000) 171 720 kronor. Med hänsyn till att samtliga byråer ej torde vara i verksamhet under hela året kan medelsbehovet uppskattas till 166 900 kronor.

2) Beräkningsgrunden bör höjas från 20 kronor till 50 kronor per nyinskriven kvinna. En höjning av posten skulle väsentligt förbättra utsikterna att förmå flertalet kvinnor i abortsituation att söka sig till samhällets abortförebyggande verksamhet i stället för att underkasta sig kriminell abort. Resurserna är f. n. så begränsade att en stor del av klientelet går förlorat.

Under år 1957 har 4 691 kvinnor nyinskrivits mot 4 478 år 1956. Med utgångspunkt från minst 5 000 nyinskrivna kvinnor vid de befintliga byråerna och cirka 500 vid de nytillkommande bör (5 500 × 50) 275 000 kronor anslås för ändamålet.

3) Belastningen under budgetåret 1957/58 uppgick till 38 226 kronor. Med hänsyn till den utvidgade verksamheten förordas, att posten uppföres med 42 000 kronor.

Departementschefen

1955 års familjerådgivningskommittés betänkande med förslag till omorganisation av de nuvarande rådgivningsbyråerna för abortförebyggande verksamhet till familjerådgivningsbyråer har remissbehandlats och är f. n. föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Därest förslag i ämnet kommer att föreläggas årets riksdag, kan detsamma förväntas träda i tillämpning tidigast den 1 januari 1960. Medelsanvisningen under förevarande anslag — som för nästa budgetår avser verksamheten under år 1959 — synes på grund härav böra uppskattas med utgångspunkt från nu gällande beräkningsgrunder.

Verksamheten har under år 1957 bedrivits vid 15 rådgivningsbyråer mot 13 under 1956. Medicinalstyrelsen har vidare godkänt två nya byråer, varav hittills en trätt i verksamhet. Härutöver räknar styrelsen med tillkomsten av ytterligare en byrå. Samtliga dessa byråer torde emellertid ej vara i verksamhet hela året. Med hänsyn härtill beräknar jag för anordnande och upprätthållande av verksamheten 155 000 kronor, vilket innebär en ökning med 15 100 kronor.

För tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor, som besöker kurator, tillstyrker jag ett med 10 000 kronor till 120 000 kronor förhöjt belopp.

För ersättning till vissa laboratorier för utförande av biologiska graviditetsreaktioner avsett belopp torde böra höjas med 6 000 kronor till 40 000 kronor.

Posten till preventivrådgivning för män synes kunna utgå.

I enlighet med det anförda bör anslaget ökas med (15 100 + 10 000 + 6 000 — 100) 31 000 kronor och således upptagas till (284 000 + 31 000) 315 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Abortförebyggande åtgärder* för budgetåret 1959/60
anvisa ett förslagsanslag av 315 000 kronor.

[120] 117. Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl.

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	475 000	492 931
1957/58	475 000	476 141
1958/59 (statsliggaren s. 1091)	490 000	
1959/60 (förslag)	490 000	

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

II. *Västerbottens läns landstings förvaltningsutskott* (skr. 2/5 1958) hemställer, att tjänstgöring vid tandläkarinstitutet i Umeå får tillgodoräknas som stipendietjänstgöring.

Motiv

I. Bruttoutgifterna för budgetåret 1957/58 var 492 000 kronor. Återbetalningar har verkställts med 15 859 kronor.

Antalet stipendiesökande var läsåret 1957/58 277. Stipendier beviljades till ett sammanlagt belopp av 497 000 kronor.

Den 1 juli 1958 tjänstgjorde inom folktandvården 337 stipendiater. Antalet inskrivna elever vid högskolorna var vid senaste vårterminens slut 1 005.

Med hänsyn till den ännu bestående bristen på tandläkare inom folktandvården finner medicinalstyrelsen det önskvärt, att stipendier utdelas även under nästkommande budgetår. Antalet bör vara oförändrat, 250.

II. Förvaltningsutskottet anför.

Tandläkarinstitutet i Umeå utgör en del av folktandvården inom Västerbottens läns landsting. I det mellan staten och landstinget träffade avtalet föreskrives sålunda, att högskolekliniken, numera tandläkarinstitutet skall utgöra landstingsområdets centraltandpoliklinik, att institutets avdelnings-tandläkare under ena hälften av arbetsdagen skall fullgöra arbete, motsvarande det som ankommer på tandläkare inom landstingets folktandvård samt att assistenter och amanuenser är skyldiga att dagligen tjänstgöra fyra timmar vid institutets lärarklinik för behandling av patienter tillhörande folktandvården. Medicinalstyrelsen har emellertid meddelat, att tjänstgöring vid högskola icke kan i fråga om fullgörande av villkor för stipendium tillgodoräknas vederbörande såsom tjänstgöring i folktandvård.

Med anledning härav hemställes, att tjänstgöring vid tandläkarinstitutet i Umeå får tillgodoräknas såsom dylik tjänstgöring till den del den fullgöres i folktandvården.

Yttranden

II. Över förvaltningsutskottets framställning har yttranden avgivits av medicinalstyrelsen och 1957 års folktandvårdssakkunniga.

Medicinalstyrelsen framhåller bl. a., att enligt kungörelsen om stipendier för blivande distriktstandläkare stipendiat skall efter vunnen legitimation tjänstgöra inom folktandvården under samma antal år, som stipendium innehafts och inom tid som medicinalstyrelsen bestämmer. Stipendietjänstgöring har ansetts kunna fullgöras allenast å heltidstjänst inom folktandvården. Förslag om att bl. a. tjänstgöring å deltidseftattning inom folktandvården skulle få tillgodoräknas har tidigare framlagts av styrelsen men avslagits av statsmakterna.

Medicinalstyrelsen erinrar, att syftet med inrättande av berörda stipendier var att underlätta och säkerställa rekryteringen av tandläkare till folktandvården. I och för sig finns enligt styrelsens mening inga vägande skäl för frågående av den av statsmakterna fastslagna principen, att endast heltidstjänstgöring må tillgodoräknas såsom stipendietjänstgöring. Den besvärande brist på tandläkare, som alltjämt råder inom distriktstandvården, nödvändiggör emellertid att alla möjligheter bör övervägas i syfte att tillföra denna vårdgren ett ökat antal behandlingstimmar. Ett ej obetydligt tillskott av värdefull arbetskraft skulle erfarenhetsmässigt kunna tillvaratagas därest tandläkare, vilka under längre tider av olika anledningar är förhindrade att åtaga sig heltidstjänstgöring, finge rätt att under vissa förutsättningar fullgöra dem åliggande stipendietjänstgöring under kortare daglig tjänstgöringstid inom distriktstandvården. Medicinalstyrelsen förordar därför, att en ändring av nu angiven innebörd kommer till stånd beträffande villkoren för fullgörande av stipendietjänstgöring.

Vid bifall till en dylik ordning förutsätter medicinalstyrelsen, att motsvarande förmån kommer jämväl sådana tandläkare till del, vilka utan att vara distriktstandläkare såsom assistenter eller amanuenser meddela till folktandvård hänförlig tandvård vid odontologisk undervisningsanstalt, varvid i första hand avses tandvård å s. k. lärar- eller amanuenslinjen. Detta bör gälla jämväl tandvård av enahanda art, som meddelats vid tandläkarhögskolan i Malmö, även om denna ännu icke formellt inordnats i folktandvården.

Som förutsättning för den föreslagna ändringen bör gälla dels att medicinalstyrelsen lämnat medgivande till partiell stipendietjänstgöring, dels att den sammanlagda tjänstgöringstiden för varje stipendium skall motsvara ett års tjänstgöring såsom distriktstandläkare eller omkring 1 900 timmar för år, dels ock att stipendiat efter föreskriven tjänstgöring skall inkomma till medicinalstyrelsen med bevis härom.

Medicinalstyrelsen föreslår slutligen, att den ifrågasatta uppmjukningen av gällande villkor för stipendietjänstgörings fullgörande får tillämpas retroaktivt fr. o. m. den 1 januari 1955.

1957 års folktandvårdssakkunniga tillstyrker, att åtgärder vidtages för att tjänstgöringsskyldighet inom folktandvården, som på grund av innehaft folktandvårdsstipendium åvilar stipendiat, må kunna fullgöras under kortare daglig tjänstgöringstid än heltidstjänstgöring i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i medicinalstyrelsens yttrande.

De sakkunniga förutsätter att med avseende å assistenter och amanuenser vid odontologisk undervisningsanstalt tillgodoräknande som stipendietjänstgöring skall ifrågakomma endast beträffande tid, som ägnas till folktandvård direkt hänförlig tandvård.

Departementschefen

Medicinalstyrelsen har föreslagit, att den tjänstgöringsskyldighet inom folktandvården som åvilar stipendiat skall — med ändring av vad som f. n. tillämpas — kunna fullgöras under kortare daglig tjänstgöringstid än heltid. Förslag i denna riktning har tidigare avvisats, emedan deltidstjänstgöring i princip ej ansetts kunna godtagas inom folktandvården. I 1957 års folktandvårdssakkunnigas uppdrag ingår emellertid bl. a. att till förnyad förutsättningslös prövning upptaga även frågan om att inrätta avkortade heltidstjänster och fasta deltidstjänster. De sakkunniga har tillstyrkt medicinalstyrelsens nu framlagda förslag.

För egen del är jag — i avbidan på de sakkunnigas förslag i ämnet — ej beredd att nu taga slutlig ståndpunkt till medicinalstyrelsens förslag om tillgodoräknande som stipendietjänstgöring av deltidsanställning inom folktandvården. På grund av de speciella förhållandena vid de odontologiska undervisningsanstalterna förordar jag emellertid, att avkortad tjänstgöring för tandläkarpersonal, knuten till sådan undervisningsanstalt, tills vidare skall i vissa fall få tillgodoräknas som stipendietjänstgöring. Jag vill understryka, att den sammanlagda tjänstgöringstiden för varje stipendium skall motsvara heltidstjänstgöring under minst ett år. I likhet med 1957 års folktandvårdssakkunniga förutsätter jag vidare, att endast sådan tid som ägnas till folktandvård direkt hänförlig tandvård får tillgodoräknas. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de ytterligare föreskrifter i ämnet, som må finnas erforderliga.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag ingen erinran. Jag förordar således, att medel beräknas för 250 stipendier om 2 000 kronor. För den händelse antalet ansökningar om stipendier för läsåret 1959/60 kommer att överstiga 250, bör dock hinder icke möta för Kungl. Maj:t att medgiva utdelande av det ytterligare antal stipendier, som må bli erforderligt. Då återbetalning av beviljade stipendiebelopp regelmässigt synes förekomma i viss utsträckning, torde anslaget för nästa budgetår i enlighet med styrelsens förslag kunna upptagas med oförändrat belopp, 490 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl.*
för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 490 000
kronor.

[121] 118. Bidrag till driften av folktandvården

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	9 300 000	9 097 688
1957/58	9 800 000	9 227 168
1958/59 (statsliggaren s. 1091)	10 300 000	
1959/60 (förslag)	10 200 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppföres med 10 200 000 kronor.

Motiv

Den 1 juli 1958 var 20 centraltandpolikliniker och 631 av 659 inrättade distriktstandpolikliniker i verksamhet.

Antalet tjänstgörande tandläkare vid centraltandpolikliniker den 1 juli 1958 var 36, varav 19 lasarettstandläkare. Vid polikliniker för tandreglering var 30 tandläkare anställda. Antalet distriktstandläkare uppgick till 1 451, varav 1 068 inom landstingsområdena. Av det totala antalet distriktstandläkare var 477 tandläkare utan svensk examen. 139 tandläkartjänster saknade innehavare eller vakansvikarier.

Under andra halvåret 1957 legitimerades 81 tandläkare och under första halvåret 1958 82. Under andra halvåret 1958 beräknas sammanlagt omkring 80 tandläkare komma att utexamineras. Antalet distriktstandläkare den 1 juli 1959 uppskattas till ungefär 1 550.

Enligt preliminär beräkning utgjorde antalet fullständigt behandlade barn inom folktandvården under tiden 1 januari—31 december 1957 inom landstingsområdena cirka 502 000 och i städerna utanför landsting cirka 161 000 eller tillhopa omkring 663 000 barn.

Folktandvårdens successiva utbyggnad under åren 1951—1955 var mycket omfattande såväl inom landstingsområdena som inom städerna utanför landsting. Detta medförde under dessa år en osedvanligt hög ökning av antalet behandlade barn, för vilka statsbidrag utgick. Bl. a. Stockholms stads inlemmande i folktandvårdsorganisationen medförde, att ökningen av antalet behandlade barn i städer utanför landsting år 1955 uppgick till 78 000. Under åren 1956 och 1957 ökade emellertid antalet behandlade barn för landstingsområdena endast 18 000 respektive 17 000 och för städerna utanför landsting endast 13 000 resp. ingen ökning alls. Med hänsyn

härtill och under beaktande av alltfjämt rådande brist på personal beräknas ökningen av antalet barn, för vilka statsbidrag utgår, för åren 1958 och 1959 till 20 000 per år för landstingsområdena och 15 000 per år för städerna utanför landsting. Antalet fullständigt behandlade barn under år 1959 uppskattas inom landstingsområdena till cirka 542 000 och i städerna utanför landsting till cirka 191 000 eller tillhopa cirka 733 000. Med nuvarande bidragsgrunder uppgår kostnaderna för budgetåret 1959/60 till 8 672 000 kronor resp. 1 528 000 kronor eller tillhopa 10 200 000 kronor.

Departementschefen

1957 års folktandvårdssakkunniga torde enligt vad jag inhämtat komma att under år 1959 avge förslag till åtgärder i syfte bl. a. att öka rekryteringen av tandläkare till folktandvården. I avvaktan härpå bör verksamheten bedrivas enligt oförändrade riktlinjer.

Såsom framgår av medicinalstyrelsens redogörelse synes utbyggnaden av folktandvårdsorganisationen — efter den kraftiga utveckling som ägt rum framför allt i storstäderna — ha kommit in i ett långsammare skede. Med hänsyn härtill och till belastningen på anslaget torde i enlighet med medicinalstyrelsens förslag medelsanvisningen för nästa budgetår kunna minskas med 100 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av folktandvården* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 10 200 000 kronor.

[122] 119. Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	250 000	239 300
1957/58	250 000	132 100
1958/59 (statsliggaren s. 1091)	100 000	
1959/60 (förslag)	100 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppföres med 150 000 kronor.

Motiv

För innevarande budgetår står till medicinalstyrelsens förfogande ett belopp av 201 738 kronor för nya ansökningar.

För 294 arbetsplatser vid 186 i bruk tagna polikliniker, för vilka utrustningsbidrag ännu icke begärts, beräknas bidragen till 484 100 kronor. Härutöver beräknas bidrag för 74 arbetsplatser vid 28 nya polikliniker, som är planerade att tagas i bruk intill den 30 juni 1960, till 138 100 kronor.

Ett belopp av (484 100 + 138 100) 622 200 kronor skulle sålunda erfordras t. o. m. den 30 juni 1960.

Med hänsyn till allttjämt rådande tandläkarbrist finner sig styrelsen nödsakad att räkna med viss återhållsamhet med inrättandet av nya tandpolikliniker. Med beaktande härav och med hänsyn till eftersläpningen av bidragsrekvisitioner torde anslaget kunna begränsas till 150 000 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till den återhållsamhet med inrättande av nya tandpolikliniker man kan räkna med samt till eftersläpningen av statsbidragsrekvisitionerna torde anslaget för nästa budgetår kunna upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[123] 120. Utbildningskurs för vissa utländska tandläkare

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	55 000	53 462
1957/58	45 200	38 806
1958/59 (statsliggaren s. 1092)	46 000	
1959/60 (förslag)	46 000	

Yrkande

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm (skr. 1/10 1958) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Under tiden den 21 juli—den 23 augusti 1958 har vid högskolan genomförts en utbildningskurs för 29 utländska tandläkare, varav en avlagt tandläkarexamen i Jugoslavien och de övriga vid tyska utbildningsanstalter. Samtliga har under viss tid tjänstgjort såsom distriktstandläkare i svensk folktandvård och synes med gott resultat ha följt undervisningen under kursen.

Erfarenheterna av den senast genomförda kursen är goda och ger ej anledning till förslag om utökning av kursprogrammet eller ändring däri. Dubblering av kursen har diskuterats, men antalet utländska tandläkare, som under nästa år väntas genomgå kursen, synes icke motivera detta. Lärarkollegiet föreslår sålunda, att en utbildningskurs anordnas även under år 1959 med samma deltagarantal och enligt samma grunder som tidigare.

Departementschefen

I enlighet med lärarkollegiets förslag förordar jag, att även under nästa budgetår anordnas en utbildningskurs för utländska tandläkare enligt samma riktlinjer som f. n. Då jag icke har någon erinran mot kollegiets beräkning av medelsbehovet, innebärande oförändrat anslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildningskurs för vissa utländska tandläkare*
för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 46 000
kronor.

[124] 121. **Yrkesmedicinska centralen.** För detta ändamål har under förslagsanslaget till Viss försöksverksamhet på yrkesmedicinens område för innevarande budgetår anvisats 190 000 kronor (statsliggaren s. 1092).

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att för ändamålet anvisas 247 800 kronor.

A. Avlöningar

	Ökn. el. minskn.
1. Ändringar av tjänster	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24 i st. f. arvode.....	+ 3 156
b) 2 förste underläkare Ae 23 i st. f. arvoden.....	+ 228
c) extraordinariesättning av befintliga extra tjänster.....	—
2. Personalförstärkningar	
a) 1 kemist Ae 19—23.....	+ 25 272
b) 2 första laboratoriebiträden Ae 10.....	+ 25 848
c) 1 skrivbiträde Ae 5 å halvtid.....	+ 4 986
3. Omräkning.....	+ 310

B. Omkostnader

1. Materiel och diverse omkostnader.....	+ 6 000
2. Kostnader för patienters resor m.m.....	+ 10 000
3. Kostnader för undersökningar vid statens institut för folkhälsan.....	— 18 000
	+ 57 800

Motiv

Medicinalstyrelsen har överlämnat en av *biträdande överläkaren vid den yrkesmedicinska centralen, docenten Å. Swensson* upprättad redogörelse för centralens verksamhet under budgetåret 1957/58. Av redogörelsen framgår bland annat följande:

Verksamheten har i stort sett fortgått efter samma riktlinjer som tidigare. Vid centralen har under året mottagits omkring 600 patienter. De undersökta personerna kan fördelas på ett fyrtiotal riskgrupper av vitt skiftande art. Härtill kommer friskkontroller av bland annat minderåriga. Försäkringsinrättningar har begärt specialutredningar och bedömning av cirka 50 mera komplicerade och svårbedömda försäkringsfall.

Härutöver har gruppundersökningar utförts på arbetsplatser för att belysa frågor beträffande riskmoment och skyddsåtgärder, t. ex. rörande förmodade hälsorisker av reabuller och användning av organiska kvick-

silverföreningar som svampdödare i massaindustrin, hälsorisker i samband med expositioner för koloxid, vid användning av plaster eller röd fosfor samt vid hantering av bly.

Resultaten av centralens forskning rörande yrkessjukdomar har redovisats i 20 publikationer, avseende bl. a. koloxid, klordioxid, lungemfysem hos glasblåsare och musiker, s. k. betförlamningar, skrivkramp, tröskdammsjuka, parathionförgiftningar samt förgiftningar med moderna insektbekämpningsmedel.

Upplysning angående yrkesrisker och yrkessjukdomar meddelas i det av centralen redigerade och av medicinalstyrelsen och arbetarskyddsstyrelsen gemensamt utgivna informationsbladet *Aktuella yrkesrisker*. Centralen fungerar även som jourhavande informationscentral för läkare från hela landet.

Biträdande överläkaren framför ånyo önskemålet att verksamheten gives en mera definitiv organisationsform, enär numera den erfarenhet vunnits, som gör det möjligt att utforma centralens definitiva organisation.

Medicinalstyrelsen har i utlåtande över betänkande rörande arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens organisation och verksamhet (SOU 1955: 41) yrkat på en intensifiering av arbetarskydd och yrkesmedicinsk verksamhet bl. a. genom inrättande av yrkesmedicinska behandlingssentraler vid centrallasaretten. I anknytning härtill har regionvårdsutredningen (SOU 1958: 26) förordat, att yrkesmedicinen i princip tillgodoses på länsplanet genom inrättande av yrkesmedicinska centraler av den art medicinalstyrelsen skisserat och vilkas prototyp utgör den år 1947 vid karolinska sjukhuset inrättade yrkesmedicinska avdelningen. Sådana yrkesmedicinska centraler finns f. n. vid Södersjukhuset i Stockholm, i Lund, Örebro, Göteborg och Eskilstuna.

Yrkesmedicinska centralers betydelse för utbyggnaden av den yrkesmedicinska verksamheten understrykes. Enligt medicinalstyrelsen måste karolinska sjukhuset såsom undervisningssjukhus ha en yrkesmedicinsk avdelning, bl. a. med hänsyn till läkarutbildningen i hygien och socialmedicin.

Styrelsen delar den av biträdande överläkaren vid centralen ånyo framförda uppfattningen, att behovet av en permanent statlig yrkesmedicinsk undersökningscentral numera får anses tillräckligt styrkt och att centralen därför bör organiseras som en permanent yrkesmedicinsk sjukhusavdelning.

Enligt biträdande överläkaren har de nuvarande lokalerna visat sig kunna tillförsäkra centralen sådana arbetsmöjligheter, att lokalfrågan icke längre bör lägga hinder i vägen för att organisera centralen som en permanent avdelning vid sjukhuset. Med hänsyn härtill och då det ur administrativ synpunkt torde vara mest rationellt, att ledningen av centralen helt anförtros direktionen för karolinska sjukhuset, torde organisationsfrågan böra ges en definitiv lösning från och med den 1 juli 1959.

A. 1 a—c) Centralens rekryteringssvårigheter beträffande såväl läkarpersonal som övrig personal har bl. a. kommit till uttryck i långa vakanser

och anlitande av tillfällig arbetskraft i stor utsträckning. Dessa svårigheter torde i allt väsentligt kunna avhjälpas, om organisationsfrågan slutligt löses eller personalen eljest beredes fastare anställningsförhållanden.

2 a—c) Centralens nuvarande otillräckliga personalorganisation har medfört, att läkarna måst utföra åtskilligt rutinarbete till förfång för den kvalificerade delen av deras verksamhet. Den begränsade tillgången till kvalificerad assistens för analysarbete har vidare föranlett beklagliga eftersläpningar. Erfarenheten har ådagalagt att statens institut för folkhälsan saknar möjlighet att effektivt bistå centralen. Denna bör därför genom personalförstärkningar beredas möjlighet att utan störande fördröjningar utreda och behandla de fall och frågor, som kommer under dess bedömande och behandling. Detta är så mycket mer angeläget som centralen fungerar såsom en samordnande och rådgivande instans för den ute i landet bedrivna yrkesmedicinska verksamheten.

Vid lönegradsplacering av kemisten bör särskild hänsyn tagas till önskemålet att för denna befattning förvärva en väl kvalificerad person, helst civilingenjör. Den föreslagna lönesättningen för första laboratoriebiträdena betingas av de krav på förtrogenhet med analysmetoder och vetenskapligt arbete samt förmåga till självständigt arbete som måste ställas på dessa båda befattningshavare.

Avlöningsposten bör således höjas med 59 800 kronor till 212 600 kronor.

B. 1. Styrelsen föreslår en ökning med 6 000 kronor för anskaffande av en fotometer. Tillgång till en tidsenlig sådan apparat kan väntas avsevärt underlätta centralens lösande av dess många forskningsuppgifter bland annat beträffande kvarts samt tripåverkade.

2. Undersökningar vid arbetsplatserna är av stor betydelse för ställningstaganden vid aktuella sjukdomsfall och för bedömande av yrkesrisker. Med ledning av undersökningarna kan i vissa fall ett mindre antal personer utväljas för intensivundersökning vid yrkesmedicinska centralen under anlitande av karolinska sjukhusets alla resurser. Härigenom kan i viss utsträckning undvikas att inkalla arbetstagare till upprepade undersökningar vid centralen, vilket ur samhällsekonomisk synpunkt innebär betydande fördelar. De föreslagna personalförstärkningarna kan vidare väntas frigöra läkarna för utökat fältarbete. Därigenom uppstår ökat behov av medel till reseersättningar och traktamenten åt centralens personal. Då anslagsposten skall täcka även ifrågavarande resekostnader, blir den otillräcklig. Den bör därför uppräknas till 17 000 kronor.

3. I och med att centralen får egna möjligheter till analyser och arbetsplatsundersökningar kan delposten utgå.

Omkostnadsanslaget minskas således med 2 000 kronor till 35 200 kronor.

I en *tilläggspromemoria från yrkesmedicinska centralen* anföres bl. a., att yrkeshygieniska avdelningen torde, sedan den erhållit utlovad personalförstärkning, få bättre möjligheter att bistå centralen vid behov av yrkes-

hygienisk-tekniska undersökningar. Bristen på möjligheter att utföra bl. a. vissa kemiska snabbanalyser i misstänkta förgiftningsfall har tidigare framhållits och på grund härav är den av medicinalstyrelsen yrkade personalförstärkningen oundgängligen nödvändig om centralen skall på ett tillfredsställande sätt kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Yttranden

Statskontoret anför bl. a.

Innan lokalfrågan och därmed sammanhängande spörsmål huruvida centralen överhuvud bör kvarbliva vid karolinska sjukhuset upptagits till övervägande, bör ställning ej tagas till förslaget om att giva verksamheten vid yrkesmedicinska centralen en definitiv organisationsform. För ett dylikt ståndpunktstagande talar jämväl de i betänkandet angående regionsjukvården framlagda förslagen. I varje fall torde sådana personalförändringar, som skulle innebära, att ytterligare personal knötes fastare till centralen, ej böra medgivas. Sålunda bör en extra ordinarie laboratorsbefattning ej inrättas nu. Enligt vad som inhämtats torde även viss ombyggnad erfordras för att ett laboratorium skall kunna inrättas i de av centralen disponerade utrymmena. I sammanhanget erinras emellertid om den möjlighet, som hittills förelegat för Kungl. Maj:t att medgiva förstärkning av personalen, om så skulle befinnas oundgängligen erforderligt.

Statskontoret vill icke motsätta sig, att högst 6 000 kronor anvisas för anskaffning av en fotometer. Ämbetsverket har vidare ingen erinran mot att posten till kostnader för patienters resor m. m. uppräknas med förslagsvis 3 000 kronor i syfte att möjliggöra utökat fältarbete för personalen.

Direktionen för karolinska sjukhuset anför.

Yrkesmedicinska centralen är inrymd i en vårdavdelning å ögonkliniken. För vård av fall, som ej kan behandlas polikliniskt, får centralen tills vidare disponera sex sängar inom medicinska kliniken samt därutöver vid behov de vårdplatser å andra kliniker, som utan åsidosättande av andra sjukdomsfall kan ställas till förfogande.

Från direktionens sida finns intet att erinra mot att den nuvarande till sjukhuset förlagda provisoriska yrkesmedicinska centralen såsom en permanent yrkesmedicinsk avdelning överföres till sjukhuset. Den bör då anslutas såsom en särskild avdelning till medicinska kliniken och benämnas yrkesmedicinska avdelningen. I samband härmed bör centralens personal beredas fastare anställningsförhållanden, förslagsvis därigenom att befintliga arvodesbefattningar ändras till extra ordinarie tjänster.

Beträffande lokalfrågan framhåller direktionen, att av Kungl. Maj:t anbefalld utredning ännu icke kunnat verkställas. Redan nu kan emellertid uttalas, att nuvarande lokaler efter vissa ändringar tills vidare bör kunna erbjuda tillfredsställande arbetsförhållanden för avdelningen. Förutsättning härför är dock att lokalerna icke i fortsättningen erfordras för ögonkliniken. Därest yrkesmedicinska avdelningen framdeles skulle erhålla andra lokaler, kan de nuvarande lätt återställas i ursprungligt skick eller omändras för annat ändamål. Direktionen erinrar om att den i utlåtande över 1951 års vanförevårdsutrednings betänkande uttalat, att i olika sam-

manhang tanken framförts att i Norrbackainstitutets lokaler anordna ett socialmedicinskt centrum, vartill skulle hänföras förutom statens arbets-klinik, även yrkesmedicinska avdelningen. Något principbeslut om den framtida dispositionen av ortopediska klinikens nuvarande lokaler inom Norrbackainstitutet har emellertid ännu ej fattats. Den slutliga organisationen av och lokaldispositionen för yrkesmedicinska centralen bör icke fastställas förrän frågan i dess helhet kan definitivt överblickas.

Direktionen ifrågasätter slutligen huruvida icke, därest yrkesmedicinska centralen överföres till karolinska sjukhuset, särskilt anslag bör anvisas härför. Ett inordnande även anslagsmässigt av verksamheten i sjukhusets anslag skulle nämligen innebära höjning av vårdavgiftnaden.

Styrelsen för statens institut för folkhälsan anför bl. a.

De vid yrkesmedicinska centralen bedrivna undersökningarna utgör ett värdefullt komplement till den verksamhet, som bedrivs vid institutets yrkeshygieniska avdelning. Styrelsen anser det klarlagt, att ett fortlöpande behov finns av verksamheten och tillstyrker, att centralen får den definitiva organisation och personalförstärkning som föreslås av medicinalstyrelsen. Härvid förutsättes att centralen även i fortsättningen skall sam-arbeta med institutets yrkeshygieniska avdelning, och att den kliniska verksamhet, varav institutet har behov, i möjligaste mån inpassas i centralens arbete. Framförda önskemål om att uppkomna praktiska problem snabbt skall kunna lösas och att oekonomiskt dubbelarbete skall undvikas, skulle härigenom kunna tillgodoses. För institutets del kan behov av konsultation och utredningar av ifrågavarande art uppkomma inom andra områden än det yrkeshygieniska, t. ex. inom det allmänhygieniska området. Det förutsättes därjämte, att — i likhet med vad som hittills varit fallet — yrkesmedicinska avdelningens chef skall tjänstgöra som konsult åt institutets yrkeshygieniska avdelning. Dessutom bör nu gällande bestämmelser angående tillsättning av den vetenskapligt skolade personalen i för institutet tillämpliga delar gälla vid den nya organisationen av centralen.

De tekniskt-yrkeshygieniska undersökningarna rörande centralens sjukdomsfall avses även fortsättningsvis skola utföras vid institutet. Med hänsyn till den personella upprustning av yrkeshygieniska avdelningen, som avses komma till stånd, får institutet ökade möjligheter att tillgodose centralens önskemål härvidlag. Den härför avsedda anslagsposten bör därför tills vidare bibehållas. Innehavaren av den av medicinalstyrelsen föreslagna kemisttjänsten skall icke företaga utredningar på arbetsplatser utan endast utföra medicinskt-kliniska undersökningar.

Departementschefen

Yrkesmedicinska centralen tillkom år 1947 genom en ombildning av den dåvarande gengaskliniken vid karolinska sjukhuset. Syftet med inrättandet av centralen var att ge yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan stödet av en centralt bedriven yrkesmedicinsk poliklinik med speciella vårdresurser. Till centralens förfogande skulle stå de sex vårdplatser vid sjukhusets medicinska avdelning, vilka dithills reserverats för

gengaskliniken. Verksamheten skulle till en början ha karaktären av försöksverksamhet.

Förslag har tidigare väckts av medicinalstyrelsen om att centralen skulle få en mera definitiv organisation. Detta har emellertid avvisats bl. a. på grund av att ett ställningstagande till en sådan organisation ansetts böra anstå i avvaktan på en prövning av folkhälsainstitutsutredningens förslag, vilket kunde väntas komma att påverka avgränsningen av centralens arbetsområde i förhållande till institutet. I propositionen nr 83/1958 angående organisationen av statens institut för folkhälsan m. m. uttalade jag emellertid, att institutets arbetsuppgifter borde bibehållas i stort sett oförändrade. Jag framhöll vidare, att en yrkesmedicinsk central skulle vara värdefull även i fortsättningen såsom komplement till yrkeshygieniska avdelningens verksamhet. Då en sådan central borde anslutas till ett sjukhus, syntes det i och för sig lämpligt att den även i fortsättningen förlades till karolinska sjukhuset. Innan ett beslut härom fattades, borde dock frågan om lokaler för centralen lösas. Sedermera har direktionen för sjukhuset erhållit uppdrag att söka ernå en definitiv lösning av centralens lokalfråga.

Medicinalstyrelsen har nu ånyo framlagt förslag att verksamheten vid centralen skall få en mera definitiv organisation. I yttrande häröver har direktionen tillstyrkt, att centralen såsom en särskild avdelning inordnas i sjukhusets medicinska klinik. Direktionen framhåller, att den ännu ej kunnat slutföra uppdraget rörande lokalfrågan. De nuvarande lokalerna bör dock efter vissa ändringar tills vidare kunna erbjuda tillfredsställande arbetsförhållanden för centralen under förutsättning att de ej behövs för annat ändamål.

För egen del vill jag framhålla, att vid yrkesmedicinska centralen utförts ett betydelsefullt arbete beträffande vård och behandling av samt forskning rörande yrkessjukdomarna. Centralen har därjämte fungerat som rådgivare i yrkesmedicinska spörsmål för läkare ute i landet och har även varit en värdefull tillgång vid undervisningen av medicine studerande. Det är enligt min mening på grund härav uppenbart att den verksamhet, som bedrivs vid centralen, bör fortsätta. Nuvarande lokaler synes kunna användas i varje fall under de närmaste åren. Med hänsyn bl. a. härtill torde centralen tills vidare böra kvarligga vid karolinska sjukhuset. En fastare organisation än f. n. bör dock genomföras och centralen därvid provisoriskt inordnas i sjukhuset. Centralen bör få använda sig av sjukhusets gemensamma anordningar och erforderliga remisser bör kostnadsfritt kunna ske till övriga avdelningar vid sjukhuset. Verksamheten bör emellertid även i fortsättningen bedrivas huvudsakligen i enlighet med nu gällande riktlinjer och med ett särskilt anslag för ändamålet. Jag vill särskilt understryka, att vad jag nu föreslagit icke innebär något definitivt ställningstagande till yrkesmedicinska centralens framtida förläggning eller organisation.

Vad personalen beträffar förordar jag, att de på heltid anställda befatt-

ningshavarna beredes extra ordinarie anställning. Sålunda bör nuvarande tre arvodesbefattningar som biträdande överläkare och förste underläkare utbytas mot en tjänst som överläkare i Ae 24 resp. två tjänster som förste underläkare i Ae 23. Därjämte bör två sjuksköterskor i Ag 9 resp. Ag 8, ett kanslibitråde i Ag 7 och ett ekonomibitråde i Ag 2/3 erhålla extra ordinarie anställning.

Vidare tillstyrker jag, att en ny tjänst som laboratoriebitråde i högst Ae 9 inrättas. Jag kan däremot icke biträda förslaget om inrättande av en heltidstjänst som kemist. I stället föreslår jag, att anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal uppräknas med 8 000 kronor. Härigenom och då viss del av det f. n. för anlitage av experter avsedda beloppet genom den ändrade organisationen synes kunna frigöras, torde möjligheter åstadkommas för centralen att få för dess verksamhet nödvändiga kemiska analyser utförda, t. ex. genom anställande på deltid av en kemist. Övriga förslag om personalförstärkningar finner jag mig icke kunna biträda.

Under posten till materiel och diverse omkostnader tillstyrker jag en höjning med 6 000 kronor för inköp av en fotometer.

För kostnader för patienters resor m. m. föreslår jag en ökad medelsanvisning med 5 000 kronor.

Erforderliga arbetsplatsundersökningar och vissa analyser synes med hänsyn till de ökade resurser yrkeshygieniska avdelningen vid folkhälsoinstitutet erhållit, även i fortsättningen kunna utföras vid denna avdelning. Den härför avsedda anslagsposten torde därför böra bibehållas. Då centralen i enlighet med vad jag anfört i det föregående får möjlighet att själv utföra en del analyser, synes dock posten kunna minskas med 8 000 kronor till 10 000 kronor. Posten bör vid behov få användas även för undersökningar vid andra institutioner än folkhälsoinstitutet.

En ny post till sjukvård m. m. bör uppföras med 500 kronor.

För kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag omkring 1 000 kronor.

På grund av det anförda bör anslaget uppräknas med $(14\,500 + 8\,000 + 6\,000 + 5\,000 - 8\,000 + 500 + 1\,000)$ 27 000 kronor. Anslaget — som bör benämnas yrkesmedicinska centralen — bör alltså upptagas till $(190\,000 + 27\,000)$ 217 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande stat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande personalförteckning för yrkesmedicinska centralen:

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ae 19

1 överläkare	Ae 24
2 förste underläkare	Ae 23;

b) godkänna följande stat för yrkesmedicinska centralen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Stat		
<i>Avlöningar</i>		
1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	155 000	
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	20 000	
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 000	176 000
<i>Omkostnader</i>		41 000
	Summa kronor	217 000;

c) till *Yrkesmedicinska centralen* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 217 000 kronor.

[125] 122. Bidrag till forskningsverksamhet på yrkesmedicinens område. För detta ändamål har för budgetåret 1958/59 anvisats ett reservationsanslag av 50 000 kronor (statsliggaren s. 1093).

Yrkande

Statens medicinska forskningsråd (skr. 23/9 1958) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Fr. o. m. innevarande budgetår åligger det forskningsrådet att utdela bidrag till forskningsverksamhet rörande yrkessjukdomar i enlighet med särskilda bestämmelser. Rådet har ännu ingen erfarenhet av behovet av understöd för denna forskningsverksamhet men kommer att i anslagsframställning för budgetåret 1960/61 lämna en redogörelse för anslagets användning under budgetåret 1958/59. I avvaktan härpå föreslår rådet att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat 50 000 kronor.

Departementschefen

Mot statens medicinska forskningsråds förslag till medelsanvisning för nästa budgetår, innebärande oförändrat anslag, har jag ingen erinran. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till forskningsverksamhet på yrkesmedicinens område* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[126] 123. Åtgärder mot utbredning av könssjukdomar

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	900 000	960 897
1957/58	900 000	915 486
1958/59 (statsliggaren s. 1093)	1 000 000	
1959/60 (förslag)	1 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Motiv

Den allttjämt betydande belastningen på anslaget beror bl. a. på tillämpade behandlingsmetoder med relativt höga kostnader för läkemedel, t. ex. penicillin. Behandling av gonorré med penicillin ger emellertid snabb läkning och gör komplikationer sällsynta. Sjukdomen föranleder numera ej arbetsoförmåga, om den behandlas i rätt tid.

Antalet nyanmälda fall av könssjukdomar i smittsamt skede uppgick i hela riket år 1954 till 13 924, år 1955 till 14 025, år 1956 till 13 838, år 1957 till 12 851 samt första halvåret 1958 till 5 834. Frekvensen har alltså under de senaste åren visat någon minskning. Även om syfilis visar fortsatt nedgång, är gonorréfrekvensen dock allttjämt påfallande hög. Erfarenheterna från Sverige och från andra länder sammanfaller här. De venereiska sjukdomarnas bekämpande framstår allttjämt som en angelägenhet av stor vikt.

1) För åtgärder i allmänhet mot könssjukdomar har under budgetåret 1957/58 utgivits 513 659 kronor. Beloppet avser bidrag till bl. a. arvoden till poliklinikläkare och sundhetsinspektörer ävensom ersättning till övriga läkare samt för läkemedel.

Bidragen till avlönande av en särskild sundhetsinspektör i Stockholm samt av en biträdande sundhetsinspektör i Stockholms län bör höjas från 4 600 till 5 400 resp. från 2 700 till 3 200 kronor.

Då någon väsentlig ökning av läkemedelskostnaderna icke torde vara att emotse beräknas för den allmänna delen av anslaget sammanlagt 700 000 kronor.

2) Ersättningarna till av styrelsen godkända laboratorier för bakteriologiska undersökningar av prov för att genom odling påvisa gonokocker har för budgetåret 1957/58 uppgått till 215 855 kronor, motsvarande cirka 70 000 prov. Därjämte utfördes cirka 37 000 prov vid statens bakteriologiska laboratorium. Medelsbehovet för ändamålet synes med utgångspunkt härifrån kunna uppskattas till cirka 225 000 kronor. Kostnaderna för Wassermannprov uppgick under föregående budgetår till 127 696 kronor, motsvarande omkring 36 000 prov. Dessutom har vid statens bak-

teriologiska laboratorium utförts cirka 74 000 undersökningar. För ifrågasvarande prov beräknas 150 000 kronor. För undersökningar vid Göteborgs stads laboratorium med s. k. TPI-test beräknas högst 75 000 kronor.

Sammanlagt beräknas för nämnda odlingar och prov 450 000 kronor.

3) För bidrag till avlönande av 8 kuratorer i de fyra största städerna beräknas 60 000 kronor, vilket innebär en höjning av bidraget med 15 procent. Bidragen har varit oförändrade sedan budgetåret 1953/54.

4) Statsbidraget till avlönande av den läkare, som har inseende över mottagningarna i Göteborg, beräknas oförändrat till 1 200 kronor.

5) För upplysningsverksamhet beräknas oförändrat 10 000 kronor.

Medelsbehovet för budgetåret 1959/60 beräknas sålunda till (700 000 + 450 000 + 60 000 + 1 200 + 10 000) 1 221 200 kronor. Med hänsyn till belastningen för föregående budgetår torde anslaget kunna begränsas till 1 000 000 kronor.

Departementschefen

En viss minskning i frekvensen av könssjukdomar kan konstateras. Antalet nyanmälda fall är dock alltså betydande och effektiva åtgärder för bekämpande av sjukdomarna bör därför även i fortsättningen vidtagas.

Bidraget till avlönande av en särskild sundhetsinspektör i Stockholm bör höjas från 4 600 till 5 400 kronor. För arvode till en biträdande sundhetsinspektör i Stockholms län och för bidrag till avlönande av kuratorer beräknar jag däremot oförändrade belopp.

Då jag i övrigt icke har någon erinran mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår, torde anslaget i enlighet med styrelsens förslag böra upptagas med oförändrat 1 000 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder mot utbredning av könssjukdomar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

[127] 124. Skyddsympning mot difteri

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	60 000	99 997
1957/58	60 000	109 508
1958/59 (statsliggaren s. 1094)	100 000	
1959/60 (förslag)	120 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, dels att gällande bestämmelser angående fastställande av planer för frivillig skyddsympning mot difteri samt maximering av ersättningen för ympningarna upphäves dels ock att anslaget höjes med 20 000 kronor.

Motiv

Frivillig skyddsympning mot difteri har under år 1957 visat en ökad frekvens. Antalet ympningar uppgick år 1954 till 44 250, 1955 till 88 200, 1956 till 102 000 och 1957 till 106 000.

Difterifrekvensen sjönk snabbt från 13 fall år 1953 till 1 fall 1954, 3 fall 1955 samt inget fall 1956. Varken för 1955 eller 1956 redovisas bacillbärare. Ehuru år 1957 11 fall av difteri inträffade och antalet bacillbärare var 7, måste man räkna med att den av den »naturliga infektionen» åstadkomna immuniteten mot sjukdomen är stadd i minskning och att sjukdomen vid ett dåligt immunitetsläge åter kan snabbt gripa omkring sig.

Förste provinsialläkarnes förening har framfört förslag om upphävande av gällande bestämmelser angående dels fastställande av planer för frivillig skyddsympning mot difteri dels ock maximeringen av ersättningen för ympningarna. Föreningen åberopar att, sedan difteriympningarna alltmera förlagts till den förebyggande barnavårdens och skolhälsovårdens organ, fastställandet av planerna saknar praktisk betydelse och innebär en onödig belastning av arbetstiden för såväl den lokale läkaren som läkaren å länsplanet. Vidare understrykes, att maximeringsbestämmelserna förorsakar ej endast ymparna ett ökat arbete utan jämväl förste provinsialläkarna och med dem likställda förste stadsläkare en väsentlig arbetsbörda genom kontrollarbete. Ersättning utgår f. n. med en krona för varje ympning, därest antalet ympningar per dag överstiger trettio dock med 30 öre för varje ympning utöver trettio samt med högst 45 kronor för dag. Härutöver utgår dock ersättning för utförande av Schickprov med 1 krona samt för avläsning av dylikt prov med 30 öre.

Medicinalstyrelsen ansluter sig till föreningens uppfattning att ifrågasvarande planer numera saknar praktisk betydelse och innebär en onödig belastning av läkarnas arbetstid. Vid behov av mera omfattande ympningar kan styrelsen meddela de särskilda föreskrifter, som erfordras för ett planmässigt genomförande av ympningarna.

Tillämpningen av maximeringsbestämmelserna innebär ett föga rationellt utnyttjande av arbetstiden för tjänsteläkarna och för styrelsens kameralbyrå. Kameralbyrån måste f. n. prestera ett relativt omfattande arbete för att få fram antalet under maximeringsbestämmelserna fallande ympningar, vilket icke torde uppgå till 10 procent av totalantalet. Den merutgift, som ett upphävande av maximeringsbestämmelserna skulle medföra, torde i genomsnitt kunna beräknas till 7 000 kronor per år.

Med hänsyn till de senaste årens belastning förordar medicinalstyrelsen, att anslaget uppräknas med 20 000 kronor till 120 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret — som finner bestämmelserna om uppgörande av planer för ympningen sakna praktisk betydelse — har ingen erinran mot upphävande av ifrågasvarande bestämmelser. Vidkommande förslaget att helt

slopa maximering av ympningsersättningen framhåller ämbetsverket, att frågan ej har enbart administrativa eller lönetekniska aspekter. Det kan därför ifrågasättas om ej exempelvis bestämmelsen om högsta dagersättning alltjämt borde bibehållas. Av under hand från medicinalstyrelsen erhållna uppgifter framgår emellertid, att ersättningen per dag begränsats endast i ett fåtal fall. Vid en höjning av ympningsarvodet från 30 öre till 1 krona kommer detta antal givetvis att stiga. Antalet maximerade ersättningar torde likväl icke komma att bli av den storlek, att av detta skäl anledning föreligger till betänkligheter mot slopande av nuvarande ersättningsgräns. Uppmärksammas bör att någon begränsning i rätten till ersättning icke föreskrivits beträffande motsvarande ympningar mot polio. Med hänsyn till angivna förhållanden samt med beaktande jämväl av det merarbete, som med bestämmelsernas nuvarande utformning förorsakats såväl tjänsteläkarna som personalen å medicinalstyrelsens kameralbyrå, vill statskontoret icke motsätta sig, att gällande maximering av arvodet helt slopas. Med denna utgångspunkt synes anledning icke föreligga till erinran mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår.

Departementschefen

Medicinalstyrelsen har föreslagit, att gällande bestämmelser om fastställande av planer för skyddsympningen mot difteri och om maximering av ersättningen till läkare för utförande av ympningarna skall upphävas. Såsom styrelsen framhållit har planerna — sedan ympningarna allt mera förlagts till den förebyggande barnavårdens och skolhälsovårdens organ — förlorat sin praktiska betydelse och synes numera endast utgöra onödigt belastning för vederbörande läkare. Skulle behov av mera omfattande ympningar uppkomma, har medicinalstyrelsen möjlighet att utfärda härför erforderliga föreskrifter. Jag tillstyrker därför, att ifrågavarande bestämmelser upphäves.

Beträffande ersättningsbestämmelserna kan såsom statskontoret påpekat alltjämt skäl i och för sig anföras för att en högsta dagersättning borde tillämpas. Emellertid synes maximeringsbestämmelserna träda i funktion i mycket få fall. Vidare vill jag erinra om att vid de organiserade skyddsympningarna mot polio icke tillämpas någon maximering av ersättningarna. Uppenbart är också att tillämpningen av nämnda bestämmelser förorsakar de berörda läkarna och medicinalstyrelsen ett tidsödande arbete. Med hänsyn till angivna omständigheter finner jag därför lämpligt att bestämmelserna upphävas.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår, innebärande en ökning med 20 000 kronor, har jag ingen erinran. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsympning mot difteri* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 120 000 kronor.

[128] 125. Skyddsympning mot polio

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	2 000 000	296 669
1957/58	2 000 000	1 447 195
1958/59 (statsliggaren s. 1094)	1 000 000	
1959/60 (förslag)	1 300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår att anslaget uppräknas med 300 000 kronor.

Motiv

På grund av eftersläpning beträffande ersättningsrekvisitioner motsvarar nettoutgifterna för budgetåret 1957/58 icke de verkliga kostnaderna. Fr. o. m. den 1 juli 1958 inkomna rekvisitioner uppgår till mer än 500 000 kronor.

Poliovaccineringen omfattade år 1957 cirka 716 000 personer, varav 398 000 skolbarn, 257 000 förskolebarn, 32 000 värnpliktiga samt 29 000 ur olika åldersgrupper, vilka vaccinerats på egen bekostnad. Under 1958 års kampanj torde omkring 300 000 skolbarn och 80 000 förskolebarn ha vaccinerats mot polio. Härtill kommer några tiotusental personer, som vaccinerats på egen bekostnad. Antalet hittills ympade personer uppskattas f. n. till cirka 1,15 miljoner.

Under innevarande budgetår planeras en tredje injektion — s. k. booster-dos — åt varje barn som fått sin grundläggande ympning våren 1958 samt en grundläggande ympning med två injektioner till dels förskolebarn, födda år 1955, och de yngre årsklasser, som må befinnas lämpliga härför, även-som de barn, för vilka tidigare möjligheter att bli ympade ej begagnats, dels gravida kvinnor, dels ock så stort antal som möjligt av ungdom och vuxna personer i övrigt, varvid de yngsta årsklasserna bör äga företräde.

Undersökningar beträffande immunitetsläget särskilt för barn i de yngsta åldersgrupperna tyder på att de 1955—1957 födda barnen nästan helt och hållet saknar immunitet mot polio. Styrelsen räknar med att dessa tre årsklasser skall innefattas i ympningsprogrammet för budget-året 1958/59.

Poliovaccinering bör vidare, förutom åt gravida kvinnor och de barn för vilka tidigare möjligheter att bli ympade ej begagnats, erbjudas årsklasserna 1933—42. Polions ställning som en av våra svåraste invalidiserande folksjukdomar understryker nödvändigheten av att immuniseringen genomföres under en så kort följd av år som tillgängliga resurser medger. Enligt styrelsens program skulle ytterligare 1,25 miljoner kunna erhålla ett grundläggande ymskydd mot polio.

Med beaktande av föreliggande planering och statens bakteriologiska

laboratoriums produktionsmöjligheter räknar medicinalstyrelsen med att under budgetåret 1959/60 till ympning på bekostnad av statsmedel komma i fråga följande.

	Antal personer	Antal ympningar
<i>Tredje injektion</i>		
Barn födda år 1955—57.	256 000	256 000
Resterande barn, födda år 1943—54.	240 000	240 000
Gravida kvinnor.	60 000	60 000
	556 000	556 000
<i>Ny ympning</i>		
Barn, födda år 1958.	80 000	160 000
Gravida kvinnor.	60 000	120 000
Tidigare ej vaccinerade födda år 1943—57.	25 000	50 000
	165 000	330 000

Utöver dessa beräknas 750 000 huvudsakligen vuxna personer kunna erbjudas ympning på egen bekostnad.

Med denna uppläggning skulle ytterligare cirka 900 000 personer kunna beredas ymskydd mot polio.

Beträffande de ympningar, som äger rum inom skolhälsovården och vid den förebyggande mödra- och barnavårdens organ, beräknar medicinalstyrelsen samma ersättningar till ympare och övervakare som tidigare. Vid dessa ympningar, vilka i regel haft karaktären av massympningar, torde huvudmännen ha tillhandahållit såväl lokaler som viss materiel och hjälpkrafter.

I planen för 1959/60 ingår uppskattningsvis 100 000 barn, som efter avslutad skolgång icke längre omfattas av skolhälsovården. Då dessa barn ej längre är skolbarn och i stor utsträckning är ute i förvärvsarbete eller för fortsatt utbildning vistas annorstädes än där de fått den grundläggande ympningen, kommer en tredje ympning av dem på skolhälsovårdens mottagningar att möta stora organisatoriska svårigheter.

Motsvarande frågeställning uppkommer beträffande de från värnplikstjänstgöringen utryckta och de kvinnor, som under sin graviditet fått den grundläggande ympningen vid mödravårdscentral eller mottagning för mödravård, men som vid tidpunkten för den tredje injektionen inte längre är inskrivna i den förebyggande mödravården.

Gällande norm för ersättning till ympare hänför sig till att ympningarna kan genomföras som massympningar inom en hälsovårdsorganisation. Beträffande de kategorier, som icke längre omfattas av skolhälsovården, den förebyggande mödravården eller den militära hälsovården, är det dock icke lika lätt att organisera massympningar som inom dessa vårdorganisationer. Medicinalstyrelsen är emellertid för sin del beredd att vidtaga åtgärder för att förmå vederbörande lokala m. fl. myndigheter att ordna möjligheter till ympning för nyssberörda kategorier antingen i samband med övriga polioympningar i offentlig regi eller å särskilt anordnade ympningsmöten.

Ympningsberättigad tillhörande någon av nu nämnda kategorier, som icke utnyttjar honom erbjuden dylik möjlighet beträffande den kostnadsfria polioympningen, torde böra själv få svara för den ytterligare ersättning som läkaren kan komma att begära, när ympningen måste verkställas som enskild ympning.

För ersättningar till ympare beräknas 1 216 000 kronor, varav för nyympningar ($2 \times 330\,000$) 660 000 kronor samt för den tredje injektionen av de barn och gravida kvinnor som ympats inom skolhälsovården resp. förebyggande mödra- och barnavård ($1 \times 456\,000$) 456 000 kronor ävensom för tredje injektionen av barn som efter avslutad skolgång icke omfattas av skolhälsovården ($1 \times 100\,000$) 100 000 kronor. För ympares resor samt för ersättning till övervakare beräknas 30 000 kronor. Kostnaderna för kärl för blodprovstagnung och ersättning till läkare för denna beräknas till 30 000 kronor.

När det numera gäller ett klientel, som ej är fastare knutet till en viss hälsovårdsorganisation, är det angeläget att propagandan får en så bred uppläggning och göres så intensiv som möjligt. Endast därigenom kan intresset hos berörda årsklasser av vuxna säkerställas så att de utnyttjar möjligheten till ympning. En hela landet omfattande propagandakampanj beräknas kräva 80 000 kronor.

Med hänsyn till ovissheten i beräkningarna och eftersläpningen beträffande utgifterna torde det sammanlagda beloppet ($1\,216\,000 + 30\,000 + 30\,000 + 80\,000$) 1 356 000 kronor dock kunna avrundas nedåt till 1 300 000 kronor.

Departementschefen

Under våren 1958 har inte fullt 300 000 skolbarn och omkring 60 000 förskolebarn skyddsympats mot polio. Anslutningen bland skolbarnen uppgår till cirka 84 procent och bland förskolebarnen till cirka 61 procent. En tredje injektion till dessa barn kommer att ges under början av innevarande år. Antalet hittills ympade personer kan uppskattas till omkring 1,15 miljoner.

Under våren 1959 avser medicinalstyrelsen vidare att organisera grundläggande ympningar av barn, födda åren 1955—1957, av barn, som ej begagnat sig av tidigare möjligheter att bli ympade, av gravida kvinnor samt av ungdom och vuxna personer i övrigt, födda åren 1933—1942. I den mån vaccintillgången medger må ympningar organiseras även för årsklasserna 1918—1932. Ympningen av barn, födda år 1943 eller senare, av gravida kvinnor och av värnpliktiga är helt kostnadsfri. För personer, födda åren 1941—1942, är själva ympningen avgiftsbelagd, medan vaccinet erhålles gratis. Övriga vuxna personer skall erlägga avgift för både ympning och vaccin. Det förutsattes, att ympningarna organiseras så att lägsta möjliga avgifter kan uttagas.

Under budgetåret 1959/60 bör en tredje injektion ges till dem, som ympas våren 1959. Vidare bör barn, födda år 1958, och tidigare ej ympade barn ur årsklasserna 1944—1954 ävensom gravida kvinnor erhålla grundläggande ympskydd. Dessa ympningar bör vara helt avgiftsfria. Härutöver torde påbörjade ympningar av årsklasserna 1918—1943 böra fortsättas, varvid avgifter skall uttagas enligt nu gällande principer.

Såsom framgår av vad jag anfört under avlöningsanslaget till statens bakteriologiska laboratorium beräknas svenskt poliovaccin kunna tillverkas i en omfattning som möjliggör genomförande av det för nästa budgetår sålunda skisserade ympningsprogrammet.

Kostnaderna för ympningsprogrammet — inklusive 30 000 kronor för propaganda — uppskattar jag till i runt tal en miljon kronor under förevarande anslag. På grund av eftersläpningar av ersättningsrekvisitioner torde emellertid en del av innevarande budgetårs kostnader komma att belöpa på nästa budgetår. Med hänsyn härtill synes medelsanvisningen böra upptagas till 1 300 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsympning mot polio* för budgetåret 1959/60
anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor.

[129] 126. Vissa kostnader för allmän hälso- och sjukvård

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	35 000	168 617
1957/58	80 000	89 111
1958/59 (statsliggaren s. 1095)	100 000	
1959/60 (förslag)	100 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Medel disponeras under anslaget till stipendier för snabbutbildning av narkosläkare samt till kurser i behandling av svalg- och andningsförlamningar. Vidare bekostas vård av i styrelsens respiratorcentral ingående respiratorer samt arvode till den läkare, som handhar respiratorerna. Ersättning till två nordiska expertgrupper har också utgått från anslaget liksom ersättningar för skyddskoppympningar utanför den förebyggande barnavårdens ram m. m.

Det epidemiologiska läget är f. n. gynnsamt. Prognosen beträffande epi-

demiska sjukdomar är emellertid alltid osäker och situationen kan radikalt förändras. Kostnaderna för vissa centrala åtgärder, till exempel utbildningskurser i behandling av vissa former av polio, bör även under nästa budgetår kunna bestridas från anslaget. I övrigt förutsätter medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t liksom tidigare äger möjlighet att disponera medel från anslaget såväl till sådana överläggningar och utredningar i hälsovårdsfrågor som till särskilda åtgärder till förebyggande och bekämpande av epidemiska sjukdomar, för vilka medel ej finns i annan ordning tillgängliga.

Med hänsyn till de ovissa förutsättningar, som påverkar anslagsberäkningen förordas, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 100 000 kronor.

Departementschefen

För anslaget synes under nästa budgetår böra gälla i huvudsak samma dispositionsregler som f. n. Jag vill erinra om att en ny lag om ympning mot smittkoppor trätt i kraft den 1 januari i år. I anslutning härtill har Kungl. Maj:t meddelat tillämpningsbestämmelser rörande bl. a. ersättning för skyddskoppympningar av andra än barn, som är inskrivna i den förebyggande barnavården. Bestämmelserna innebär emellertid i huvudsak ingen ändring i nuvarande ersättningsgrunder.

Genom beslut den 24 oktober 1958 har Kungl. Maj:t medgivit, att av förevarande anslag må disponeras högst 9 000 kronor för en särskild undersökning vid statens veterinärmedicinska anstalt rörande förekomsten av paratyfus hos höns. Därest ytterligare undersökningar av nämnda slag befinnes erforderliga under nästa budgetår, torde kostnaden härför — intill ett belopp av högst 17 000 kronor för undersökningen i dess helhet — få bestridas från anslaget.

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag synes anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för allmän hälso- och sjukvård*
för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[130] 127. Ersättning vid vissa ingripanden i hälsovårdens intresse

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	150 000	4 026
1957/58	150 000	100 086
1958/59 (statsliggaren s. 1096)	100 000	
1959/60 (förslag)	100 000	

Med hänsyn till de ovissa förutsättningar, som påverkar medelsbehovet, föreslår jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning vid vissa ingripanden i hälsovårdens intresse* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[131] 128. Ambulans- och räddningsflygtjänst

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 70 000	80 254
	275 000	336 021
1958/59 (statsliggaren s. 1096)	355 000	
1959/60 (förslag)	450 000	

Yrkande

Luftfartsstyrelsen (skr. 25/8 1958) hemställer, att anslaget uppföres med 690 000 kronor.

Motiv

Luftfartsstyrelsen har utgått från att hittills tillämpade principer för undsättningsflygverksamheten bör följas i avvaktan på vidare erfarenheter. Styrelsen avser att under innevarande budgetår med särskild uppmärksamhet följa verksamheten och mera i detalj studera de förhållanden, under vilka den arbetar. Resultatet härav samt de förslag till modifikation i nuvarande organisation, vartill anledning kan föreligga, kommer att framläggas i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1960/61.

Beträffande *helikopterflygverksamheten* har styrelsen med stöd av Kungl. Maj:ts uppdrag för innevarande budgetår — sedan Ostermans aero aktiebolag upphört med hittillsvarande helikopterverksamhet inom Norrbotten — träffat avtal med aktiebolaget Lapplandsflyg om utförande av ambulans- och räddningsflygning inom Norrbottens län och närmast kringliggande områden. Lapplandsflyg kommer enligt samtidigt träffat avtal med Ostermans att basera översynsverksamheten för helikoptern på Ostermans verkstäder samt anlita Ostermans för utbildningsverksamheten. Totalkostnaden för de båda företagen ställer sig i stort sett lika, även om vissa kostnadselement varierar. I detta läge har styrelsen ansett det lämpligast att anlita det företag, som har lokal förankring inom länet, särskilt som företaget genom nyssnämnda avtal med Ostermans har underhålls- och översynsverksamheten tillfredsställande ordnad. Kostnaderna överstiger de av helikopterutredningen på grundval av 1956 års priser gjorda kalkylerna

¹ Beloppen avser anslagen till Sjuktransporter med flygplan resp. Understödjande av helikopterflyg, vilka anslag fr. o. m. budgetåret 1958/59 hopslagits till ett anslag.

så tillvida att den fasta ersättningen för jourtjänsten måst ökas till 225 000 kronor medan tidigare tillämpat timpris, 180 kronor, fortfarande gäller. Styrelsen finner kostnadsökningen skälig. Med ett beräknat uttag av 300 flygtimmar är 230 000 kronor erforderliga för budgetåret 1959/60.

Luftfartsstyrelsen föreslår vidare en utökning av verksamheten med en fast helikopterstation även för Västerbottens län. Styrelsen anför.

Av skrivelse från municipalnämnden i Storumans municipalsamhälle framgår, att lämplig helikopterflygplats kan av samhället ställas till förfogande utan kostnad för staten. Bostäder för helikopterpersonalen kan erbjudas. Storuman ligger centralt i Västerbottens län och är en lämplig utgångsplats för undsättningsflygningar till Västerbottens fjälltrakter, dit turister under senare år alltmera sökt sig. Vattenfallsstyrelsen har nyligen inrättat en central administration i Storuman för samtliga vattenkraftbyggnader i Ume älv. En basering av helikopter i Storuman medför sålunda möjligheter för avsättning av flygtid även för andra ändamål, varigenom kostnaden för undsättningsflygverksamheten kan nedbringas. Hangar jämte verkstad kan genom vattenfallsverkets medverkan kostnadsfritt få disponeras och uppställas på flygplatsen. Luftfartsstyrelsen har låtit rekognoscera flygplatsen — som ligger i direkt anslutning till av vattenfallsverket planerat landningsstråk för konventionella flygplan — och bedömer den ur drifttekniska synpunkter vara lämplig för basering av helikopterflyg. Styrelsen anser behovet av fast helikopterstation för Västerbottens län betydande. En helikopter där kan även nå Östersundsområdet.

Den fasta årskostnaden, som beräknas till samma belopp som för Norrbottenshelikoptern, jämte ett uttag av 100 flygtimmar à 180 kronor utgör 243 000 kronor. Med avdrag för 49 000 kronor, motsvarande 200 flygtimmar à 245 kronor — enligt klausulen att 90 procent av ersättningen utöver 180 kronor för andra flygningar än undsättningstjänsten skall inlevereras till styrelsen — blir nettokostnaden för en fast helikopterstation i Västerbottens län 194 000 kronor.

Beträffande övriga delar av landet har luftfartsstyrelsen träffat avtal med Ostermans om utförande av hjälpflygningar för stockholmsområdet med ostkustens skärgård enligt samma ersättningsgrunder som f. n. Enligt avtalet beräknas den fasta årskostnaden för jourtjänst i Stockholm för nästa budgetår till 27 000 kronor. För Östersundsområdet beräknas enligt f. n. gällande avtal den fasta kostnaden till 19 000 kronor. Härtill kommer flygtidsuttag med sammanlagt $(300 \times 454 + 25 \times 180)$ 140 000 kronor.

För Stockholmsområdet och landet i övrigt beräknas alltså sammanlagt $(27\,000 + 19\,000 + 140\,000)$ 186 000 kronor. Totalkostnaderna för helikopterflygverksamheten i hela landet uppskattas således till $(230\,000 + 194\,000 + 186\,000)$ 610 000 kronor.

I fråga om *annan flygverksamhet* har luftfartsstyrelsen träffat avtal med firma Jämtlands aero (tidigare Spökis aero) om ambulans- och räddningsflygning inom Jämtlands län och närmast kringliggande områden.

Firman erhåller fast ersättning med 5 000 kronor per år samt viss timersättning beroende på vilken typ av flygplan, som användes i varje särskilt fall, dock att en minimiersättning av totalt 17 000 kronor garanteras.

För ambulansflygningar med konventionella flygplan i övrigt har styrelsen träffat avtal med ett antal flygföretag om flygtimpris. Vidare mottager flygvapnets centrala flygsäkerhetsledning (Cefyl) beställningar på ambulansflygningar, anskaffar lämpliga flygplan och planerar flygningarna. I den mån flygvapnets flygplan anlitas, sker detta utan att förevarande anslag belastas.

Sammanlagt beräknas för annan flygverksamhet 80 000 kronor, varav för fortsatt avtal med Jämtlands aero 17 000 kronor, för ambulansflygningar med mindre flygplan 23 000 kronor och för flygningar med större plan 40 000 kronor.

Medelsbehovet för budgetåret 1959/60 uppskattas sålunda till (610 000 + 80 000) 690 000 kronor.

Departementschefen

I 1958 års statsverksproposition (XI ht, p. 135) framlades på grundval av en i ämnet verkställd utredning förslag till organisation av ambulans- och räddningsflygtjänsten i riket. I enlighet med vad jag därvid uttalade angående betydelsen av en enhetlig ledning för verksamheten har luftfartsstyrelsen erhållit uppdrag att leda och samordna densamma.

Med stöd av uppdraget har luftfartsstyrelsen för innevarande budgetår träffat avtal med olika flygföretag om undsättningsflygningar med helikoptrar och konventionella flygplan. Vidare har styrelsen utfärdat bestämmelser och anvisningar rörande ambulans- och räddningsflygtjänsten, vilka avser att ge fastare och mera enhetliga regler än som hittills tillämpats för bl. a. rekvisitioner av ambulans- och räddningsflygning.

Ifrågavarande avtal är slutna i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angavs i förenämnda proposition och luftfartsstyrelsens beräkningar av medelsbehovet för nästa budgetår har gjorts med utgångspunkt härifrån. Vissa höjningar av ersättningsbeloppen har skett som följd av inträffade löneökningar och prisstegringar. Den största ökningen av medelsbehovet beror emellertid på att luftfartsstyrelsen med ledning av medelsåtgången och omfattningen av hjälpflygningarna under budgetåret 1957/58 räknar med ett större antal flygtimmar än vad nämnda utredning utgick från. På grund av att flygvapnets ambulansplan — vilkas flygningar ej belastar förevarande anslag — av olika orsaker den senaste tiden minskat i antal, måste vidare civila flygplan anlitas i större utsträckning än förut. Jag vill i detta sammanhang särskilt understryka, att fastän antalet flygningar ökat någon ändring i gällande principer för anlitan av ambulans- och räddningsflygtjänsten icke skett. Det är emellertid luftfartsstyrelsens avsikt att sedan närmare erfarenheter vunnits av verksamhe-

ten inkomma med de förslag till modifikationer i densamma, vartill anledning kan föreligga.

För budgetåret 1959/60 föreslår styrelsen, att en fast helikopterstation inrättas för Västerbottens län. Som jag uttalade i denna fråga i 1958 års statsverksproposition skulle en permanent helikopterberedskap vara av värde särskilt för de inre delarna av länet. Med hänsyn till det statsfinansiella läget anser jag mig dock icke f. n. kunna tillstyrka förslaget. Verksamheten bör således under nästa budgetår bedrivas i oförändrad omfattning.

I enlighet med luftfartsstyrelsens förslag beräknar jag kostnaderna för helikopterstationen i Norrbottens län med utgångspunkt från det avtal som träffats för innevarande budgetår till ett med 12 000 kronor till 230 000 kronor förhöjt belopp.

Kostnaderna för helikopterflygverksamheten i övriga delar av landet — stockholmsområdet med ostkustens skärgård, östersundsområdet och landet i övrigt — uppskattar jag till 160 000 kronor, innebärande en ökning med 58 000 kronor.

För annan flygverksamhet bör liksom f. n. tillgängliga militära och civila flygplan anlitas. Medelsanvisningen för flygningar med civila plan torde böra höjas med 25 000 kronor till omkring 60 000 kronor.

Med hänsyn till det anförda bör anslaget således upptagas till (230 000 + 160 000 + 60 000) 450 000 kronor, vilket innebär en höjning med 95 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ambulans- och räddningsflygtjänst* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

[132] 129. Centrala sjukvårdsberedningen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	326 400	321 968
1957/58	345 800	333 907
1958/59 (statsliggaren s. 1097)	386 000	
1959/60 (förslag)	393 000	

Yrkande

Centrala sjukvårdsberedningen (skr. 8/9 1958) hemställer att anslaget höjes med 4 500 kronor.

	Ökning
1. Arvoden till ledamöter av styrelsen.....	800
2. 1 byråingenjör Ae 21 i st. f. Ae 17.....	1 156
3. Omräkning:	
Löneklassuppflyttningar.....	2 408
Avrundning.....	136
	4 500

Motiv

2) Arbetsstudieavdelningen har alltsedan den fr. o. m. budgetåret 1947/48 knöts till beredningen bestått av, förutom kontorsbiträde, tre tekniskt utbildade tjänstemän, varav en i föreståndareställning innehar tjänst som förste byråingenjör i Ae 23 och två innehar tjänster som ingenjör i Ae 17. Enligt avtal står emellertid dessutom till förfogande två ingenjörer och en tekniker avlönade av Svenska landstingsförbundet och med uppgift att biträda med arbetsuppgifter å landstingssjukhusen. För sistnämnda ingenjörstjänster utgår lön motsvarande Ae 17 och för teknikertjänsten motsvarande Ae 12. Fr. o. m. den 1 juli 1958 tjänstgör vidare å avdelningen två av medicinalstyrelsen anställda ingenjörer i Ag 17.

Å den ena av ingenjörstjänsterna å avdelningen vilar numera så påtagligt ändrade uppgifter, att det icke kan anstå med en mot arbetets ändrade karaktär bättre svarande lönegradsplacering av tjänsten. Tjänstemannen i fråga måste sålunda på grund av arbetsuppgifternas nuvarande antal och omfång för att avlasta avdelningsföreståndaren och ofta i hans ställe — utan vikariatsförordnande — företräda beredningen vid förhandlingar med sjukhushuvudmännen och sjukhusledning. Hans åligganden jämväl i övrigt kan enklast karaktäriseras med begreppet biträdande avdelningsföreståndare. Med hänsyn härtill och till svårigheten att utan en lönegradsuppflyttning behålla nuvarande kvalificerade arbetskraft eller vid behov av nyanställning kunna förvärva tillräckligt kvalificerad fackman är det angeläget, att tjänsten uppflyttas till byråingenjör i Ae 21.

Yttrande

Statens lönenämnd har ingen erinran mot uppflyttning av en ingenjörstjänst i Ae 17 till 19 lönegraden.

Departementschefen

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en tjänst som ingenjör i Ae 17 vid arbetsstudieavdelningen uppflyttas till byråingenjör i Ae 19.

Delposten till arvoden till ledamöter av styrelsen torde böra höjas med 800 kronor.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen med omkring 2 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar och för kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 4 800 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med $(2\,000 + 4\,800)$ 6 800 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till $(386\,000 + 6\,800)$ 392 800 eller avrundat 393 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för centrala sjukvårdsberedningen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	93 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	9 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	236 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	53 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 000

Summa kronor 393 000;

b) till *Centrala sjukvårdsberedningen*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 393 000 kronor.

[133] 130. *Centrala sjukvårdsberedningen: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	32 700	40 257
1957/58	37 000	32 002
1958/59 (statsliggaren s. 1097)	40 000	
1959/60 (förslag)	40 000	

Yrkande

Centrala sjukvårdsberedningen (skr. 8/9 1958) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

	Utgifter 1957/58	Anslag	Förslag	Ökning
Övriga expenser	22 000	25 000	25 000	—

Motiv

Av höjningen för innevarande budgetår är 2 000 kronor avsedda för möbelanskaffning och således en engångsutgift, men då beredningen har stort behov av att förnya sitt inventariebestånd i övrigt förutses liknande utgifter även under budgetåret 1959/60. På grund härav och med hänsyn till kostnadsfördyringen beräknas medelsbehovet uppgå till minst samma belopp som f. n.

Departementschefen

För inköp av vissa inventarier m. m. tillstyrker jag en medelsanvisning med 2 000 kronor under delposten till övriga expenser. Då posten för innevarande budgetår uppräknats med 2 000 kronor för viss engångsanskaffning, kan densamma uppföras med oförändrat belopp.

Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med oförändrat 40 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centrala sjukvårdsberedningen: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kronor.

[134] 131. Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	400 000	392 228
1957/58	400 000	622 236
1958/59 (statsliggaren s. 1098)	430 000	
1959/60 (förslag)	450 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) föreslår, att anslaget uppräknas med 20 000 kronor.

Motiv

Av belastningen för budgetåret 1957/58 hänför sig 201 938 kronor till bidrag för åren 1955 och 1956. För verksamheten under år 1957 har således utbetalats 420 298 kronor.

Medicinalstyrelsens beräkningar rörande medelsbehovet grundas på gällande statsbidragsbestämmelser.

Under sistförflutna budgetår har tillkommit 1 läkartjänst och 4 heltids- samt 3 deltidstjänster som assistenter. I framställningar om ändring av planer för vården begäres inrättande av ytterligare tre assistenttjänster. Anslaget bör därför uppräknas med förslagsvis 20 000 kronor.

Departementschefen

Mentalsjukvårdsdelegationen har i två betänkanden (SOU 1957: 40 och 1958: 20) framlagt förslag rörande organisationen av den psykiska barna- och ungdomsvården. Betänkandena har remissbehandlats och är f. n. föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Därest förslag i ämnet kommer att föreläggas årets riksdag, kan detsamma förväntas träda i tillämpning tidigast den 1 januari 1960. Anslagsberäkningen för nästa budgetår, som avser verksamheten under år 1959, påverkas därför ej.

Med hänsyn till det anförda och då jag icke har någon erinran mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet, innebärande en ökning med 20 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

[135] 132. Kostnader för sjukvård m. m. åt vissa utlännningar

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	750 000	1 348 441
1957/58	630 000	1 424 496
1958/59 (statsliggaren s. 1098)	1 000 000	
1959/60 (förslag)	1 500 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppföres med 1 600 000 kronor.

Motiv

Det för budgetåret 1957/58 anvisade anslaget var avsett för beredande av vård av dels sjuka flyktingar, vilka på grund av tidigare beslut omhändertagits, dels ock sjuka flyktingar, beträffande vilka Kungl. Maj:t föreskrivit att kostnaderna för omhändertagandet skulle bestridas från anslaget. Den höga belastningen förklaras av att Kungl. Maj:t uppdragit åt medicinalstyrelsen att omhänderta en stor kontingent ungerska flyktingar.

Antalet flyktingar under styrelsens omvårdnad var den 15 augusti 1958 201. Styrelsen har vid sina beräkningar av medelsbehovet för budgetåret 1959/60 utgått från att en minskning av antalet å sanatorier intagna patienter kommer att ske. Beläggningen å Stråtenbo konvalescenthem och å Vrigstadhemmet torde däremot komma att bli förhållandevis konstant, då det klientel, som vistas därstädes, f. n. icke synes kunna placeras på annat håll. Styrelsen räknar med nedan angivna beläggning och vårdkostnader (i anslutning till de faktiska kostnaderna vid resp. sanatorier och vårdanstalter):

	Antal vårdade per dag	Kostnad per dag per år	
Stråtenbo konvalescenthem.....	25	15	136 900
E-paviljonger och sanatorier	80	45	1 314 000
Vrigstadhemmet.....	7	7	17 900
	112		1 468 800

Kostnaderna för den sociala omvårdnaden — fickpengar, kläder m. m. beräknas till 77 200 kronor. För tandvård, resor och begravningskostnader beräknas resp. 4 500, 6 000 och 500 kronor eller sammanlagt 11 000 kronor.

Lönekostnader för chefspersonal vid Stråtenbohemmet, för kurator vid E-paviljongen vid Fagereds sanatorium, samt för en kurator hos medicinalstyrelsen uppskattas till resp. 18 100, 1 200 och 17 700 kronor, sammanlagt 37 000 kronor.

Sammanlagt skulle alltså erfordras (1 468 800 + 77 200 + 11 000 + 37 000) 1 594 000 kronor, avrundat 1 600 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med ett i propositionen nr 107/1958 framlagt, av riksdagen godkänt förslag beslöt Kungl. Maj:t den 2 maj 1958, att omkring 200 huvudsakligen ungerska tuberkulossjuka flyktingar från flyktingläger i Österrike jämte deras anhöriga samt omkring 50 sjuka flyktingar från flyktingläger i Grekland och anhöriga till dem skulle mottagas för vård och varaktig vistelse i Sverige. På grund av beslutet har under sommaren 1958 överförts cirka 200 sjuka ungerska flyktingar jämte 200 anhöriga samt omkring 20 sjuka flyktingar och 5 anhöriga från Grekland. Till vårdkostnaderna för de ungerska flyktingarna bidrager Svenska röda korset med omkring 200 000 kronor. Resultatet av den vård de sjuka flyktingarna erhållit vid svenska sanatorier är synnerligen tillfredsställande. I december 1958 var sålunda endast drygt ett fyrtiotal flyktingar kvar på sanatorium. De som utskrivits har arbetsplacerats eller vistas i avvaktan på arbetsplacering på arbetsmarknadsstyrelsens förläggningar.

Av det tiotal tuberkulossjuka flyktingar av europeisk härkomst från Kina jämte anhöriga, som skulle överföras till Sverige enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 april 1957, har numera de flesta anlänt hit. Kungl. Maj:t har vidare efter framställning av flyktingkommissarien den 9 maj 1958 beslutat, att ytterligare fem tuberkulossjuka flyktingar från Kina och en anhörig skall mottagas här. Av sistnämnda grupp har hittills tre anlänt till Sverige.

Uppkommande vårdkostnader för samtliga omförmälda sjuka flyktingar bör även under nästa budgetår bestridas från förevarande anslag. Jag förutsätter vidare, att Kungl. Maj:t i enlighet med vad som föreslagits i förenämnda proposition även i fortsättningen skall kunna besluta om överförande till Sverige av grupper sjuka flyktingar jämte deras anhöriga.

Medelsanvisningen för ändamålet uppskattar jag till 1 500 000 kronor, vilket innebär en ökning med 500 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för sjukvård m. m. åt vissa utlänningar*
för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

[136] 133. Kostnader för överförande till Sverige av vissa utländska läkare

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	5 000	2 833
1957/58	5 000	—
1958/59 (statsliggaren s. 1099)	120 000	
1959/60 (förslag)	125 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 1/9 1958) hemställer, att anslaget uppföres med 125 000 kronor.

Motiv

Under anslaget har medel anvisats sedan budgetåret 1950/51 för bestridande av vissa kostnader i samband med överföring av österrikiska läkare samt fr. o. m. budgetåret 1955/56 även för bestridande av kostnader för anordnande av efterutbildning för andra till riket inkomna läkare.

Under budgetåret 1959/60 avser styrelsen att anordna två kurser i svenska medicinalförfattningar om vardera en månad för de utländska läkare, som ej tidigare genomgått dylik kurs, för en kostnad av $(2 \times 5\,000)$ 10 000 kronor.

För de österrikiska läkare, vilka enligt Kungl. Maj:ts beslut kommer att överföras till Sverige under innevarande budgetår, och för övriga utländska läkare, vilka önskar ägna sig åt provinsialläkarbanan, ämnar styrelsen liksom under innevarande budgetår anordna en särskild kurs i socialmedicin och svenska medicinalförfattningar, omfattande omkring 3 månader och med ett 20-tal deltagare. Kursdeltagarna bör äga åtnjuta samma kompensation för inkomstbortfall i form av stipendier som i princip medgivits beträffande kursen under innevarande budgetår.

Kostnaderna för stipendier beräknas till $(20 \times 3 \times 1\,500)$ 90 000 kronor. För anordnande av kursen, arvoden till läkare m. m. beräknas 25 000 kronor. Totalkostnaderna uppskattas sålunda till 115 000 kronor.

För budgetåret 1959/60 bör alltså anslaget upptagas med $(10\,000 + 115\,000)$ 125 000 kronor.

Departementschefen

På grundval av beslut vid 1950 års riksdag träffades i oktober samma år en överenskommelse mellan Sverige och Österrike om överförande till Sverige av högst 100 österrikiska läkare. Omkring 47 österrikiska läkare har därefter i enlighet med överenskommelsen överförts till Sverige och av dessa har två återvänt till sitt hemland.

Den 30 juni 1958 beslöt Kungl. Maj:t vidtaga åtgärder för att till fullföljd av 1950 års överenskommelse överföra ytterligare omkring 50 österrikiska läkare till riket. Bland de österrikiska läkare som förklarat sig villiga att resa till Sverige har sedermera uttagits något mer än 40 sådana läkare. De beräknas kunna anlända hit i januari och februari innevarande år. Efter ankomsten skall de genomgå en förberedande kurs i svenska språket under en månad samt fullgöra provtjänstgöring vid svenskt sjukhus under omkring ett år. Sedan provtjänstgöringen avslutats kommer en kurs i svensk statsmedicin att anordnas. Utgifterna för läkarnas resor till Sverige, för engångsbidrag till varje läkare om 500 kronor i enlighet med förenämnda överenskommelse samt för kurskostnader bestrides från anslaget för budgetåret 1958/59.

För innevarande budgetår har medel beviljats för en särskild kurs i socialmedicin och svenska medicinalförfattningar för de ungerska och andra utländska läkare, som önskar ägna sig åt provinsialläkarbanan. Ifråga-

varande kurs kommer att anordnas i Göteborg under våren 1959. Jag förordar, att en liknande kurs för utländska läkare anordnas under nästa budgetår enligt samma grunder som för innevarande års kurs. Kostnaderna härför uppskattas till omkring 115 000 kronor.

För nästa budgetår beräknar jag vidare i enlighet med medicinalstyrelsens förslag 10 000 kronor för två kurser i statsmedicin.

Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med (115 000 + 10 000) 125 000 kronor, vilket innebär en ökning med 5 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för överförande till Sverige av vissa utländska läkare* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 125 000 kronor.

C. Överståthållarämbetet och landsstaten

[137] 1. Överståthållarämbetet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	5 456 000	5 813 323
1958/59 (statsliggaren s. 1099)	6 522 000	
1959/60 (förslag)	6 685 000	

Överståthållarämbetet (skr. 30/8 1958) föreslår, att anslaget höjes för kansliavdelningarna med i runt tal 95 500 kronor och minskas för skatteavdelningen med 11 700 kronor.

Kansliavdelningarna

A. Personalförstärkningar m.m.:

	Ökn. el. minskn.
1. 1 kontorsbiträdestjänst Ao 5 å första kansliavdelningens allmänna sektion ändras till kontoristtjänst Ao 9.....	+ 626
2. Trafiksektionen:	
a) 1 kanslibiträdestjänst Ao 7 å bilregistrets skrivcentral ändras till kontoristtjänst Ao 9.....	+ 626
b) 1 kanslibiträdestjänst Ao 7 å körkortsdetaljen ändras till kontoristtjänst Ao 9..	+ 626
c) 1 kontorsbiträdestjänst Ao 5 å bilregisterdetaljens mottagningsexpedition ändras till kanslibiträdestjänst Ao 7.....	+ 626
d) 4 nya kontorsbiträden Ag 5 å bilregisterdetaljen.....	+ 40 034
e) 2 nya kontorsbiträden Ag 5 å körkortsdetaljen.....	+ 20 017
f) 1 ny expeditionsvakt Ag 5.....	+ 10 008
3. Tillfällig personal för bilskatt och pass m.m.....	+ 17 000

B. Omräkning:

1. Löneklassändringar.....	+ 4 141
2. Uppflyttningar i reglerad befordringsgång.....	+ 1 749
3. 3 kontorsbiträdestjänster i Ao 5 utbytes mot tjänster i reglerad befordringsgång	—
4. Avrundning.....	+ 47
	+ 95 500

Skatteavdelningen

C. Omräkning:

1. Löneklassändringar och ändrade placeringar i reglerad befordringsgång.....	— 37 700
2. Ordinariesättning av 3 kontorsbiträdestjänster.....	—
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.....	+ 26 000
	— 11 700

Summa + **83 800**

Motiv

A 1) Såsom föreståndare för första kansliavdelningens expedition har intill innevarande år övergångsvis tjänstgjort en kanslist. I och med befattningshavarens avgång med pension har kanslisttjänsten enligt gällande organisationsplan flyttats från expeditionen. De uppgifter, som tidigare åvilade innehavaren av denna tjänst, har tillsvidare anförtratts ett kanslibiträde, som tillfälligt överförts dit från annan arbetsdetalj och där ersatts

av ett kontorsbiträde. Med hänsyn till arbetets art och de krav på självständighet, som måste ställas på den befattningshavare, som har att fullfölja ifrågavarande arbetsuppgifter, bör tjänsten inplaceras i lägst kontoristgrad.

A 2 a) Vid bilregistrets skrivcentral tjänstgör f. n. 12 befattningshavare, varav 1 kanslibiträde och 11 kontorsbiträden. Tidvis är antalet större. Kanslibiträdet, som leder arbetet, måste vara väl förtrogen med de bestämmelser, som gäller fordonsregistrering och fordonsbeskattning, samt besitta god förmåga att organisera och handleda personal.

A 2 b) På grund av den fr. o. m. den 1 juli 1958 ändrade trafiklagstiftningen, som bl. a. förutsätter en avsevärt skärpt lämplighetsprövning för innehav av körkort, kommer föreståndaren för körkortsdetaljen att fortsättningsvis endast i begränsad omfattning kunna ägna sig åt den kontinuerliga granskningen av påföringarna på registerkort. Detta arbete, som kräver stor noggrannhet och uppmärksamhet samt ingående kännedom om ämbetets körkortspraxis, är av så kvalificerad natur, att det lämpligen icke bör anförtros befattningshavare i lägre tjänsteställning än kontorist.

A 2 c) De per post till bilregistret inkomna registrerings- och anmälningsärendena har kraftigt ökat. Det har därför visat sig nödvändigt att under sistlidna budgetår permanent förstärka expeditionen med ett kontorsbiträde med uppgift att uteslutande syssla med dessa ärenden. Detta biträde har samma arbetsuppgifter som det kanslibiträde, som behandlar vid personliga besök ingivna handlingar.

A 2 d) Antalet registrerade fordon (förutom i bilreservregistret intagna) har från 1/6 1957 till 1/6 1958 ökat med 15 496 (från 111 375 till 126 871). Då personalbehovet vid bilregistret under innevarande budgetår beräknats med utgångspunkt från arbetsvolymen sådan den var för ett år sedan, innebär den fortgående ökningen av motorfordonsbeståndet, att personalen redan nu är för knapp. En förstärkning med minst fyra kontorsbiträden framstår därför som oundgängligen nödvändig. Det totala antalet registrerade motorfordon i Stockholm (bilreservregistret inräknat) överstiger redan 150 000.

A 2 e) En ökning av antalet kontorsbiträden å körkortsdetaljen från sju till nio är motiverad emedan dels en befattningshavare till följd av nya arbetsuppgifter måste avlastas en del enklare göromål dels ock arbetsbelastningen å detaljen successivt ökar. Körkortsregistret utökas årligen med omkring 17 000 nya kort. Antalet inkomna domar och strafförelägganden, som föranlett anteckningar i körkortsregistret, uppgick år 1956 till 23 239 och år 1957 till 38 859 samt förväntas på grund av den ändrade lagstiftningen ytterligare stiga de närmaste åren. Antalet beslut om återkallelse av körkort utgjorde 1 741 år 1956 och 2 237 år 1957. Antalet rekviderade körkortsregisterutdrag var 8 561 år 1956 och 9 109 år 1957.

A 2 f) Medel har hittills beviljats för anställande av en expéditionsvakt å trafiksektionen. Det är emellertid synnerligen angeläget, att medel anvisas för ytterligare en sådan befattningshavare. En expéditionsvakt erfordras helt för arkiveringsarbete m. m. å bilregisterdetaljen och en för postgång, budskickning, fotokopiering, kuvertskrivning o. dyl.

A 3) På grund av ökningen av antalet motorfordon stiger automatiskt kostnaderna för tillfällig personal i samband med den ordinarie bilskatte-debiteringen. Kostnadsökningen beräknas till 3 000 kronor.

Anslaget till tillfällig personal å passexpeditionen bör höjas med hänsyn till att en extra kanslist erfordras å expeditionen under tiden mars—juli varje år. På grund av den stora ansvällningen av passansökningar under nämnda tid anställs extra personal i stor utsträckning. Antalet tjänstgörande å expeditionen uppgår sålunda till omkring 20 under våren mot 6 under lågsäsong. Den kanslist, som förestår passexpeditionen, bör i fortsättningen erhålla kvalificerat biträde under angiven tid med arbetsledning och utfärdande av pass. Kostnaderna härför beräknas till 6 000 kronor.

Med anledning av långvariga sjukdomsfall bland juristpersonalen under senare år har behov uppkommit av större medelstildelning för anställande av vikarier. Hittills har av brist på medel vikarier anställts i ytterst ringa omfattning. Stora balanser har härigenom uppstått och klagomål från allmänhetens sida förekommit. Med hänsyn härtill är det angeläget att uppräkna vikariatsposten med belopp motsvarande kostnaden för en amanuens under sex månader eller med 8 000 kronor.

Departementschefen

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag omändring av en kontorsbiträdestjänst i Ao 5 å första kansliavdelningens expedition till kanslibiträdestjänst i Ao 7 samt av en kanslibiträdestjänst i Ao 7 å bilregistrets skrivcentral till kontoristtjänst i Ao 9. Vad beträffar trafiksektionen synes viss ökning av personalen erforderlig med hänsyn till den fortgående ansvällningen av bil- och körkortsregistren. Jag tillstyrker därför förhöjd medelsanvisning för tillfällig personal med belopp motsvarande avlöning till tre kontorsbiträden. Beloppet bör användas för arbetskraftsförstärkning vid säsongsmässigt inträffande toppar i arbetsbelastningen. Övriga förslag om personalförstärkning på kansliavdelningarna kan jag icke biträda. Vad jag nu förordat medför ett ökat medelsbehov med i runt tal 31 300 kronor.

Vidare föreslår jag i enlighet med ämbetets äskanden, att jämlikt grunderna för den reglerade befordringsgången antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster i Ao 5 fr. o. m. nästa budgetår minskas med tre vid kansliavdelningarna och ökas med tre vid skatteavdelningen.

Enligt vad jag erfarit avser chefen för finansdepartementet att förordna särskild proposition till innevarande års riksdag med förslag om ändrad

taxeringsorganisation i Stockholm, innebärande bl. a. att inom Stockholms stad skall genomföras den organisation med särskilda taxeringsnämnder, biträdda av taxeringsassistenter, som för landet i övrigt beslutats av 1956 års riksdag. Jag finner lämpligt att redan nu upptaga de kostnader, som en sådan omorganisation beräknas medföra för nästa budgetår, vilka under förevarande anslag utgör i runt tal 125 000 kronor.

De av mig framlagda förslagen medför sålunda en höjning av anslaget för kansliavdelningarna med 31 300 kronor och för skatteavdelningen med 125 000 kronor. Den automatiska utgiftsstegringen på grund av löneklass-uppflyttningar och reglerad befordringsgång m. m. samt kompensation för höjda folkpensionsavgifter utgör för kansliavdelningarna 18 800 kronor medan omräkningen för skatteavdelningen föranleder en utgiftsminskning med 11 700 kronor. Anslaget skulle alltså uppräknas med $(31\,300 + 125\,000 + 18\,800 - 11\,700)$ 163 400 kronor eller avrundat 163 000 kronor och i sin helhet bestämmas till $(6\,522\,000 + 163\,000)$ 6 685 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med vad som framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för överståthållarämbetet, vilka erfordras i anledning av vad jag i det föregående föreslagit;

b) fastställa följande avlöningsstat för överståthållarämbetet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till överståthållaren och underståthållaren, <i>förslagsvis</i>	83 300
2. Avlöningar till övriga ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	4 151 700
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	49 500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 437 500
5. Representationsbidrag till överståthållaren	26 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	897 300
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	39 700

Summa kronor 6 685 000;

c) till *Överståthållarämbetet*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 6 685 000 kronor.

[138] 2. Överståthållarämbetet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	468 300	509 999
1958/59 (statsliggaren s. 1101)	505 400	
1959/60 (förslag)	1 117 000	

Yrkande

Överståthållarämbetet (skr. 30/8 1958) föreslår, att anslaget höjes med 681 500 kronor.

	Belastning		Anslag	Förslag	Ökning
	1956/57	1957/58	1958/59		
1. <i>Sjukvård m.m.:</i>					
Skatteavdelningen.....	9 839	10 512	9 000	10 000	1 000
2. <i>Expenser:</i>					
a) Kansliavdelningarna:					
Övriga expenser.....	171 798	116 000	154 000	155 000	1 000
b) Skatteavdelningen:					
Bränsle, lyse och vatten..	34 438	38 365	33 000	40 000	7 000
Övriga expenser.....	245 500	255 500	259 500	930 900	671 400
3. <i>Publikationstryck</i>	860	1 576	900	2 000	1 100
					681 500

Motiv

2 a) Kostnaden för renhållning och städning beräknas stiga med 1 000 kronor till följd av höjd ersättning till Stockholms stad för städning av trafiksektionens lokaler i polishuset.

2 b) Utgifterna för renhållning och städning har beräknats till 85 000 (+ 5 000) kronor.

För skrivmaterial, papper, blankettryck m. m. beräknas 48 000 (— 2 000) kronor medan telefonkostnaderna uppskattas till 67 000 (+ 1 000) kronor.

Skatteavdelningen beräknas under hösten 1959 komma att inflytta i det nyuppförda s. k. skattehuset. Avdelningens lokaler är sedan mer än ett årtionde tillbaka utspridda på sju olika ställen i staden. Många av dessa lokaler är otidsenliga och av provisorisk natur. I skattehuset, som uppföres av Stockholms stad, torde avdelningen komma att disponera tillhopa 288 rumsenheter inklusive expeditionslokaler och sammanträdeslokaler. — Flertalet av skatteavdelningens nuvarande möbler har övertagits från det gamla kommunala skatteverket. Möblerna är till övervägande del gamla och slitna. De har inköpts för lång tid sedan, varför de i stor utsträckning är för nutida förhållanden och krav mindre ändamålsenliga. De nuvarande lokalerna är förhållandevis stora och rymliga medan lokalerna i det nya skattehuset blir relativt små till ytinnehållet. Med hänsyn till såväl de nuvarande möblernas angivna beskaffenhet som de nya lokalförhållandena bör mindre och mera ändamålsenliga möbler och förvaringsskåp anskaffas. Härtill kommer, att den nuvarande möbeluppsättningen i vissa delar är otillräcklig. Kostnaderna för inventarieanskaffning i samband med

flyttningen samt transportkostnader beräknas uppgå till 661 400 kronor. Såvitt nu kan bedömas torde några särskilda kostnader för installation av telefonväxel icke komma att uppstå. Frågan är dock icke slutligt löst. Utöver nyss angivna belopp å 661 400 kronor äskas för inköp och underhåll av inventarier m. m. 17 500 (— 4 000) kronor. Häri ingår 10 000 kronor för inköp av skriv- och räknemaskiner, vilket belopp beräknats med hänsyn till nödvändigheten att förnya beståndet av skrivmaskiner samt utöka beståndet av multiplikationsmaskiner till taxeringstjänstemännen.

Kostnaderna för bokinköp m. m. har bl. a. med hänsyn till önskvärd upprustning av avdelningens bokförråd uppskattats till 47 000 (+ 11 000) kronor.

Utgifterna för tjänstebil beräknas till 5 000 (— 1 000) kronor.

Departementschefen

Mot ämbetets beräkning av posten till sjukvård för skatteavdelningen har jag ingen erinran och upptager sålunda densamma med ett med 1 000 kronor förhöjt belopp.

Till övriga expenser för kansliavdelningarna förordar jag en med 22 000 kronor minskad medelsanvisning. Därvid har jag godtagit ämbetets förslag rörande kostnaderna för renhållning och städning men nedräknat bl. a. beloppen för inköp av möbler och kontorsmaskiner m. m. med hänsyn till de kostnader av engångskaraktär, för vilka medel anvisats för innevarande budgetår. I fråga om skatteavdelningens expenser beräknar jag utgifterna för bränsle, lyse och vatten enligt ämbetets förslag, innebärande en ökad medelsanvisning med 7 000 kronor. Under posterna till övriga expenser upptager jag ett belopp av 600 000 kronor för kostnader i samband med avdelningens inflyttning i nya lokaler. Om särskilda kostnader för anslutning till den gemensamt för skatteavdelningen och vissa kommunala myndigheter planerade televäxelanläggningen skulle visa sig ofrånkomliga, torde dessa t. v. få inrymmas inom nämnda belopp. Härjämte upptager jag för inköp och underhåll av inventarier ett i förhållande till anvisningen för innevarande budgetår med 12 500 kronor minskat belopp. Förhöjd medelsanvisning till bokinköp m. m. anser jag mig icke kunna tillstyrka. I övrigt godtager jag ämbetets beräkning, vilket innebär ett i dessa delar ökat medelsbehov med tillhoppa 3 000 kronor. Beloppet till övriga expenser för skatteavdelningen för de ändamål framställningen avser skulle sålunda öka med (600 000 — 12 500 + 3 000) 590 500 kronor. Härutöver upptager jag för ökade kostnader i anledning av vad jag i det föregående anført om inrättande av taxeringsassistenttjänster vid ämbetet ett belopp av 34 000 kronor, varav 30 000 kronor beräknas för engångsanskaffning av möbler och kontorsmaskiner m. m. Till expenser för skatteavdelningen skulle alltså erfordras en ökad medelsanvisning med (7 000 + 590 500 + 34 000) 631 500 kronor.